

TILGÆNGELIGHED TIL OG DELTAGELSE I IDRÆT BLANDT BØRN OG UNGE PÅ VESTERBRO

Bjarne Ibsen, Venka Simovska og Henrik M. Larsen

2012:8

Tilgængelighed til og deltagelse i idræt blandt børn og unge på Vesterbro

Evaluering af DGI-byens børne- og ungeprojekt Go-Active

Bjarne Ibsen

Venka Simovska

Henrik M. Larsen

**Tilgængelighed til og deltagelse i idræt blandt børn og unge på Vesterbro:
Evaluering af DGI-byens børne- og ungeprojekt Go-Active**

Bjarne Ibsen, Venka Simovska og Henrik M. Larsen

Bjarne Ibsen, Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund, Syddansk Universitet

Venka Simovska, Institut for Uddannelse og Pædagogik, Aarhus Universitet

Henrik M. Larsen, DGI-byen

Rekvirent: DGI-byen

Samarbejdspartner om evalueringen: Institut for Uddannelse og Pædagogik, Aarhus Universitet

Udgivet 2012

ISBN 978-87-92646-50-7

Serie: Movements, 2012:8

Serieudgiver: Institut for Idræt og Biomekanik

Forsidefoto: Scanpix

Forsidelayout: UniSats

Fotos i øvrigt: Cecilia Sejer, Peter Prik, Preben B. Søborg, Ty Strange, DGI-byen.

Opsætning: Lone Bolwig

Tryk: Print & Sign, Odense

DGI BYEN
DGI BÅEN
— Mærk pulsen

MINISTERIET
FOR **SUNDHED**
OG **FOREBYGGELSE**

 AARHUS
UNIVERSITET
INSTITUT FOR UDDANNELSE OG PÆDAGOGIK (DPU)

SYDDANSK **UNIVERSITET**

Indhold

Forord.....	5
1. Indledning	7
DEL 1: Go-Active - DGI-byens børne- og ungeprojekt.....	11
2. Go-Active, DGI-byens børne- og ungeprojekt, 2009-2012	12
2.1. Hvad ville vi?	12
2.2. Det gjorde vi	14
2.3. Sammenfatning.....	21
3. Børns deltagelse i Go-Active	22
3.1. Antal aktiviteter og deltagere i Go-Active.....	23
3.2. Sammenfatning.....	30
DEL 2: Idrætsmuligheder på Vesterbro	31
4. Tilgængeligheden til idræt på Vesterbro	32
4.1. Socioøkonomisk baggrund.....	32
4.2. Kultur	33
4.3. Tilgængelighed / infrastruktur	35
4.4. Idrættens infrastruktur på Vesterbro.....	36
4.5. Sammenfatning.....	39
5. Børns rum og bevægelse på Vesterbro	40
5.1. Indledning	40
5.2. Metode	40
5.3. Analysestrategi	42
5.4. Konklusioner.....	44
5.5. Perspektiver i forhold til nye tiltag	47
DEL 3: Evalueringen af Go-Active	49
6. Har Go-Active haft en effekt? Skoleelevers deltagelse i idræt på Vesterbro.....	50
6.1. Metode og svarprocent.....	50
6.2. Børn og unges fysiske aktivitetsniveau på Vesterbro.....	54
6.3. Deltagelse i Go-Active aktiviteter	62
6.4. Årsager til ikke at dyrke idræt	65
6.5. Tryghed og aktiv deltagelse i lokalområdet.....	68
6.6. Elevernes transportvaner til og fra skole og idræt	69
6.7. Skole, sundhed og trivsel	70
6.8. Sammenfatning.....	73
7. Børn i Go-Active: Deltagelse og Tilgængelighed	76
7.1. Baggrund og formål	76
7.2. Metoder	77
7.3. Teoretisk baggrund	78
7.4. Evalueringens resultater.....	80
7.5. Konklusion	119

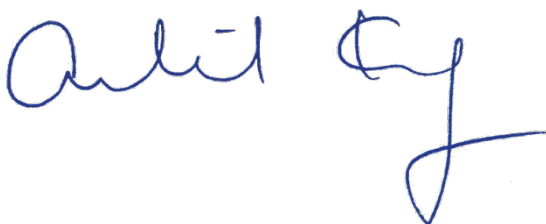
8. Go-Actives partnerskaber	124
8.1. Et organisationsteoretisk udgangspunkt	124
8.2. Metode	126
8.3. Samarbejdspartnerne vurdering af projektet	127
8.4. Partnerskaberne	133
8.5. Sammenfatning.....	139
DEL 4: Konklusion og anbefalinger.....	143
9. Sammenfatning	144
10. Anbefalinger.....	150
Litteratur	154

Forord

De fleste af os ved, at det er vigtigt at motionere, og det kan også være både sjovt og dejligt. Børn helst skal røre sig 1 time om dagen, og vi voksne skal røre os mindst ½ time om dagen. Det skal vi, fordi vi får det bedre af det: Vores krop bliver stærkere, vi bliver mindre syge, vi lever længere, og vi bliver gladere.

I 2009 blev der givet en bevilling på 10 millioner kr. over tre år til et projekt, der styrker forebyggelsesindsatsen og understøtter motion og sund kost for mindre ressourcestærke børn og unge. Projektet har været forankret i DGI-byen, København, og har været målrettet børn og unge på Vesterbro med et lavt aktivitetsniveau. Der er opnået gode erfaringer med at øge fysisk aktivitet og skabe fællesskaber for børn på Vesterbro i projektperioden. Projektet har i sin tilgang til sundhedsfremme været nyskabende og vil kunne inspirere andre, som vil arbejde med indsatser, der involverer både skoler, klubber og foreninger i et lokalområde, og som vil øge fysisk aktivitet og trivsel blandt de børn, der ikke af sig selv opsøger organiserede fællesskaber og fysisk aktivitet.

Astrid Krag. Minister for sundhed og forebyggelse

DGI-byen har med glæde og stolthed gennemført Go-Active, DGI-byens børne- og ungeprojekt, fra 2009 til 2012. Go-Active har skabt erfaringer med, hvordan en centralt beliggende idræts- og kulturfacilitet kan bidrage til at øge idræt, leg og bevægelse og trivsel for børn i lokalområdet. Projektet har taget udgangspunkt i DGI-byens ressourcer og en bred og positiv tilgang til sundhed, hvor inddragelse, medbestemmelse og fællesskab er i centrum.

Projektet er gennemført i samarbejde med en lang række lokale aktører som skoler, fritidsklubber, idrætsforeninger og andre. Tak til alle for at have medvirket og taget aktiv del i projektet. Tak også til Folketinget og Ministeriet for sundhed og forebyggelse for at have givet DGI-byen opgaven med at gennemføre forsøget.

Det er mit håb, at andre idrætscentre såvel som kommuner m.fl. vil få glæde af de erfaringer, Go-Active har gjort. I nærværende rapport evalueres forsøget, og der gives en lang række anbefalinger til, hvordan udfordringen med at nå de børn, der ikke af sig selv opsøger idræt, leg og bevægelse, kan gribes an.

Benny Rhe Hansen. Bestyrelsesformand for DGI-byen

1. Indledning

I 2009 bevilgede Folketinget 10 millioner kr. til DGI-byen til en forebyggelsesindsats på Vesterbro for at fremme fysisk aktivitet og sund kost for mindre ressourcestærke børn i bydelen. Den grundlæggende idé bag projektet var at afprøve, hvordan en central idræts- og kulturfacilitet kan spille en aktiv rolle i sundhedsfremme. Dels ved i samarbejde med skoler, klubber, foreninger og andre lokale institutioner at tilbyde aktiviteter for børn på Vesterbro. Dels ved i højere grad at inddrage og involvere børnene i aktiviteterne med sigte på at øge børnenes handlekompetence.

De seneste år er man i stigende omfang blevet opmærksom på, at børns og unges fysiske aktivitet både er bestemt af forældrenes baggrund og interesse for idræt og motion og af 'tilgængeligheden' - i bred forstand - til idræt i det lokalområde, de bor i, dvs. de muligheder der er for at gå til idræt, lege eller på anden måde bevæge sig fysisk. Det antages, at høj tilgængelighed delvis kan 'kompensere' for manglende interesse og støtte fra forældrene i forhold til børns deltagelse i idræt mv.

Forskningen viser endvidere, at en involvering af børn i alle faser af interventioner kan fremme deres deltagelse i sundhedsfremmende aktiviteter. Dette hænger sammen med, at børns handlekompetence i forhold til sundhed udvikles ved reel deltagelse i såvel udformningen som gennemførelsen af aktiviteterne. Men der mangler viden om, hvilken betydning forskellige former for deltagelse og involvering har for socialt udsatte børn. DGI-byens projekt er derfor en spændende mulighed for at undersøge dette.

De centrale begreber i projektet og evalueringen deraf er således

- a) strukturel og social tilgængelighed til idræt, leg og anden form for bevægelse samt
- b) deltagelse og handlekompetence.

Evalueringens formål

Det overordnede formål med evalueringen var at belyse, hvilken betydning DGI-byens børne- og ungeprojekt Go-Active har haft for børn og unges deltagelse i idræt, leg og bevægelse på Vesterbro. For at belyse dette er følgende spørgsmål søgt besvaret.

1. Hvordan har DGI-byens børne- og ungeprojekt skabt større tilgængelighed for idræt, leg og bevægelse for børn og unge på Vesterbro, og hvilken betydning har det haft for børn og unges deltagelse i idræt, leg og bevægelse?
2. Hvordan har DGI-byens børne- og ungeprojekt inddraget børn og unge i udformningen og implementeringen af aktiviteterne, og hvilken betydning har det haft for børnene og de unges deltagelse og handlekompetence?
3. Hvordan har DGI-byen samarbejdet med lokale institutioner og foreninger om projektet, og hvilken betydning har det haft for udformningen og gennemførelsen af aktiviteterne i projektet?

Hvad omfatter evalueringen?

Evalueringen bestod af såvel en forundersøgelse som en egentlig evaluering af projektet. Forundersøgelsen, der tog sigte på at skabe et større vidensgrundlag for projektets udvikling, omfattede fire dele:

1. Et notat med en gennemgang af den foreliggende viden a) om fysisk aktivitets betydning for børns trivsel, b) om nærmiljøets betydning for børns fysiske aktivitet samt c) en opsamling på tidligere undersøgelser af idrætsdeltagelsen blandt børn og unge på Vesterbro: Ibsen, B. Stöckel, Jan T. og Klinker, C. (2010). *Børn og fysisk aktivitet på Vesterbro*. Movements 2010:1. Institut for Idræt og Biomekanik. Syddansk Universitet.
2. Et notat med en gennemgang af den foreliggende viden om børn og unges deltagelse og betydningen deraf for deres handlekompetence i relation til sundhed. Resultaterne er publiceret i følgende publikation: Albeck, Christina Klyhs og Simovska, Venka (2009). *'State of the art notat' vedr. involvering af børn i sundhedsfremmende aktiviteter*. Forskningsprogram for Miljø- og Sundhedspædagogik, Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Aarhus Universitet.
3. En kortlægning af rum for og organiseringer af fysisk aktivitet på Vesterbro. Resultaterne af denne undersøgelse er offentliggjort i følgende publikation: Petersen, Lise Specht (2010). *Rum for idræt og leg på Vesterbro*. Movements 2010:3. Institut for Idræt og Biomekanik. Syddansk Universitet.
4. En kvalitativ undersøgelse af børn og deres familiers egne oplevelser af eksisterende muligheder for idræt, leg og fysisk udfoldelse på Vesterbro. Resultaterne af denne undersøgelse er offentliggjort i følgende publikation: Justiniano, B., Albeck, C. K. og Simovska, V. (2010). *Børns rum og bevægelse på Vesterbro*. Forskningsprogram for miljø- og sundhedspædagogik, Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Århus Universitet.

Notater og rapporter kan læses i deres fulde længde på www.go-active.dk/publikationer.

Evalueringen af hvordan projektet har fungeret, og hvilken betydning det har for børns fysiske aktivitet og sundhed, bestod af tre dele:

1. To spørgeskemaundersøgelser af børns deltagelse i idræt og fysisk aktivitet på Vesterbro og selvoplevede handlekompetence i relation til sundhed, der blev gennemført i foråret 2010 og foråret 2012. Resultaterne deraf kan læses i kapitel 6.
2. En undersøgelse af de aktiviteter, som projektet iværksætter, samt børnenes inddragelse deri. Resultaterne deraf kan læses i kapitel 7.
3. En undersøgelse af samarbejdet eller partnerskaberne mellem projektet og lokale institutioner og foreninger. Resultaterne deraf kan læses i kapitel 8.

De anvendte metoder til gennemførelse af de tre undersøgelser er beskrevet i indledningen til de tre kapitler, hvor resultaterne fremlægges.

Denne rapport er opdelt i fire dele. I DEL 1 beskrives formålet med Go-Active, organiseringen deraf samt de aktiviteter, der er gennemført (kapitel 2). Endvidere analyseres det, hvor mange der har deltaget i aktiviteterne, og hvilke børn der har været med (kapitel 3).

DEL 2 indeholder for det første en kort præsentation af den foreliggende viden om, hvilken betydning faciliteter og organiserede idrætsaktiviteter har for børns idrætsdeltagelse og fysiske aktivitet samt en gennemgang af de muligheder børn på Vesterbro har for at være

idrætsaktiv (kapitel 4). For det andet præsenteres resultaterne af forundersøgelsen af børn og deres familiers oplevelser af eksisterende muligheder for idræt, leg og fysisk udfoldelse på Vesterbro (kapitel 5).

DEL 3 omfatter selve evalueringen af projektet. Først analyseres resultaterne af de to spørgeskemaundersøgelser med sigte på at vise, om Go-Active har resulteret i større idrætsdeltagelse eller på anden vis haft en effekt (kapitel 6). Dernæst fremlægges resultaterne af undersøgelsen af, hvordan projektet har forsøgt at inddrage børnene i aktiviteterne, og hvad det har betydet for børnene (kapitel 7). Endelig analyseres DGI-byens samarbejde med skoler, klubber, foreninger og andre institutioner om projektet og dets aktiviteter (kapitel 8).

DEL 4 indeholder en sammenfatning af rapporten og en række anbefalinger, som andre forhåbentlig kan bruge ved iværksættelsen af tilsvarende projekter (kapitel 9 og 10).

Evalueringen er gennemført af to forskningsinstitutioner. Undersøgelsen af skoleelevers idrætsdeltagelse på Vesterbro i 2010 og 2012 og analysen af samarbejdet om projektet mellem lokale skoler, fritidsklubber, foreninger og andre institutioner i lokalområdet er gennemført af Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund på Syddansk Universitet under ledelse af professor Bjarne Ibsen. Undersøgelsen af børnenes deltagelse og involvering i udviklingen og gennemførelsen af aktiviteterne i Go-Active er gennemført af Forskningsprogrammet for Miljø- og Sundhedspædagogik på Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU), Aarhus Universitet under ledelse af professor Venka Simovska.

Del 1

Go-Active

DGI-byens børne- og ungeprojekt

2. Go-Active, DGI-byens børne- og ungeprojekt, 2009-2012

Af Henrik M. Larsen

Go-Active – DGI-byens børne- og ungeprojekt blev det konkrete bud på de erfaringer, folketinget ønskede med følgende formulering i finansloven for 2009.

”Forsøg med styrket forebyggelsesindsats for mindre ressourcestærke børn og unge Regeringen, Dansk Folkeparti og Liberal Alliance er enige om at afsætte i alt 10 mio. kr. i 2009 -2011 til et forsøg, der styrker forebyggelsesindsatsen og understøtter motion og kost for mindre ressourcestærke børn og unge. Forsøget vil involvere DGI-byen (op til 70 forskellige foreninger) og udvalgte børn og unge på Vesterbro med lavt fysisk aktivitetsniveau. Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse fastlægger kriterier og den nærmere projektbeskrivelse i dialog med DGI-byen.”

(Aftaler om finansloven 2009, s. 27)

DGI-byen omsatte ønsket om et forsøg, der styrker forebyggelsesindsatsen overfor mindre ressourcestærke børn og unge på Vesterbro til en vision om, at en centralt beliggende idræts- og kulturfacilitet kan være en aktiv og udfarende medspiller i en sundhedsfremmende indsats i lokalområdet.

2.1. Hvad ville vi?

Udgangspunktet for projektet blev beskrevet i projektbeskrivelsen (DGI-byen, 2009) og var et ønske om at gennemføre en indsats, der inkluderede områdets muligheder for idræt, leg og bevægelse herunder lokale aktører som skoler, klubber og idrætsforeninger, for på den måde at vise, hvordan en centralt beliggende idræts- og kulturfacilitet kan spille en mere aktiv rolle i sundhedsfremme end 'blot' at huse idrætsforeninger.

Ønsket var at kombinere en strukturel indsats, hvor idræt, leg og bevægelse blev gjort mere tilgængelig for målgruppen, med en sundhedspædagogisk indsats med inddragelse i centrum, hvor målet for indsatsen er at øge børnenes handlekompetence (kropslig, idrætslig, personlig og social kompetence). Endvidere skulle indsatsen være for alle børn for ikke at stigmatisere den gruppe, som projektet primært tog sigte på. Mht. forankring var ideen, at aktiviteterne skulle foregå hos skoler, klubber, foreninger og andre involveret i projektet sådan, at Go-Active skulle understøtte og udvikle aktiviteter på Vesterbro i stedet for at starte noget helt nyt.

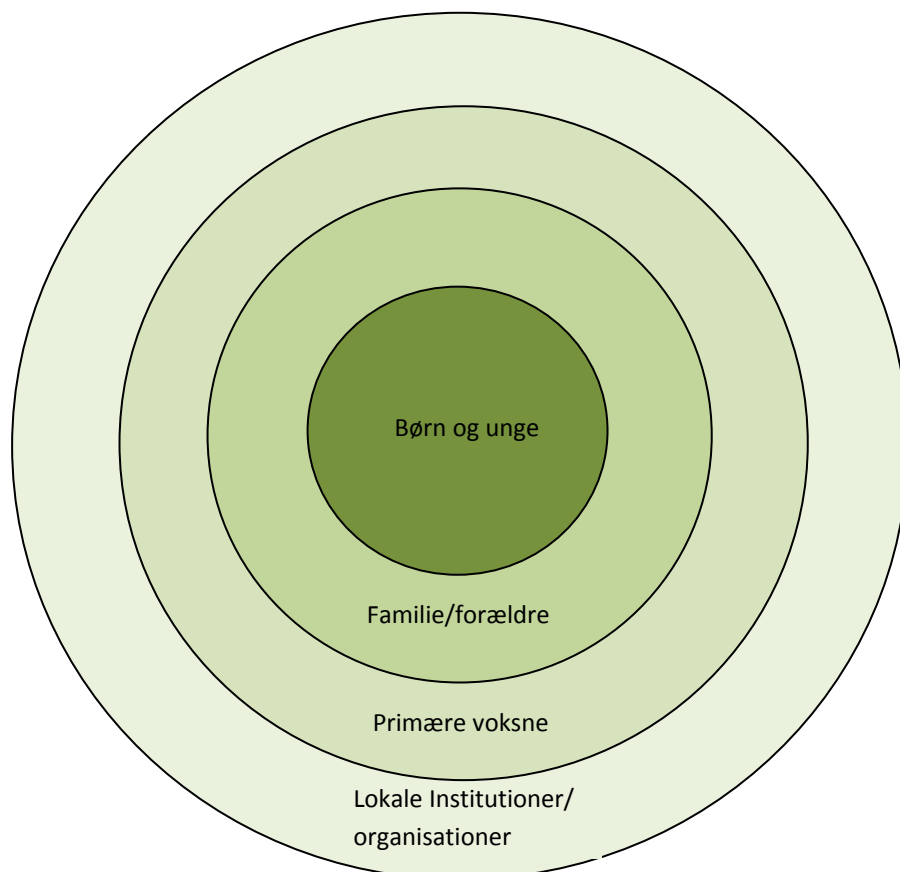
Mantraet har været, at nettet skal væves tættere under de børn, der har nemt ved at smutte igennem, og at det kun kan ske ved, på forskellige niveauer, at skabe samarbejde mellem de institutioner og personer i lokalområdet, der kan og vil.

Projektets målgruppe var børn og unge på Vesterbro mellem 10 og 13 år. I den aldersgruppe er der i alt ca. 750 børn på Vesterbro fordelt på 5 skoler¹, hvoraf en er specialskole.

¹ Vesterbro Ny Skole, Engskolen, Tove Ditlevsens Skole, Oehlenschlägersgades Skole og Gasværksvejens Skole.

Det skønnes at ca. 80 børn er udsatte af forskellige grunde (Petersen, 2010). Antallet af fysisk inaktive er mere usikkert. En spørgeskema-undersøgelse af 4. til 9. klasseelevers fysiske aktivitet og idrætsdeltagelse, gennemført i 2010 før Go-Active for alvor var kommet i gang, viste, at 28 pct. ikke gik til organiseret idræt. (Støckel og Ibsen, 2010)

Figur 2.1. Målgruppe for indsatser: "Skydeskiven"

Via en række delprojekter, der skulle vokse ud af samarbejdet mellem Go-Active og de lokale aktører, skulle projektet ramme både børn, familier/forældre, de voksne, der i forvejen er i kontakt med børn på Vesterbro (lærere, klub folk, foreningsfolk m.fl.), og deres organisationer/institutioner (skoler, klubber, foreninger). Indsatsen, i forhold til de forskellige grupper, skulle have børnene i centrum, enten direkte eller indirekte. Se ovenstående figur.

Til støtte for projektet blev nedsat en styregruppe bestående af repræsentanter fra DGI-byens bestyrelse, Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse, KOSMOS - det nationale Videncenter for Kost, Motion og Sundhed samt DGI-byens direktion. Endvidere har projektet haft en række kritiske venner i form af to følgegrupper. Se projektbeskrivelsen på www.go-active.dk.

2.2. Det gjorde vi

Forarbejde

For at få det mest solide afsæt for aktiviteterne og tiltagene blev der udarbejdet to notater om,

- eksisterende viden om idrætsdeltagelse på Vesterbro (Ibsen m.fl., 2010), samt
- eksisterende viden om deltagelse og inddragelse (Albeck m.fl., 2009).

Endvidere blev der gennemført to undersøgelser:

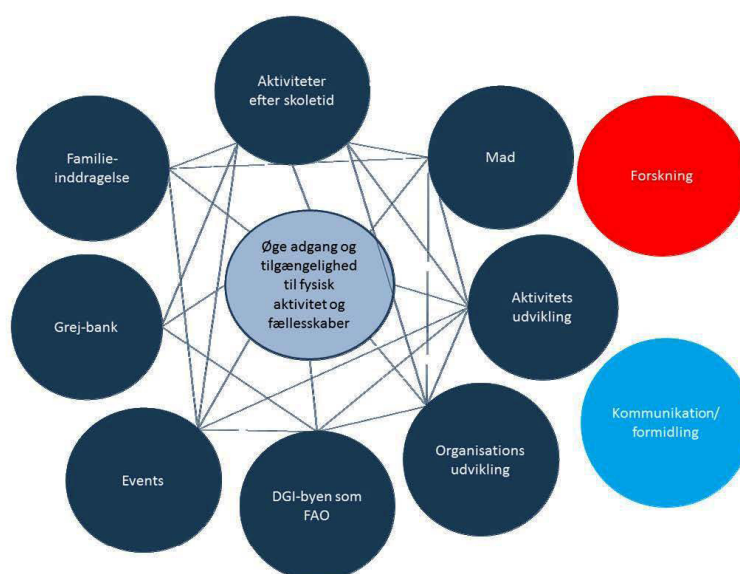
- En undersøgelse af lokaliteter og faciliteter for fysisk aktivitet samt en kortlægning af institutioner, der arbejder med børn og unge og fysisk aktivitet (Petersen, 2010).
- En undersøgelse af børn og forældres oplevelse af Vesterbro som rum for idræt, leg og bevægelse (Justiniano m.fl., 2010).

Notater og rapporter refereres kort i DEL 2 af rapporten.

På baggrund af notater, forundersøgelser og en lang række af uformelle samtaler mellem projektledelsen og lokale aktører blev der afviklet en workshop med deltagelse af børn fra de fem skoler, samt over 60 voksne fra forskellige institutioner på Vesterbro. Workshoppen mandede ud i en række konkrete anbefalinger til samarbejder og aktiviteter.

Af forarbejdet udkrystalliseredes otte indsatsområder med dertil hørende følgeforskning, evaluering og formidling. Opgaven med følgeforskning og evaluering blev givet til Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund, Syddansk Universitet, med professor Bjarne Ibsen i spidsen og Forskningsprogrammet for Miljø- og Sundhedspædagogik, Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU), Aarhus Universitet, med Professor Venka Simovska som den ansvarlige. De to institutioner udarbejdede i fællesskab en beskrivelse af rammerne for evalueringen (kan ses på www.go-active.dk).

Figur 2.2. Organisering og sammenhæng mellem indsatser i Go-Active

Ovenstående figur illustrerer de delprojekter, der er iværksat og gennemført. Forbindelserne mellem delprojekterne illustrerer den indbyrdes sammenhæng. Delprojekterne hænger alle sammen i et organisk hele, men kunne også være gennemført enkeltvis. På www.go-active.dk er erfaringerne fra delprojekterne samlet under færre klumper, der viser en model for, hvordan en centralt beliggende idræts- og kulturfacilitet kan virke aktivt i lokalområdet med sundhedsfremmende indsatser.

Indsatser

Projektet har forsøgt at inddrage så mange lokale interessenter i de forskellige delprojekter som muligt, og ambitionen har været, at ingen aktiviteter skulle gennemføres, med mindre der var mindst to lokale aktører ud over Go-Active. Endvidere skulle de aktiviteter, der blev sat i gang, tage udgangspunkt i de eksisterende institutioners kerneydelser og bidrage med et løft i forhold til at øge adgangen og tilgængeligheden til fysisk aktivitet og fællesskaber. Aktiviteterne var afgrænset til Vesterbro i København, som er en bydel med ca. 37.000 indbyggere. Der er således tale om et områdebaseret og helhedsorienteret forsøg på at fremme fysisk aktivitet med særligt sigte på vanskeligt stillede børn.

Aktiviteter efter skoletid

På hver af de fem skoler var der aktivitet mellem 1,5 og 3 timer to til tre gange pr. uge. I skoleåret 2009/2010 blev der i foråret gennemført et pilotforsøg på Vesterbro Ny Skole og Engskolen. I skoleårene 2010/2011 og 2011/2012 blev der afholdt aktiviteter hver uge i hele skoleåret på alle fem skoler.

Aktiviteterne foregik umiddelbart efter skoletid og altid med udgangspunkt i det samme sted – f.eks. skolens gymnastiksal eller et sted i skolegården. Skoleåret blev inddelt i fem perioder fra ferie til ferie, hvor aktiviteterne skiftede fra periode til periode. Aktiviteterne kunne være idrætsaktiviteter (noget børnene kan gå til), leg og bevægelsesaktiviteter (aktiviteter som børnene ikke kan gå til) eller alternative ikke-idrætslige aktiviteter (teater/drama, mad, computerspil mm.). Gennem de tre år fordelte aktiviteterne sig nogenlunde ligeligt mellem de tre typer af aktiviteter. I alt blev i skoleårene 2010/2011 og 2011/2012 afviklet aktiviteter ca. 660 gange.

For rekruttering, planlægning, gennemførelse og evalueringer af aktiviteterne stod en Go-Active medarbejder (kaldet Go-Active koordinatoren). Go-Active koordinatoren var den gennemgående person i hele forløbet for at sikre tryghed hos deltagerne og kontinuitet i det pædagogiske arbejde. Koordinatorerne i projektet havde forskellig uddannelsesmæssig baggrund, men alle havde erfaring med at arbejde målrettet med børn og unge. For selve aktiviteterne stod Go-Active koordinatoren eller en samarbejdspartner fra en lokal institution f.eks. frisbee klubben, gymnastik foreningen, badmintonforeningen eller andre lokale aktører.

For at sikre optimalt samarbejde med skolen og ikke mindst rekruttering af børn og familier var en lærer på hver skole frikøbt i et omfang af 60 timer pr. skoleår.

Pædagogisk arbejdede Go-Active koordinatoren primært med fokus på inddragelse af deltagerne, på et passende niveau, og inklusion af ikke idrætsvante børn.

For at sikre forankring af indsatsen var Settlementets børne- og ungearbejde², kaldet

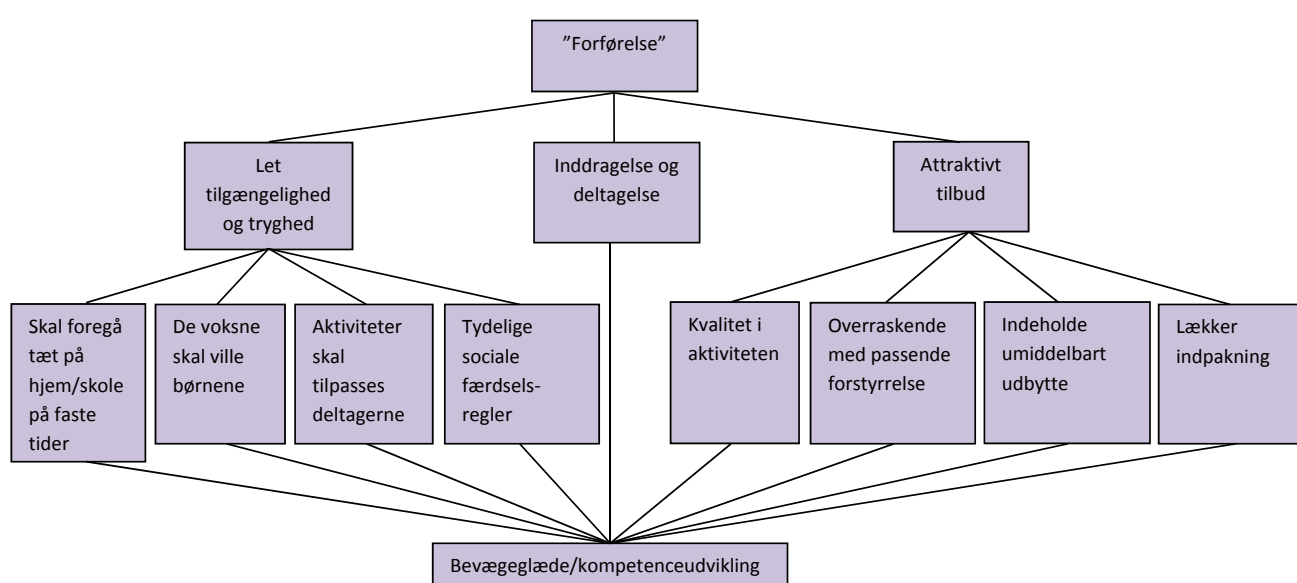
² Settlementets børne- og ungearbejde driver et tilbud til børn, der ikke modtager de almindelige klubtilbud, samt står for opsøgende og udegående indsatser i bydelen. Settlementets børne- og ungearbejde er en selvejende institution med driftsoverenskomst med Københavns Kommune.

'Børn og Unge Sport', tilknyttet projektet som koordinator for aktiviteterne på to skoler, mens Kulturværkstedet Dagmar³ stod for aktiviteterne på én skole. Disse institutioner har sammen med skolerne været tætte samarbejdspartnere omkring aktiviteterne efter skoletid.

For at skabe en fælles forståelse for den pædagogiske tilgang blev gennemført et kompetenceudviklingsforløb, hvis udcome blev bogen 'Inddragelse af børn – hvorfor og hvordan?' redigeret af Jeanette M. Jensen, Ulla Pedersen og Henrik M. Larsen. Bogen indeholder en lang række cases fra projektet, med beskrivelser af aktiviteter, hvor inddragelse står centralt (se www.go-active.dk/publikationer).

I nedenstående figur er skitseret de felter, Go-Active har fundet vigtige for at tiltrække og fastholde børnene til aktiviteterne:

Figur 2.3. Elementer der øger tiltrækning og fastholdelse til organiseret fysisk aktivitet.

For at øge muligheden for at børnene, det var relevant for, kunne begynde i et passende idrætstilbud, havde Go-Active et tæt samarbejde med 'ForeningsGuiderne', hvis rolle det er at guide børn, primært med etnisk minoritetsbaggrund, ud i foreningslivet. ForeningsGuiderne er et samarbejde mellem 'Integration og fritid' i Københavns Kommune, Dansk Flygtningehjælp og Frederiksberg Kommune. Go-Active lønnede en foreningsguide koordinator i fem af 15 timer om ugen, mens de resterende timer blev finansieret af det lokale bibliotek (Kultur-anstalten) og Kultur- og Fritidsforvaltningen i Københavns Kommune.

Familieinddragelse

Med udspring i aktiviteterne efter skoletid blev det forsøgt at skabe kontakt til og samarbejde med forældrene. Det skete via en række indsatser, herunder deltagelse ved forældremøder, personlig kontakt via børnene og derefter løbende på sms og telefon, samt forældredeltagelse

³ Kulturværkstedet Dagmar er et værested for børn og unge i bydelen. Kulturværkstedet Dagmar er en selvejende institution.

i arrangementer. Indsatsen viste, at rekruttering gennem børnenes aktivitet virkede bedst, og i den efterfølgende kontakt var det den personlige kontakt via sms og telefon, der virkede bedst til at engagere forældrene.

En særlig indsats var projektet 'ForeningsGuiderne Q', som Go-Active var en del af. I samarbejde med 'Integration og Fritid', Københavns Kommune, uddannede Go-Active etniske minoritetskvinder til at guide børn og unge ud i foreningslivet. Go-Active rekrutterede deltagere til 'ForeningsGuiderne Q' blandt mødre til børn i projektet.

Mad

Formålet med dette delprojekt var at skabe erfaringer med madaktiviteter i tilknytning til fysisk aktivitet. Frugt og grønt under aktiviteterne, særlige madforløb og udvikling af en kokebog var nogle af tiltagene.

Det lille måltid under aktiviteten viste sig dels som nødvendig for at opnå et passende energi niveau, da mange af aktiviteterne foregik først på eftermiddagen, dels som et godt forum for inddragelse og samtale om det, der rører sig i børnenes liv.

Endvidere viste madaktiviteter sig at være tiltrækkende for forældre og børn, ofte dem der ikke er engagerede i fysiske aktiviteter. I et af forløbene blev resultatet kokebogen 'Fra Vesterbro og hele verden', der er udgivet i samarbejde med organisationen 'Landbrug og Fødevarer'.

Et samarbejde med 4H København har resulteret i, at foreningen har startet et madhold på Vesterbro Ny skole med ugentlige undervisning, samt gennemført flere madskoler (sommerferie aktiviteter) på Vesterbro. 4H indgik også i bevægelsesteateret, se nedenfor.

Aktivitetsudvikling

Formålet med dette delprojekt var at skabe adgang til nye aktiviteter eller udvikle eksisterende for at tiltrække nye brugergrupper. Forarbejdet viste, at der var efterspørgsel efter en række konkrete aktiviteter, bl.a. fodbold, og samtidig gav disse aktiviteter indikationer på, at ikke-idrætslige aktiviteter kan tiltrække nye grupper. Derfor opererede Go-Active med tre typer af aktiviteter:

- 1) Idræt.
- 2) Leg og bevægelse.
- 3) Alternative aktiviteter (f.eks. teater, madlavning, samtale, graffiti mm.).

De alternative aktiviteter indeholdt også elementer af fysisk aktivitet, men det var ikke udgangspunktet.

Cricket fik en særlig rolle og betydning i projektet, da Vesterbro er kendetegnet ved en del selvorganiseret cricketaktivitet og en stor viden om spillet, men ingen organiseret cricket. Det førte bl.a. til cricket i aktiviteten efter skoletid og et stævne i gade-cricket (gali cricket). Som organisatorisk ramme er der nu startet et cricketnetværk bestående af aktører fra Vesterbro og Dansk Cricket Forbund.

For at skabe en årligt tilbagevendende begivenhed blev 'Bevægelsesteatret' etableret. Det startede som et samarbejde med Teaterskolen Teaterbutikken, og involverede alle 5. klasselever fra de fem skoler (200 børn), samt en lang række foreninger og tilbud på Vesterbro. På

en uge udviklede eleverne i samarbejde med instruktører og lærere en forestilling, der blev vist i DGI-byen. Til bevægelsesteateret blev udviklet et undervisningsmateriale, der retter sig mod undervisningen i sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab (folkeskolens faghæfte 21), se www.go-active.dk/publikationer). Optagelser fra de to forestillinger 'Menneskebjerg' (2010) og 'Isdronningen' (2012) kan ses på [www. Go-Active.dk](http://www.Go-Active.dk).

En særlig aktivitet var udviklingen af computerspillet 'Tag Quest'. Spillet er udviklet som en skattejagt, hvor spillerne skal finde tags placeret rundt om på Vesterbro og efterfølgende bruge dem i spillet på computeren. På den måde kommer bevægelsen til at gå fra computer ud i bydelen og tilbage igen. Spillet er tilgængeligt for alle på www.go-active.dk/tag-quest. Spillet blev brugt i aktiviteten efter skoletid og er præsenteret for fritidsklubberne og skolerne, så det kan bruges i undervisning eller klub.

Der blev sat fokus på idræt, leg og bevægelse for overvægtige sammen med 'BørnevægtsCentret' (Københavns kommunes tilbud til overvægtige børn) og foreningen Familieidræt. I de to institutioner var der et ønske om at starte hold for denne målgruppe. Det lykkedes at starte hold for BørnevægtsCentret, der via Go-Active har inkorporeret et tilbud om fysisk aktivitet i behandlingstilbuddet, mens det ikke lykkedes for den frivillige forening trods store bestræbelser fra foreningens side.

Grejbank

For at gøre en bred vifte af aktiviteter tilgængelig, drev Go-Active 'Grejbanken', hvor skoler, klubber og foreninger via www.go-active.dk og et særligt login kunne booke og få udbragt over 20 forskellige aktivitetspakker (af en Go-Active medarbejder). Dette sikrede samtidig en større udnyttelse af det til projektet anskaffede udstyr. Grejbanken blev støttet af Vesterbro Lokaludvalg.

Organisationsudvikling

Formålet med dette delprojekt var at øge fokus på fysisk aktivitet og fællesskaber hos lokalområdets institutioner. De konkrete tiltag var:

- 1) Kompetenceudviklingsforløb med seks af samarbejdspartnerne med titlen 'Deltagelse, handlekompetence, forandring og fysisk aktivitet' (63 timer) og i forlængelse heraf udgivelse af en bog med gode eksempler på praksis: 'Inddragelse af børn – hvorfor og hvordan?'. Se www.go-active.dk/publikationer.
- 2) Certificeringsforløb af fem fritidsklubber til 'DGI Idræts-, lege- og bevægelses-institutioner'.
- 3) Udvikling af tilbud om hold for overvægtige børn i hhv. BørnevægtsCentret og foreningen Familieidræt.
- 4) Det løbende arbejde med DGI-byen (se 'DGI-byen som FAO'), Settlementets børne- og ungearbejde og Kulturværkstedet Dagmar.

I alt har Go-Active haft over 40 samarbejdspartnere blandt skoler, fritidsklubber, foreninger, kommunale tiltag, private organisationer og privatpersoner.

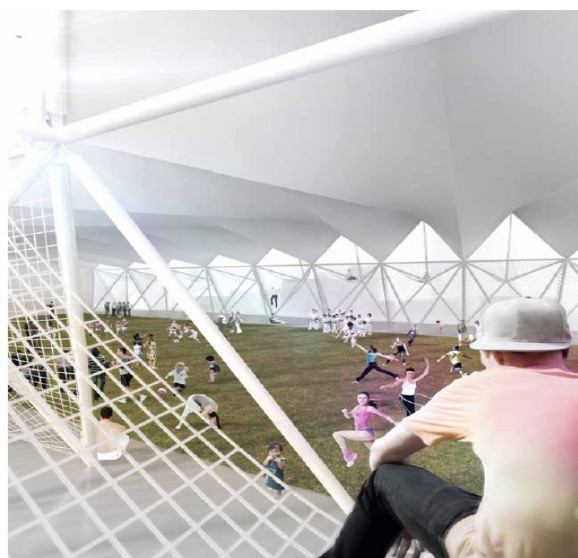
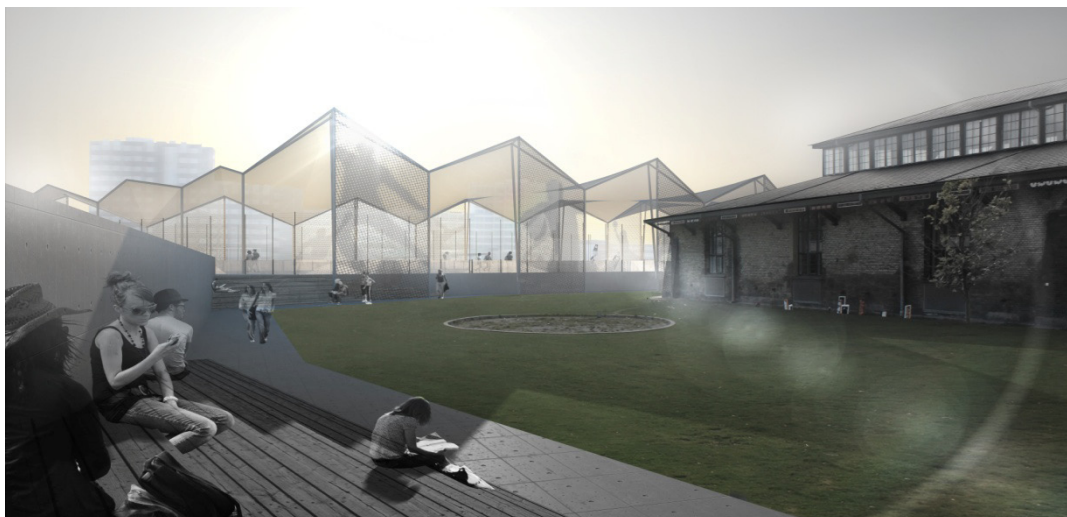
DGI-byen som FAO

FAO betyder Fysik Aktivt Opholdssted. Ønsket med denne indsats var at forbedre mulighederne for selvorganiseret og semiorganiseret fysisk aktivitet i DGI-byen. Både for DGI-byens faste gæster og for de brugere, der ikke kommer så ofte i DGI-byen. Indsatsen sigtede særligt mod at aktivere de områder, der ikke benyttes til organiseret aktivitet, og bestod af en kombination af fleksible installationer og igangsættere. Konkret bestod indsatsen i:

- 1) Gennemførelse af brugerundersøgelse. Undersøgelsen afdækkede bl.a., at flere af de etablerede brugere var interesserede i at lave mere end den ene aktivitet, de kom for, f.eks. at gå i VandKulturHuset.
- 2) Opstilling og aktivering af enkle installationer som bordtennisborde, en sportswall, pannabane, redskaber til gamle lege, airtrack mm. Installationerne er fleksible og midlertidige, dvs. de kan være fremme i kortere og længere perioder og kan samtidig give plads til andre aktiviteter. For at øge tilgængeligheden blev der til enkelte aktiviteter stillet en legeinstruktør til rådighed, der kunne igangsætte aktiviteten.
- 3) Gennemførelse af månedligt tilbagevendende events, kaldet 'Åbent hus i DGI-byen', hvor områdets institutioner blev inviteret til f.eks. rulleskøjtedisko, vandleg, dansekonkurrence mm.
- 4) Deltagelse i projektet PlayingMondo Parks med firmaet Euman som projektejer. DGI-byen deltager i dette projekt med udgangspunkt i Go-Active og med medarbejdere herfra. Projektet skal udvikle DGI-byen til en PlayingMondo Park, hvor fysiske installationer skal danne rammen om fysiske (analoge) og virtuelle lege og spil på mobiltelefon. Se www.playingmondo.com. Dette projekt løber frem til sommeren 2013.
- 5) Udvikling af prospekt for letvægtskonstruktion af overdækket område ovenpå DGI-byens parkeringshus for at øge muligheden for aktivitet i længere tid af året. Se nedenfor.

For at skabe bedst mulige rammer for at øge den selvorganiserede og semiorganiserede aktivitet blev fire grundelementer defineret via 4M modellen: **Mellemrummene** skal udnyttes, installationer skal være **Midlertidige** og **Mobile**, og endelig skal de være **Mangfoldige**, dvs. ikke specialiserede. Endvidere ønskede DGI-byen at tage højde for "de fire T'er": **Tid**, dvs. hvor lang tid brugerne anvender på faciliteten. **Tilknytning**, dvs. hvor meget ejerskab har/vil brugerne tage for faciliteten. **Tilgængelighed**, dvs. hvor lang tid man kan anvende på installationen. Og endelig og måske vigtigst **Tryghed**, dvs. hvor trygt opfattes det at være på faciliteten og at komme til og fra faciliteten (se mere om principperne på www.go-active.dk).

For at give et konkret bud på hvordan DGI-byen kan udvikles på sigt, og gøre nogle af de "døde" områder mere aktive, blev prospektet Taghuset udviklet. Taghuset viser, hvordan en let overbygning på DGI-byens parkeringshus kan aktivere et område på 4000 kvadratmeter, se herunder.

Taghuset blev ikke opført inden for rammerne af Go-Active i DGI-byen, men er senere videreudviklet til et af Lokale- og anlægsfondens bud på Lethal 2.0, bl.a. via medarbejdere fra Go-Active (se www.loa-fonden.dk).

Events

Events, forstået som enkeltstående begivenheder i en kortere periode, blev anvendt i projektet på tre forskellige måder og altid for at understøtte et af de øvrige delprojekter. De fleste events indeholdte samarbejde med flere aktører fra lokalområdet.

For det første, som afslutning på et forløb børnene havde fulgt, f.eks. en teaterforestilling, cricketturnering, Kung Fu opvisning eller større arrangementer som julegalla og afslutningsgalla, hvor der var en bred vifte af aktiviteter og opvisninger. Disse events kunne være for alle børn eller mindre grupper fra f.eks. en enkelt skole.

For det andet deltog Go-Active i andres events, ved at tilføre aktiviteter, f.eks. ved DR og Dansk Skoleidræts Høvdingboldturnering samt Vesterbro Pigefestival.

For det tredje ved at være arrangør f.eks. ved skolernes motionsdag, 'Åbent hus i DGI-byen' (med f.eks. rulledisko i DGI-byens parkeringshus), ferieaktiviteter i vinter- og efterårsferien, Dansens Dage, VM i bowling eller de to bevægelsesteaterforestillinger.

For uddybning af de enkelte delprojekter se www.go-active.dk.

2.3. Sammenfatning

De ugentlige aktiviteter i Go-Active regi var 'idrætsaktiviteter', 'leg og bevægelsesaktiviteter' og 'alternative ikke-idrætslige aktiviteter' (teater/drama, mad, computerspil mm.).

Derudover har Go-Active omfattet en række enkeltstående aktiviteter eller event (f.eks. en teaterforestilling, en cricketurnering, skolernes motionsdag, rulledisko i DGI-byens parkeringshus, ferieaktiviteter i vinter- og efterårsferien, Dansens Dag og bevægelsesteaterforestilling).

3. Børns deltagelse i Go-Active

Af Henrik M. Larsen og Bjarne Ibsen

Dette kapitel indeholder en analyse af, hvor meget børnene på Vesterbro har deltaget i Go-Actives aktiviteter efter skoletid:

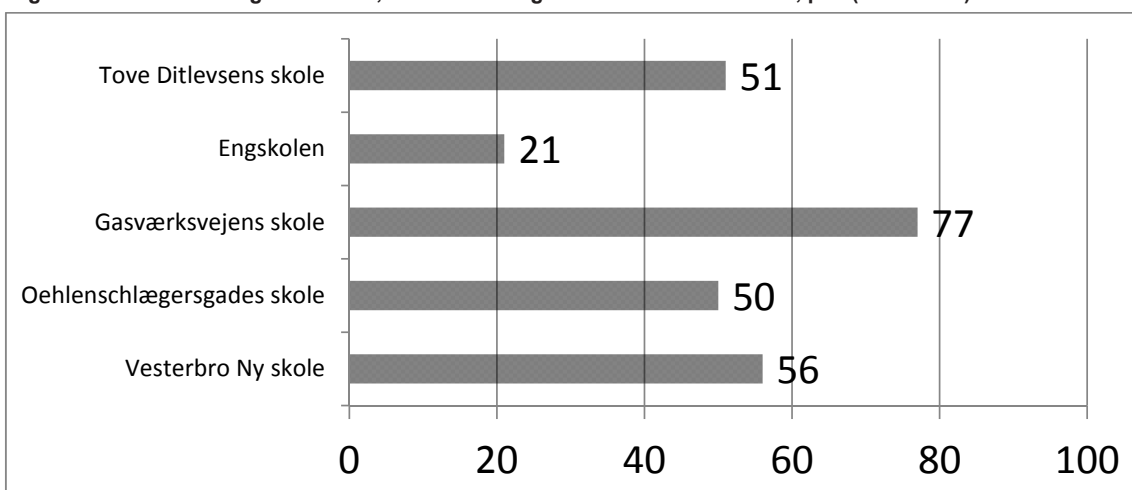
- 1) Hvor mange børn der har deltaget i Go-Actives aktiviteter, og hvor mange der mødte op til undervisningen og aktiviteterne efter skoletid.
- 2) Hvilke børn der har deltaget i Go-Active, dvs. hvilken skole de kommer fra samt deres alder, køn og etniske baggrund.
- 3) Hvor ofte børnene har deltaget i idræt og fysisk aktivitet i Go-Active og deres trivsel.
- 4) Hvorfor børnene har deltaget i Go-Active, og hvilke aktiviteter, de kunne tænke sig at gå til.

Analysen bygger for det første på de registreringer, der er foretaget af instruktører eller Go-Active koordinatore under aktiviteterne. Go-Active koordinatoren for aktiviteterne på hver af de fem skoler, hvor undervisningen har fundet sted, har indtastet børnenes fremmøde i et særligt skema.

For det andet bygger analysen på børnenes besvarelse af et mindre spørgeskema, som Go-Active har udarbejdet og uddelt. Børnene fik det lille skema første gang, de deltog i en aktivitet og tog det så med hjem, hvor besvarelsen skete med forældrenes hjælp. Det kan ikke udelukkes, at nogle børn har besvaret det to eller flere gange. Samtidig er der også børn, som ikke har besvaret det – enten fordi de ikke har villet, ikke har fået skemaet, har glemt det eller ikke har evnet at besvare spørgsmålene. Det skønnes, at der især er et frafald blandt tosprogede børn.

Spørgeskemaet blev besvaret af 255 børn, men antallet af børn, som har deltaget i projektets aktiviteter, er højere, fordi det ikke er alle børn, der har besvaret spørgeskemaet. Af de 255 børn kom 77 fra Gasværksvejens skole og ca. 50 fra hver af skolerne Tove Ditlevsens skole, Oehlenschlägersgades skole og Vesterbro Ny skole, mens der kun er 21 børn fra Engskolen, som har besvaret spørgeskemaet. Fem børn har ikke angivet skole (figur 3.1).

Figur 3.1. Hvilke skoler går børnene, som har deltaget i Go-Active aktiviteter, på? (antal børn)

Der har været afholdt undervisning og aktiviteter på de fem kommunale skoler på Vesterbro: Vesterbro Ny skole (VNS), Gasværksvejens Skole (GAS), Engskolen (ENG) (som er en specialskole), Tove Ditlevsens Skole (TDS) og Oehlenschlägersgades Skole (OEH).

I tabel 3.1 kan man se det samlede elevtal på hver af de fem skoler. Tallene er hentet fra skolernes hjemmeside i august 2011.

Tabel 3.1. Antal elever fordelt på skoler, skoleåret 2011/2012

	VNS	GAS*	ENG	TDS	OEH	I alt
Piger 0-3. kl.	134	132	12	182	132	592
Piger 4.-7. kl.	73	56	19	138	100	386
Piger 8.-9. kl.	26	-	16	77	38	157
Drenge 0.-3. kl.	124	123	19	157	101	524
Drenge 4.-7. kl.	63	56	29	132	100	380
Drenge 8.-9. kl.	24	-	18	62	44	148
I alt 0.-3. kl.	258	255	31	339	233	1116
I alt 4.-7. kl.	136	112	48	270	200	766
I alt 8.-9. kl.	50	-	34	139	82	305
I alt	444	367	113	734	515	2173

* Gasværksvejens skole havde i skoleåret 2011/2012 kun klasser op til og med 5. klasse

3.1. Antal aktiviteter og deltagere i Go-Active

Først skal vi se på, hvor mange børn der har deltaget i undervisning og aktiviteter i Go-Active i skoleårene 2010/2011 og 2011/2012. Aktiviteterne var som tidligere beskrevet målrettet aldersgruppen 4. til 7. klasse (10-13 år).

Antal undervisningsgange på skolerne

Der har været afholdt i alt ca. 660 undervisningsgange på de fem skoler fra august 2010 til og med maj 2012. Heraf 395 i 2010/2011 og 264 i 2011/2012. De færre undervisningsgange i 2011/2012 skyldes en mere fokuseret indsats på enkelte skoler, og at der på baggrund af erfaringer fra første år blev lagt et niveau for antal undervisningsgange, der passede til børnegruppen på den enkelte skole.

Således var der i 2010/2011 395 undervisningsgange på 39 uger = 10,1 undervisningsgang pr. uge. I 2011/2012 var der 264 undervisningsgange fordelt på 36 uger = 7,3 undervisningsgange pr. uge. Disse tal dækker over væsentlige forskelle fra skole til skole, jf. tabellen, og er bl.a. et udslag af, at en af de ugentlige aktiviteter i 2011/2012 var en tværgående aktivitet for piger på de fem skoler (tabel 3.2).

Tabel 3.2. Antal undervisningsgange fordelt på skoler

	VNS	GAS	ENG	TDS	OEH	Piger på tværs*	I alt
2010/2011	72	108	21	94	100		395
2011/2012	71	58	13**	39***	53	30	264
I alt 2010-2012	143	166	31	133	153	30	659

* Piger på tværs var en aktivitet målrettet de større piger og foregik på tværs af skolerne.

** Der er kun registreringer frem til og med februar 2012 for Engskolen.

*** Go-Active indgik i et samarbejde med EUMAN om at udvikle et læringsspil til mobiltelefoner (Playing Mondo). Klasser fra Tove Ditlevsens skole har fra efteråret 2011 på ugentlig basis afprøvet og deltaget i udvikling af spillene. Disse undervisningsgange indgår ikke i hverken oversigt over antal undervisningsgange eller fremmøder.

Antal deltagere

Børnene skulle ikke tilmelde sig Go-Active for at deltage. De skulle bare møde op. Ved første fremmøde fik børnene ovennævnte spørgeskema, der skulle udfyldes sammen med forældrene og efterfølgende afleveres til underviseren.

Endvidere blev børnene krydset af på en liste. Der var mange undervisere, der stod for registrering og afkrydsning, hvilket især gjorde sig gældende på de skoler, hvor Go-Active gennemførtes i samarbejde med en partner (Vesterbro Ny skole, Engskolen og Oehlenschlägersgades skole). Det er derfor ikke sikkert, at alle deltagende børn er blevet registreret, og det samme gælder ved afkrydsning efterfølgende. Endvidere er det som nævnt langt fra alle børn, der fik besvaret spørgeskemaet. Nedenstående tal er derfor minimumstal.

Opgjort ud fra antal spørgeskemaer og registreringer har der samlet fra 2010 til 2012 deltaget 466 børn i undervisning og aktiviteter i Go-Active (tabel 3.3).

Tabel 3.3: Antal deltagere optalt ud fra spørgeskemaer og afkrydsningslister

	VNS	GAS	ENG	TDS	OEH	I alt
Spørgeskemaer indsamlet	55	78	20	51	50	255
Deltagerere uden afleveret spørgeskema	115	27	0	49	20	211
Deltagerantal 2010-2012	170	105	20	100	70	466

Af de 466 børn var 92 udpeget af lærerne på skolerne som børn 'der kunne have særlig glæde af Go-Actives tilbud'. Lærerne havde udpeget i alt 132 børn fra 4. til 7. klasse. Dvs. at 70 pct. af de børn, som lærerne havde udpeget, også har deltaget i aktiviteter i Go-Active (tabel 3.4).

Tabel 3.4. Antal børn der vurderes at have særlig glæde af Go-Actives aktiviteter på skolerne

	VNS	GAS	ENG	TDS	OEH	I alt
Antal børn udpeget af lærere	36	14	50	12	20	132
Antal af de udpegede børn, der har deltaget	26	14	20	12	20	92
Deltagelsesprocent af de udpegede	72%	100%	40%	100%	100%	70%

Fremmøder

I 2010/2011 var der 3492 fremmøder svarende til et fremmøde på 8,8 barn pr. undervisningsgang. I 2011/2012 var der 2835 fremmøder svarende til et fremmøde på 10,7 barn pr. undervisningsgang. I alt over de to år var der 6327 fremmøder til i alt 659 undervisningsgange, hvilket giver et fremmøde i gennemsnit på 9,6 barn pr. undervisningsgang. Af de 466 børn vurderes det, at 125 har deltaget meget, 188 en gang i mellem og 153 sjældent (tabel 3.5).

Tabel 3.5. Fremmødestabilitet fordelt på skoler

	VNS	GAS	ENG	TDS	OEH	I alt	%
Meget	30	40	10	25	20	125	26,8%
En gang i mellem	95	35	8	30	20	188	40,3%
Sjældent	45	30	2	46	30	153	32,8%

Køn

Ud fra de besvarede spørgeskemaer og registreringslisterne var ca. 40 pct. af de deltagende børn drenge og 60 pct. piger.

Fordelingen er lidt mere lige, når vi ser på, hvor mange børn der mødte op til aktiviteterne. I 2010/2011 var 54 pct. af de fremmødte piger og 46 pct. drenge. I 2011/2012 var 57 pct. piger og 43 pct. drenge. Samlet over de to år var 55 pct. af de fremmødte piger og 45 pct. drenge.

Denne forskel på kønsfordelingen mellem svarene fra spørgeskemaet og de registrerede fremmødte kan enten skyldes, at pigerne har været lidt flinkere end drengene til at besvare spørgeskemaet, eller at drengene i lidt højere grad end pigerne er mødt op til aktiviteterne.

Fordelingen af fremmødte piger og drenge varierer meget fra skole til skole. Således har Tove Ditlevsens skole, Oehlenschlägersgades skole og Engskolen en overvægt af fremmøder fra piger med henholdsvis 60 pct., 67 pct. og 56 pct., mens både Gasværksvejens skole og Vesterbro Ny skole har en mere ligelig fordeling, men med en lille overvægt af fremmøder fra drenge med henholdsvis 52 pct. og 55 pct. (tabel 3.6).

Tabel 3.6. Fordeling af fremmøder på skoler og køn

	VNS	GAS	ENG	TDS	OEH	Piger på tværs	i alt
Piger 10/11	312	551	55	437	522		1877
Piger 11/12	354	503	53	164	205	331	1610
Drenge 10/11	490	617	60	259	189		1615
Drenge 11/12	338	543	25	145	174		1225
Piger i alt	666	1054	108	601	727	331	3487
Drenge i alt	828	1160	85	404	363		2840
Fremmøder i alt	1494	2214	193	1005	1090	331	6327

Alder

Langt de fleste af børnene, 65 pct., gik på det tidspunkt, hvor de besvarede skemaet, i 4. klasse, mens 12 pct. gik i 5. klasse og 9 pct. i 6. klasse.

Denne aldersfordeling viser sig også i registreringen af de fremmødte i 2010/2011, hvor 73 pct. gik i 4. klasse og kun 11 pct. i 5. klasse. Dette ændredes drastisk i 2011/12, hvor det kun var 37 pct. af de fremmødte, der gik i 4. klasse, og 31 pct. der gik i 5. klasse. Dette er ikke overraskende, da 5. klasserne i 2011/2012 var de elever, der var rekrutteret i 2010/11. Mere bemærkelsesværdigt er det, at andelen af 6. klasser steg fra 7 pct. i 2010/2011 til 20 pct. i 2011/2012. Fremgangen skyldes en markant satsning på den ældre del af aldersgruppen (4.-7. klasser) i 2011/2012. Andelen af 7. klasser var stabil i de to år Go-Active blev gennemført, mens andelen af deltagende elever fra 8. og 9. klasse steg fra 2010/2011 til 2011/2012 som et resultat af rekrutteringen af 7. klasseelever i 2010/2011 (tabel 3.7).

Tabel 3.7. Fordeling af fremmøder på alder i pct.

	0.-3. klasse	4. klasse	5. klasse	6. klasse	7. klasse	8.-9. klasse
2010/2011	3,9	73,2	11,3	6,9	4,7	0
2011/2012	3,7	36,8	31,2	19,6	4,8	3,9
2010-2012	3,8	56,9	20,2	12,6	4,7	1,7

Etnisk baggrund

Ud fra spørgeskemabesvarelserne er 93 pct. af børnene født i Danmark, mens mere end halvdelen af børnene har forældre, der har en anden etnisk baggrund end dansk. Hos 23 pct. af børnene har begge forældre en anden etnisk eller kulturel baggrund end dansk, og hos 36 pct. gælder det en af forældrene. Forholdsvis mange piger af forældre med en anden etnisk baggrund end dansk har deltaget i Go-Active.

Det har ikke været muligt at afgøre den etniske baggrund for de elever, der ikke har besvaret spørgeskemaet. For især eleverne fra Vesterbro Ny skole vurderes det, at en høj andel af de 115, der ikke har afleveret spørgeskemaet, har to forældre der ikke er født i et vestligt land. Halvdelen af de elever, der er registreret, men som ikke har afleveret et spørgeskema, kommer fra netop Vesterbro Ny skole

I 2010/2011 var 16 pct. af de fremmødte til aktiviteterne børn med etnisk minoritetsbaggrund. I 2011/2012 var tallet 29 pct. Samlet over de to år var det 22 pct.. Tallene dækker over meget store forskelle skolerne i imellem. Således udgjorde denne gruppe 43 pct. af fremmøderne på Vesterbro Ny Skole. En registrering som 'barn med minoritetsbaggrund' omfattede børn af forældre, som begge er født i et ikke vestligt land.

Det er især piger af forældre med en anden etnisk baggrund end dansk, der har deltaget i Go-Active. Dette gælder dog ikke for Vesterbro Ny skole, hvor der er stort set lige mange fremmøder af piger og drenge med en etnisk minoritetsbaggrund (tabel 3.8).

Tabel 3.8: Antal fremmøder af børn med etnisk minoritetsbaggrund

	Antal fremmøder	Antal fremmøder af børn med etnisk minoritetsbaggrund	Antal fremmøder af børn med etnisk minoritetsbaggrund i % af antal fremmøder	Antal fremmøder piger med etnisk minoritetsbaggrund	Antal fremmøder drenge med etnisk minoritetsbaggrund
2010-2011	3492	573	16,4%	313	260
2011-2012	2835	823	29,0%	541	282
I alt	6327	1396	22,1%	854	542
VNS 10-11	802	249	31,0%	83	166
VNS 11-12	692	389	56,2%	219	170
VNS i alt	1494	638	42,7%	302	336
GAS 10-11	1168	65	5,6%	50	15
GAS 11-12	1046	65	6,2%	41	24
GAS i alt	2214	130	5,9%	91	39
ENG 10-11	115	21	18,3%	17	4
ENG 11-12	78	10	12,8%	10	0
ENG i alt	193	31	16,1%	27	4
TDS 10-11	696	40	5,7%	31	9
TDS 11-12	309	16	5,2%	8	8
TDS i alt	1005	56	5,6%	39	17
OEH 10-11	711	198	27,8%	132	66
OEH 11-12	379	165	43,5%	85	80
OEH i alt	1090	363	33,3%	217	146
"Piger på tværs" 11-12	331	178	53,8%	178	

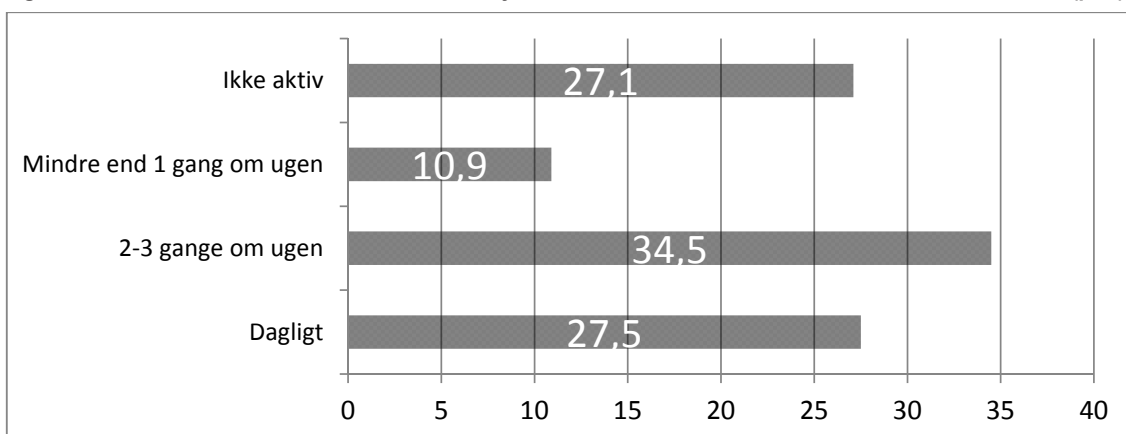
Børnenes deltagelse i idræt og fysisk aktivitet

Hvad angår deltagelse i idræt og anden fysisk aktivitet svarer 63 pct., at de går til noget i en forening. Det er en forholdsvis stor del, og det kan hænge sammen med, at børnene måske medtænker aktiviteterne i Go-Active, når de besvarer spørgsmålet. Fordelingen på forskellige idrætsgrene er næsten identisk med fordelingen for alle børn på samme alderstrin på Vesterbro.

77 pct. af børnene svarer endvidere, at de er fysisk aktive sammen med deres venner, der hvor de bor. 28 pct. er det dagligt, 35 pct. 2 til 3 gange om ugen og 11 pct. mindre end 1 gang om ugen (figur 3.2).

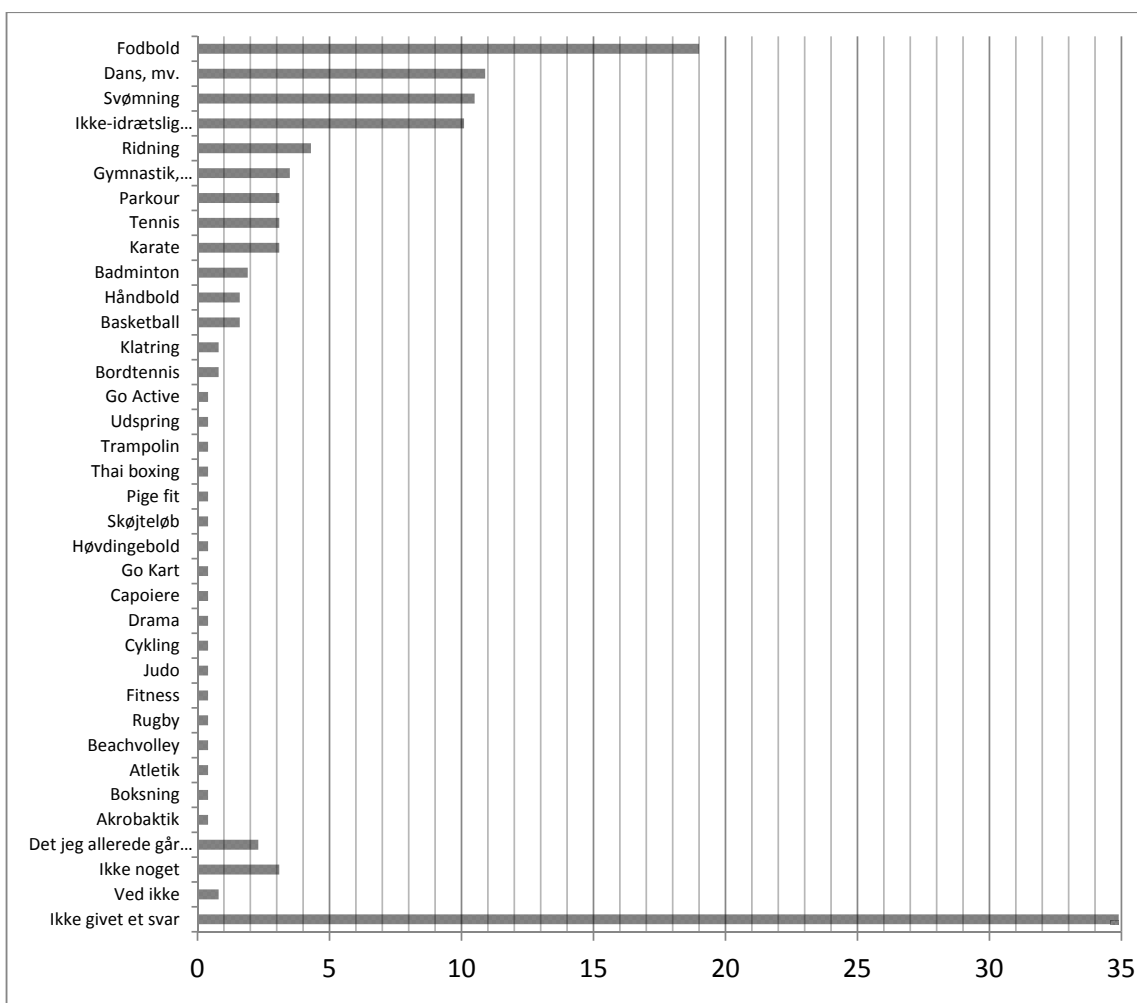
77 pct. af børnene svarer, at de går til den fritidsaktivitet, de gerne vil gå til. Børnene blev imidlertid også bedt om at svare på, hvilke aktiviteter de gerne vil gå til. Mange af svarene er sikkert sammenfaldende med det, som de allerede går til. Figur 3.3 viser imidlertid, at de aktive børn i Go-Active helt overvejende gerne vil gå til det, som de fleste børn går til og gerne vil gå til. Fodbold er det mest populære, dernæst dans, svømning og ikke-idrætslige aktiviteter (som børnene selv har angivet, men i tabellen ikke er udspecificeret). Alle andre aktiviteter har forholdsvis lille 'tilslutning' (dvs. børnenes ønske om at gå til)

Figur 3.2. Andel af børnene, der svarer, at de er fysisk aktiv sammen med deres venner, der hvor de bor (pct.)?

fra færre end 5 pct. af børnene. Mellem 3 og 5 pct. vil gerne gå til gymnastik, parkour, tennis og karate. Det mest bemærkelsesværdige er her, at så mange gerne vil gå til parkour. Resten af aktiviteterne er det færre end 3 pct., som gerne vil gå til. Men disse aktiviteter er der til gengæld mange af, og tilsammen er det forholdsvis mange børn, der går til sådanne mindre efterspurgte aktiviteter, som det vil være umuligt for en bydel at tilgodesee.

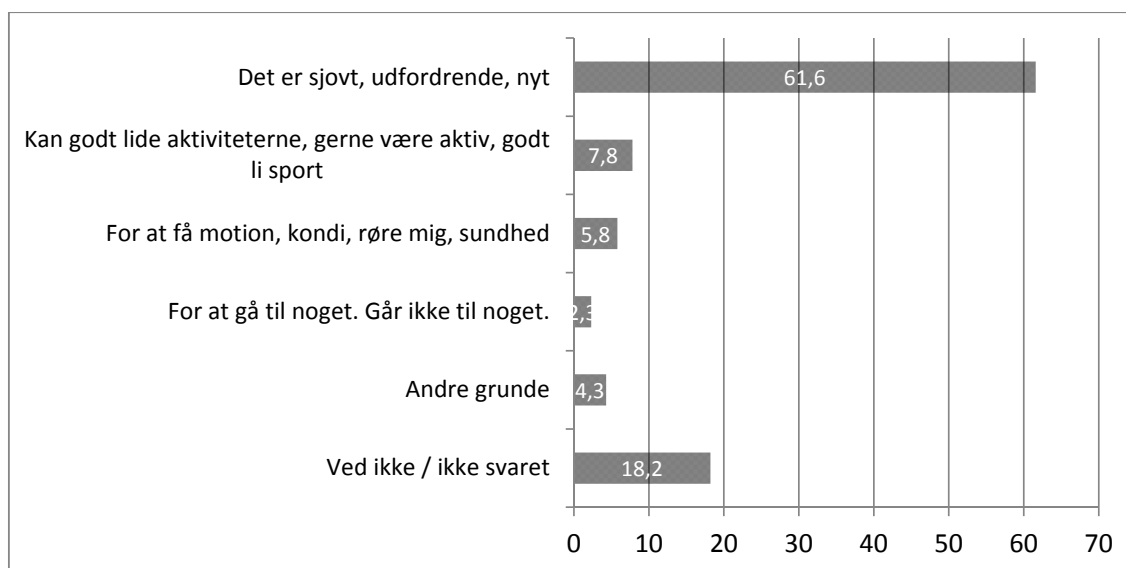
Figur 3.3. Hvilke aktiviteter vil børnene gerne gå til? (pct. andel af alle børn der har besvaret spørgeskemaet)

Hvorfor børnene deltager i Go-Active?

Børnene har også svaret på, hvorfor de deltager i Go-Active. De har selv sat ord på det, dvs. det er ikke forudbestemte svarkategorier. Det gennemgående ord, som børnene og deres forældre benytter i svaret er 'sjovt'. Hele 62 pct. svarer, at det er sjovt, udfordrende, nyt ol. Resten fordeler sig på 8 pct., der svarer, at de godt kan lide aktiviteter, gerne vil være aktiv, godt kan lide sport ol. Kun 6 pct. siger, at de gerne vil gå til aktiviteter i Go-Active, for at få motion, kondi mv. 18 pct. har ikke besvaret spørgsmålet (figur 3.4).

Figur 3.4. Hvorfor deltager barnet i Go-Active (pct.)

Børnenes trivsel

Til sidst skal vi se på børnenes svar på en række spørgsmål om deres trivsel. Forholdsvis få af børnene (med hjælp fra forældrene) har givet svar, der tyder på store trivselsproblemer (figur 3.5).

Omkring hvert tyvende barn har svaret, at det 'næsten hver dag' eller 'ca. én gang om ugen'

- har ondt i ryggen.
- er svimmel.

Omkring hver tiende har svaret, at det 'næsten hver dag' eller 'ca. én gang om ugen'

- har hovedpine.
- har mavepine.
- er nervøse / bange / utrygge.

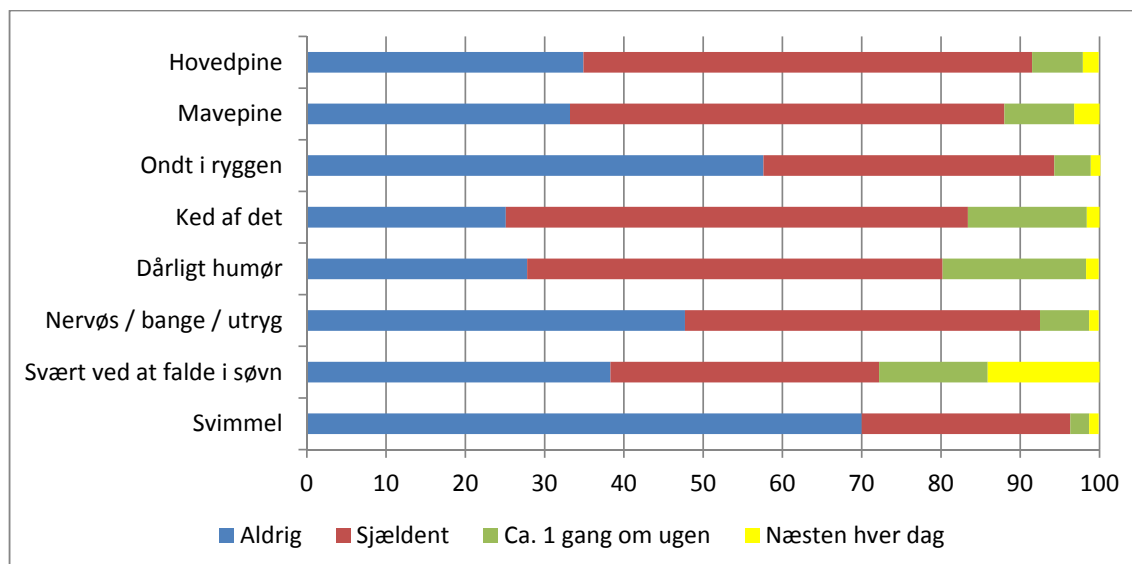
Omkring hvert femte barn har svaret, at det 'næsten hver dag' eller 'ca. én gang om ugen'

- er ked af det.
- er i dårligt humør.

Omkring hvert fjerde barn har svaret, at det 'næsten hver dag' eller 'ca. én gang om ugen'

- har svært ved at falde i søvn.

Figur 3.5. Selvvurderet trivsel hos børnene, der har deltaget i Go-Active aktiviteter efter skoletid (pct.)

3.2. Sammenfatning

Over de to år var der 6327 fremmøder til i alt 659 undervisningsgange, primært på skolerne, hvilket giver et fremmøde i gennemsnit på 9,6 barn pr. undervisningsgang. De ugentlige aktiviteter fordelte sig nogenlunde ligeligt på de tre typer af aktiviteter: 'Idrætsaktiviteter', 'leg og bevægelsesaktiviteter' og 'alternative ikke-idrætslige aktiviteter' (teater/drama, mad, computerspil mm.).

Opgørelsen viser endvidere, at fra 2010 til 2012 har 466 børn deltaget i undervisning og aktiviteter i Go-Active. Af de 466 børn vurderes det, at 125 har deltaget meget, 188 en gang i mellem og 153 sjældent. Det skønnes, at Go-Active har formået at have deltagelse fra cirka halvdelen af børnene mellem 10 og 13 år på de fire deltagende skoler.

Ca. 40 pct. af de deltagende børn var drenge og 60 pct. var piger. Fordelingen var lidt mere lige, når vi ser på, hvor mange børn der mødte op til aktiviteterne. Samlet over de to år var 55 pct. af de fremmødte piger og 45 pct. drenge.

Gennem de to år Go-Active tilbød aktiviteter, var det først og fremmest børn på 4. klassetrin, som deltog i aktiviteterne og et noget mindre antal fra 5. og 6. klassetrin. Mere end halvdelen af børnene, der deltog i aktiviteterne, har forældre, der har en anden etnisk baggrund end dansk. Det er især piger af forældre med en anden etnisk baggrund end dansk, der har deltaget i Go-Active.

Del 2

Idrætsmuligheder på Vesterbro

4. Tilgængeligheden til idræt på Vesterbro

Af Bjarne Ibsen

Deltagelse i idræt og fysisk aktivitet er et resultat af en kombination af 'præferencer' og 'muligheder' (Schelin, 1985; Ulseth, 2008). På den ene side skyldes det individets interesse for og ønske om at dyrke idræt og være fysisk aktiv, der for børns vedkommende især hænger sammen med deres forældres socioøkonomiske og kulturelle baggrund. På den anden side afhænger idrætsdeltagelsen også af mulighederne for at dyrke idræt i form af den infrastruktur, der findes for idræt, dvs. tilgængeligheden til idrætsfaciliteter, parker og grønne områder samt organiserede tilbud om idræt.

I dette kapitel præsenteres først den foreliggende viden om sammenhængen mellem børns idrætsdeltagelse og a) socioøkonomisk baggrund, b) kulturel baggrund og c) tilgængeligheden til idræt i det område, hvor børnene bor. Dernæst gives en oversigt over idrættens infrastruktur på Vesterbro.

4.1. Socioøkonomisk baggrund

Det første forhold, som har stor betydning for idrætsdeltagelsen, er den socioøkonomiske baggrund. Dette er en bred betegnelse for individets uddannelse, position på arbejdsmarkedet, økonomi og sociale relationer og netværk. Alle studier – såvel danske som udenlandske – viser, at det er forhold, som i varierende grad har indflydelse på deltagelsen i idræt og motion (Schelin, 1985; Larsen, 2003; Pilgaard, 2009: 42-51):

- Højere uddannede dyrker mere idræt end lavere uddannede.
- Folk i beskæftigelse er mere idrætsaktive end folk udenfor arbejdsmarkedet.
- Folk med høje indtægter dyrker mere idræt end folk med lave indtægter.
- Folk med mange sociale relationer er mere idrætsaktive end folk med få sociale relationer.

Dette gælder også for børnene og de unge, dvs. børn af forældre med lav uddannelse, uden beskæftigelse, med lav indtægt og med få sociale relationer er typisk mindre idrætsaktive end børn af forældre med høj uddannelse, i beskæftigelse, med høj indtægt og med mange sociale relationer.

Den centrale teoretiske forklaring på disse sammenhænge er, at der er tale om forskellige former for ressource eller kapital: Uddannelses kapital, økonomisk kapital og social kapital, som på forskellig vis er en forudsætning for at være idræts- og motionsaktiv og dyrke idræt i bestemte sammenhænge (Bourdieu, 1986).

DGI-byens børne- og ungeprojekt Go-Active tager i høj grad udgangspunkt i en erkendelse af denne sammenhæng, eftersom en forholdsvis stor del af børnene og de unge på Vesterbro har en familiebaggrund med forholdsvis lav uddannelses kapital, økonomisk kapital og social kapital.

De seneste to årtier er der gjort mange forsøg på at fremme vanskeligt stillede eller socialt

udsatte børns deltagelse i idræt og bevægelsesaktiviteter, bl.a. med støtte fra puljer fra Kulturministeriet, Socialministeriet og Integrationsministeriet. Tiltagene varierer fra projekt til projekt, men følgende tilgange er bl.a. taget i anvendelse:

1. Styrkelse af et samarbejde mellem kommunale institutioner og idrætsforeninger ud fra den idé, at skolen og SFO har lettere ved at engagere de vanskeligt stillede og idræts-svage børn, mens idrætsforeningen har erfaringen med og instruktørerne til at stå for idrætsaktiviteterne. Projekt Skolesport, som gennemføres i et samarbejde mellem Dansk Skoleidræt, Danmarks Idræts-Forbund og Trygfonden, er et eksempel på denne tilgang.
2. Idræt under mindre formelle organiseringsformer, hvor faciliteter og idrætsrekvisitter stilles til rådighed uden krav om deltagerbetaling, mødepligt mv. Projekt 'Idrætscontainer' i Københavns Kommunes udviklingsprogram 'København – en by i bevægelse' er et eksempel på denne type. Mange steder har man tilsvarende åbnet for semi-organiseret idrætsaktivitet i idrætshaller ('Åben hal' aktiviteter).
3. I udsatte boligområder eller boligkvarterer med mange socioøkonomisk belastede familier og børn har man etableret idrætsfaciliteter, som meget af tiden kan benyttes uden medlemskab af en forening. I mange af de samme områder har man også etableret 'gadeidræt' (bl.a. GAM3 aktiviteter i mange boligområder) mv.
4. En fjerde tilgang er 'gratis eller reduceret kontingent' til socialt udsatte børn. I mange kommuner findes sådanne ordninger, og Social- og Integrationsministeriets Fritidspulje tager bl.a. sigte på at støtte børn, der 'ikke har mulighed for at deltage i fritidsaktiviteter på lige vilkår med jævnaldrende'.
5. Den femte tilgang går ud på at lade frivillige voksne hjælpe og støtte børnene med at komme til en fritidsaktivitet. Det er den tankegang, der ligger bag foreningen 'BRO-EN's sociale arbejde.

4.2. Kultur

Det andet forhold af betydning for idrætsdeltagelsens omfang og karakter er *kulturen*, dvs. de værdier, normer, traditioner, levemåder, omgangsformer mv., som man er vokset op med og opfatter som naturlige og rigtige. Hvad er passende og ikke passende at gøre i forskellige sammenhænge. Kultur er som sådan noget man gør, noget der er indlejret i kroppen, og noget der skabes mellem mennesker (Jensen, 2005).

Forskelle på idrætsdeltagelsen mellem land og by og mellem arbejderklassen og borgerskabet er bl.a. forklaret som et udslag af kulturelle forskelle. F.eks. at arbejderklassen tidligere især dyrkede holdsport (især fodbold), fordi kollektivitet og fællesskab i højere grad prægede hverdagen end i borgerskabet, som i højere grad (end arbejderne) dyrkede de mere individuelle idrætsgrene (tennis, golf mv.) (Schelin, 1985).

Flere danske undersøgelser har forholdsvis samstemmende vist, at børn og unge af anden etnisk herkomst end dansk

- dyrker mindre idræt end børn og unge af dansk baggrund, men det skyldes næsten udelukkende, at pigerne er betydeligt mindre idrætsaktive end piger af forældre med dansk baggrund, mens der ikke er væsentlige forskelle på andelen af drengene, som dyrker idræt.
- er mindre aktive i foreningsidræt end børn og unge af dansk baggrund, men her er det også primært pigerne, som deltager meget mindre i idrætsforeninger, end piger med en dansk baggrund gør.
- deltager forholdsvis mere i fodbold og kampsport men mindre i idrætsaktiviteter med en særlig dansk tradition (håndbold, gymnastik og badminton) end børn og unge med dansk baggrund gør (Agergaard, 2008; Pilgaard, 2008; Nielsen og Ibsen, 2008; Toftegaard-Støckel et al, 2011; Ibsen, Fehsenfeld, Nielsen, Boye, Malling, Andersen, Jørgensen, Lebech, Davidsen og Sørensen, 2012).

Såvel de danske som adskillige internationale studier viser imidlertid, at i de studier, hvor man finder en mindre idrætsdeltagelse blandt børn af anden etnisk herkomst end dansk, er det primært socioøkonomiske forskelle, som er forklaringen. Men kulturen synes at være noget af forklaringen på pigernes lavere deltagelse og på forskellene i aktivitetsvalg (Ibsen, Fehsenfeld, Nielsen, Boye, Malling, Andersen, Jørgensen, Lebech, Davidsen og Sørensen, 2012).

Der har i en årrække været stor opmærksomhed i Danmark omkring inddragelse af borgere med anden etnisk baggrund end dansk i idræt og fysisk aktivitet. Det vidner det store antal af projekter med denne målsætning om. Integrationsministeriet har således i mange år støttet projekter og indsatser med dette formål. Bl.a. fik 59 projekter fra 2006 til 2009 til sammen 26 millioner i støtte fra puljen 'Det frivillige integrationsarbejde og deltagelse i idræts- og foreningslivet' (Ibsen, Fehsenfeld, Nielsen, Boye, Malling, Andersen, Jørgensen, Lebech, Davidsen og Sørensen, 2012).

En evaluering af denne pulje viser, at stort set alle projekter beretter om nødvendigheden af at være fleksibel og søge alternative løsninger, og flere fremhæver effekten af at bruge nøglepersoner i området, enten som rollemodeller eller ved direkte at ansætte dem som lokale projektledere med ansvar for at koordinere og igangsætte lokale aktiviteter. En afledt gevinst ved at involvere lokale nøglepersoner er, at det giver berøringsflader til foreningsliv, institutionsmiljø, boligområde og andre miljøer, som er vigtige for lokalområdets accept af projektet.

Social tryghed gennem relationer og netværk og følelsen af et tilhørsforhold spiller en vigtig rolle for de sammenhænge, vi vælger at engagere og organisere os i. Langt størstedelen af de interviewede idrætsaktive i en undersøgelse af idræt for socialt udsatte giver således udtryk for, at det sociale spiller en væsentlig rolle for, hvilken form for idræt de vælger at dyrke, og hvor man vælger at dyrke den (Ibsen, Fehsenfeld, Nielsen, Boye, Malling, Andersen, Jørgensen, Lebech, Davidsen og Sørensen, 2012).

Den sociale samhørighedsfølelse gør det lettere at dyrke motion, og det giver en social tryghed. Nogle projekter oplever således, at de sociale relationer og 'følelsen af at høre til' er mere afgørende for fastholdelsen af deltagerne, end idrætsaktiviteterne er. Det samme gør sig gældende for forældreinddragelse, således at villigheden til at hjælpe til blandt forældre stiger i takt med, at de føler sig hjemme og får netværk i foreningen.

Disse erfaringer er i god overensstemmelse med resultaterne fra en række udenlandske undersøgelser af interventioner, som tog sigte på at fremme deltagelsen i idræt og fysisk akti-

vitet hos borgere af anden etnisk herkomst end majoritetsbefolkningen. Et review af disse undersøgelser viser, at fire forhold har særlig stor betydning for, at det lykkes (Netto et al, 2010): For det første er det vigtigt, at lokale ressourcer involveres og engageres deri.

For det andet skal lokale forhold, som er en barriere for børns deltagelse i idræt, identificeres og håndteres.

For det tredje skal der kommunikeres på en måde, der imødekommer forskelligheder i sprog og informationsbehov.

For det fjerde skal kulturelle eller religiøse værdier, som enten kan være en motivationsfaktor eller en barriere for deltagelse, identificeres og håndteres.

Flere af de danske projekter, som er gennemført på området, påpeger dog samstemmende, at de udfordringer og barrierer, som de støder på i arbejdet med idrætsinterventioner i forhold til etniske minoritetsgrupper, ikke er væsentligt anderledes end tilsvarende udfordringer i forhold til motionsinterventioner overfor den øvrige del af befolkningen.

4.3. Tilgængelighed / infrastruktur

Det tredje forhold, som har stor betydning for idrætsdeltagelsen, er 'idrættens infrastruktur', dvs. de fysiske og organiserede muligheder for at dyrke idræt og være fysisk aktiv. En række studier viser, at de såkaldt strukturelle faktorer har stor betydning for det fysiske aktivitetsniveau. Dermed menes bl.a. de fysiske og organisatoriske rammer for idræts- og motionsudfoldelsen. Idrættens infrastruktur består af a) de organiserede idræts- og bevægelsestilbud, b) idrætsfaciliteter samt c) natur, parker og lignende arealer, der kan bruges til idræt og fysisk aktivitet. Undersøgelserne tyder på, at let adgang til faciliteter, grønne områder og organiserede tilbud især har stor betydning for de fysisk inaktive, de idrætssvage og de socialt udsatte (Forebyggelseskommissionen, 2009: 392).

Studierne har vist, at de bolignære fysiske omgivers karakter og derunder adgangen til idrætsfaciliteter har stor betydning for, hvor meget og hvordan børn og voksne dyrker idræt og bevæger sig (Troelsen, Roessler, Nielsen og Toftager, 2008; Limstrand, 2008; Dunton et al., 2009; Floriani & Kennedy, 2008). Undersøgelserne viser bl.a.,

- at især børn er fysisk aktive, der hvor de bor, og at der er en positiv sammenhæng mellem tilstedeværelsen af og nærheden til faciliteter, der kan bruges til fysisk aktivitet (f.eks. parker, legepladser, rekreative områder og idrætsanlæg), og fysisk aktivitetsniveau.
- at de åbne, gratis, ikke-specialiserede anlæg og faciliteter har større tiltrækning på de mindst fysisk aktive børn, end de specialiserede anlæg har, der i højere grad tiltrækker de mere fysisk aktive børn.
- at alternative, frie aktivitetsmuligheder med selvbestemmelse og et godt socialt miljø er fremmende for deltagelse i fysisk aktivitet.

Flere danske studier synes at bekræfte, at idrættens infrastruktur kan forklare forskelle på børns idrætsdeltagelse mellem kommuner og mellem boligområder. En undersøgelse af 5. og 9. klasse elevers idrætsdeltagelse i fire kommuner konkluderer, at forskellene i idrætsdeltagelse

sen dels skyldes forskelle i forældrenes socioøkonomiske baggrund (om de er i beskæftigelse) og deres idrætsbaggrund, dels skyldes forskelle i de muligheder, som børnene har for at gå til idræt i de fire kommuner (Nielsen og Ibsen, 2008).

En undersøgelse af idrætsdeltagelsen i seks udsatte boligområder i Danmark viser tilsvarende, at forskelle i andelen, der dyrker idræt, især hænger sammen med, at der er forskelle mellem boligområderne på mulighederne for at gå til idræt og motion, dvs. adgangen til idrætsfaciliteter, attraktive grønne områder, organiserede tilbud mv. Forskelle på beboersammensætningen og især den socioøkonomiske baggrund er dog også en del af forklaringen på forskellene på især de voksnes idrætsdeltagelse (Ibsen et al, 2012).

Der findes dog meget få studier af, hvilke infrastrukturelle forhold, der især har betydning for idrætsdeltagelsen. Et tysk studie viser imidlertid, at tilstedeværelsen af offentlige idræts- og legepladser og svømmehaller har betydning for børns og unges idrætsdeltagelse, mens tilstedeværelsen af fitnesscentre og foreningstilbud har betydning for, hvor mange unge, der dyrker idræt (Wicker et al, 2009).

Sammenfattende tyder disse studier på, at det er summen af gode, attraktive forhold, der skaber et miljø, som gør, at børn og voksne dyrker idræt og er fysisk aktive. Dette gælder helt generelt for deltagelsen i idræt og bevægelsesaktiviteter, men det er en antagelse, at det i særlig grad har betydning for vanskeligt stillede børns idrætsdeltagelse.

4.4. Idrættens infrastruktur på Vesterbro

Som et led i forberedelsen af Go-Active gennemførte Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund i 2010 en kortlægning af idrættens infrastruktur på Vesterbro (Petersen, 2010). Nedenstående er et resumé af denne kortlægning af det fysiske og organisatoriske miljø for idræt og fysisk aktivitet i bydelen. Kortlægningen omfatter

- 1) idrætsfaciliteter indrettet specifikt til idræt og fysisk aktivitet,
- 2) rekreative udendørs arealer, der kan anvendes til idræt og fysisk aktivitet samt
- 3) de muligheder for idræt og bevægelse, som foreninger, skoler, fritidsklubber m.fl. tilbyder i bydelen.

Idrætsfaciliteter indrettet specifikt til idræt og fysisk aktivitet

Bydelen omfattede i 2010 følgende større idrætsfaciliteter:

- DGI-byen med VandKulturHuset, IdrætsHuset, GymnastikHuset, ForsamlingsHuset, SportsHuset samt skydeanlæg og bowlingbane.
- Idrætsfabrikken i Valdemarsgade.
- Bavnehøj Idrætsanlæg/Bavnehøj Friluftsbad.
- Vesterbro Svømmehal.
- Dansehallerne på den tidligere Carlsberg-grund.
- Copenhagen Skatepark på Enghavevej.
- Boblehallen og Halmlageret.
- Streetmekka på Enghavevej.
- Gymnastiksale på hver af de fem lokale skoler samt en multihal ved Vesterbro Ny Skole.

Rekreative udendørs arealer, som bl.a. anvendes til idræt og fysisk aktivitet

De fleste børn deltager jævnligt i en eller anden form for idræt eller fysisk aktivitet, som børnene selv har taget initiativ til uden voksnes styring og organisering – som regel sammen med venner. Det kan f.eks. være fodbold på et nærliggende græsareal, rulleskøjteløb på veje og stier eller klatring på legepladsen. På Vesterbro findes en række steder og arealer, der kan anvendes til den form for idræt og fysisk aktivitet:

- De røde baner (på Litauen plads) med to idrætscontainere.
- Enghave Plads.
- Enghaveparken med Enghaven legeplads og boldarealer.
- Skydebanehaven (med legeplads).
- Sønder Boulevard (boldbure, bordtennis mv.).
- Halmtorvet (basketkurv og indhegnet areal).

Endelig er der forholdsvis kort afstand til Søndermarken på Frederiksberg.

Organiserede idrætstilbud

Børn dyrker idræt i forskellige sammenhænge: Skolen, fritidsklubben, idrætsforeningen, kommercielle idrætstilbud og semiorganiserede tilbud.

For det første er idræt obligatorisk for alle skolesøgende børn, og frikvartererne er for mange børn også et tidsrum for boldspil, leg og andre former for fysisk aktivitet. Nogle skoler giver også mulighed for idræt – eller at benytte skolegården – efter skoletid. På Vesterbro findes fem skoler:

- Gasværksvejens Skole (kun elever til og med 3. klassestrin i 2009/2010), som er en såkaldt udeskole, dvs. at alle elever modtager undervisning minimum en dag om ugen, hvor klassen er på udflugt i naturen eller 'kulturen'.
- Tove Ditlevsens Skole.
- Oehlenschlägergades skole.
- Engskolen, som er en specialskole for børn med generelle indlæringsproblemer med tilhørende fritidshjem.
- Vesterbro Ny Skole, der har fine idræts- og legefaciliteter i form af to gymnastiksale, en multihal og nyrenoverede udearealer.

For det andet har skoleeleverne mulighed for at dyrke idræt og fysisk aktivitet i skolefritidsordningerne, der hører under skolerne, og på fritidsklubberne. På Vesterbro findes en række fritidsklubber, som blandt mange andre aktiviteter giver børnene mulighed for at spille fodbold, danse mv.

- Kristeligt Studentersettlement, som er en selvejende institution med et betydeligt frivilligt engagement samt driftsoverenskomst med Københavns Kommune.
- Vesterbro Ungdomsgård med tilhørende multihal og bevægelseshus til idræt og fysisk aktivitet.
- Fritidsklubben Vestervang, hvor børnene bl.a. kan dyrke ridning og diverse vandaktiviteter.

- Bryggergården, som bl.a. har en større sal med fodboldbane og klatrevæg.
- Klub Eskild, hvor der bl.a. er mulighed for at bokse og svømme (i en af bydelens svømmehaller).
- Klub 700, der er klub for Engskolens børn.

For det tredje går de fleste børn til idræt i fritiden i en forening. På Vesterbro findes mange idrætsforeninger. Kortlægningen i 2010 registrerede 33 foreninger, der står for aktiviteter på Vesterbro. De største af disse er håndboldklubben Ajax, gymnastikforeningen Salto City, Studenterskolekretsens Boldklub (SSB), Fodboldklubben Vestia, Vesterbro Rulleskøjteklub og StreetMekka / Streetmovement. Dertil kommer mange mindre idrætsforeninger inden for vægtløftning, basketball, hockey, boksning, volleyball, friluftsliv, fægtning, svømning, frisbee, karate, andre kampsportsformer, klatring, skydning og dans. Det er altså næsten udelukkende enstrengede idrætsforeninger. Flere af foreningerne har også aktiviteter i andre bydele. En del af foreningerne er forholdsvis nye (bl.a. Salto City, Vesterbro Rulleskøjteklub, Foreningen Vandidræt (VVV) og Streetmovement), som vidner om en betydelig foreningsudvikling i bydelen.

For det fjerde benytter mange af især de større børn og de unge sig af de kommercielle idræts- og træningstilbud, som findes i bydelen. På Vesterbro findes adskillige fitnesscentre samt bowling og svømning i DGI-byen.

For det femte findes en række semiorganiserede tilbud, som på den ene side er organiseret af en institution eller forening, men på den anden side ikke indebærer medlemskab, kontingent, faste mødetider mv. Det gælder bl.a. Studenterskolekretsens gadeidrætsaktiviteter og deres idrætscontainer på 'de røde baner' på Litauens plads samt nogle af StreetMekkas aktiviteter. Dertil kommer de idræts- og bevægelsesaktiviteter, som afholdes af væresteder for børn og unge i området. Det gælder børnekulturstedet i Lyrskovsgade, Kulturværkstedet Dagmar på Halmtorvet og værestedet Fisken i Dybbølsgade.

Vurdering af idrættens infrastruktur på Vesterbro

Der er mange og meget forskelligartede idræts- og bevægelsesmuligheder for børn på Vesterbro:

- Der er en forholdsvis god facilitetsdækning med store multifunktionelle idrætsanlæg (DGI-byen, Bavnehøj Idrætsanlæg og Idrætsfabrikken).
- Der findes tre svømmehaller.
- Der findes adskillige faciliteter til nye idræts- og bevægelsesformer (VandKulturHuset i DGI-byen, Dansehallerne på Carlsberg-grunden, Copenhagen Skatepark samt StreetMekka).
- Der findes en række udendørs pladser og arealer, der er indrettet til selvorganiseret leg og idræt for børn.
- Der findes mange foreninger og der i blandt store foreninger for fodbold, håndbold og gymnastik.
- Der findes flere store fritidsklubber, som har gode idræts- og bevægelsesfaciliteter og organiserer idrætsaktiviteter for børnene.

Der synes imidlertid også at være nogle svagheder og mangler ved den gældende infrastruktur for idrætten på Vesterbro:

For det første mangler der boldbaner og grønne arealer til selvorganiseret boldspil.

For andet ville en eller flere flerstrengede idrætsforeninger med særlig interesse for de idrætsgrene, som børn især går til, givetvis fremme børns idrætsdeltagelse.

For det tredje er der behov for en koordinering og et tættere samarbejde – eller bare kommunikation – mellem de mange forskellige institutioner, foreninger og faciliteter, der beskæftiger sig med idræt i bydelen.

4.5. Sammenfatning

Der er mange og meget forskelligartede idræts- og bevægelsesmuligheder for børn på Vesterbro med store multifunktionelle idrætsanlæg, flere svømmehaller, faciliteter til nye aktivitetsformer (skating, parkour, dans mv.) og en række udendørs pladser og arealer, der er indrettet til selvorganiseret leg og idræt for børn. Der findes samtidig mange foreninger og flere store fritidsklubber, som har gode idræts- og bevægelsesfaciliteter.

Der er imidlertid også nogle svagheder og mangler ved den gældende infrastruktur for idrætten på Vesterbro. For det første mangler der boldbaner og grønne arealer til selvorganiseret boldspil. For andet ville en eller flere flerstrengede idrætsforeninger med særlig interesse for de idrætsgrene, som børn især går til, givetvis fremme børns idrætsdeltagelse. For det tredje er der behov for en koordinering og et tættere samarbejde – eller bare kommunikation – mellem de mange forskellige institutioner, foreninger og faciliteter, der beskæftiger sig med idræt i bydelen.

5. Børns rum og bevægelse på Vesterbro

Af Birgitte Justiniano, Christina Klyhs Albeck og Venka Simovska

5.1. Indledning

Forskningsprogram for Miljø- og Sundhedspædagogik på Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU) gennemførte i 2010 en forundersøgelse på Vesterbro som et led i forberedelsen af Go-Active. Formålet med undersøgelsen var at belyse børns og deres familiers egne oplevelser af eksisterende muligheder for idræt, leg, spil og anden fysisk udfoldelse på Vesterbro.

Gennem fotos og interview har børn og deres familier bidraget med deres personlige beretninger om, hvilke eksisterende muligheder for fysisk bevægelse, de opfatter, at de har, og hvad de eventuelt kunne forestille sig af nye tiltag, der kan bidrage til at øge deres fysiske aktivitet i hverdagen. Der blev lagt vægt på at belyse, om børn og deres familier oplever begreberne 'deltagelse' og 'engagement' som betydende for deres fysiske aktivitet. Derudover har undersøgelsen søgt at belyse, hvilke mere generelle tilbud for fysisk aktivitet, som børn og deres familier oplever, at områdets legepladser, parker og private gårde tilbyder dem. Denne viden blev inddraget i DGI-byens arbejde med at udvikle nye aktiviteter i børne- og ungeprojektet Go-Active.

Fire skoler på Vesterbro: Vesterbro Ny Skole (VNS), Tove Ditlevsens Skole (TDS), Oehlen-schlægtersgades Skole (OEH) og Engskolen (ENG) var behjælpelige med at etablere kontakt til børn og deres familier med henblik på interview og fotoregistrering. Undersøgelsen omfattede 24 børn og 6 af disses familier.

5.2. Metode

Undersøgelsens design er bygget op som en triangulering af interview med børn i fokusgrupper, børns fotoregistreringer og familieinterview. Ønsket har været at få indblik i og at forstå børns og deres familiers egne perspektiver på deres hverdagsbetingelser.

Hovedinformanterne i undersøgelsen er børn og i mindre omfang deres familier. Fokusgrupperne er sammensat med hjælp fra lærere på de enkelte skoler og ud fra kriteriet om maksimal variation (jf. etnicitet, sociale ressourcer, køn, alder samt omfang af jævnlig fysisk aktivitet).

Undersøgelsen bestod af:

- **Fokusgruppeinterview med børn:**
To grupper af tre børn på i alt tre skoler og én gruppe på seks børn på én skole (dvs. seks børn på hver skole). I alt er 24 børn blevet interviewet. Fokusgruppeinterviewene har haft til hensigt at belyse børns kendskab til og brug af idrætsforeninger samt andre mindre organiserede tilbud og rum på Vesterbro. Herefter er der i hver fokusgruppe – i samråd med lærer - blevet indkredset et barn, som er blevet bedt om at tage fotos af steder og aktiviteter. Dette barns familie har herefter deltaget i familieinterview.
- **Fotoregistrering:**
Denne del omfattede seks udvalgte børns fotoregistreringer. Eleverne blev bedt om over fire dage at tage fotos af samspil mellem deres omgivelser og deres fysiske aktiviteter herunder idræt, spil og leg med kammerater og med familie. Fotometoden er inspireret af Morrow (2004) og argumentet for brug af fotos som oplæg til et efterfølgende interview har været, at fotos' ordløse sprog synes at kunne berige interviewets sproglige form (Rasmussen K., 2002:10).
- **Familieinterview:**
Der blev i alt gennemført seks familieinterview, hvor fotograferne blev inddraget som visuelle ytringer og selvstændige fortællinger, der kan supplere, bidrage til og understrege interviewets sproglige ytringer (Rasmussen, K., 2002). Børnene har herved haft mulighed for at ytre sig på to måder: gennem billeder og ord.

Fokusgruppeinterviewene blev organiseret i et samarbejde mellem DGI-byens projektleder, en række kontaktpersoner (lærere) på skolerne og forskerne. Fokusgruppeinterviewene med børn blev gennemført på skolen i skoletiden, mens familieinterviewene blev gennemført i hjemmet⁴. Projektet og skolernes kontaktpersoner var behjælpelige med at sikre skolernes støtte i forhold til at overholde etiske regler, f.eks. samtykkeerklæring fra forældre.

Triangulering som metode har med de forskellige datakilder givet mulighed for at analysere, diskutere og vurdere børnenes og deres familiers forskellige ytringer og oplevelser i forhold til fysisk aktivitet. Fokusgruppeinterviewene har ved sin form givet børnene en særlig mulighed for at kommentere og stille spørgsmål til samt diskutere hinandens fortællinger. Ved at spørge ind til børns umiddelbare oplevelser af deres omgivelser og muligheder for fysisk aktivitet er det forsøgt at fremme en reflekteret fortolkning af deres oplevelser.

Barnet betragtes som den kompetente informant, der ud fra et hverdagslivsperspektiv iagttager egne muligheder for fysisk bevægelse og aktivitet i forskellige fysiske omgivelser. Fokus har været på relationerne mellem fysisk bevægelse og fysiske rum, samt hvilken be-

4 **Udvælgelseskriterier:** Gennem hele undersøgelsesprocessen er de omtalte udvælgelseskriterier søgt opfyldt. I forhold til fotoregistrering og familieinterview var det overvejende børn af ressourcerstærke familier – indkredset i samråd med lærere på de enkelte skoler – der blev bedt om at deltage for at sikre undersøgelsens gennemførsel - det mindre antal fotoregistreringer og familieinterviewene taget i betragtning. Opfattelsen har været, at disse børn har haft lettere ved at administrere den meget selvstændige og krævende opgave, det er at tage fotos over flere dage og efter instruks. Dette har medført, at der har deltaget en overvægt af ressourcerstærke børn i undersøgelsens fotoregistrering og familieinterview, hvorved undersøgelsen ikke fuldt ud lever op til de oprindelige udvælgelseskriterier. **Fotodata:** Under undersøgelsesprocessen er brugen af engangskameraer ligeledes blevet ændret til brug af børnenes egne mobiltelefoner, idet dette visuelle medie fungerede bedre for børnene. Ved brug af engangskameraer har børnene ikke umiddelbart kunnet se resultatet af det foto, de har taget, hvilket har medført, at en hel del fotos er gået tabt på grund af dårlig belysning, skæve perspektiver ol. Tre film ud af seks har været ubrugelige, og kun ca. 60 fotos har været anvendelige. Efter udskiftning af engangskamera til mobiltelefon har fire børn bidraget med yderligere 40 anvendelige fotos, dvs. i alt omkring 100 anvendelige fotos. Mange af fotoene var gentagelser. De bedste blev udvalgt til at beskrive børnenes oplevelser af steder for fysisk aktivitet på Vesterbro. Kun tre børn afleverede de tilhørende sproglige refleksioner. Dette blev søgt opvejet i familieinterviewene.

tydning dette relationelle samspil har for børns og deres familiers oplevelse af muligheder for at deltage i og selv skabe rum for fysisk aktivitet.

Børnenes fotografier betragtes som visuelle ytringer og selvstændige fortællinger på lige fod med det talte ord (Rasmussen, 2002). Børnene har gennem fotometoden og tre tilhørende iagttagelsestemaer fået mulighed for at visualisere og fastholde rummenes kulturelle betydning for fysisk bevægelse - både som organiserede og selv-organiserede fysisk aktiviteter.

Metoden og analysen bygger på den antagelse, at børn er kompetente informanter, og at koblingen mellem interview og fotos giver dem en særlig stemme, hvorved børnene fik mulighed for at præge resultatet af undersøgelsen.

5.3. Analysestrategi

I det følgende præsenteres begrundelser for valg af analytiske opdelinger og databehandling. Det beskrives og begrundes, hvordan undersøgelsen forstår forholdet mellem rum og bevægelse, og hvorledes børns og familiers egne iagttagelser er særligt kompetente bidrag til forståelse af deres engagement og motivation i forhold til idræt, spil og leg.

Rum og bevægelse

Fysisk bevægelse kan ikke ses uafhængigt af de fysiske omgivelser, den er indlejret i, men må opfattes som bevægelse, der *opstår i* et dynamisk samspil mellem menneske og rum. Med begrebet 'omgangskvaliteter' (Gibson, 1979) bliver børns og deres familiers fysiske aktiviteter iagttaget som et samspil mellem det konkrete sted, hvor de foregår - dvs. geografisk placering - i en idrætsklub, en offentlig (lege)plads etc., og den medfølgende kultur, der hersker her, f.eks. regler for fysisk og social adfærd (Flensborg, 2009). Det iagttages desuden, hvem børnene henter deres inspiration fra, f.eks. venner, familie og klassekammerater, når de vælger idrætsform eller anden fysisk aktivitet.

Tre analytiske iagttagelsestemaer: Kulturelt blik på børn, rum og bevægelse

Tre analytiske iagttagelsestemaer blev valgt for at kunne skelne mellem børns muligheder for organiserede idrætsaktiviteter (foreningsidræt), deres selv-organiserede fysiske aktiviteter som spil og spontan leg og mellem organiserede rum og selv-organiserede rum. I undersøgelsen blev børnene ud fra disse tre iagttagelsestemaer bedt om at visualisere og verbalisere deres umiddelbare oplevelser af og muligheder for:

- Idrætsaktiviteter (foreningsidræt) i organiserede fysiske rum og dets betydning for børns motivation og engagement
- Fysiske aktiviteter (selv-organiseret spil) i organiserede rum og dets betydning for børns motivation og engagement
- Fysiske aktiviteter (selv-organiseret spontan leg) i selv-organiserede rum og dets betydning for børns motivation og engagement.

På den baggrund undersøges de fysiske rums tilbud med deres muligheder og begrænsninger, der har betydning for børns interaktion som henholdsvis 'bruger' og 'aktiv medskaber' af de fysiske aktiviteter og de fysiske omgivelser. Undersøgelsen sætter fokus på, hvilke fysiske rum der giver børn mulighed for forskellige aktiviteter (motion, spil, leg), og hvad forskellige rum signalerer via form, funktion og regler som det samlede sæt af faktorer, der influerer på børns interaktionsmuligheder.

Analysen bygger på den antagelse, at samspillet mellem rum og aktiviteter (idræt, spil og leg) skaber forskellige muligheder for deltagelse og engagement i forhold til fysiske udfoldelsesmuligheder. Analysen af dataene blev gennemført over tre trin (jf. Jens Rasmussens operative, konstruktivistiske hermeneutik (2002), hvorved det er søgt at (gen)finde den oprindelige mening i sproglige såvel som visuelle ytringer.

1. Analysetrin:

Der blev foretaget en tematisk iagttagelse af interview og foto med henblik på en kategorisering i forhold til den overordnede problemstilling. Konkret har det haft til formål at trække visuelle og sproglige udsagn ud af materialet jf. analysetemaerne (se analytiske iagttagelsestemaer).

2. Analysetrin:

De (gen)iagttagede iagttagelser er blevet anvendt til at gennemføre en analyse ud fra de analytiske iagttagelsestemaer. Der er foretaget en fortolkning af de udvalgte generaliseringer jf. den overordnede problemstilling.

3. Analysetrin:

På baggrund af trin 1 og 2 er der på tredje analysetrin skabt grundlag for en opsummering af undersøgelsens resultater.

Analysen af undersøgelsens data blev gennemført med baggrund i analysestrategiens tre iagttagelsestemaer for herved at opnå viden om børns og deres familiers opfattelse af deres muligheder for organiserede såvel som selv-organiserede fysiske aktiviteter. Med begrebet omgangskvaliteter er der skelnet mellem fotoenes umiddelbare beskrivelser af de fysiske omgivelser, f.eks. fodboldbaner og gyngestativer, der indbyder til helt bestemt brug, og de kulturelle medbetydninger som viser sig i den måde, hvorpå børn vælger at bruge steders funktionalitet. Opfattelsen er, at børns intuitive fotoperspektiv afspejler en umiddelbar sanselig iagttagelse, som er præget af deres egen kulturelle forforståelse, der kommer til udtryk i billedet i form af temavalg, symboler og lysætning, men mest af alt i dets vinkel. Børns fotoregistreringer kan derfor defineres som særlige æstetiske beskrivelser, der er båret af en sanselig iagttagelse og fortolkning. Analysen har forholdt sig til fotografiernes umiddelbare visuelle meddelelsesform og deres tilknyttede sproglige ytringer. Gennem interviewet har de visuelle ytringer kunne uddybes, hvorved børns mulighed for fysisk bevægelse i forskellige rum kunne fortolkes.

Det har været et ønske herigennem at belyse børns og familiers kendskab til idrætstilbud, deres brug af disse og at indkredse særlige, udvalgte fysiske rum (parker, pladser, legepladser etc.) på Vesterbro, der af børn og familier bliver betragtet som attraktive rum for deres selv-organiserede fysiske aktiviteter: spil og leg. Ligeledes har det været et ønske at få belyst, om der er fysiske områder, der i særlig grad er blevet fravalgt f.eks. pga. utryghed, eller om der eksisterer andre former for begrænsninger f.eks. skolemæssige og familiemæssige. Herved opnås viden om børns og deres familiers opfattelse af fysiske aktiviteter tilgængelighed, muligheder og begrænsninger.

5.4. Konklusioner

Resultaterne giver tilsammen et nyt og interessant indblik i, hvad der hindrer og fremmer børns og deres familiers fysiske aktivitet. Gennem en analyse af børns og deres familiers opfattelse af muligheder for henholdsvis organiserede idrætstilbud, selv-organiserede fysiske aktiviteter såsom spil af forskellig slags og selv-organiseret leg frembringes perspektiver på, hvilke behov og muligheder, der kan være i fokus for fremtidige tiltag på Vesterbro.

Rum, idræt og bevægelse

Undersøgelsen viser, at børn og deres familier generelt er tilfredse med udbuddet af *organiserede idrætstilbud*. De oplever, at Vesterbro besidder et stort udbud af aktivitetsmuligheder, men nogle børn og deres forældre efterlyser bedre mulighed for at gennemskue det store udbud af tilbud. De organiserede idrætstilbuds strukturerede form ser ud til at passe børnene godt. De giver udtryk for stor tilfredshed med den strukturerede form, særligt når de oplever, at instruktørerne giver dem mulighed for at tilegne sig sporten på en anerkendende og hensynsfuld måde.

Børns *selv-organiserede fysiske aktiviteter* foregår både på (lege)pladser, parker og i private gårdmiljøer. Undersøgelsen viser, at der er en utryghed forbundet med de offentlige steder på grund af bydelens misbrugs – og prostitutionsmiljø og visse grupper af unge. Det er dog primært efter mørkets frembrud, at børn og deres familier føler sig utrygge. Denne utryghed influerer på deres hverdagsliv, idet flere af dem nævner, at der er steder, de ikke tør passere, når de skal hjem fra deres fritidshjem, klub ol. De selv-organiserede lege og spil foregår desuden i høj grad i de private gårde. Her føler børnene sig trygge, fordi de kender de voksne og de andre børn. Forældre er ligeledes trygge ved deres børns ophold i gårdene, fordi de fleste af gårdene er aflåste, således at kun beboerne kan opholde sig der.

Potentialer og barrierer

Vesterbros legepladser, parker og andre pladser beskrives på en gang som offentlige områder, der skaber stor legeglæde for børn og familier i deres hverdag, og som steder, hvor det opleves utrygt at opholde sig, og dette får dem til at fravælge visse områder. Børn og familier på Vesterbro fravælger områder, der opfattes velegnede til fysisk aktivitet, pga. utryghed eller decideret frygt for områdernes misbrugsmiljø eller mistanke om kriminalitet. Nogle er bange for alle de offentlige steder på Vesterbro, andre kun for nogle få udvalgte områder, men alle udviser utryghed i en eller anden grad. De fleste er kun bange om aftenen, idet de mener, at Vesterbro ændrer sig mærkbart efter mørkets frembrud. Denne frygt ser ud til i få tilfælde at bunde i personlige og konkrete ubehagelige oplevelser, men i de fleste tilfælde ser den ud til at relatere sig til fordomme om områdets miljø.

Gårdmiljøerne på Vesterbro ser ud til at skabe et trygt rum for, at børn og deres familier kan organisere spil og leg i hverdagen. Det er en tryghed, de ikke kan genfinde i de offentlige parker og på bydelens (lege)pladser.

Samspil mellem rum og aktiviteter

Gårdenes aflukkede rum ser ikke bare ud til at skabe større tryghed for børn og deres familier, men gårdenes mindre organiserede rum ser også ud til at åbne for kreativ leg på samme

måde som gør sig gældende for områdets offentlige parker. Denne undersøgelse viser, at der tilsyneladende ligger et helt særligt *potentiale* i gårdenes mindre organiserede rum, hvor børn kan føle sig trygge og samtidig har mulighed for at udfolde sig kreativt. En mindre gruppe af piger med anden etnisk baggrund end dansk udtrykker særlig stor tilfredshed med gårdenes nære og trygge rum og rammer. Disse børn synes at have særlig mange forpligtelser i hjemmet, hvilket gør det svært for dem at deltage i organiserede idrætsaktiviteter. Denne gruppe af piger ser desuden ud til at have tidskrævende trossmæssige forpligtelser. Gruppen kunne derfor drage fordel af, at man i DGI-byens Go-Active projekt søgte at etablere en dialog med familier og deres trossamfunds foreninger og organisationer for at fremme gruppens muligheder for at være fysisk aktive i hverdagen. Generelt for alle de interviewede børn er det, at de nævner træthed grundet skolegang og skolemæssige pligter som den største *barriere* for fysiske aktiviteter. På den baggrund kunne det være interessant og givende at etablere et tæt samarbejde med skolerne med henblik på at få integreret fysisk aktivitet i børns skoledag. Dette kunne imødegå den nærmest 'mentale træthed', der ifølge børnene netop er den, der hæmmer dem i forhold til deres aktuelle og ønskede fysiske aktivitet i hverdagen.

Undersøgelsen viser også, at der er et særligt potentiale i gårdmiljøernes lege og andre fysiske aktiviteter. I gårdene udfolder børnene sig aktivt trods deres træthed og mangel på overskud. Gårdenes trygge rammer og mindre kodede rum ser ud til at kunne åbne for et fokus på alternative og selv-organiserede måder at bevæge sig på. Børnene viser sig som aktive medskabere af både rum og aktiviteter, da de f.eks. ved hjælp af medbragte objekter organiserer både traditionelle lege som gemmelege, fangelege og dåseskjul, men også nye og mere utraditionelle lege, der udgør et stærkt potentiale til en udvikling af alternative tilbud til børn og unge i bydelen. Således viser undersøgelsen, at man ved at inddrage børn vil kunne skabe alternativer, der kunne indfange hele gruppen af børn - udsatte såvel som ikke-udsatte - på Vesterbro. Undersøgelsen viser endvidere, at tilstedeværelsen af voksne er af afgørende betydning for børns tryghed. En del af børnene vil finde det betryggende med flere voksne på de omtalte offentlige pladser.

Rum, aktiviteter og børns deltagelse

Med baggrund i undersøgelsens resultater kunne der ligge potentialer i enten at tage udgangspunkt i områdets gårde eller i at konstruere tilsvarende alternative trygge rum, hvor de utrygge elementer f.eks. misbrugere fra Vesterbro holdes ude. Her kunne børn uden frygt skabe og udfolde deres fysiske aktiviteter. Det kunne således være interessant at tage udgangspunkt i børns egne evner til at skabe rum og rammer, der synes at tilfredsstille dem i deres leg: Tilbud skabt af børn selv og rettet mod børn.

I 2004 foretog Ingelise Flensborg, lektor på DPU, en undersøgelse af skolegårde på Vesterbro, ligeledes ud fra begrebet 'omgangskvaliteter', hvori elevers opfattelser af rums funktionalitet og brugbarhed for forskellige aktiviteter blev analyseret (Flensborg, 2009). I undersøgelsen konkluderer hun bl.a., at elevers evne til at tænke nyt og kreativt omkring de rum, de indgår i, er meget begrænset, hvilket forklares med, at elever er socialiseret ind i et bestemt sæt af koder og ritualer for det at danne skole.

I sammenligning med Flensborgs (2009) resultater er det derfor spændende og værd at bemærke, at undersøgelsen her viser, at børn uden for skolen skaber mange og gode initiativer til at ændre på de organiserede rum, som de indgår i, eller selv konstruerer rum, der

adskiller sig fra det bestående. Undersøgelsen viser, at de rum, der ikke på forhånd er så gennemorganiserede, såsom parkerne og til dels gårdene, også er de rum, hvor det er lettest for børn at tænke kreativt og få mulighed for at skabe de mest kreative lege og rum. Særligt to børns kreative lege vidnede om, at der er potentialer her, idet de fremviste og tydeliggjorde børns naturlige kompetencer til at skabe optimale samspil mellem deres leg og valg af rum.

Undersøgelsen kan på denne måde bidrage med ny viden om, hvorledes vi kan tænke rummet ind som en pædagogisk faktor, der kan være med til at give børn og deres familier rum og rammer for kreativ fysisk bevægelse, hvor der både er plads til, at børns egne selvskabte lege kan skabes og udvikles, og hvor familier kan få mulighed for at skabe trygge rum for samvær. Børnenes kulturelle forforståelse bliver tydelig i deres valg af fysiske rum og aktiviteter. Når de tager billeder af de organiserede rum, f.eks. af offentlige legepladser, er aktiviteten som forventelig: De gynger, spiller bold eller klatrer på etablerede klatrevægge eller -stativer. Når de derimod tager billeder af mindre organiserede rum, såsom parker og gårde, er der pludselig billeder af mere uforudsigelige aktiviteter, som f.eks. en selvkonstrueret kælkebakke. Rums kulturelle medbetydninger er, som Ingelise Flensborg også udtrykker det, allerede indbygget i børns kulturelle forforståelse, hvilket betyder, at et organiseret rums rammer er svære at bryde ned. Derfor kan vi lære meget af de mere uorganiserede rum og børns umiddelbare og ikke forudindtagede måde at indtage og anvende dem på – og ligeledes medtænke Flensborgs (2009) pointe med skolesocialiseringens betydning for børns opfattelse af rum i eventuelle nye tiltag for at imødegå børns mentale træthed og fremme fysisk aktivitet i skoletiden.

Undersøgelsen bidrager altså med ny viden, der kan inspirere og danne grundlag for etablering af nye alternative tilbud. På længere sigt kan denne viden også anvendes som inspirationskilde til andre fysiske aktivitetstilbud og sundhedsfremmende tiltag i lignende lokalområder.

Børns sundhedsfremme på Vesterbro

På baggrund af undersøgelsens resultater synes der at være en tydelig sammenhæng mellem børns og deres familiers hverdag med skolemæssige, arbejdsmæssige, hjemlige og trosræssige pligter og deres fysiske aktivitet.

I en holistisk sundhedsfremmende optik betyder det, børns og familiers sundhed i sidste ende vil påvirkes af disse kulturelle og samfundsmæssige forhold. Børnenes udtalelser vidner om, at de ofte må navigere mellem ønsket om at være fysisk aktive og at opfylde deres skolemæssige forpligtelser, der oftest går forud for leg, spil og andre fysiske udfoldelser.

Derfor synes det hensigtsmæssigt at inddrage børn og familier, men også skolerne, i planlægningen af nye tiltag for børnene i bydelen. Det kunne være gavnligt at inddrage skolerne for at få koblet læring med fysiske bevægelsestilbud, der kan dæmme op for børns udtalte mentale træthed efter endt skoledag. Dette kunne gøres ved at konstruere læreprocesser, der kan skabe forståelse for læring som en mental og kropslig proces. Hertil synes rollespillets form og opbygning at være et godt bud på, hvordan faglighed og fysisk aktivitet kan kombineres. I skoleregi må rollespillene derfor tage udgangspunkt i folkeskolens formål og faglige mål og ikke i rollespillets traditionelt legende fortællinger.

Rollespillets form og struktur synes desuden at give rig mulighed for ægte, aktiv deltagelse, hvor børn ikke bare opnår en vis grad af medbestemmelse i læreprocessen, men hvor de bliver aktive skabende konstruktører af spillets fælles fortælling og deres egen individuelle

spilleproces. På samme måde kan vi forstå børns deltagelse i en læreproces og se dem som aktive deltagere, der i et samspil skaber undervisningstilbuddet og den enkeltes individuelle lærdom. Det er en forståelse af aktiv inddragelse, der genfindes i kritisk sundhedspædagogik, der med udgangspunkt i et positivt og bredt sundhedsbegreb lægger vægt på ægte deltagelse (Simovska, 2006) som en særlig faktor, der bidrager til børns motivation, ejerskab og lyst til at tage ansvar for egen og andres sundhed (Jensen, 1997 og Simovska, 2006).

På baggrund af undersøgelsens resultater kan følgende forhold være interessante at tage i betragtning ved konstruktion af fremtidige tilbud om fysisk bevægelse på Vesterbro:

- Samspil mellem rum og aktivitet.
- Samspil mellem læring og kropslig fysisk aktivitet.
- Involvering som ægte deltagelse.

5.5. Perspektiver i forhold til nye tiltag

Undersøgelsen peger på en række faktorer, der bør tages i betragtning ved kommende tiltag. Følgende faktorer bør man have øje for, ved etablering af fysiske aktiviteter for børn på Vesterbro:

Tryghed:

- At skabe gode samspil mellem rum og aktiviteter, hvor tryghed er i fokus, svarende til gårdenes trygge atmosfære og med en vis form for voksenstøtte og styring, uden at det ender i for megen kontrol og overvågning.

Involvering:

- At skabe rum og rammer for, at børn kan deltage aktivt i planlægningen og udførelsen af den fysiske aktivitets indhold og form, dvs. både rumlige, men også sociale og kulturelle rammer for børns kompetence til at være aktive medskabere af frugtbare sammenhænge mellem rum, leg og spil.

Tid:

- At tage hensyn til børns mange opgaver og aktiviteter i hverdagen, f.eks. skole- og familiemæssige pligter. Der må tages højde for koranskoler og foreninger, der ikke er relateret til fysisk aktivitets arrangementer og mødetider, hvis børn der er engageret her, skal have bedre mulighed for at være fysisk aktive. Generelt bør der tages hensyn til børns oplevelse af træthed efter endt skoledag. En inddragelse af bydelens skoler i kommende fysiske aktivitetstilbud kunne derfor være interessant, også i forhold til at undersøge muligheden for at koble læring med fysisk aktivitet.

Del 3

Evalueringen af Go-Active

6. Har Go-Active haft en effekt? Skoleelevers deltagelse i idræt på Vesterbro

Af Jan Toftegaard Støckel

Det var bl.a. Go-Actives formål at øge den fysiske aktivitet og deltagelsen i idræt hos børnene på Vesterbro og i særlig grad de mindst fysisk aktive samt vanskeligt stillede børn i bydelen. I dette kapitel belyses det, om projektets mange indsatser har haft denne effekt.

Dette er gjort ved at sammenligne resultaterne fra to spørgeskemaundersøgelser henholdsvis i foråret 2010, før projektet for alvor var kommet i gang, og i foråret 2012, hvor projektet nærmede sig sin afslutning. Hovedparten af spørgsmålene var identiske i de to undersøgelser, så det er muligt at sammenligne svarene og se, om der er sket en ændring i idrætsdeltagelsen i løbet af de to år.

6.1. Metode og svarprocent

Spørgeskemaet blev besvaret af børn og unge på 4. til 9. klassetrin. Undersøgelsen er gennemført på følgende skoler i bydelen: Engskolen, Oehlenschlägersgades Skole, Tove Ditlevsens Skole og Vesterbro Ny Skole. I 2010 blev spørgeskemaet besvaret på papir, mens det i 2012 blev besvaret elektronisk.

Spørgeskemaerne indeholdt spørgsmål om følgende:

- Hvilke idræts- og bevægelsesformer børnene og de unge deltager i.
- Under hvilke organiseringsformer, de dyrker idræt.
- Hvor de dyrker idræt, leg mv., dvs. hvilke rum og faciliteter til idræt, leg og anden form for bevægelse, som de benytter.
- Børnenes kendskab til og anvendelse af DGI-byen.
- Børnenes oplevelse af, hvilke muligheder de har for at præge disse aktiviteter, så de opfylder deres behov og ønsker.
- Børnenes selvrapporterede trivsel.
- Børnenes køn, alder og familiebaggrund, dvs. forældrenes tilknytning til arbejdsmarkedet, etniske herkomst, samlivsstatus samt idrætslige baggrund.

I første svarrunde i 2010 blev spørgeskemaet besvaret af 74 pct. af 920 børn på de nævnte klassetrin, hvilket er tilfredsstillende for denne type af skolebaserede undersøgelser. I 2012 faldt svarprocenten til 47 af 965 børn, hvilket er 27 procentpoint lavere end i første svarrunde og mindre tilfredsstillende. Dette skyldes først og fremmest en misforståelse på to af skolerne (tabel 6.1)⁵.

5 Den lavere svarprocent i 2012 på Oehlenschlägersgades Skole og Tove Ditlevsens Skole skyldes først og fremmest skolernes håndtering af det elektroniske link, som de modtog på en mail. I stedet for at kopiere linket og lægge det direkte på deres hjemmeside, har de pågældende skoler først klikket på linket og dernæst kopieret http-adressen. Det betød, at de link, der blev anvendt, fik alle elever til at overskrive den samme unikke besvarelse, hvormed der kun blev registreret en enkelt besvarelse. Da fejlen blev opdaget, mente man fra skolernes side, at de ikke kunne afse ekstra tid til en genudfyldelse. I stedet blev eleverne opmuntret til at udfylde det elektroniske spørgeskema derhjemme. Uheldigvis har det fået den konsekvens, at meget færre fik svaret på skemaet i 2012, end det ville have været tilfældet,

Tabel 6.1. Svarprocent

Skole	1. svarrunde (2010)			2. svarrunde (2012)		
	Antal respondenter	Svarprocent	Procent af alle besvarelser	Antal respondenter	Svarprocenter	Procent af alle besvarelser
Engskolen	66	77	9	51	62	11
Oehlenschlägersgades Skole	166	76	24	104	37	23
Tove Ditlevsens Skole	302	78	43	151	37	33
Vesterbro Ny Skole	173	76	25	148	80	32
I alt	707	77	100	454	47	100

Af tabel 6.1 ses det, at svarfordelingen mellem skolerne har ændret sig fra første til anden svarrunde. Ændringen hænger sammen med, at det primært var udskoling på Oehlenschlägersgades Skole og Tove Ditlevsens Skole, der undlod at svare i anden svarrunde.

Børnenes alder, køn og forældrebaggrund

Tabel 6.2 og 6.3 supplerer hinanden i forhold til at beskrive respondenternes alder og klassetrin, og det kan konstateres, at der er forskelle på respondentsammensætningen mellem de to undersøgelser. Besvarelserne fra fjerde til sjette klassetrin fylder relativt mere i 2012 end i 2010, idet antallet af besvarelser fra de ældste klassetrin blev reduceret i 2012 af ovennævnte grunde. Tabellerne viser, at der er tale om et fald i antallet af besvarelser på alle alders- og klassetrin, men først og fremmest på de ældste klassetrin.

Tabel 6.2. Svarfordeling for første og anden svarrunde opdelt på klassetrin

Klassetrin	1. svarrunde		2. svarrunde	
	Respondenter	Procent	Respondenter	Procent
4. klasse	150	21	123	27
5. klasse	129	18	120	27
6. klasse	157	22	97	22
7. klasse	84	12	40	9
8. klasse	97	14	51	11
9. klasse	87	12	11	2
10. klasse	4	0,6	8	2
I alt	708	100	450	100

hvis en lærer havde forestået opgaven i en skoletime og dermed stået til rådighed for eleverne i svarøjeblikket. Det er på den baggrund sandsynligt, at det også har medført en skævvridning i respondentsammensætningen, da man må formode, at det er elever med størst forældreopbakning, der primært har besvaret spørgeskemaet hjemmefra. På baggrund af undersøgelsesformen, hvor vi ikke ved hvem, der har svaret, er det heller ikke muligt at foretage en frafaldsanalyse.

Tabel 6.3. Svarfordeling for første og anden svarrunde opdelt på alder

Alder	1. svarrunde		2. svarrunde	
	Respondenter	Procent	Respondenter	Procent
9	1	0	15	3
10	60	9	62	14
11	151	21	101	23
12	148	21	108	24
13	97	14	70	16
14	100	14	43	10
15	99	14	31	7
16	49	7	18	4
I alt	705	100	448	100

Hvor kønsfordelingen i første runde var ligelig fordelt, så var der i anden svarrunde i 2012 10 procentpoint i forskel. Når forskellene mellem de to undersøgelser på fordelingen af børnene på alder og køn trækkes frem, hænger det sammen med den betydning, det har for forenings-baseret idrætsdeltagelse, hvor drengene traditionelt er mere fysisk aktive end pigerne, og hvor de yngste børn i højere grad end de ældste er idrætsaktive (tabel 6.4).

Ved at spørge til hvem barnet/den unge bor hos, kan man få et tilnærmet udtryk for forældrenes samlivsstatus. Ved tolkningen af data skal man dog tage forbehold for, at der kan være børn, der har mistet en forælder, eller at nogen kan være født ved hjælp af kunstig befrugtning og derfor ikke har mulighed for at bo med den pågældende forælder. Selvom dette problem er meget marginalt, så kan det være årsagen til manglende besvarelser af spørgsmål vedrørende fars og mors erhvervsstatus og oprindelsesland (tabel 6.5).

Tabel 6.4. Svarfordeling for første og anden svarrunde opdelt på køn

Køn	1. svarrunde (2010)		2. svarrunde (2012)	
	Respondenter	Procent	Respondenter	Procent
Dreng	336	49	201	45
Pige	357	51	247	55
I alt	693	100	448	100

Tabel 6.5. Svarfordeling for første og anden svarrunde opdelt efter hvem barnet bor sammen med

Bopæl	1. svarrunde		2. svarrunde	
	Respondenter	Procent	Respondenter	Procent
Mor og far	420	60	284	64
Mest hos mor	146	21	95	21
Mest hos far	27	4	19	4
Mor og far på skift	99	14	42	9
Plejefamilie/andre	4	1	7	2
I alt	696	100	447	100

Det fremgår af tabel 6.6, at 9 ud af 10 svarer, at de mest taler dansk i hjemmet, hvilket er en høj forekomst sammenholdt med fars og mors fødeland, der i 30 pct. af tilfældene er angivet til at være udenfor Danmark (tabel 6.7). Bemærk dog også, at omkring halvdelen også angiver et andet sprog, som de taler i hjemmet. Fordelingen af børnene er på disse spørgsmål næsten identiske i de to undersøgelser.

Tabel 6.6. Angivelse af de(t) fremherskende sprog i hjemmet

Fremherskende sprog i hjemmet (flere svar muligt)	1. svarrunde (2010)		2. svarrunde (2012)	
	Antal svar	Procent	Antal svar	Procent
Dansk	660	95	389	87
Norsk, Svensk	8	1	20	4
Engelsk	46	7	37	8
Arabisk	16	2	19	4
Tyrkisk	31	5	26	6
Bosnisk/Serbisk	2	<1	8	2
Kurdisk	9	1	9	2
Tysk	2	<1	4	1
Et andet sprog	177	25	40	9
Pakistansk	*	*	53	12
Azeri	*	*	3	1
Grønlandsk	*	*	3	1
I alt	696	100	627	100

*svarmulighed ikke givet i første runde

Tabel 6.7. Forældrenes fødselsland angivet ved første og anden svarrunde

Hvad er din fars og mors fødselsland	1. svarrunde (2010)				2. svarrunde (2012)			
	Far		Mor		Far		Mor	
	Respondenter	Procent	Respondenter	Procent	Respondenter	Procent	Respondenter	Procent
Danmark	407	59	462	66	263	59	285	64
Et andet land	271	39	232	33	165	37	147	33
Ved ikke	10	2	5	1	16	4	12	3
I alt	688	100	699	100	444	100	444	100

En krydstabulering af, hvor forældrene er født, viser, at 50 pct. af børnene har en far og en mor, der begge er født i Danmark, mens 20 pct. enten har en far eller en mor født i Danmark. 30 pct. har en far og en mor, der begge er født udenfor Danmark. I detailopgørelsen over hvilke sprog, der mest tales i hjemmet, ses det, at forældrenes sproglige baggrund primært er fra Mellemøsten, Asien og Afrika.

I tabel 6.8 er forældrenes tilknytning til arbejdsmarkedet eller uddannelse angivet, og her-

af fremgår det, at der er en stabil tilknytning på de to undersøgelsestidspunkter. Det ser ud til, at andelen af mødre, der er i arbejde eller under uddannelse, er lidt mindre i 2012 end i 2010. Det kan måske skyldes, at flere elever var i tvivl herom i 2012, hvilket kan hænge sammen med, at forholdsvis flere af respondenterne gik i 4. og 5. klasse end i undersøgelsen i 2010.

Tabel 6.8. Forældrenes tilknytning til arbejdsmarked eller uddannelse

Arbejder eller studerer dine forældre?	1. svarrunde (2010)				2. svarrunde (2012)			
	Far		Mor		Far		Mor	
	Respondenter	Procent	Respondenter	Procent	Respondenter	Procent	Respondenter	Procent
Ja	566	82	554	80	355	80	329	74
Ved ikke	53	8	39	6	49	11	44	10
Nej	72	10	102	15	39	9	70	16
I alt	690	100	695	100	443	100	443	100

6.2. Børn og unges fysiske aktivitetsniveau på Vesterbro

Børnenes og de unges idræts- og bevægelsesvaner står centralt i undersøgelsen, fordi hovedformålet med Go-Active var at stimulere de mindst aktive børn og unges interesse for idræt, leg og bevægelse. Belysningen af idræts- og bevægelsesvaner er dels foretaget ud fra et mere overordnet spørgsmål om respondenternes generelle aktivitetsniveau samt mere specifikke spørgsmål om, hvorvidt de går til idræt, sport eller motion lige nu, og i givet fald, hvilke aktiviteter, hvor mange gange om ugen og under hvilke organiseringsformer.

De deltagende børn og unge blev bedt om at placere sig selv i forhold til fem aktivitetsniveauer, der spænder fra: 'Jeg går til idræt, sport eller motion flere gange om ugen, hvor jeg træner hårdt' til overvejende inaktiv adfærd: 'Jeg bevæger mig ikke ret meget, men ser tit TV, spiller computer, hører musik eller andre stillesiddende aktiviteter'. Til forskel fra de eksisterende danske undersøgelser, gennemført af SFI og Statens Institut for Folkesundhed, så er der indført en ekstra svarkategori til at opfange de respondenter, der generelt er fysisk aktive, men som ikke går til noget fast i en idrætsforening/klub. Som det ses af tabel 6.9 svarer knap 6 ud af 10, at de regelmæssigt går til idræt (to øverste kategorier). Der er ikke nogen statistisk signifikant ændring i andelen af fysisk inaktive fra første til anden svarrunde.

Tabel 6.9. Selvrapporert aktivitetsniveau for børn og unge på Vesterbro fra første og anden svarrunde

Hvilken sætning passer bedst på dig?	1. svarrunde (2010)		2. svarrunde (2012)	
	Respondenter	Procent	Respondenter	Procent
Jeg går til idræt, sport eller motion flere gange om ugen, hvor jeg træner hårdt	266	38	168	38
Jeg går til idræt, sport eller motion i min fritid ca. 1 gang om ugen, og derudover bevæger jeg mig hver dag, hvor jeg cykler, går eller leger.	136	19	94	21
Jeg er aktiv (løber, går cykler, spiller bold eller danser), men jeg går ikke fast til noget i en idrætsforening/klub	194	28	112	26
Jeg deltager i mange aktiviteter, men ikke idræt, sport eller motion	42	6	23	5
Jeg bevæger mig ikke ret meget, men ser tit TV, spiller computer, hører musik eller andre stillesiddende aktiviteter	63	9	41	9
I alt	701	100	438	100

Tabel 6.10 viser forskellen i respondenternes selvrapporerede aktivitetsniveau fordelt på køn, og det ses, at andelen af drengene, der dyrker idræt flere gange om ugen og træner hårdt, er næsten dobbelt så stor som for piger i 2010. Tabellen viser, at der er mindre forskelle mellem 1. og 2. svarrunde. Således er der en større andel af piger, der træner regelmæssigt, mens antallet af de mindst aktive nærmest er uændret. Det er værd at bemærke, at der stabilt er cirka ti procent af respondenterne, der karakteriserer sig selv som minimalt aktive ud fra kategori fem.

Tabel 6.10. Selvrapporert aktivitetsniveau fordelt på køn og angivet i procent

Hvilken sætning passer bedst på dig?	1. svarrunde N=693		2. svarrunde N=448	
	Dreng	Piger	Dreng	Piger
Jeg går til idræt, sport eller motion flere gange om ugen, hvor jeg træner hårdt	51	26	49	30
Jeg går til idræt, sport eller motion i min fritid ca. 1 gang om ugen, og derudover bevæger jeg mig hver dag, hvor jeg cykler, går eller leger.	15	24	16	26
Jeg er aktiv (løber, går cykler, spiller bold eller danser), men jeg går ikke fast til noget i en idrætsforening/klub	20	33	20	30
Jeg deltager i mange aktiviteter, men ikke idræt, sport eller motion	4	8	4	6
Jeg bevæger mig ikke ret meget, men ser tit TV, spiller computer, hører musik eller andre stillesiddende aktiviteter	9	9	11	8

Ved en nærmere analyse af tallene viser det sig, at der muligvis kan være tale om mindre forskydninger på skoleniveau. På Oehlenschlägersgades Skole og på Tove Ditlevsens Skole er der procentuelt færre af de mindst aktive og flere af de mest aktive. Dette kan dog hænge sammen med, at der er forholdsvis færre af de ældste børn på de to skoler, der besvarede

spørgeskemaet i 2012 i sammenligning med 2010. På Engskolen og Vesterbro Ny Skole, hvor andelen af de mindst aktive børn er størst, er der ingen væsentlig forskel mellem 2010 og 2012 tallene. Det skal dog understreges, at der ikke kan trækkes sikre konklusioner på disse tendenser på grund af det lave antal respondenter per skole.

Børnenes og de unges deltagelse i organiserede idrætsaktiviteter

Elevernes deltagelse i organiserede idrætsaktiviteter er blevet afdækket ved hjælp af to spørgsmål.

1. Går du til idræt, sport eller motion lige nu?
2. Har du siden juleferien gået til en eller flere af disse aktiviteter i Go-Active⁶, en idrætsforening, en sportsklub, en rideklub, en danseskole, et fitness/motionscenter eller et andet sted?

På baggrund formuleringen i første spørgsmål 'går til' er det hensigten at indkredse de idræts- og motionsformer, som eleverne regelmæssigt går til som et struktureret og organiseret tilbud. Som det fremgår af tabel 6.11 er idrætsdeltagelsesprocenten på 62 i 2012 mod 54 i 2010. Andelen af børn, der aldrig har gået til idræt, er mindre i 2012 end i 2010.

Tabel 6.11. Deltagelse i organiseret idræt for drenge og piger i første og anden svarrunde angivet i procent

Går du til idræt, sport eller motion lige nu?	1. svarrunde (2010)		2. svarrunde (2012)	
	Respondenter	Procent	Respondenter	Procent
Ja	384	54	272	62
Nej, men jeg har tidligere gået til idræt	245	35	129	29
Nej, jeg har aldrig gået til idræt	80	11	37	8
I alt	709	100	438	100

Selvom det ser ud til, at der er en større idrætsdeltagelse i 2012 end i 2010, så forsvinder en del af denne forskel, når vi justerer for alder.

Tabel 6.12 viser, hvordan idrætsdeltagelsen fordeler sig i forhold til respondenternes alder, og tabellen illustrerer, at de mindste aldersgrupper er mere fysisk aktive end de ældste. Men tabellen viser også, at andelen, der dyrker idræt, er øget på de yngste alderstrin, mens den er faldet blandt de ældste på 15 og 16 år. Antallet af besvarelser på disse alderstrin er dog så lille i 2012, at dette resultat er meget usikkert.

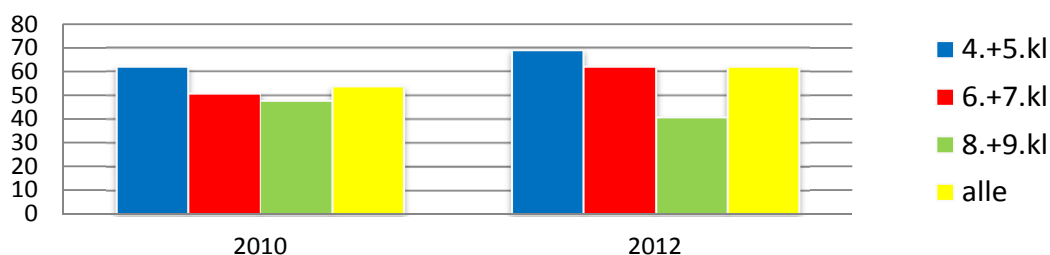
⁶ Go-Active er kun nævnt i spørgeskemaet i 2012, da eleverne ved starten i 2010 ikke kendte til Go-Actives aktiviteter.

Tabel 6.12. Idrætsdeltagelse opgjort efter alder i forhold til undersøgelsestidspunkt (procent)

		2010			2012			
		Ja	Nej, men jeg har tidligere gået til idræt	Nej, jeg har aldrig gået til idræt	Ja	Nej, men jeg har tidligere gået til idræt	Nej, jeg har aldrig gået til idræt	
Alder	9	Antal	0	1	0	11	0	2
		procent	0	100	0	85	0	15
	10	Antal	37	19	4	41	13	7
		procent	62	32	7	67	22	12
	11	Antal	93	38	20	68	23	6
		procent	62	25	13	70	24	6
	12	Antal	86	46	16	65	34	7
		procent	58	31	11	61	32	7
	13	Antal	50	32	15	43	19	6
		procent	52	33	16	63	28	9
	14	Antal	48	39	13	24	16	3
		procent	48	39	13	56	37	7
	15	Antal	43	50	6	11	17	3
		procent	43	51	6	36	55	10
	16	Antal	26	18	5	8	7	2
		procent	53	37	10	47	41	12
Total		Antal	383	243	79	271	129	36
		procent	54	35	11	62	30	8

Dette tydeliggøres i figur 6.1, som viser, at der er en øget deltagelsesprocent for 4. og 5. klasse og 6. og 7. klasse, og en mindre for 8. og 9. klasse.

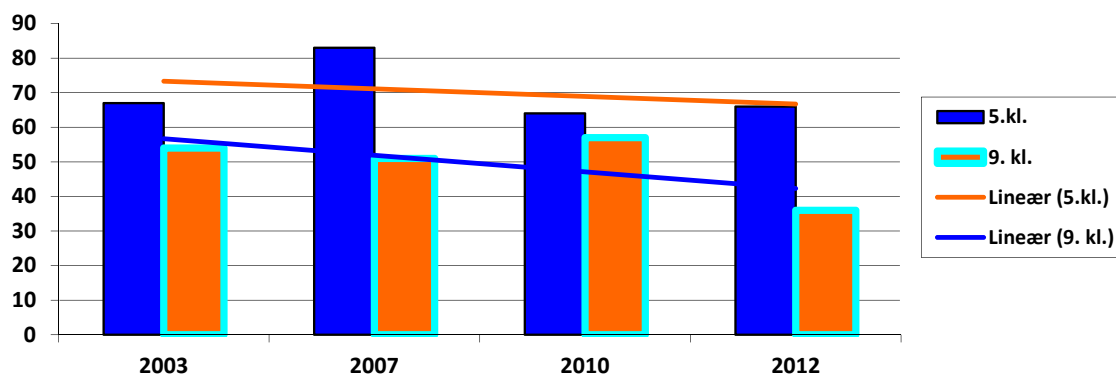
Figur 6.1. Idrætsdeltagelse opdelt på aldersgrupper i 2010 og 2012

I 2003 og 2007 blev der stillet lignende spørgsmål til børnene på Vesterbro om deres idrætsdeltagelse, men dog kun for 5. og 9. klasser. Når man sammenligner tallene fra disse undersøgelser med tallene fra 2010 og 2012 (se figur 6.2.), ser det ud til, at der på begge klassetrin har været en tilbagegang i andelen, der går til idræt, siden 2007. Selvom der er en stabil for-

skel i størrelsen på idrætsdeltagelse mellem 5. og 9. klassetrin, så er der stadig en betydelig statistisk usikkerhed på grund af det lave antal respondenter på de fire måletidspunkter. Især antallet af respondenter fra 9. klasse er meget lavt i 2012 (N=11), hvilket betyder, at tallene skal tages med forbehold.

Figur 6.2. Børns idrætsdeltagelse på Vesterbro angivet i pct. og fordelt på år.

Den sociale baggrunds betydning for idrætsdeltagelsen

67 pct. af de børn, som bor sammen med deres mor og far, går til idræt, mens tallet kun er 50 pct., hvis barnet enten bor 'mest hos mor' eller 'mest hos far'. Tilsvarende forskelle ses i forhold til børnenes etniske baggrund. Her ses det, at børn med to danskfødte forældre i to ud af tre tilfælde har svaret, at de dyrker idræt. For børn med en eller begge forældre født uden for Danmark er tallet under 60 pct.

Deltagelse i forskellige idrætsgrene

I tillæg til det generelle spørgsmål, om børnene og de unge går til idræt (da spørgeskemaet blev besvaret i april måned), blev de også spurgt om, hvilke idrætsaktiviteter de har dyrket siden juleferien. Når der er spurgt til juleferien skyldes det dels et ønske om at afgrænse spørgsmålet til en forholdsvis kort periode, dels et ønske om at besvarelsen både omfatter inde- og udeaktiviteter.

Tabel 6.13 viser, at fodbold er den absolut største organiserede aktivitet med henholdsvis 50 pct. af respondenterne i 2010 og 40 pct. i 2012. Den forholdsvis store nedgang i andelen, der spiller fodbold, kan ikke umiddelbart forklares med den ændrede respondentsammensætning, men skal angiveligt tilskrives ændringen fra papir-skema i 2010 til elektronisk skema i 2012⁷. Efter fodbold er kampsport, håndbold, dans og svømning de mest udbredte aktiviteter blandt skoleeleverne på Vesterbro. Forskellen i respondentsammensætningen kan være forklaringen på, at kampsport er gået tilbage, mens svømning er gået frem.

⁷ I 2012, hvor skemaet blev besvaret elektronisk, har skoleeleverne generelt sat kryds ved færre idrætsgrene i sammenligning med 2010, hvor skemaet blev besvaret på papir. Det kan måske skyldes, at det for nogle børn har været sværere at overskue det elektroniske spørgeskema.

Tabel 6.13. Andel af skoleeleverne der har gået til forskellige organiserede idrætsgrene i 2010 og 2012 (procent)

Har du siden juleferien gået til én eller flere af disse aktiviteter i en idrætsforening, en sportsklub, en rideklub, en danseskole, i et fitness/motionscenter eller et andet sted? (flere svar muligt)	1. svarrunde		2. svarrunde	
	Respondent- grundlag (N=384)	Procent	Respondent- grundlag (N=272)	Procent
Nej, jeg har ikke gået til noget siden juleferien	4	1	68	25
Aerobic, step eller lignende	5	1	**	**
Atletik	11	3	5	2
Badminton	16	4	5	2
Basketball	22	6	5	2
Bordtennis	4	1	1	0,3
Bmx, cykling eller mountainbike	8	2	4	1
Cricket	*	*	4	1
Dans	35	9	26	10
Fodbold	188	50	108	40
Fægtning	1	0,3	3	1
Golf	3	1	1	0,3
Gymnastik	30	8	12	4
Hockey/floorball	10	3	2	1
Håndbold	19	5	13	5
Kampsport	46	12	9	3
Klatring	*	*	3	1
Ridning	24	6	13	5
Sejlsads/sejlsport	3	1	1	0,3
Spinning/kondicykel	2	0,5	1	0,3
Styrketræning	21	6	7	3
Svømning	43	11	43	16
Tennis	6	2	2	1
Volleyball/kidsvolley	5	1	10	4
Zumba	*	*	16	6
Andet	57	15	35	13
Total antal svar på samtlige aktiviteter	379	100	390	100
*svarmulighed ikke givet i første runde				
**svarmulighed ikke givet i anden runde				

Noget af forklaringen på ændringerne i andelen af børnene, der går til forskellige idrætsgrene, kan som nævnt hænge sammen med måden, undersøgelsen er gennemført på i 2010 og 2012. I 2010 svarede 384 elever, at de gik til idræt 'lige nu', mens kun 92 pct. deraf svarede på, hvilke konkrete idrætsaktiviteter, de gik til. Fire elever, svarende til 1 pct., blev dengang opfanget i et kontrolspørgsmål i første svarmulighed: "Jeg har ikke dyrket idræt, sport eller motion siden juleferien". I 2012 har kun 75 pct. af respondenterne besvaret spørgsmålet om, hvilke idrætsaktiviteter, de dyrker. Og 25 pct. har svaret, at de ikke har dyrket idræt siden juleferien, hvilket forekommer overraskende, da de i spørgsmålet forinden havde svaret, at de dyrker idræt lige nu. Det kan skyldes flere forhold som f.eks.:

- At eleverne dyrker en form for selvorganiseret idræt – f.eks. løb eller streetfodbold, der ikke fremgår af oversigten over organiserede aktiviteter.
- At eleverne ikke gider udfylde spørgsmålet og af magelighed svarer på første linje for at komme videre.
- At eleverne gerne vil tænke om sig selv, at de er idrætsaktive, men indfanges i kontrolspørgsmålet.
- At der er tale om fejludfyldelse.

På den konkrete undersøgelsesbaggrund kan det desværre ikke belyses, hvorfor så mange indledningsvis svarer, at de dyrker idræt, og så senere undlader at redegøre for deres aktivitetsdeltagelse. Selvom svaret skal tolkes med forsigtighed, så tyder de øvrige svar omkring deltagelse på, at der er en rimelig overensstemmelse mellem selvrapporтерet aktivitetsniveau og deres angivelse af deltagelse i organiseret idræt.

Hvor ofte går børnene til idræt?

Opgørelsen af hvor mange gange eleverne dyrker idræt i et organiseret idrætstilbud viser, at to gange ugentlig træning er det hyppigst forekommende. Det er ligeledes mest almindeligt kun at gå til én aktivitet. De elever, der svarer, at de dyrker idræt mere end fire gange om ugen, dyrker i de fleste tilfælde flere idrætsaktiviteter. Der er muligvis tale om en stigning i andelen af de idrætsaktive børn, der dyrker idræt mere end fire gange om ugen (tabel 6.14).

En gennemgang af de skoleelever, der har svaret, at de dyrker idræt fem til otte gange per uge, viser, at der næsten udelukkende er tale om fodbold, og at tre ud af fire besvarelser kommer fra drenge. Der er næppe tale om fodboldtræning i en idrætsklub seks til otte gange om ugen, men snarere besvarelser, der udtrykker, at de pågældende drenge spiller fodbold i mange forskellige sammenhænge som for eksempel streetfodbold (boldbure), i fritidsklub, i skolen, i SFO og i fodboldklub. Det er i god overensstemmelse med, at man i andre sammenhæng har registreret en stigning i andelen af børn, der spiller fodbold, samt i mulighederne for at spille fodbold.

Tabel 6.14. Deltagelsesfrekvens opgjort efter svarrunde

Hvor mange gange om ugen dyrker du idræt, sport eller motion i Go-Active, en idrætsforening, en sportsklub, en danseskole, et fitness/motionscenter eller en rideskole?	1. svarrunde (N=352)		2. svarrunde (N=203)	
	Respondenter	Procent	Respondenter	Procent
1 gang om ugen	64	17	34	17
2 gange om ugen	129	35	54	26
3 gange om ugen	91	24	45	22
4 gange om ugen	40	11	25	12
5 gange om ugen	30	8	18	9
6 gange om ugen	6	2	8	4
7 gange om ugen	10	3	10	5
8 gange om ugen eller mere	3	1	10	5
I alt	373	100	204	100

Ønsket om mere idræt, sport eller motion

Et af de vigtigste mål i Go-Active har været at gøre børn og unge på Vesterbro mere interesseret i idræt og bevægelse. Til belysningen af spørgsmålet, om det er lykkedes, er eleverne blevet spurgt, om de gerne vil gå til mere idræt, sport eller motion. Såvel i første som i anden runde angiver knap fire ud af 10, at de gerne vil dyrke mere idræt, sport eller motion. En næsten lige så stor andel af eleverne angiver, at de er tilpas med det nuværende niveau. Lidt over en femtedel udtrykker, at de er i tvivl (tabel 6.15).

Tabel 6.15. Skoleelevernes ønske om at gå til mere idræt i 2010 og 2012

Vil du gerne gå til mere idræt, sport eller motion?	1. svarrunde (2010)		2. svarrunde (2012)		Ændring %
	Respondenter	Procent	Respondenter	Procent	
Ja, jeg vil gerne gå til mere	264	42	167	38	-4,3
Nej, det er lige tilpas	226	36	161	37	+0,8
Ved ikke	134	22	109	25	+3,5
I alt	624	100	437	100	

Motivationen for at gå til mere idræt, sport og motion er ikke væsentlig forskellig på de to undersøgelsestidspunkter. På baggrund af de to tværsnitmålinger og forskelle i respondent-sammensætning kan det ikke belyses, om der er tale om et egentligt fald i efterspørgslen på idræt, eller om det er udtryk for, at nogle af de tidligere ikke-idrætsaktive er begyndt at gå til idræt.

I tabel 6.16 er der gennemført en analyse af sammenfaldet mellem det at gå til idræt, sport og motion lige nu og ønsket om mere idræt, sport eller motion. Procentuelt set er motivationen størst blandt de elever, der tidligere har gået til noget, men som ikke gør det lige nu. Således var 126 børn med tidligere idrætserfaring i 2010 indstillet på mere idræt, hvilket svarer til 54 pct. I 2012 var det 47 pct. af samme målgruppe, der gerne ville gå til mere idræt, sport eller motion.

Også blandt børn, der i forvejen går til idræt, er motivationen for mere idræt forholdsvis stor, og især for de børn, der kun går til én aktivitet. Cirka en tredjedel af de børn, der aldrig har gået til idræt, har i 2010 og 2012 ytret, at de gerne vil gå til mere. På begge måletidspunkter er der 'kun' tale om 10 børn.

Tabel 6.16. Andel af børnene, der gerne vil gå til mere idræt, i henholdsvis 2010 og 2012, og opdelt efter om de på undersøgelsestidspunktet var idrætsaktive

År	Idrætsdeltagelse	Antal og procent	Vil du gerne gå til mere idræt, sport eller motion?			Total	
			Ja, jeg vil gerne gå til mere	Nej, det er lige tilpas	Ved ikke		
2010	Går du til idræt, sport eller motion lige nu?	Ja	Antal	128	164	69	361
			Procent	36	45	19	100
		Nej, men jeg har tidligere gået til idræt	Antal	126	54	55	235
			Procent	54	23	23	100
		Nej, jeg har aldrig gået til idræt	Antal	10	8	10	28
			Procent	36	29	36	100
	Total	Antal	264	226	134	624	
	Procent	42	36	22	100		
2012	Går du til idræt, sport eller motion lige nu?	Ja	Antal	96	118	56	270
			Procent	36	44	21	100
		Nej, men jeg har tidligere gået til idræt	Antal	60	33	36	129
			Procent	47	26	28	100
		Nej, jeg har aldrig gået til idræt	Antal	10	9	17	36
			Procent	28	25	47	100
	Total	Antal	166	160	109	435	
	Procent	38	37	25	100		

6.3. Deltagelse i Go-Active aktiviteter

Som en del af Go-Active er der blevet iværksat en række idræts- og bevægelsesaktiviteter, som eleverne har lært at identificere som Go-Active aktiviteter, bl.a. fordi de aktivitetsansvarlige har båret genkendelig beklædning og ved, at de har stået for bestemte aktiviteter.

Hvem har deltaget?

I alt 214 af de børn og unge, der besvarede spørgeskemaet i 2012 (86 drenge og 128 piger), svarede, at de har deltaget i Go-Active aktiviteter. 111 svarede, at de sjældent har deltaget, 47 nogle få gange om måneden, og 56 har deltaget en eller flere gange om ugen.

I tabel 6.17 er der foretaget en opgørelse af Go-Active deltagernes etniske baggrund. Her fremgår det, at 55 pct. af de deltagende børn har mindst en forælder med anden etnisk baggrund end dansk. Til sammenligning er referencegrundlaget for alle på 45 pct. Ser man alene på tallene for piger fremgår det af tabellen, at hele 59 pct. har en eller to forældre med etnisk minoritetsbaggrund mod 50 pct. for alle piger. Tallene for drenge ligger ligeledes over gennemsnittet, hvilket betyder, at forholdsvis flere børn og unge af anden etnisk baggrund end dansk har deltaget i Go-Active aktiviteter, end børn af dansk herkomst har.

Da flertallet af respondenter i forvejen er piger understreger det, at aktiviteterne i Go-Active i høj grad har haft en særlig appel til pigerne. En af grundene til dette kan være, at pigerne generelt er mindre fysisk aktive end drengene med hensyn til foreningsidræt, frikvarteraktiviteter og øvrige fysiske aktiviteter i SFO/klub og den øvrige fritid. Potentialet er således

størst blandt pigerne, og derfor må det vurderes positivt, at man har formået at rekruttere denne gruppe, som det normalt er vanskeligt at få til at gå til idræt og andre fritidsaktiviteter.

Tabel 6.17. Go-Active deltagernes forældrebaggrund (procent)

	Dreng		Piger		Alle	
	Med i Go-Active (N=86)	Alle (N=200)	Med i Go-Active (N=128)	Alle (N=242)	Med i Go-Active (N=214)	Alle (N=442)
Begge forældre født i Danmark	54	59	41	50	46	55
En forælder født i Danmark	19	19	24	20	22	18
Begge forældre er født i et andet land	27	22	35	30	32	27
	100	100	100	100	100	100

Ser vi på alderssammensætning og skoletilhørsforhold, så fremgår det af tabel 6.18, at det primært er børn fra 4. og 5. klasse på Tove Ditlevsens Skole og Vesterbro Ny Skole, der har deltaget. Men bemærk også, at en gruppe elever fra 7.-9. klasse på specialskolen Engskolen har deltaget.

Tabel 6.18. Antal skoleelever, der har deltaget i Go-Active, opdelt på skole og klasse

		Hvilken klasse går du i ?							Total
		4. kl.	5. kl.	6. kl.	7. kl.	8. kl.	9. kl.	10 kl.	
Hvilken skole går du på ?	Engskolen	0	0	4	4	13	3	1	25
	Oehlenschlägersgades Skole	8	17	15	1	1	1	0	43
	Tove Ditlevsens Skole	25	32	14	1	0	0	0	72
	Vesterbro Ny Skole	19	13	33	7	2	0	0	74
Total		52	62	66	13	16	4	1	214

Det interessante ved elevernes Go-Active deltagelse er, om aktiviteterne har bidraget til at skabe idrætsaktiviteter for de børn og unge, som ikke dyrker idræt i en forening eller mere generelt angiver at være fysisk inaktive. Tabel 6.19 viser, at blandt de skoleelever, der ikke tidligere har dyrket idræt, sport eller motion, har 21 ud af de 37 deltaget i Go-Active aktiviteter. Det er dog kun fire af disse børn, der har svaret, at de ofte har deltaget, hvilket tyder på en relativ lav tilknytningsgrad.

Tabel 6.19. Skoleelevernes deltagelse i Go-Active opdelt efter aktuell idrætsdeltagelse

Har du deltaget i Go-Active aktiviteter?		Går du til idræt, sport eller motion lige nu?			Total
		Ja	Nej, men jeg har tidligere gået til idræt	Nej, jeg har aldrig gået til idræt	
Ja, ofte (en eller flere gange om ugen)	Antal	34	18	4	56
	Procent	13	15	12	13
Ja, af og til (ikke hver uge, men nogle få gange pr. måned)	Antal	34	10	3	47
	Procent	13	8	9	11
Ja, men kun sjældent	Antal	67	30	14	111
	Procent	26	24	41	26
Nej	Antal	107	57	12	176
	%	41	46	35	42
I tvivl	Antal	20	9	1	30
	%	7	7	3	7
Total	Antal	262	124	34	420
	%	100	100	100	100

Børn og unges oplevelser med Go-Active

Tekstsvarene fra de 214 elever, der har deltaget i Go-Active aktiviteter, udtrykker en meget udbredt tilfredshed med Go-Active, instruktørerne og de oplevelser, de har fået. Blandt de mest almindelige kommentarer lyder det blandt andet: ”Det er sjovt, og jeg vil måske prøve det igen”, ”Det er sjovt og hyggeligt”, ”De [red. instruktørerne] er gode og man får brugt sin krop”.

En pige skriver: ”Det var meget hyggeligt, jeg gik på et dansehold, hvor vi max var otte. Det var top hyggeligt, og instruktøren var herregod”. En anden skriver: ”Jeg synes, det er meget spændende at prøve de ting det har faktisk været min bedste dag – I love Go-Active”.

Der er flere kommentarer, der specifikt nævner madlavningsaktiviteterne: ”De var sjove, men jeg har ikke haft tid så meget. Men madlavningsaktiviteterne var sjove.”, ”Madlavning var nok det sjoveste, fordi man både kunne lave mad og spise det”, ”Ja synes, det er sjovt, jeg kan bedst lide madlavning”, og ”I var søde og fik dejligt mad. Bliv ved med de sjove aktiviteter.”

Nogle af kommentarerne kommer tydeligvis fra børn, der ikke har så store idrætserfaringer, eller ikke er så vant til at indgå i sociale aktiviteter af denne karakter: ”Lidt pressende men sjovt og udfordrende, men man holder sig ikke tilbage, hvis man vil, fordi man bliver stresset og presset”; ”det er okay, det er bare lidt irriterende, når der er nogen andre mennesker, man ikke kende og skal være i gruppe med”; og ”altså jeg er ikke så glad for sport, men jeg synes faktisk, det har været ret morsomt ☺, når jeg har været der”. Samlet set viser de mange positive kommentarer, at Go-Active instruktørernes aktivitetsudbud og håndteringen af de unge har foregået på en vellykket og motiverende måde.

6.4. Årsager til ikke at dyrke idræt

Børn, der ikke har dyrket idræt siden juleferien, blev spurgt om årsagerne hertil. Med formuleringen 'går til' menes der 'går til i en forening, en klub, et danseinstitut, en rideklub eller tilsvarende'. Selvom 42 pct. i 2010 og 38 pct. i 2012 svarer, at de gerne vil dyrke mere idræt, så er der en større andel ikke-idrætsaktive, der i 2012 er motiveret for at gå til idræt, sport eller motion. Andelen af børn, der ikke tidligere har gået til idræt, er nærmest uforandret på de to undersøgelsestidspunkter. Til gengæld ser det ud til, at rekrutteringen først og fremmest er foregået blandt de børn, der tidligere har gået til idræt. De hyppigste årsager til ikke at gå til idræt er på begge undersøgelsestidspunkter: 'Jeg vil hellere gå til noget andet', 'jeg gider ikke', og 'tidspunkterne passer mig ikke' (tabel 6.20).

Tabel 6.20. Årsager til ikke at dyrke idræt, sport eller motion (procent af alle)

Hvad er årsagen til, at du ikke dyrker idræt, sport eller motion?	1. svarrunde (2010)		2. svarrunde (2012)	
	Svar	Procent	Svar	Procent
jeg vil hellere gå til noget andet	62	21	59	31
jeg gider ikke	63	22	35	18
tidspunkterne passer mig ikke	61	21	32	17
jeg må ikke for min far og mor	3	1	4	2
det er for dyrt	20	7	5	3
jeg synes ikke, det er sjovt	26	9	21	11
jeg er ikke så god til idræt	34	12	13	7
jeg har ikke mulighed for at gå til idræt, fordi jeg skal hente/passe mine søskende	5	2	8	4
jeg hader at blive forpustet og svede	20	7	9	5
jeg har ingen at følges med	21	7	11	6
mine bedste venner går ikke til idræt	14	5	11	6
der er ingen af de idrætsgrene, som jeg kan lide, i nærheden	37	13	13	7
jeg gider ikke gå til noget på et fast tidspunkt	36	12	9	5
jeg kan ikke lide at konkurrere	20	7	5	3
jeg har ikke nok indflydelse på hvad vi skal lave	2	1	1	1
jeg kan ikke lide at få skældud af træneren	14	5	4	2
mine forældre siger jeg skal gå til noget andet	5	2	0	0
pga. handicap	3	1	1	1
pga. fritidsarbejde	8	3	5	3
pga. manglende tid	28	10	13	7
pga. sygdom/skade	14	5	9	5
pga. andre årsager	39	13	26	14
I alt	292	-		

I tabel 6.21 er der for 2012-tallene foretaget en krydstabulering mellem årsager til ikke at dyrke idræt og elevernes idrætsdeltagelsesstatus (med henholdsvis de elever, der aldrig har dyrket idræt og de, der tidligere har gået til idræt). Antallet af elever, der aldrig har dyrket idræt udgør fem til otte pct. af den samlede population. Det ses, at svarene, "jeg gider ikke",

og ”jeg vil hellere gå til noget andet” er de mest udbredte i 2012 på tværs af de to grupper. Bemærk også, at målgruppen (de der ikke dyrker idræt) i højere grad svarer, at de ikke synes idræt er sjovt, og at de hader at blive forpustede og svede.

Tabel 6.21. Skoleelevernes svar på, hvorfor de ikke dyrker idræt, sport eller motion, opdelt efter om de 'tidligere har dyrket idræt', eller de 'aldrig har dyrket idræt' (pct.) (2012)

Hvad er årsagen til, at du ikke dyrker idræt, sport eller motion? Angivelse i % af gruppen	Har tidligere dyrket idræt (N=129)	Har aldrig dyrket idræt (N=36)
jeg vil hellere gå til noget andet	32	22
jeg gider ikke	11	33
tidspunkterne passer mig ikke	19	11
jeg må ikke for min far og mor	2	3
det er for dyrt	3	3
jeg synes ikke, det er sjovt	10	17
jeg er ikke så god til idræt	5	11
jeg har ikke mulighed for at gå til idræt, fordi jeg skal hente/passe mine søskende	3	11
jeg hader at blive forpustet og svede	2	11
jeg har ingen at følges med	9	0

I tillæg til de spørgsmål, der vedrører årsager til ikke at dyrke idræt, er eleverne blevet spurgt, om det ville påvirke deres lyst til bevægelse, hvis der var bedre muligheder for idræt, sport og motion i det område, hvor de bor. Ser man på de tekstsvar, der blev givet under spørgsmålet om årsager til ikke at dyrke (mere) idræt, jævnfør tabel 6.20, så er der ingen elever, der nævner manglende bevægelsesmuligheder i lokalområdet som en årsag til ikke at være aktiv. Derfor skal man også være forsigtig med tolkningen af tabel 6.22, hvor det ser ud til, at halvdelen af børnene ville være mere aktive, hvis der var bedre muligheder.

Tabel 6.22. Motivation for mere idræt, sport og motion, hvis der var bedre muligheder i boligområdet

Ville du dyrke mere idræt, sport eller motion, hvis der var andre eller bedre muligheder i det område, hvor du bor?	2010		2012	
	Respondenter	Procent	Respondenter	Procent
Ja	347	50	191	46
I tvivl/ved ikke	248	36	150	36
Nej	93	14	76	18
I alt	688	100	417	100

Det er sandsynligt, at de der allerede er aktive, forholdsvis let ville kunne rekrutteres til yderligere aktivitet, som det ofte ses i kortvarige interventionsprojekter, og som det formentlig også er sket i Go-Active projektet.

Selvom det er urealistisk at forsøge at opfylde det enkelte barns særlige behov, så kan der alligevel være mange fornuftige grunde til at se på, om de forskellige aldersgruppers behov for udfordrende bevægelsesmiljøer kan optimeres omkring de forskellige skoler og idrætshal-

ler. Spørgsmålene om hvad eleverne synes om skolen, idrætstimerne og frikvartererne giver ligeledes en vigtig indikation på elevernes bevægelsesmuligheder.

Andre aktivitetsvalg

I tillæg til de idrætsaktiviteter, der traditionelt findes inden for den organiserede foreningsidræt, så kan spørgsmålet om idrætsdeltagelse bredes ud til også at omfatte en lang række af de idræts- og motionsaktiviteter, der kan foregå i SFO, fritidsklub, ungdomsklub eller private og selvorganiserede sammenhænge. Tabel 5.23 viser en opgørelse over de aktiviteter, som eleverne har deltaget i inden for den seneste uge.

De mest udbredte aktiviteter er primært rekreative aktiviteter som at gå tur med familien, være ude i naturen og cykelture. En krydstabulering af køn og aktiviteter viser, at der er markante forskelle på drenge og pigers aktivitetspræferencer. Drenge svarer i større omfang end piger, at de har spillet fodbold. Piger svarer i større omfang end drenge, at de har gået tur med familie eller venner, leget fangeleg, sjippet, hoppet i elastik eller hinkerude og cyklet en tur. Der er også mere kønsneutrale aktiviteter som det at gå i svømmehallen og spille basket/streetbasket. Som det ses indeholder tabel 6.23 også aktiviteten madlavning, da dette var udbudt af Go-Active.

Tabel 6.23. Deltagelse i øvrige fritidsaktiviteter med venner eller familie, opgjort efter besvarestidspunkt

Har du indenfor den seneste uge deltaget i en af de nedenstående aktiviteter?	1. svarrunde		2. svarrunde	
	Respondenter	Procent	Respondenter	Procent
Fodbold streetfodbold	439	69	222	50
Basketball streetbasket	157	28	50	11
Spillet rundbold eller andet slagspil	247	43	102	23
Spillet tennis eller badminton	111	20	15	3
Spillet bordtennis	193	35	44	10
Rulleskøjter inliners/skateboard	166	30	57	13
Løbet på løbehjul, waveboard eller active board	155	28	77	17
Cyklet på BMX el. lignende	123	23	48	11
Leget fangeleg, sjippet, hoppet i elastik, hinkerude mm	255	45	111	25
Været i svømmehal eller badeland	225	41	99	22
Leget på legeplads	261	46	131	29
Cyklet en tur på veje/stier, i skoven, stranden eller byen	355	61	151	34
Løbet på isskøjter	70	13	11	3
Været ude i naturen	315	56	110	25
Deltaget i rollespil	48	9	19	4
Gået tur med familie eller venner	440	76	184	41
Hoppet i trampolin	180	33	57	13
Dyrket parkour	79	15	38	9
Deltaget i madlavning	*	*	131	29
En anden sjov aktivitet	169	42	168	38
Cricket	*	*	13	3

Forskellene mellem 2010 og 2012 er bemærkelsesværdigt store, og derfor er det tvivlsomt, om der er tale om et pålideligt billede af ændringer i elevernes aktivitetsdeltagelse. Noget af

de store forskelle kan måske tilskrives forskellene i måden, spørgeskemaet blev besvaret. Besvarelsen af dette spørgsmål har ikke været obligatorisk (dvs. barnet kunne gå videre uden at besvare det, hvilket ikke var gældende for en række af de øvrige spørgsmål i spørgeskemaet), og som følge af de mange svarmuligheder kan det tænkes, at en del af eleverne har sprunget dette spørgsmål over på grund af magelighed. Selvom eleverne også kunne have sprunget spørgsmål over i papirske maet i 2010-versionen, så havde det været mere synligt for alle sammenlignet med den elektroniske version, hvor det er umuligt som lærer at vide, hvor grundige eleverne har været med udfyldelsen.

6.5. Tryghed og aktiv deltagelse i lokalområdet

Når man ser på børnenes besvarelse af spørgsmålet, om de føler sig trygge i deres nærmiljø, fremgår det, at ca. 85 pct. 'altid' eller 'det meste af tiden' føler sig trygge. I 2012 føler eleverne tilsyneladende i højere grad end i 2010, at de altid føler sig trygge i området. Der er i spørgsmålet ikke differentieret mellem tidspunkter på dagen, men det fremgår af tekstsvarene, at bestemte gader, gyder og parker er uhyggelige i mørke. Så set i det lys må svarene betegnes som et udtryk for, at respondenterne generelt føler sig trygge på Vesterbro. I 2012 føler eleverne tilsyneladende i højere grad end i 2010, at de altid føler sig trygge i området (tabel 6.24).

Tabel 6.24. Elevernes vurdering af tryghed i nærområdet

Jeg føler mig tryk i det område, hvor jeg bor... (området, hvor du bor, er alle de steder, som ligger ca. 10-15 minutters gang fra din bopæl)	1. svarrunde		2. svarrunde	
	Respondenter	Procent	Respondenter	Procent
Altid	339	53	261	62
Det meste af tiden	214	33	119	28
Nogen gange	39	6	18	4
Sjældent	10	2	5	1
Aldrig	6	1	8	2
Ved ikke	38	6	11	3
I alt	646	100	422	100

Eleverne blev endvidere bedt om at give en vurdering af, hvad de synes om forskellige lokalområder – uafhængigt af om de selv bruger det pågældende område. I tabel 6.25 er de svar vist, som kommer fra unge, der kommer i de pågældende områder - velvidende - at mange netop ikke kommer i et givent område på grund af en oplevet utryghed. Svarene viser ikke større ændringer i andelen af børnene, som kommer de nævnte steder. Tilsyneladende er det lidt færre, som i 2012 end i 2010 kom i DGI-byens sportshaller og svømmehal. DGI-byens svømmehal er forholdsvis let tilgængelig for alle, og de fleste børn kender stedet. 9 ud af 10 vurderer stedet positivt, og der er ingen forskel mellem svarene fra børn, der kommer der, og børn der ikke gør.

Halmtorvet er det område, hvor færrest børn og unge kommer, og det er samtidig det område med den laveste positive score. Det skal tilføjes, at en stor del af respondenterne nødvendigvis må passere en række utrygge områder for at komme til DGI-byen. Det drejer

sig om Halmtorvet, Hovedbanegården og Kødbyens smalle gader, hvor mange narkomaner opholder sig og fixer.

Tabel 6.25. Eleverne syn på benyttede byområder, som de kommer på eller benytter (procent)

Kommer du på nogle af disse steder? - og hvis du gør, hvad synes du så om dem?	1. svarrunde (2010)				2 svarrunde (2012)			
	Ja	Positiv	Midt imellem	Negativ	Ja	Positiv	Midt imellem	Negativ
Udendørs arealer ved DGI-byen	23	35	51	14	24	37	45	18
De røde baner på Litauen Plads	42	43	42	15	43	44	44	12
Halmtorvet (bl.a. basketPetanquebaner)	15	26	50	24	10	26	46	28
DGI-byens sportshaller	54	64	29	7	43	64	26	10
DGI-byens svømmehal	66	70	23	7	55	67	23	10
Enghaveparken (legeplads og park)	68	54	36	10	66	49	42	9
Enghave Plads (torv, bænke mm.)	56	42	43	15	50	42	41	17
Legepladsen i Skydebanehaven	58	54	37	9	50	46	42	12
Sønder Boulevard (boldbure, legeplads)	58	66	27	7	50	59	28	13
Streetmekka	*	*	*	*	25	42	38	20

6.6. Elevernes transportvaner til og fra skole og idræt

Ved hjælp af to spørgsmål om transport til og fra skole og idræt er det forsøgt indkredset, hvor mange børn og unge, der benytter aktiv selvtransport. Tabel 6.26 viser, at kun cirka en fjerdedel – som regel - benytter passive transportformer, og at mindst tre ud af fire som regel benytter en fysisk aktiv transportform. Andelen er stabil og meget høj på begge undersøgelsestidspunkter. Tallene antyder også, at der er helt særlige forhold på Vesterbro, der muliggør aktiv selvtransport. Det må formodes at være kort vej til skole og antallet af cykelstier og fortove. De elever, der benytter toget, bussen og metro er givetvis primært de børn og unge, der er flyttet til en anden bydel i København eller bor i skoledistriktets randområde. Undersøgelserne giver ikke mulighed for yderligere at belyse dette.

Når det gælder aktiv selvtransport til og fra idræt, så er andelen relativt stabil over de to undersøgelsestidspunkter og meget i tråd med aktiv selvtransport i forbindelse med skolegang (tabel 6.27).

Tabel 6.26. Børn og unges transport til og fra skole

Hvordan kommer du som regel til og fra skole? (sæt et eller flere kryds)	1. svarrunde (2010) (N=718)		2. svarrunde (2012) (N=447)	
	Respondenter	Procent	Respondenter	Procent
Tager toget, bussen eller Metro	128	18	73	16
Bliver kørt i bil	44	6	27	6
Cykler	249	35	114	26
Går eller løber	465	65	280	63
Andet (f.eks. rulleskøjter, skateboard)	18	3	39	9

Tabel 6.27. Børn og unges transport til og fra idræt

Hvordan kommer du som regel til og fra idræt?	1. svarrunde (2010) (N=368)		2. svarrunde (2012) (N=301)	
	Respondentsvar	Procent	Respondentsvar	Procent
Tager tog/bus/metro	76	21	49	16
Bliver kørt i bil	33	9	27	9
Cykler	160	44	116	39
Går	95	26	98	33
Andet (f.eks. rulleskøjter, skateboard)	4	1	11	4

6.7. Skole, sundhed og trivsel

Eleverne besvarede også en række spørgsmål om, hvad de foretager i skolefrikvartererne. Svarene fremgår af tabel 6.28, som viser, at en større andel af eleverne er aktive i forskellige lege i 2012 end i 2010. Dette skyldes primært den ændrede respondentsammensætning, idet de yngre elever er mest aktive med f.eks. boldspil og forskellige lege. Såvel i 2010 som 2012 er kun cirka en femtedel af eleverne i 7. klasse aktive mod halvdelen i 4. klasse og en tredjedel i 5. og 6. klasse.

Tabel 6.28. Elevernes skolefrikvartersaktiviteter i henholdsvis 2010 og 2012

Hvad foretager du dig som regel i skolens frikvarterer? (sæt kun ét kryds)	1. svarrunde (2010)		2. svarrunde (2012)	
	Respondenter	Procent	Respondenter	Procent
...spiller bold	131	19	135	34
...er aktiv med forskellige lege	76	11	90	22
...slapper af	73	11	24	6
...går rundt og snakker med venner	392	58	152	38
...laver lektier	6	1	0	0
I alt	678	100	401	100

Hvis vi alene ser på tallene for frikvartersaktiviteter blandt børn i 4. og 5. klasse, som i størst omfang er den målgruppe, der har deltaget i Go-Active, ses det, at halvdelen af børnene i 4. klasse angiver, at de for det meste spiller bold i frikvartererne mod under det halve ved første måling. Det samme mønster ses for 5. klasserne, der dog synes at være blevet mere aktive med andre lege snarere end boldspil. Fælles for begge klassetrin er et tydeligt skifte i retning af mere aktivitet og mindre 'går rundt og snakker med vennerne' (tabel 6.29).

Tabel 6.29. Elevernes skolefrikvartersaktiviteter i henholdsvis 2010 og 2012 for 4. og 5. klasse (procent)

Hvad foretager du dig som regel i skolens frikvarterer? (sæt kun ét kryds)	1. svarrunde (2010) %		2. svarrunde (2012) %	
	4. klasse	5. klasse	4. klasse	5. klasse
...spiller bold	18	20	46	33
...er aktiv med forskellige lege	29	17	36	32
...slapper af	4	5	1	1
...går rundt og snakker med venner	49	58	18	35
...laver lektier	1	0	0	0
I alt	100	100	100	100

I forlængelse af spørgsmålene vedrørende fysisk aktivitet, leg og bevægelse i fritiden, så er der ligeledes spurgt til klasse- og skoletrivsel samt elevernes muligheder for aktiviteter i skolens frikvarterer. Som det fremgår af tabel 6.30 svarer cirka 70-80 pct. positivt på trivsels-spørgsmålene. Blandt andet om det er rart at være på deres skole, kammeraters hjælpsomhed mm. Dertil ser det ud til, at mere end fire ud af fem er aktive i idrætstimerne. Der er små forskelle mellem 1. svarrunde i 2010 og 2. svarrunde i 2012. Det er dog værd at bemærke, at færre børn i 2012 svarer ja til, at idrætsundervisningen er god. Dette fund kan være udtryk for et problem, idet der er forholdsvis flere yngre elever i 2012 end i 2010, og normalt er de yngre elever mere tilfredse med idrætsundervisningen, end de ældre elever er. Det er ligeledes værd at bemærke, at i begge svarrunder er et flertal af eleverne uenige i udsagnet, at *'de eksisterende muligheder for leg og bevægelse indendørs og udendørs er gode'*. Når tallene brydes ned i forhold til alder, så fremgår det, at tilfredsheden med forholdene i 7.-9. klasse er halvt så stor som tilfredsheden i 4.-6. klasse. Det kan dels hænge sammen med, at eleverne generelt bliver mere kritiske med alderen, men det kan også skyldes, at der reelt mangler udfordrende faciliteter for de ældste årgange. Samtidig er det værd at bemærke, at andelen af eleverne, som vurderer lege- og bevægelsesmulighederne kritisk, er faldet markant fra 2010 til 2012.

Tabel 6.30. Elevernes vurderinger af skolen, klassen, idrætsundervisningen og trivslen i skolen

Tag stilling til flg. udsagn om din skole:	1. svarrunde (2010) (N=682)		2. svarrunde (2012) (N=447)	
	Ja	Nej	Ja	Nej
...på vores skole er der rart at være	70	6	74	4
...der er gode muligheder for leg og bevægelse udendørs i frikvartererne	46	33	54	13
...der er gode muligheder for leg og bevægelse indendørs i frikvartererne	18	57	22	48
...idrætsundervisningen er god	61	15	50	13
...jeg er altid med i idrætstimerne, hvis jeg kan	85	6	79	4
...eleverne i min klasse kan godt lide at være sammen	75	3	69	4
...de fleste elever i min klasse er venlige og hjælpsomme	77	5	71	4
...i min klasse er der mange, der dyrker idræt, sport eller motion	68	4	72	3
...andre elever accepterer mig, som jeg er	73	5	71	5
...i min klasse laver vi mange ting sammen	60	11	53	12

I tabel 6.30 indgår der forhold vedrørende, hvor godt eleverne føler sig accepteret, og om de oplever at gøre mange ting sammen på klasseniveau. Disse spørgsmål vedrører anerkendelse og sociale kompetencer. Som opfølgning derpå indeholder tabel 6.31 svar på, hvordan eleverne ser på egne evner i forhold til skolen, idrætten og muligheden for at have medbestemmelse.

Tabel 6.31 viser, at eleverne i størst omfang svarer, at det er svært at få indflydelse på skoletimernes indhold og sekundært, hvad der skal ske i fritidsklubben/ungdomsklubben. Resultaterne er konsistente i forhold til de øvrige spørgsmål, der vedrører trivsel, idet en lille andel har vanskeligt ved at klare de krav, de møder. Der er ikke signifikante forskelle på dette svarmønster mellem 2010 og 2012.

Tabel 6.31. Elevoplevelse af om det er svært at have medbestemmelse og klare opgaver fordelt efter svarrunde

Hvor nemt eller svært du synes, det er at...	Andel der svarer, at det er svært			
	2010 (N=687)		2012 (N=447)	
	Antal	Procent	Antal	Procent
...få nye venner	44	6	24	6
...klare opgaver i skolen	38	6	16	4
...klare idræt i skolen (idrætstimerne)	31	5	15	4
...hvad du og kammeraterne skal lave	43	6	23	6
...hvad I skal lave i skoletimerne	123	18	72	19
...hvad I skal lave i fritidsklubben/ungdomsklubben	55	9	41	11
...hvad I skal lave i familien	25	4	12	3

Tabel 6.32. Selvoplevet trivsel fordelt efter svarrunde

Tænk på hvordan dit liv er for tiden. På en stige med 10 trin - hvor 1 er det værst mulige liv for dig og 10 er det bedst mulige liv for dig - hvor står du så i øjeblikket? (sæt kun ét kryds)	2010		2012	
	Respondenter	Procent	Respondenter	Procent
	10 (det bedst mulige liv for dig)	149	22	91
9	145	21	85	22
8	179	26	89	23
7	101	15	61	16
6	37	5	25	7
5	34	5	14	4
4	18	3	6	2
3	6	1	6	2
2	5	1	6	2
1 (det værst mulige liv for dig)	5	1	4	1
I alt	679	100	387	100

Til sidst skal vi se på børnenes egen vurdering af deres trivsel. Trivslen kan inddeles i høj, middel og lav trivsel. Hvis vi isoleret ser på elever, som svarer, at deres trivsel er på et af de nederste fem trin, så svarer det til 10 pct. af børnene, hvilket vi også finder i lignende skoleundersøgelser. En nærmere analyse viser, at den selvvaluerede trivsel falder med alderen og er lavest på de ældste klassetrin. Det betyder ikke nødvendigvis, at de ældste elever har et dårligere liv, men det illustrerer i nogen grad, at de i stigende grad mødes med forventninger og krav i skolen og fritiden, der sætter dem under pres (tabel 6.32).

Det er relevant i denne sammenhæng at belyse, hvordan trivsel og ensomhed hænger sammen med deltagelse i idrætsaktiviteter og leg. Det fremgår af spørgsmålet om ensomhed, at tre pct. føler sig ensomme 'det meste af tiden' og 16,3 pct. 'af og til'. En krydstabulering mellem trivsel og ensomhed viser, at de børn, der har angivet det højeste trivselsniveau i mindst udstrækning angiver, at de er ensomme.

Når ensomhed fremhæves her, så hænger det sammen med de sociale relationers betydning i og omkring deltagelse i aktiviteter i bred forstand. En krydstabulering mellem trivsel og selvrapporteret aktivitetsniveau (i alt fem kategorier) viser, at 75 pct. af de børn, der er aktive med idræt eller andre aktiviteter (fire grupper omtalt under et) angiver at have en høj trivsel. Til sammenligning er tallet kun ca. 40 pct. for de børn, som angiver, at de foretrækker stillesiddende aktiviteter. En krydstabulering af ensomhed og selvrapporteret aktivitetsniveau viser, at kun tre til fem pct. af de aktive elever føler sig ensomme 'for det meste'. For de elever, der foretrækker stillesiddende aktiviteter, er tallet 16 pct.

Er der en sammenhæng mellem trivsel og deltagelse i Go-Active aktiviteter? Analysen af Go-Active deltagelse peger på, at det primært er moderat aktive børn, som er blevet rekrutteret til projektets aktiviteter, og det betyder modsætningsvis, at ensomme og trivselstruede børn med lav idrætsdeltagelse ikke i ret stort omfang har gjort brug af Go-Actives tilbud. Til gengæld er det lykkedes at rekruttere en forholdsvis stor gruppe piger, herunder især piger med forældre af anden oprindelse end dansk.

6.8. Sammenfatning

Fra 2010 til 2012 har Go-Active projektet tilstræbt at skabe positive forandringer for børn og unges trivsel og fysiske aktivitetsniveau på Vesterbro. Som et led i den samlede evaluering er der blevet gennemført en start- og en slutmåling blandt 4.-9. klasseeleverne på fire skoler i henholdsvis 2010 og 2012. Spørgeskemaundersøgelserne med børn og unge har haft til formål at dokumentere eventuelle forandringer i deltagelsen i forskellige fysiske aktiviteter, deres organiseringsform, børnenes brug af transportformer og færdsel i bydelen, deres kendskab til DGI-byen samt deres selvrapporterede trivsel.

Mere end 9 ud af 10 går enten til idræt i en idrætsforening eller har inden for den seneste uge deltaget i selvorganiserede idrætsaktiviteter, og i begge de to undersøgelser svarer 9 pct., at de ikke bevæger sig ret meget, men tit ser TV, spiller computer, hører musik eller andre stillesiddende aktiviteter. Yderligere 6 pct. svarer, at de er aktive, men ikke med idrætsaktiviteter. Der er ikke noget, der tyder på, at Go-Active har medført ændringer i den organiserede idrætsdeltagelse. Trods stigningen i idrætsdeltagelse fra 54 pct. i 2010 til 63 pct. i 2012, så skal det primært forklares med det forhold, at meget færre af de ældste skoleelever besvarede

spørgeskemaet i 2012 end i 2010.

I tillæg til de organiserede og selvorganiserede aktiviteter, så benytter tre ud af fire børn oftest aktiv selvtransport i forbindelse med at komme til og fra skole. Undersøgelsen kan ikke påvise, hvor meget tid, der anvendes på idrætslige aktiviteter, eller hvor intensivt de udføres. Selvom deltagelsen i organiserede og selvorganiserede idrætsaktiviteter er relativ høj på Vesterbro, så bekræfter undersøgelsen flere tilsvarende undersøgelser af idrætsdeltagelse i såvel København som hele landet, at børnenes køn, alder og familiebaggrund (dvs. forældrenes tilknytning til arbejdsmarkedet, etniske herkomst, samlivsstatus) indvirker på, om og hvor meget de dyrker idræt.

- De ældste skoleelever (8.-9.klasse) er markant mindre aktive end børn i 4.-6. klasse.
- Andelen af drenge, der går til idræt, er højere end blandt pigerne på 5. klassetrin. Forskellen er langt større på 9. klassetrin.
- Børn fra hjem, hvor begge forældre er arbejdsløse, er mindre tilbøjelige til at gå til idræt.
- Børn, hvis forældre er skilt, er mindre tilbøjelige til at gå til idræt.
- Børn fra familier, hvor begge forældre er født i et andet land end Danmark, er mindre tilbøjelige til at gå til idræt. Dette gælder dog primært pigerne.

Årsagerne til at børn og unge ikke dyrker idræt er mangfoldige, men de vigtigste grunde er ifølge børnene, at de ikke gider, hellere vil gå til noget andet, og at tidspunkterne ikke passer dem. For de børn, som aldrig har gået til idræt, nævnes også begrundelser som at de ikke kan lide at svede og blive forpustet, at de ikke har nogen at følges med, og at de ikke er så gode til idræt. Motivationen til at dyrke organiseret idræt er dog relativ stor og især blandt de børn, som tidligere har gået til idræt.

Tæt på halvdelen af eleverne har svaret, at de har deltaget i Go-Actives særlige idræts- og legeaktiviteter, der har været udbudt i forlængelse af skoledagen på de deltagende skoler. Aktiviteterne er blevet vurderet meget positivt af de deltagende elever, der generelt udtrykker stor tilfredshed med Go-Active instruktørerne og de idrætslige oplevelser, de har fået. Børnenes egne vurderinger viser, at det er lykkedes at give nogle få fysisk inaktive lyst til at dyrke idræt, men flertallet af Go-Active brugerne er børn, der tidligere har dyrket idræt. En relativ højere andel af etniske piger og drenge har gjort brug af Go-Active, hvilket tyder på, at projektet har bidraget med et værdifuldt tilbud for netop denne målgruppe.

Undersøgelsen af børns og unges trivsel og følelsen af ensomhed viser, at 80-90 pct. af børnene har et godt liv og ikke føler sig ensomme. Til gengæld klarer ca. 10 pct. sig dårligt socialt og trivselsmæssigt. På baggrund af analysen af trivsel og selvrapporteret aktivitetsniveau ses det, at børn som er med til aktiviteter og har gode venner har en markant højere trivsel (35 pct. point) end de, som sjældent deltager i noget, og som føler sig ensomme. Flertallet af børnene føler sig trygge på Vesterbro, og det fremgår, at trykzonen for de yngre børn går tættere på deres gård og vej end for de ældre. Størstedelen kender og færdes i og omkring DGI-byen, hvor flertallet især har deres gang i svømmehallen. Områderne, der støder op til DGI-byen, opleves generelt som de mindst trygge steder på Vesterbro. Det drejer sig om Hovedbanegården, Halmtorvet samt småvejene i og omkring Kødbyen og Øksnehallen.

Spørgeskemaundersøgelserne omkring børns aktivitet og trivsel viser, at de fleste børn

deltager i idræt, leg eller bevægelse under en eller anden form, og at de fleste trives godt eller meget godt. Undersøgelsen dokumenterer imidlertid også, at det er vanskeligt at mobilisere de mindst aktive børn. Go-Active interventionen på Vesterbro har formået at engagere cirka halvdelen af børnene på de fire skoler, der deltog i projektet, og som bydelsintervention viser resultaterne sig først og fremmest blandt de yngste børn, som direkte har haft udbytte af deltagelse i Go-Active aktiviteterne.

Undersøgelsen kan, på grund af det eksisterende datagrundlag og undersøgelsesdesignet, ikke dokumentere signifikante ændringer mht. den generelle foreningsbaserede idrætsdeltagelse, børns trivselsniveau eller anvendelsen af bydelens legeområder og idrætsfaciliteter. Der er dog flere forbehold og nuancer i forhold til denne konklusion.

For det første har undersøgelsen nogle svagheder. Dels var det forholdsvis meget færre skoleelever, der besvarede spørgeskemaet i 2012, hvilket har svækket sammenligningsgrundlaget. Dels er det kun elevernes selvrapporterede idrætsdeltagelse, der er undersøgt. En sammenligning af børnenes fysiske aktivitetsniveau (mål ved elektronisk registrering af, hvor meget de bevæger sig i løbet af en uge) ville måske have givet et andet resultat.

For det andet er det vanskeligt at forudsige, hvordan aktivitetsniveauet havde været, hvis ikke Go-Active havde arbejdet for at udvikle bevægelsestilbud i bydelen. Da det ikke har været muligt at sammenholde idrætsdeltagelsen i 2010 og 2012 på Vesterbro med en anden bydel, hvor der ikke har været gennemført en tilsvarende intervention, kan vi ikke vide, om idrætsdeltagelsen mere generelt er nedadgående. Hvis det er tilfældet har Go-Active haft en stabiliserende effekt.

For det tredje er det også muligt, at interventionens resultater først kan måles på lidt længere sigt i form af de afledte resultater af samarbejdet og netværksskabelsen mellem skoler, institutioner, organisationer og frivillige. Det tager normalt lang tid for sådanne interventioner at fremvise målbare effekter.

For det fjerde kan fraværet af målbare ændringer i idrætsdeltagelsen opfattes som en understregning af, at der skal mere til end et tre-årigt interventionsprogram, hvis man grundlæggende ønsker at forandre en bydels idræts- og aktivitetsvaner. De mindst aktive børn og unge på Vesterbro kommer fra sociale og kulturelle opvækstbetingelser, der kun i ringe grad understøtter børnenes deltagelse i idræt, leg og bevægelse. Det ændrer en intervention som Go-Active ikke på, og derfor skal interventionen være forholdsvis stor og langvarig, hvis den skal 'kompensere' for fraværende støtte fra forældrene.

De positive erfaringer med at tilbyde Go-Active aktiviteter i forlængelse af skoletiden har vist sig at være et vigtigt bidrag til integrationen af de mindre aktive børn og især de etniske piger. Der synes at være gode perspektiver i at fortsætte såvel legeaktiviteter som madlavningen, der vurderes meget positivt og værdifuldt af børnene.

7. Børn i Go-Active: Deltagelse og Tilgængelighed

Af Christina Albeck, Jeanette Magne og Venka Simovska

7.1. Baggrund og formål

Go-Active er baseret på forskning, der viser, at forældres baggrund og interesse for idræt og motion samt lokalområdets kvaliteter i form af tilbud og faciliteter har betydning for børn og unges fysiske aktivitet (f.eks. Ibsen et al., 2010). Det antages i Go-Active, at øget tilgængelighed i lokalområdet delvist kan fungere som 'buffer' og kompensere for forældres eventuelle manglende interesse eller overskud til at støtte deres børn i forhold til deltagelse i fysiske aktiviteter.

Ydermere tager projektet udgangspunkt i forskning, der viser, at tidlig og løbende involvering af børn i alle faser af sundhedsfremmeinterventioner bidrager til at understøtte deres udvikling af handlekompetence i relation til sundhed og til interventionens forankring og bæredygtighed pga. det engagement, som involvering af deltagerne medfører (Simovska, 2007; Nordin et al., 2010; Greiber et al., 2012). Tilgængeligheden til idræt, leg og bevægelse bygger på inddragelse og involvering af børn og deres familier, så disse sammen med projektets øvrige nøglepersoner er med til at kvalificere projektets udgangspunkt, udforme det konkrete indhold i projektets aktiviteter og løbende justere projektets aktiviteter og tiltag, så det harmonerer med målgruppens ønsker og aktuelle behov.

Nærværende evaluering tager udgangspunkt i to begreber, der er centrale for udviklingen og implementeringen af Go-Active: *deltagelse* og *tilgængelighed*.

Deltagelse forstås som børnenes involvering i beslutningsprocesser omkring indhold og form af de aktiviteter, som Go-Active tilbyder. Begrebet stammer fra den kritiske sundhedspædagogik, hvor reel involvering ses som forudsætningen for udvikling af handlekompetence.

Tilgængelighed rummer to forskellige dimensioner: en fysisk (afstand til faciliteter og steder, der kan anvendes til fysisk udfoldelse, og karakteren af disse faciliteter) og en organisatorisk/social/ kulturel dimension (hvordan er mulighederne for at udøve specifik idræt, f.eks. svømning og basketball, hvordan er tilbuddene organiseret, og hvilke sociale og kulturelle normer er aktiviteterne forankret i).

Inden for disse rammer er det formålet med denne del af evalueringen at

- a) belyse, hvilke former for deltagelse og understøttelse af handlekompetenceudvikling hos børn og unge, der karakteriserer aktiviteterne i Go-Active, og
- b) give indblik i børn og unges oplevelse af aktiviteterne i forhold til deres erfaring med tilgængelighed, adgang til nye og støttende relationer samt tilhørsforhold til faciliteter og nøglepersoner relateret til projektet.

Analysens opbygning

I det følgende præsenteres de metoder og den teoretiske forståelse, der ligger til grund for denne del af evalueringen af Go-Active. Dernæst følger evalueringens resultater. Analyserne er inddelt i to afsnit, der hver for sig behandler aktiviteter i Go-Active, knyttet til børnenes

deltagelse i *bevægelsesaktiviteter* og *madlavningsaktiviteter*. I forlængelse af analyserne følger en opsamlende diskussion om de forhold, som har kendetegnet Go-Actives aktiviteter generelt og som særligt har haft betydning for deltagernes oplevelse af tilgængelighed. Denne omfatter aspekterne synlighed, økonomi, inklusion og sociale relationer. Til sidst i kapitlet findes evalueringens konklusioner og en række anbefalinger på baggrund af evalueringens resultater.

7.2. Metoder

Evalueringen baserer sig på kvalitative data fra følgende kilder:

- Projektdokumentation fra Go-Active (aktivitetsplaner, mødereferater og anden skriftlig dokumentation af processen).
- Semi-strukturerede observationer af aktiviteter i Go-Active.
- Gruppeinterviews med børn, forældre og Go-Actives teammedlemmer.
- Uformelle samtaler med børn, forældre og Go-Actives teammedlemmer.

Der er udviklet guider til de gennemførte observationer og interviews i samspil med formålet med dataindsamlingen. Der er gennemført 10 observationer af projektaktiviteter, 11 interviews og et antal uformelle samtaler med både børn og voksne. Observationerne har varet ca. tre timer pr. gang, da ønsket har været at se aktiviteten i sin helhed med den indledende opsamling af de deltagende børn i de respektive skolegårde, selve gennemførelsen af aktiviteten, og nogle gange den efterfølgende gåtur tilbage til skolen. Interviewene fordeler sig på seks gruppeinterviews med børn, i alt 25 drenge og piger fra 4.-7. klasse, ét gruppeinterview med forældre, i alt 6 mødre, og fire gruppeinterviews med projektets ansatte, heraf projektlederen og fire teammedlemmer. Ydermere har uformel snak med både børn og voksne i relation til observationerne fungeret som datakilde. Således har det været muligt at følge aktiviteterne og deres deltagere, men også at relatere aktiviteterne til deres rammer og kontekst.

Den samlede datagenerering er gennemført med støtte fra Go-Actives team i samarbejde med de deltagende skoler, hvad angår de praktiske forberedelser, valg af aktiviteter til observation samt udvælgelse af børn til deltagelse i interviews ud fra kriterier om variation i forhold til køn, alder samt socialt tilhørsforhold og skoletilhørsforhold.

Dataindsamlingen er karakteriseret af en åben tilgang til 'feltet af aktiviteter', så det har været muligt at forfølge de temaer og evt. problematikker, der har vist sig undervejs i processen ud fra såvel deltagernes som teammedlemmernes oplevelser og beretninger som den udforskendes blik. Observatøren har forholdt sig passiv under nogle af observationerne, i andre har observatøren ikke fungeret som decideret deltager, men gået omkring og talt med deltagerne eller deltaget i et måltid.

Alle interviews er med deltagernes accept blevet optaget og er herefter transskriberet i deres fulde længde. Noter fra observationer og uformelle samtaler er efter endt observation blevet systematiseret/kategoriseret og renskrevet i deres helhed.

7.3. Teoretisk baggrund

Evalueringen tager udgangspunkt i to begreber: Deltagelse og handlekompetence. Begrebet handlekompetence er specificeret i forhold til fysisk aktivitet og mad, da aktiviteter i Go-Active har drejet sig om både bevægelse og mad/madlavning.

Deltagelse

I den videnskabelige litteratur, der beskæftiger sig med sundhedsfremme, associeres begrebet 'deltagelse' med participation og en række relaterede begreber såsom 'involvering', 'konsultering' og 'empowerment'. Deltagelse kan fortolkes i to forskellige retninger (Simovska, 2007):

- Deltagelse i betydningen at 'være til stede'.
- Deltagelse i betydningen 'at tage aktiv del i' og 'at have del i', hvor begge fortolkninger relaterer sig til koncepter som empowerment og ejerskab og har en stærk orientering mod den enkelte deltagers følelse af at blive taget alvorligt og at have mulighed for at få reel indflydelse.

Simovska (2007) og Simovska & Jensen (2009) fremhæver, hvordan deltagelse ofte benyttes med reference til en vekselvirkning mellem flere forskellige strategier, der har til hensigt at udvikle og øge børn og unges motivation for at engagere sig i aktiviteter og interventioner, der sigter på at øge deres sundhed. I nogle sammenhænge udlægges deltagelse som en form for målgruppeafprøvning med reference til væsentligheden af at *lytte* til børn og unges holdninger og meninger om aktiviteter og tiltag, der er rettet mod at forbedre deres sundhed. Denne fortolkning af deltagelse opfatter udelukkende børn og unge som parter, der involveres i allerede planlagte aktiviteter, og hvor deres reelle indflydelse på form og indhold er begrænset. I andre tilfælde tillægges børn og unges deltagelse fundamental betydning for deres udvikling som aktive samfundsborgere. Fokus er her børn og unges mulighed for at *påvirke beslutninger*, der er relateret til deres hverdagsliv og sundhed. Denne forståelse af deltagelsesbegrebet afspejler en interesse for at fremme børns ejerskab og empowerment (Albeck & Simovska, 2009; Nordin, Jensen og Simovska, 2010; Simovska og Carlsson, 2012). Det er i sidstnævnte betydning, at deltagelsesbegrebet anvendes i denne evaluering, da denne form for deltagelse repræsenterer et ideal om *ægte deltagelse*, som det sundhedsfremmende arbejde sigter mod at opnå (Hart, 1997; Simovska, 2007).

Handlekompetence

Handlekompetence kan defineres som en evne til kritisk at reflektere, tage beslutninger og at handle for at forbedre egen sundhed eller determinanter for sundhed i det omgivende miljø. Handlekompetence ses som en evne, som børn selv tilegner sig gennem aktiv deltagelse i social interaktion. De følgende fire elementer beskrives som grundlæggende i handlekompetence (Jensen, 2000):

- Viden og indsigt.
- Engagement (motivation).
- Visioner (kreative løsningsforslag).
- Handleerfaringer.

En række personlige og sociale dimensioner er foreslået som supplerende elementer i handlekompetence, f.eks. selvtillid, psykologisk robusthed, kritisk tænkning, interpersonel og intrapersonel viden (Simovska, 2011; Carlsson and Simovska, 2012).

Når handlekompetence forbindes med fysisk aktivitet, omfattes begrebet af en kropslig kompetence samt andre dimensioner (Rønholt, 2008). Kropslig kompetence refererer til de bevægelsesmæssige basisfærdigheder af funktionel karakter: gå, løbe, hoppe, kaste, gribe m.m., der udvikles gennem et barns opvækst ved almindelige gøremål, idræt og bevægelsesaktiviteter. Det er altså et kropsligt handlerepertoire, der er mere eller mindre varieret, og som har indflydelse på det enkelte barns valg og fravalg af fysiske aktiviteter, dets oplevelse af sig selv i situationen og omgang med andre børn. Den kropslige kompetence udvikles gennem hele livet afhængig af bl.a. de omgivende muligheder for deltagelse i bevægelsesaktiviteter og imitation af andres bevægelser. Idrætslig kompetence udvikles ikke udelukkende ved at fokusere på det fysiske færdighedsmæssige i deltagelsen. Det er nødvendigt at inddrage følelsesmæssige, sociale og kognitive aspekter, så boldspil ikke kun drejer sig om at kunne løbe og kaste, men også handler om at kunne tage beslutninger og/eller udføre tekniske og taktiske handlinger – individuelt og i hold (Rønholt, 2008). Ved personlig og social kompetence forstås de kompetencer, der involverer det enkelte barns affektive og kognitive dimensioner, der har indflydelse på individets følsomhed over for omverdenen og dets bevidsthed om sig selv i forhold til denne omverden (Rønholt, 2008; Simovska, 2011). Barnets følelser og tanker er relateret til dets selvforståelse, identitetsdannelse og forståelse af andre, og den følelsesmæssige udvikling har stor betydning for handlinger og beslutninger senere i livet. Deltagelse i fysisk aktivitet kan rumme et stort potentiale for at udleve følelser eller udtrykke impulsive oplevelser af f.eks. glæde og ærgrelse. Herved kan børn også lære ved at lytte til egne og andres oplevelser, følelser og følelsesmæssige reaktioner, fordi det bidrager til deres forståelse af, hvem de er eller gerne vil blive.

For at udvikle handlekompetence i relation til fysisk aktivitet er det en forudsætning, at børn får mulighed for at deltage og få konkrete erfaringer med fysisk aktivitet sammen med ligesindede. Erfaringer, der dog først bliver til erkendelser hos barnet ved at blive kommunikeret (Simovska, 2011). Når erfaringer fra aktiviteten – både i forhold til handlinger og bevægelser i en given aktivitet, sociale processer og personlige oplevelser – søges italesat og bliver genstand for samtale og udveksling mellem de deltagende børn, omsættes erfaringerne til erkendelse og genkendelse af samt bevidsthed om læring (Rønholt, 2008).

Maddannelse er et begreb, der omhandler handlekompetence specifikt i relation til mad og måltider (Benn, 2005, 2007; Brønnum-Carlsen, 2011). Maddannelse er et ord, sammensat af *mad* og *dannelse*. Mad har iflg. Etymologisk Ordbog at gøre med ordet kød (eng.: meat; tysk: mett), ligesom det i indiske sammenhænge forbindes med 'det sprudlende' og glæde (Benn, 2012). Dannelse er i en pædagogisk sammenhæng formålet med en undervisningsindsats. Begrebet maddannelse lægger op til kreative og praktiske arbejdsprocesser, og kombineret med analyser og refleksioner giver en tilgang via maddannelse muligheder for læring, der ligger ud over selve madtemaet, hvor arbejdsmetoderne i sig selv kan forberede til videre uddannelse (Benn, 2007). Maddannelse betoner mennesket som medskaber af læring og har en etisk dimension, fordi det anerkender menneskets ressourcer til individuelt og i fællesskaber at handle i forhold til såvel livsstil som levevilkår. Udvikling af maddannelse hos børn skabes ved forskellige former for deltagelse, hvor de gennem et undersøgende arbejde med mad kan

få erfaringer og via dialog og refleksion udvikle viden, færdigheder og kompetencer, som er af stor betydning for deres motivation, interesse og handlemuligheder for sundhed.

Deltagelse er altså central for udvikling af handlekompetence. Deltagelse handler først og fremmest om at være medvirkende og delagtig i et fællesskab omkring en aktivitet for derigennem at få erfaringer. Deltagelse handler også om en deling af magt, både i forhold til de beslutninger, der skal tages under et aktivitets- eller projektførløb, og i forhold til reel indflydelse på aktivitetens indhold og læreprocesser. Når målet er udvikling af handlekompetence, er det imidlertid også vigtigt, hvorvidt denne deltagelse er hel eller delvis, ægte eller symbolsk i relation til et projekt eller en aktivitet. Ægte deltagelse – i forhold til børn og unge – indebærer, at de inspireres, rådgives og støttes af voksne, så de opnår en reel indflydelse på aktivitetens eller projektets indhold og proces og derfor også udkomme (Simovska & Carlsson, 2012).

7.4. Evalueringens resultater

I det følgende giver vi indblik i evalueringens resultater. Først diskuterer vi, hvilke former for deltagelse og understøttelse af handlekompetence, der kendetegner aktiviteterne i Go-Active (evalueringens formål 1). Dernæst fremlægges resultater, der berører evalueringens andet formål: at give indblik i børnenes erfaringer med tilgængelighed til Go-Active-aktiviteterne.

Deltagelse

Go-Active har initieret en række forskellige aktiviteter, der alle har haft til formål at udvikle børnenes sundhedsorienterede handlekompetence. Langt de fleste af aktiviteterne har drejet sig om fysisk bevægelse, mens et mindre antal af aktiviteter har haft mad og madlavning som omdrejningspunkt. Nogle karaktertræk og egenskaber ved aktiviteterne er fælles for samtlige aktiviteter uafhængigt af deres form og indhold, mens andre karaktertræk hænger sammen med netop form og/eller indhold af aktiviteten. I det følgende diskuterer vi først de egenskaber, der er fælles for samtlige aktiviteter i Go-Active. Dernæst koncentrerer vi diskussionerne om aktiviteter med særlige egenskaber.

Fælles karaktertræk ved Go-Actives deltagerorienterede aktiviteter

De fleste af Go-Actives aktiviteter er kendetegnet ved storhold eller gruppeorganisation. I gennemsnit har 15-20 børn deltaget i hver aktivitet, dog har enkelte aktiviteter haft færre deltagere. Aktiviteterne er generelt forløbet over to til tre måneder, mens enkelte aktiviteter har haft et kortere forløb eller har haft karakter af special events.

Evalueringen viser, at Go-Actives mange aktiviteter må ses som kontekstuel betingede, hvor teammedlemmer og andre nøglepersoner har arbejdet med aktiviteterne på en måde, hvor betingelser i konteksten er overvejet, vurderet og revurderet i en kontinuerlig proces for at skabe de bedst mulige forhold for børnenes deltagelse, trivsel og udbytte af aktiviteterne. Aktiviteterne er foregået i DGI-byen og på de deltagende skoler – ofte indendørs pga. vejret. Nogle af aktiviteterne er foregået i bydelens forskellige udendørs rum. De anvendte inden- og udendørs rum har været af svingende kvalitet i forhold til at facilitere aktiviteterne. Ydermere har observationerne vist, at Go-Active-teamet har haft en udfordring i og anvendt mange res-

sourcer på at transportere udstyr, frugt, reklameartikler og lignende til og fra de forskellige lokaliteter. De gennemførte observationer og interviews viser imidlertid, at de deltagende børn hverken har ladet sig påvirke af eller har bemærket rummenes svingende kvalitet.

Go-Active har i aktiviteterne nedtonet konkurrenceelementet til fordel for procesorienterede aktiviteter, hvor samarbejde var en væsentlig forudsætning for inklusion af projektets primære målgruppe og for at øge den subjektive tilgængelighed og fremme de sociale relationer mellem børnene. På denne måde har aktiviteterne overordnet været gennemført med henblik på, at alle deltagende børn kunne føle sig trygge ved afbalancerede krav og kunne deltage uden at skulle præstere i forhold til bestemte krav om færdigheder, kompetencer eller produkt.

De fleste af de interviewede børn har været meget glade for, at egentlig træning og konkurrence har været nedtonet i de fleste af Go-Actives aktiviteter. De børn, som har været engageret i foreningsidræt, har givet udtryk for, at de har deltaget i Go-Active-aktiviteterne 'for hyggens skyld', til forskel fra den træning, der foregår i foreningsidrætten:

"Det her er bare sjovt, det andet [foreningsfodbold] er mere seriøst".

"Ja, det synes jeg også"-

"Go-Active det er bare for hyggens skyld".

(Uddrag fra interview med børn den 11.5.2011)

Børnene forklarer endvidere under interviewene, at Go-Active-aktiviteterne ikke har været rettet mod sportslig progression. Dette ekspliciteres i nedenstående citat.

"Nej, vi spiller bare".

"Vi spiller bare kampe sådan for sjov".

(Uddrag fra interview med børn den 11.5.2011)

For en lille gruppe af børnene havde det nedtonede konkurrenceelement negativ indflydelse på deres deltagelse i Go-Active-aktiviteterne. De opfattede aktiviteterne som gentagelse på gentagelse og derfor mindre udfordrende og i nogle tilfælde ligefrem som kedelige. Nogle få børn giver i interviewene udtryk for, at de er holdt op med en Go-Active-aktivitet pga. for megen træning af specifikke bevægelser, som følge af at andre børn, der løbende er begyndt på deres hold, skulle have mulighed for at lære centrale elementer i spillets bevægelsesformer. Dette fremhæves i citatet nedenfor, hvor et barn peger på en svaghed ved Go-Active-aktiviteterne, som har betydning for, om børnene oplever aktiviteterne som attraktive at deltage i.

"Hvis man laver det samme hver gang, så er det kedeligt, f.eks. til volleyball; det første trin, det skulle vi lave fem gange, det gad jeg ikke, så stoppede jeg" (citat fra interview med børn den 11.5.2011)

Når aktiviteterne skal kunne favne alle børn på et hvilket som helst tidspunkt, er det nødvendigt, at aktiviteten træner bestemte bevægelser for nytilkommende børn. Denne repetition opleves som ensformig af de børn, der har deltaget i aktiviteten mange gange tidligere.

Go-Actives aktiviteter har langt overvejende været henlagt til efter skoletid som et alterna-

tiv til eller integreret del af børnenes klubtilbud i bydelen. I nogle få tilfælde er aktiviteterne gennemført i de første lektioner af børnenes skoletid, f.eks. svømning i samarbejde med børnenes lærer. Nogle af de interviewede børn har fremhævet tidspunktet efter skoletid som et forhold ved projektet, der indimellem har forhindret dem i at deltage i aktiviteter, som de ellers havde lyst til. Citaterne nedenfor fra interviews med børn illustrerer denne pointe:

”Jeg ved ikke rigtigt, om der har været noget dårligt ved det [Go-Active]. Jeg synes, det har været sjovt, men det med tiden [aktiviteter henlagt til efter skoletid] er ikke så godt for mig, for jeg går til håndbold [efter skoletid], og så skal jeg gå før, men ellers synes jeg, at det har været godt” (citater fra interview med børn den 14.12.2011).

”Jeg går tirsdag og onsdag, det er streetbasket og streetfodbold og så er det leg og boldspil, de andre dage ville jeg gerne, men kan ikke, for jeg går til ridning” (citater fra interview med børn d. 11.5.2011).

Citaterne ovenfor viser, at børn, som i forvejen er engageret i bydelens foreningsliv, har været forhindret i at deltage i Go-Active-aktiviteterne.

På samme måde har børn, der deltager i tilbud om lektiecafe på deres skole, været forhindret i at deltage i mange af aktiviteterne på grund af et tidsmæssigt sammenfald mellem lektiecafe og Go-Active-aktiviteterne:

”Jeg gik også til andre aktiviteter, men torsdag der har jeg lektiecafe”.

”For lektiecafeen, der lærer du, det du skal, så det skal vi, [...] det er fordi vores lærere siger, at vi skal gå til lektiecafe, det er vigtigt. Han skal også [går til lektiecafe – henviser til en anden dreng, der deltager i interviewet]”.

(Uddrag fra interview med børn d. 11.5.2011)

Selvom det har nogle fordele, at mange af aktiviteterne i Go-Active har været henlagt til efter skoletid, da de derved opfattes som noget nyt og anderledes sammenlignet med almindelige skolebaserede aktiviteter, viser evalueringen, at dette også indebærer visse udfordringer. Dette særligt i relation til de børn og unge, for hvem Go-Active-aktiviteterne konflikter med andre aktiviteter. Dette forhold har i enkelte tilfælde medført, at børn, der har brug for at deltage i lektiecafeer på skolerne, har haft vanskeligt ved at deltage i Go-Actives aktiviteter.

I Go-Actives første år har alle aktiviteter været planlagt, således at teammedlemmerne har tilstræbt en vis form for genkendelighed og forudsigelighed på tværs af aktiviteterne for at indgive børnene tryghed og tillid og for at give projektet en identitet eller et ’brand’. De to nedenstående citater demonstrerer en klar intention hos teammedlemmerne om at skabe faste rutiner og genkendelige rammer.

”Intentionen har været at lave en fast ramme, en genkendelig ramme [...] også på tværs af skolerne [...] vi starter på præcis samme måde med præcis det samme boldspil, og så har vi noget aktivitet og så frugt, og så slutter vi af på præcis samme måde [...]” (citater fra interview med projektleder den 7.1.2011)

"[...] der er jo en progression i det der med; at jeg har bevæget mig, nu tør jeg godt fange, og nu tør jeg godt forklare reglerne, det kan være en stor ting for mange børn"
(citater fra interview med teammedlem den 30.10.2010)

Sidste interviewcitater viser, hvordan teammedlemmerne opfatter, at en genkendelig ramme er vigtig i forhold til at skabe et fælles rum og en fælles forståelse for projektet for alle børn på tværs af skoler og socialt tilhørsforhold. Intentionen i Go-Active har været at opbygge en egenkultur, hvor hver aktivitet har en fælles begyndelse og afslutning, og hvor der er klare regler for opførelse/optræden og etik, så alle børn kan føle sig velkomne og trygge.

Observationer af aktiviteter i projektets første år underbygger dette og viser, at aktiviteterne er opbygget med en særligt udviklet form for dødbold som opvarmning, samlinger i rundkreds før aktiviteten og ligeledes afslutning i en rundkreds med tilbud om frugt. Den særlige form for dødbold – hvor børnene ikke skal vente længe på at blive genoplivede og derfor kan være fysisk aktive i længere tid end normalt – har givet børnene en genkendelig form for start, hvor de, hvis de kommer, når aktiviteten er startet, let og trygt kan falde ind og få rystet skoledagen af sig. Denne form for aktivitetsstruktur er blevet positivt modtaget af børnene, hvilket nedenstående citat indikerer:

"Jeg går til alle tingene; Go Fitness, streetball og streetdance, og i alle tingene starter vi med dødbold, og det er rigtig sjovt" (citater fra interview med børn den 19.10.2010).

Det sociale aspekt ved aktivitetsstrukturen ser tillige ud til at have en betydning. Observationerne viser, at efter opvarmning med dødbold har børnene sat sig i en rundkreds for at blive registreret. Denne rundkreds har givet børnene mulighed for at snakke om småting fra deres hverdag, som optager dem. Nedenstående uddrag fra observationen giver indblik i atmosfæren ved denne del af aktiviteten.

Flere af børnene fortæller om, hvad der er sket siden sidst. En pige fortæller om en brand, der hvor hun bor, der var brandbiler. Teammedlem og instruktør virker lyttende og spørger lidt ind til beretningen. [...] Flere af børnene taler i munden på hinanden, de virker ivrige efter at fortælle (uddrag fra noter fra observation den 19.10.2010).

Den indledende rundkreds bliver efterfulgt af aktiviteten, og herefter har der været en pause med endnu en rundkreds med tilbud om frugt, mens teammedlemmet har orienteret og mindet børnene om eksisterende og kommende aktivitetstilbud i Go-Active. Efter fortsættelse af aktiviteten er børnene blevet samlet til en afsluttende rundkreds, hvor teammedlemmerne har anerkendt børnenes deltagelse, og alle har sagt på gensyn med et – nogle gange selvudviklet – kampråb, som vist i nedenstående uddrag af observationen:

[...] alle sætter sig i en rundkreds på knæene. "Vi er ved at være færdige for i dag". Teammedlem: "Kan I huske, hvad vi plejer at gøre?", alle børnene rykker nærmere [...] alle tæller, og siger så i kor: "Go-Active!", mens de løfter hænderne. Teammedlem og instruktør: "I har været så seje i dag" (uddrag fra noter fra observation d. 19.10.2010).

I tillæg til en tryk, genkendelig og inkluderende aktivitetsform peger ovenstående uddrag fra observationen på et andet væsentligt aspekt – teammedlemmernes anerkendelse af børnene. Denne anerkendelse har både betydning for, at børnene føler motivation til at fortsætte aktiviteterne i Go-Active og for børnenes selvværdsfølelse og trivsel. Desuden bidrager den sandsynligvis til børnenes subjektive oplevelse af tilgængelighed og udvikling af social kompetence. Når de ved, hvad der skal ske i aktiviteterne, kan de hjælpe andre børn med at finde sig til rette i aktiviteterne. En stor del af de interviewede børn har bemærket det positive i disse rammer i projektets første år. Det har været 'hyggeligt' og 'rart', at de hurtigt kunne genoplives i dødbold, 'så det ikke blev kedeligt'.

Den genkendelige ramme for aktiviteterne er i nogle tilfælde blevet let modificeret i projektets andet år med henblik på at give rum til, at det enkelte teammedlem har kunnet tilpasse aktiviteterne i forhold til de specifikke børn og unge, som de arbejder med. Dette formuleres af et teammedlem i nedenstående citat:

[...]fordi mennesker er forskellige, så ændrer sådan en ramme sig også, og det skal den også, men det er godt at starte op sådan og så slippe, og så er vi endt på, at der er en opstart, der er en aktivitet, og der er frugt, og der er en afslutning, men hvordan den enkelte tovholder så definerer den ramme, det er så forskelligt (citat fra interview med teammedlem d. 30.10.2010).

Observationerne viser, at en form, hvor aktiviteterne i Go-Active tilpasses børnenes karakteristika og behov, bidrager til at skabe muligheder for børnenes deltagelse. Som illustreret i nedenstående uddrag fra en observation, kan børnene foreslå og beslutte nye opvarmningsformer eller regler for aktiviteterne.

Pigerne fra 7. klasse spørger, om de skal spille dødbold som opvarmning, det bekræfter teammedlem. Hun gennemgår reglerne, pigerne supplerer selv, og to af dem foreslår sammen en egen regel som ændring i reglerne (uddrag fra noter fra observation den 19.10.2010).

Opsamlende viser evalueringen, at følgende nøgleegenskaber var fælles for alle aktiviteter i Go-Active:

- En ikke-konkurrenceorienteret og socialt inkluderende tilgang.
- En genkendelig, fælles projektidentitet.
- Fælles kultur, værdier og etisk regelsæt omkring aktiviteterne.
- Positiv, respektfuld og anerkendende vejledning fra projektmedlemmerne.

Fysisk aktivitet

I det følgende diskuterer vi tre forskellige former for fysisk aktivitet, som Go-Active har tilbudt. På baggrund af observationerne, interviewene og projektdokumentation (særligt ugeplaner fra projektets forløb) kan disse kategoriseres som følgende:

- *Deltagelse i spil – og idrætsaktiviteter*: Cricket, (street)fodbold, volleyball, streetball, streetbasket, blandet boldspil, rulleskøjting og badminton.
- *Deltagelse i leg og bevægelsesaktiviteter*: Forskellige former for dans, vandleg i DGI-byens svømmehal, parkour, kung fu, stage fight, fitness/styrketræning .
- *Deltagelse i kreative aktiviteter*: Teater, pigeklub, 'piger på tværs', playing mondo (computerspiludvikling).

Ovenstående opdeling anvendes rent analytisk, da langt de fleste af aktiviteterne har været udformet således, at de har indeholdt alle tre former.

Deltagelse i spil- og idrætsaktiviteter

De mange spil- og idrætsaktiviteter, som Go-Active har gennemført, har givet de deltagende børn alsidige muligheder for at få erfaringer med at udfolde sig kropsligt: gå, løbe, hoppe, rulle, sparke m.m. Langt de fleste af de gennemførte spil- og idrætsaktiviteter har været kendetegnet ved at være en tillempet udgave af den specifikke form for spil eller idræt. Hovedformålet med aktiviteterne har ikke været at opnå specifikke idrætslige færdigheder, men har været rettet mod fysisk udfoldelse og aktivitet i et inkluderende fællesskab og en subjektiv oplevelse af tilgængelighed for de deltagende børn:

"[...] de faktisk får noget ud af det, fordi det ikke er regelret cricket, f.eks. kids volley, fodbold eller håndbold eller hvad det er, for så kan de være med, for det er ikke noget, de kan sammenlignes med" (citater fra interview med projektteam den 8.12.2011).

De interviewede børn har gennemgående givet udtryk for, at alsidigheden har været en meget positiv oplevelse; at kunne prøve noget nyt har været spændende og givende:

"Det var sjovt at prøve noget nyt, noget jeg ikke havde prøvet før" (citater fra interview med børn den 11.5.2012).

Evalueringen viser, at aktiviteterne har givet børnene mulighed for at vurdere situationer og tage beslutninger omkring teknik og taktik – alene, i grupper og med eller uden støtte fra voksne. Dette illustreres af nedenstående observationsnotat fra en cricketaktivitet:

Dreng henvendt til sit hold: "Spred Jer nu", "Grib". Mange smådiskuterer og kommer med små udbrud som 'neeeej'. [...] Der er mange, som råber – det er udbrud og reaktioner på spillets gang, nogle siger: 'Neeeej'. Alle virker meget energiske. En pige fra udeholdet siger til sine holdkammerater: "I står og klumper" [...]. Instruktør: "Nu skal vi lave cirkelkast", børnene stopper med at kaste mod piller. Instruktør: "Hvad er det vigtige ved cirkelkast?" Pige svarer ham [men det kan ikke høres], det må være rigtigt, for instruktøren svarer: "ja" (uddrag fra noter fra observation den 22.9.2010).

Børnene på de deltagende skoler har i høj grad været inddraget i tilpasningen af aktiviteterne til deres specifikke behov, bl.a. ved at få mulighed for at ønske særlige aktiviteter på

klassemøder i skoletiden samt gennem uformelle snakke i forbindelse med deres deltagelse i aktiviteterne. Projektteamets medlemmer har anvendt forskellige specifikke metoder til at give børnene mulighed og rum til at udtrykke deres mening og deltage i beslutningsprocesser om, hvilke aktiviteter som skal udbydes. Citatet nedenfor er blot et blandt mange, der dokumenterer dette:

”Vi havde en spørgerunde med sådan nogle gule post-its, hvad de havde tænkt sig”
(citater fra interview med teammedlem den 21.10.2010).

Go-Actives teammedlemmer har gennem hele forløbet tilstræbt at være opmærksomme og lydhøre over for børnenes verbale og nonverbale respons, reaktioner og tilbagemeldinger på aktiviteterne. Herefter har teammedlemmerne så vidt muligt justeret aktiviteterens indhold, metoder og deltagelsesformer for at sikre særligt de socialt udsatte børns engagement og deltagelse:

”[...] det er vigtigt at få noget feedback [...], det kommer også fra børnene, [...] og når det ikke fungerer, så skal børnene nok blive væk, så er der betaling ved kasse et!” (citater fra interview med projektleder den 7.1.2010).

Ovenstående interviewcitater viser projektlederens vilje til at sikre børnenes involvering i projektets aktiviteter og hans overbevisning om, at involvering er en nøgelfaktor for, at børnene forbliver aktive i projektet.

Evalueringen viser, at aktiviteterne i Go-Active har involveret børnene i udviklingen af spil- og idrætsaktiviteterne både i forhold til ændring af regler og opstilling af hold, hvilket har været understøttet af de tentative former for spil og idræt. De interviewede børn giver udtryk for, at de løbende har været med til at stille forslag, vurdere og beslutte nye regler og har været med til at forhandle holdenes sammensætning, hvilket de ikke oplever at have så mange muligheder for i skolen:

”Jeg synes også man får lov at vælge sådan det hold, man gerne vil have, i skolen der er det bare sådan...” (citater fra interview med børn den 16.9.2010).

”[...] i skolen er det lærerne, der bestemmer, her er det mere os, i skolen skal vi gøre, som lærerne siger” (citater fra interview med børn den 11.5.2011).

Nogle af aktiviteterne gav desuden børnene mulighed for i løbet af et aktivitetsforløb at være med til at dømme i forhold til de forskellige regler – noget som sandsynligvis har bidraget til at udvikle deres forståelse, accept og vurdering af regler og normer i relation til spil og idræt:

”[...] så de handlekompetencer, jeg går efter her, det er, at de skal få de mest jævnbrydige hold, som de selv skal lave [...], og jeg er så begyndt at lade dem dømme selv” (citater fra interview med teammedlem den 8.12.2011).

Observationerne viser, at spil- og idrætsaktiviteterne af og til har givet anledning til konflikt mellem børnene, fordi følelser omkring aktiviteterne leves ud. Habitus og kompetencer bliver udfordret, og forventninger til en selv eller andre indfries ikke altid. Her har børnene haft mulighed for at bidrage til samarbejdet ved at finde en løsning på konflikterne med støtte fra team og instruktører og give deres input til, hvordan aktiviteterne ville kunne forløbe, så alle kunne få en god oplevelse:

”Sammen med [instruktør], vi snakker om, hvordan det kan gøres bedre – om det var en god dag og sådan, [instruktør] ordner det hele tiden...også om det med at blive uvenner”.

”Vi hjælper dem, som kommer op at slås, indtil [instruktør] kommer”.

(Uddrag fra interview med børn den 11.5.2011).

Herved har børnene haft mulighed for at tage medansvar for aktiviteten, føle empati eller solidaritet med andre børn og forhandle egne og andres roller, udtryk for følelser og habituelle handleformer:

”[...] der er nogen af drengene, der er fysisk aggressive hele tiden, og de skræmmer faktisk nogle af pigerne væk, så det har helt klart været en udfordring at få dem [pigerne] med igen, og det er flot i forhold til, hvordan de drenge har været over for dem”.

”Jeg håber på, at de har lært at tage hensyn, en empatisk ting, selvom det er idræt, udviklet en empati, nogle af de her drenge de spiller VM-finale hver gang, det vi betragter som sjov, det er liv og død for dem [...], de har lært, at det er det ikke, at de rent faktisk har det sjovere ungerne sammen, når vi spiller sammen, ok vi spiller nogle gange mod hinanden, men det gælder ikke om at være bedst, så må vi se, hvordan det går, og det tror jeg, i hvert fald for de voldsomme drenge og i hvert fald for de stille piger, at det har været det, de har lært mest af, hvis det er det, som er ånden; inklusion og empati, det er det, der står forrest... det er hensynet til hinanden”.

”Ja, det er jo hele tiden omkring fællesskabet, finde værdien i fællesskabet, opleve gaven ved at tage hensyn med fare for lige at miste sig selv i kort tid... give rum”.

”De lærer noget socialt, ikke at være dominerende, selvom de stadig er det efter 3 mdr., men de bliver bedre og bedre og bedre, [...]”.

(Uddrag fra interview med projektteam d. 8.12.2011).

De ovenstående interviewuddrag viser, at medlemmerne af projektteamet oplever, at børnene løbende har udviklet sociale færdigheder gennem projektførelsen. Nogle børn har skullet øve sig i at nedtone deres habituelle dominans og styring i aktiviteterne, mens det for andre børn har betydet en forståelse af og hensyntagen til dette. En inkluderende holdning til trods for eventuelle ubehagelige oplevelser i samværet.

Nedenstående citat viser ydermere, at børnenes oplevelse af de voksne var positiv. Teammedlemmerne har mødt børnene med en tilpasset og understøttende pædagogik, som har fået børnene til at vokse personligt og socialt. Derfor har de heller ikke mødt børnene med 'skældud' eller 'straf', hvis børnene lavede fejl eller brød reglerne ved aktiviteterne.

"Det gode ved de voksne er, at hvis nu jeg har lavet noget, som måske ikke var så godt, i stedet for at de bliver rigtig sure på én, sure i munden på én resten af dagen, for det første siger de, at man skal holde op, og så kommer de med en god forklaring, og så kan man godt forstå for det, de går ikke så hårdt til den, hvis man har gjort noget forkert" (citat fra interview med børn den 11.5.2011).

Evalueringen peger på, at det i den pædagogiske omgang med børnene er vigtigt at motivere dem gennem understøttelse, forklaring og dialog frem for at møde dem med skældud, for herigennem at understøtte positiv forandring.

Evalueringen viser, at Go-Active har givet børnene mulighed for at forhandle og indtage andre roller, end de er vant til. Go-Actives team har arbejdet bevidst på at understøtte svage og socialt udsatte børn, så de har oplevet at få adgang til og mulighed for at bidrage til fællesskaber. Dette har de gjort ved at være inviterende og opmærksomme over for børnene og ved at give børnene mulighed for at indtage andre roller end dem, de oplever at blive tildelt i andre sammenhænge i deres hverdag, f.eks. i skolen:

"Det vigtigste, de har lært, er at få positioneret sig selv anderledes, muligheden for selv at være medskaber på, hvordan andre ser på én, det synes jeg, at de der drenge har fået med, at man hiver fat i dem 100 gange og siger; kommer du ikke, det er ærgerligt, at du ikke kommer, at de begynder at tænke, at der er faktisk mulighed for at ændre, hvordan folk ser på mig...nogle gange, når jeg kommer op i klassen, så står læreren altid og råber af den samme, og det kan jeg jo se, de gør, og den måde de selv svarer på, men de er begyndt at tale anderledes,. Det er, som om de er begyndt at kunne se, at de faktisk kan ændre deres position lidt, og der er mulighed for, at de kan blive set anderledes, og det håber jeg, at de kan tage med ud i andre situationer" (citat fra interview med team d. 8.12.2011).

Interviewuddraget bevidner en pædagogisk intention hos projektteamets medlemmer om at være konsistente og at give support til mindre ressourcestærke børn. Anerkendelse og respekt spiller en væsentlig rolle for, at børnene opbygger selvtillid og selvrespekt, ligesom det understøtter mod og motivation til at se sig selv på en ny måde og at indgå i sociale relationer i en mere positiv rolle.

Indimellem har teammedlemmerne delt deres personlige erfaringer med børnene – erfaringer omkring hvordan de selv har oplevet svære ting i deres barndom. Ved at være rollemodel har de vist alternativer til, hvordan børnene kan agere og handle i fællesskaber.

"[...] nogle af dem er jo ekstremt presset socialt, jo det har en betydning at være den bedste til idræt, rent ud sagt, det er måske deres sidste stærke holdpunkt i livet, ellers er de fuldstændig marginaliseret, jeg har nogle gange spillet mit udseendekort med de her

dreng, for vi har en vis lighed, og det rammer dem dybt, kan jeg godt sige, når jeg siger, jeg har også været en lille dreng på din alder, men tro mig du kommer ingen vegne med det der, vi bliver nødt til at gøre noget andet, og jeg opfører mig helt bevidst på en særlig måde, når jeg er derude, viser dem den vej ved bl.a. ikke at råbe, ikke at være aggressiv i mit kropssprog overhovedet...holde mig helt fra det der, så viser jeg flere niveauer, en anden vej at gå end den de måske har lært f.eks. hjemmefra, der er et alternativ” (citater fra interview med team den 8.12.2011)

Citatet viser, at teamlederen i særlige situationer intentionelt selvscenesætter sig selv som rollemodel over for socialt udsatte børn. Teamlederen benytter sin baggrund til i udvalgte situationer at agere rollemodel. Interviewene med børnene viser, at dette indblik i en voksens personlige erfaringer og den autentiske personlige kontakt med en voksen har gjort stort indtryk på dem og givet stof til eftertanke:

”F.eks. fortalte T [teammedlem], at han ikke kendte sine forældre og sådan”
”Ja, så tænker man lidt over det, hvordan det må være”
(Citater fra interview med børn den 11.5.2011)

Endvidere viser evalueringen, at nogle af børnene har afprøvet nye kompetencer, som de har fået gennem Go-Active, i andre kontekster. I interviewcitaterne nedenfor ses, hvordan børnene tager selvstændigt initiativ til at komme med forslag til aktiviteter i skolens idrætslektioner eller arrangere forskellige aktiviteter i frikvartererne.

”Jeg synes ovre i skolen, der er vi begyndt at lave hold, og så skal vi spille fodbold med parallelklassen og nogen fra 5. klasserne, det er frivilligt, i frikvartererne, der har jeg meldt mig, sammen med en der hedder X, han er formand for det, han er fra min parallelklasse”

Denne dreng uddyber, hvordan det er erfaringer fra Go-Active, der får ham til at turde markere sine holdninger.

”Jeg har haft det sådan, det ville jeg ikke turde, [...] men jeg gør det nu

Senere i interviewet kommenterer børnene, hvordan de godt kan foreslå, at de i idrætstimerne gentager aktiviteter, som de har lært gennem Go-Active, men at deres lærer ikke altid er lydhør over for deres ønsker.

”Ja, men så siger han bare; jeg er ligeglad med det, når vi så gør det, siger han bare, vi skal holde op”.
”Vi kan godt foreslå noget, men ikke så meget”
(Citater fra børneinterviews d. 11.5.2011).

På trods af de vanskeligheder, som børnene kan møde i andre kontekster, når de ønsker at praktisere deltagelse, som de kender det fra Go-Active, kan det ses som et positivt resultat af

projektet, at børnene overhovedet overfører den deltagerorienterede tilgang fra Go-Active til en skolekontekst. Det kan ses som en indikator på, at Go-Active er med til at ruste børnene til seriøst at påtage sig deltagerrollen og dermed også en indikator på udvikling af deres hand-
lekompetence.

Opsamling på spil- og idrætsaktiviteter

Evalueringen viser, at aktiviteterne har understøttet børnenes udvikling af forskellige former for kompetencer, der er integreret i handlekompetence. De deltagende børn har via de mange alsidige aktiviteter udviklet deres kropslige kompetence ved enten at vedligeholde eller udvikle deres bevægelsesfærdigheder. Ydermere er børnenes handlekompetence blevet understøttet ved, at de har været medbestemmende, taget initiativ til at stille forslag, diskuteret og forhandlet forslag samt taget beslutninger omkring regler, teknik, taktik og bedømmelser af spillet. Nogle gange er dette sket blandt børnene indbyrdes, andre gange i samarbejde med voksne. De konflikter, som har været en del af samværet omkring aktiviteterne, må ses som en naturlig del af at udleve følelser og oplevelser i forhold til en given aktivitet. Herved har der været mulighed for at udvikle den personlige og sociale kompetence ved at lære egne og andres oplevelser, følelser og følelsesmæssige reaktioner at kende som en del af selvforståelsen og forståelsen af andre og omverdenen mere generelt.

De mange forskellige spil- og idrætsaktiviteter har været tilrettelagt på en sådan måde, at de har udgjort et inkluderende miljø. Dette ved at teamet har været opsøgende og inviterende, og ved at aktiviteterne har været afpasset de deltagende børns færdigheder samt ved en nedtoning af træning og konkurrencernes antal, form og betydning. Ydermere har der overordnet været en inkluderende tilgang til børnenes meget forskellige måder at agere i aktiviteten og verbal og nonverbal fremsætning af alternativer til disse, f.eks. ved at invitere til indtagelsen af andre roller end de kendte fra deres hverdag. Endvidere er et inkluderende miljø opbygget omkring aktiviteterne ved at give børnene følelsen af at være accepteret, af at kunne folde sig ud på egne betingelser og bidrage til fællesskabet omkring en aktivitet. Dette aktivitetsmiljø må antages at have fungeret som en platform til at understøtte børnenes udvikling af såvel personlig som social kompetence. Alle børn har været engageret i situationer, hvor egne og fælles oplevelser må have understøttet et positivt selvværd, og alle har samarbejdet i en række situationer, hvor de har fået mulighed for at tage medansvar, forhandle, afprøve grænser, udvise empati og solidaritet og accept og konstruktivt løse konflikter, der opstår.

Deltagelse i leg og bevægelsesaktiviteter

De forskellige former for leg og bevægelse, som har været en del af det samlede aktivitets-
tilbud i Go-Active, har repræsenteret alsidige muligheder for kropslige deltagelsesformer og for kommunikation, refleksion og læring, som nedenstående uddrag fra en observation il-
lustrerer:

Børnene skal bruge hænderne som pistoler, sigte på hinanden, hvert barn skal, når de sigter, se det andet barn i øjnene og sige enten zip, zap eller zup afhængig af, hvor langt man er nået i 'remsen', der skal holdes en vis rytme, men samtidig skal børnene gøre sig umage med at se på hinanden og føle eller lægge mærke til, hvornår de skal sende 'skuddet videre' [...] da dette er slut, spørger et teammedlem: "Hvad øvede man sig på i denne leg?", og en pige svarer: "At have øjenkontakt". Teammedlem: "Ja" (uddrag fra noter fra observation den 5.10.2011).

I ovenstående tilfælde har børnene mulighed for kortvarigt at reflektere over deres oplevelser og erfaringer med de kropslige udfoldelser. Refleksion, som er meget vigtig og har betydning i udviklingen af børnenes handlekompetence, kan være en stor udfordring at få indarbejdet i aktiviteterens udformning. De observerede aktiviteter har oftest været af en sådan karakter, at egentlige rutiner i forhold til bevægelsesmønstrene er nedtonet til fordel for enten helt frie udfoldelser eller alsidige bevægelsesudfordringer, hvilket har givet børnene mulighed for at være undersøgende og kommunikerende i forhold til deres egen og andres krop:

Instruktør slukker musik og forklarer, hvad legen handler om, men alle forbliver i rundkredsen: To skal fange de andre, når de er fanget, skal de indtage en kropslig positur, hun viser eksempler på det med sin egen krop, opfordrer børnene til at finde på deres egne, for at blive fri skal man efterligne en positur fra en af de andre fangede børn (uddrag fra noter fra observation den 16.9.2010).

Dans som aktivitet har indeholdt muligheden for at øve sig på en dans, først i delsekvenser og til sidst som en samlet dans – ofte i kortere tid af den samlede aktivitetstid, der også har inkluderet forskellige lege:

Instruktør instruerer alle i en sekvens af bevægelser stående foran de to rækker: "Jer som har danset før, må godt tage armene med, for det kan I nok godt overskue nu". Hun slukker musikken og viser sekvens af ben- og armbevægelser: "Lidt som en slange", "sådan ligesom man vil skubbe til noget fire gange", "slides, det er, som om man går på nogle skøjter". Instruktør viser det samtidig med sin krop, alle kopierer, instruktør siger anerkendende: "Jep". Trin gennemføres en gang til af alle. Instruktør tænder for musikken. Alle danser sekvensen flere gange, nye vises af instruktør med musik og tages med i den første sekvens, som hun viser samlet og spørger: "Nogle spørgsmål?" (uddrag fra noter fra observation den 16.9.2010).

Ved at få mulighed for at øve sig har de deltagende børn oplevet at 'være på vej'. De har indgået i et fællesskab, hvor de har fået instrukser verbalt og nonverbalt via fremvisning, omsat dem til en imitation eller gengivelse af disse bevægelser, oplevet at blive bedre og indimellem at have begået fejl med eventuelle frustrationer til følge. Ydermere har musikken muligvis også understøttet inddragelsen af den indre forestillingsverden i det enkelte barns udformning af bevægelserne. Der har altså ikke været tale om træning og præstation, men om leg og

bevægelsesaktiviteter, der har bidraget med alternative måder at lære om kroppen på. Dette har medvirket til en udvikling af børnenes personlige, kropslige og sansemæssige færdigheder samt personlige og sociale kompetencer.

Langt de fleste af de interviewede børn har oplevet dans og stagefight som givende og passende aktiviteter i forhold til deres formåen – og de synes, at denne aktivitetsform har været passende tilbudt. Under et af interviewene bliver det italesat, hvorvidt børnene i Go-Active-aktiviteterne har mulighed for at øve sig og blive bedre til en sport/bevægelsesleg.

”Nej, jo, det kommer lidt an på, hvad vi laver, f.eks. til streetdance, der kan jeg mærke, at jeg bliver bedre” (citater fra interview med børn den 11.5.2011).

”Det har været sjovt, også det med at lære nogen at kende og at prøve at danse, klatre, danse samba” (citater fra interview med børn den 14.12.2011)

De interviewede børn udtrykker glæde over at opleve at eksperimentere og afprøve forestillinger om egen formåen:

”Ja, man prøver jo forskelligt, så det gør jeg...også hvad jeg er god til, nogle gange så er det sådan, nej, det kan jeg ikke, og så når man prøver, så finder man ud af, at det kan man godt, og så bliver man glad”.

”Det gjorde jeg også i går, da jeg skulle prøve at hoppe over, og den gang jeg skulle gå på stylder”

(Citater fra interview med børn d. 11.5.2011).

Leg og bevægelsesaktiviteterne har givet børnene mulighed for medbestemmelse, dels ved at de har kunnet fremsætte ideer og ønsker omkring aktiviteterne overordnede indhold, dels ved løbende feedback fra børnene og deres input til andre lege. Under alle interviews værdsætter børnene muligheden for medbestemmelse, selvom de ikke altid personligt har benyttet sig af muligheden. Deres oplevelse af skolens (u)muligheder for medbestemmelse og deres læreres sanktioner blev ofte fremhævet som en negativ modsætning til Go-Active:

”Skolelærerne de er mere sådan, at de bestemmer over os, og hvis du ikke gør det, så skal du straffes og sådan, så må du ikke være med i det her, og sådan er det ikke her”.

”Ja, og nu har vi jo også nogle forslag, hvis vi nu har idræt, så kan man godt sige til lærerne; der er denne her leg, som vi godt kan lege [...] og ja, det gad de godt”.

(Citater fra interview med børn den 16.9.2010).

Tilsvarende fundene i forrige afsnit ses under leg og bevægelsesaktiviteterne eksempler på, at børnene overfører kompetencer erhvervet i Go-Active til skolesammenhænge, f.eks. ved at komme med forslag til idrættens indhold i skolen. Som nedenstående citat illustrerer, både øver og bruger børnene de nyvundne kropslige færdigheder fra Go-Active i skolen – og fritiden:

”Da jeg gik til dans, der øvede jeg mig hjemme foran spejlet”.

”Det gjorde jeg også...og viste det til veninderne i frikvartererne og til mine forældre”.

”[...] også til parkour, og så var det, så var vi der på banen [i fritiden], mig og mine venner var deroppe, det var rigtig sjovt”.

(Uddrag fra interviews med børn den 11.5.2011)

Opsamling på leg og bevægelsesaktiviteter

Evalueringen viser, at leg og bevægelsesaktiviteterne har givet de deltagende børn mulighed for at få meget alsidige erfaringer med kropslige udfoldelser og indimellem øve, hvilket har bidraget til deres oplevelse af egen krop, dens formåen og en vis progression i forhold til dette. De har desuden undersøgt og eksperimenteret med reaktioner og oplevelser af egne begrænsninger i et trykt fællesskab, hvor de har oplevet kravene til dem som passende.

Deltagelse i kreative aktiviteter

En række af aktiviteterne i Go-Active er kendetegnet ved at være kreative og ikke direkte rettet mod fysisk aktivitet. De observerede kreative aktiviteter har i særlig grad appelleret til piger, herunder piger med anden etnisk baggrund end dansk, til de stille børn og de fysisk inaktive, der er Go-Actives primære målgruppe. Eksempler på kreative aktiviteter er Pigeclub, Piger på Tværs og Playing Mondo.

Sidstnævnte er en aktivitet, hvor børn i samarbejde med et privat firma, der udvikler læringsspil, skaber deres egne computerspil. Playing Mondo-aktivitet er kun observeret i dens udviklingsfase, hvor aktiviteten ikke blev benyttet af så mange børn. Ifølge projektdokumentation blev Playing Mondo udbudt samtidig med et tilbud om svømning i DGI-byen, hvilket hoveddelen af børnene, som indledningsvis var engageret i Playing Mondo, valgte. Observationer viser dog, at Playing Mondo har givet de få deltagende børn unikke muligheder for selvbestemmelse og for at være medskabere af aktiviteten. Nedenfor ses et uddrag fra en observation, der illustrerer dette:

Instruktør, dreng og de to piger snakker sammen om det spil, som de vil prøve at udvikle sammen. Det skal handle om en gris, som skal passe på ikke at blive slagtet. Instruktør: ”Den skal klare sig i hverdagen ikke?” Instruktør: ”Den skal da også have noget mad, skal den ikke?”. Pige: ”Jo, pengene kan være mad”. Dreng: ”Æbler”. Instruktør svarer: ”Æbler er en god idé”. De to piger taler videre om, hvad grisen skal, og hvad spillet skal udformes til, de taler ivrigt og engageret fra hver sin side af drengen, som ikke siger noget, men virker lyttende og veltilpas og optaget af skærmen.

Instruktør: ”Hvor har den det godt henne?”. Børnene forslår forskelligt i munden på hinanden: ”En grisesti!”, ”En mudderpøl”, ”Den skal finde hjem til grisestien” [...]. Drengen fortæller, at han i den tidligere version af spillet har placeret penge på Grønland og USA. Pige: ”Så sæt en mønt i NY, der vil jeg gerne hen!”. Anden pige: ”Man skal mindst have en af hver frugt”. Dreng svarer: ”Man skal mindst have 100”, [...]. Pige: ”Jeg har også en idé, min idé er...”- Anden pige afbryder hende og spørger drengen: ”Hvor mange grønlandere tror du, der bor på Grønland?”. Drengen svarer: ”Ved det ikke”. Pigen responderer: ”50.000!”- Den anden pige spørger: ”Er det ikke også verdens største ø?” og fortsætter: ”Nå, men nu vil jeg sige min idé, min idé er, at grisen skal ud og finde mad”.

De bliver enige om, at spillet skal handle om en gris, som skal ud og finde mad og undgå slagtere, som vil slagte den. De skal finde fotos på nettet, som de skal downloade til brug i spillet, som de er ved at udvikle på Euman Life Point's platform. Instruktør befinder sig hele tiden nær børnene, som alle tre sidder omkring bordet. Drengen siger: ”Vi sætter en rute, jeg har faktisk sat et billede ind af en, som sidder med tallerken, og hvis grisen vinder, så... (uddrag fra noter fra observation den 28.11.2011).

Som ovenstående uddrag fra observationen viser, havde børnene frie rammer og stor indflydelse på udvikling af deres pc-spil inden for de rammebetingelser, som pc-udstyret og den platform, som Euman Life Point stillede til rådighed, gav mulighed for. Børnene har herved kunnet omforme deres initiativer og ideer til virkelighed med støtte fra instruktør og teamet i Go-Active. De har haft mulighed for at kommunikere og forhandle deres ideer med hinanden og afpasse dem til pc-teknikkens formåen samt løse løbende tekniske og samarbejds-mæssige udfordringer. De har fået lov til selvstændigt at udtænke deres helt eget spil i små grupper, hvilket har givet dem (givtige) erfaringer med at udvikle taktik, regler og konkurrenceelementer og kommunikere dem virtuelt, så de er forståelige og inspirerende for andre.

Til sidst har de selv kunnet efterprøve spillet, hvilket ofte har betydet fysisk aktivitet ved, at de har skullet indsamle point på en rute på DGI-byens terræn. Ifølge projektdokumentationen har børnene præsenteret spillene for kammerater, lærere, familie og andre fra lokalsamfundet på den dertil indrettede portal samt til et stort julearrangement, hvor Euman Life Point havde arrangeret en konkurrence med en klassepræmie på 5.000 kr. Playing Mondo-aktiviteten har kun tiltrukket få børn, i hvert fald i den indledende fase, men disse børn har til gengæld med stor sandsynlighed fået styrket udviklingen af handlekompetence, særligt den personlige og sociale kompetence i form af den høje grad af medbestemmelse samt samarbejdet omkring udformning af regler, normer og taktikker i forhold til udviklingen af deres

spil. Både form, struktur og indholdet af aktiviteten er således befordrende for udviklingen af børns handlekompetence og evne til at deltage.

Den anden observerede kreative aktivitet, Piger på Tværs, har ligesom Playing Mondo arbejdet med børnenes fantasi og opfindsomhed, hvilket også er relevant i relation til udvikling af handlekompetence. Disse aktiviteter har specifikt været rettet mod piger og har haft et lidt bredere aldersspænd end mange af de andre Go-Active-aktiviteter. De særlige aktiviteter for piger har, ifølge de interviewede piger, været meget anderledes i deres udformning end de andre aktiviteter:

”Jeg synes altså, piger har brug for ro [...], det der kreativ klub, der får pigerne lov til at gå på computeren, der sidder man sådan ved et bord eller leger med modellervoks og laver figurer, og det er rigtig hyggeligt, og der snakker man og sådan, stille og roligt og lidt musik, det er bedre” (citater fra interview med børn den 14.12.2011).

De interviewede piger har en positiv oplevelse af disse aktiviteter, fordi de har fået mulighed for at udfolde sig kreativt under rolige og afslappende forhold. Ydermere fordi de har kunnet deltage i et aktivitetsforløb, som har givet mulighed for at være medbestemmende ved, at de løbende har kunnet bidrage med input til delaktiviteter: Kreative såvel som fysiske udfoldelser, enkeltstående aktiviteter såvel som i længere forløb, f.eks. planlægning af cafe og større julearrangement med underholdning:

”Det der med cafeen, hvor vi har talt om, hvordan vi skulle indrette den, der har også været talt om, hvad for en slags stil det skulle være, der var vi med til at bestemme, om det skulle være julecafe, eller hvordan det skulle se ud og sådan”.

”Ja, f.eks. det med klatrevæggen, at tage derhen og prøve det, det er også noget, vi har bestemt”

”Der er nogen ting, som T [teammedlem] og dem bestemmer, det kan jo ikke hele tiden være os, for så ville det være svært at finde på nogen”.

”De bestemmer mere sådan, om der er penge til det ud fra, hvad vi gerne vil”.

”Vi diskuterer det og bliver enige om noget”.

(Uddrag fra interviews med børn den 14.12.2011).

Udtalelser fra interviews med børn i GoActive viser, at aktiviteterne har givet rige muligheder for, at pigerne selv har kunnet tage initiativer og beslutninger indbyrdes – sammen med teamet og de andre involverede voksne.

Ydermere har disse aktiviteter givet pigerne mulighed for at dele erfaringer, oplevelser og indsigt i forhold, som drejer sig netop om det at ’være pige’, f.eks. pubertet, forelskelse etc. Forhold som de kun vil dele med andre piger:

”Det har været anderledes [i forhold til de spil- og idrætsaktiviteter samt leg og bevægelsesaktiviteter, som pigen også har deltaget i], det er kun piger, og det handler mere om livet, det man snakker om, og man tør sige det, man vil, for man tør ikke sige det foran drengene vel?”

”Ja, man er mere åben, og man kan sige, hvad man vil, derovre skal man være mere

sådan; der er et tidspunkt, hvor man skal samles og stoppe”.

(Citat fra interview med børn den 14.12.2011).

Det sociale aspekt, der ligger i at dele erfaring om emner relateret til puberteten i en gruppe udelukkende bestående af piger, har været værdifuld for de deltagende piger.

Nogle af de ældre interviewede piger har dog givet udtryk for, at de godt kunne have tænkt sig en vis aldersopdeling af deltagerne, fordi de syntes, at de har haft svært ved at tale spontant og udtømmende omkring nogle af samtaleemnerne med de yngre piger:

”Det er lidt pinligt, vi er jo gået i puberteten, og så siger de; åh og sådan noget”.

”Man kan sagtens mærke det, det er sådan det der med menstruation, det ved de jo ikke så meget om, vi snakker om, hvordan det er, og så siger de; adrr og sådan”.

(Citat fra interview med børn den 14.12.2011).

Dette viser, hvordan piger, der er kommet i puberteten, har behov for at være i en gruppe med piger på samme alder som dem selv, hvis de skal føle sig tilstrækkelig trygge til at dele tanker og problemer relateret til puberteten.

Trods dette har de interviewede piger givet udtryk for meget stor tilfredshed med de muligheder og oplevelser, som de kreative aktiviteter har repræsenteret. De har oplevet samværet omkring de forskellige aktiviteter som meget afslappet og trygt, fordi de ikke har skullet forholde sig til drenge, og aktiviteterne har givet mulighed og rum for forskellige samtaler omkring emner, der er betydnings- og meningsfulde for deres hverdag og liv – emner som nogle af de interviewede piger ikke har lyst til at dele med deres forældre:

”Hvis min mor har spurgt, hvad vi har lavet, og vi så har snakket om noget, f.eks. fyre eller sådan, så har jeg fortalt lidt, men ikke helt, ikke det hele, for det er ikke noget, som jeg vil fortælle, men jeg fortæller f.eks., at vi har klatret” (citater fra interview med børn den 14.12.2011).

I nogle tilfælde, især børn med anden etnisk baggrund end dansk, har oplevet stor accept omkring deltagelse i Go-Active-aktiviteterne fra forældrenes side, når aktiviteterne har været kønsopdelte. Dette har haft betydning for pigernes deltagelse i Go-Active. En del piger med anden etnisk baggrund end dansk har i interviewene givet udtryk for, at det har været betryggende for deres forældre, at aktiviteterne ikke har været for drenge – og noget tyder på, at det særligt gælder for deres mødre:

”[...] Også fordi nogle gange ved de [forældre], at det er sammen med drenge og noget, her ved de, at det kun er piger, og de har brug for tryghed”.

”[...] det er sådan mere trygt, hvis nu de ved, at vi er sammen på skolen, de ved i hvert fald, hvor vi er, hvad tid vi er der sammen, og så ved de nu, hvor vi er efter skole”.

”Ligesom min mor, hun er ligeglad med, hvor jeg er, når jeg er der, så ringer hun ikke for at høre, hvor jeg er”.

(Citat fra interviews med børn den 14.12.2011).

Evalueringen viser, at de observerede kreative aktiviteter for piger har givet dem mulighed for, i et trygt, roligt og afslappet miljø, at tage initiativ til, planlægge og gennemføre delaktiviteter rettet mod enten fysisk aktivitet, kreative eller æstetiske udfoldelser og dialog om væsentlige emner relateret til deres udvikling, identitet og liv som unge piger. De deltagende piger har haft mulighed for at lære at sminke sig, synge og performe på en scene for et større publikum, og de har klatret, spillet fodbold og lavet mad indimellem. Dette har rummet udfordringer i forhold til deres forståelse af egne grænser for deres formåen, deres opfattelse af sig selv og deres identitet samt deres evne til at samarbejde med andre piger og de voksne fra teamet eller professionelle sangere og skuespillere:

”Det der med at når vi synger, så får vi ikke en chance, når man synger, og ikke er så god, og er lidt flov ikke, så begynder man at grine, og så bliver hun sur”.

”Ja. Så siger hun; vil du ikke tie stille! Og alt sådan noget og så bliver man lidt nervøs”.

”Jeg har i hvert fald lært noget, f.eks. i dag, der tør jeg synge”.

”Jeg havde sceneskræk, men jeg tør godt nu”.

”Altså, jeg kunne godt lide det der med sminke, det var rigtig sjovt, og jeg blev rigtig god til det, de andre kunne jeg sminke”.

”Det bedste har nok været, da vi var ude at klatre i DGI-byen på klatrevæggene”.

(Citater fra interview med børn den 14.12.2011).

Ovenstående interviewcitater demonstrerer, hvordan pigerne i Go-Active har opnået forskellige fordele ved at deltage i Go-Actives aktiviteter på tværs af skoler. Pigerne har sat pris på de muligheder for læring, eksperimentering og udvikling af handlekompetence, som Go-Active har givet anledning til.

”Man kan også prøve at være en anden personlighed, være noget andet end det jeg er, hvis nu jeg er sådan én, som ikke kan lide at gøre noget, og ens person kan så gøre det i teater”.

”[...], det er sjovt at gøre ting, som man ellers ikke kan i virkeligheden

(Uddrag fra interview med børn den 11.5.2011).

De to intervieweksempler peger på, at de deltagende piger gennem teaterprojektet har fået mulighed for at eksperimentere med nye udtryk og identiteter og dermed mulighed for at udvikle sig personligt.

Opsamling på kreative aktiviteter

Evalueringen viser, at i lighed med de andre to former for aktivitet, der er kendetegnet ved primært at været rettet mod fysiske udfoldelser, har børnene efter eget ønske fået lov til at udøve forskellige former for bevægelsesaktiviteter, som har bidraget til at vedligeholde eller udvide deres kropslige handlerepertoire, der en del af handlekompetence. Både piger og drenge i Go-Active har fået udfordret deres selvoplevede grænser for egen formåen, f.eks. i forhold til at turde synge foran et publikum, og via bl.a. teater har de kunnet udfordre deres identitet.

I Piger på Tværs har de deltagende piger i et trygt og afslappet miljø fået mulighed for

dialog omkring væsentlige emner i forhold til deres egen udvikling og identitet sammen med andre piger. Emner som en del piger med anden etnisk baggrund end dansk ikke mener, at de kan tale om hjemme eller ved andre sociale lejligheder. Dette har bidraget til at udvikle deres personlige og sociale kompetencer ved bl.a. at have styrket deltageres selvværd og muligheder for at undersøge følelser og tanker omkring deres forhold til sig selv og deres omverden. Særligt deltagerne i aktiviteterne rettet mod piger har i høj grad fået mulighed for at tage initiativer til at være medskabere af aktiviteterens indhold, form og proces eller forløb, hvilket har krævet, at de har kunnet forhandle, tage beslutninger og samarbejde omkring planlægning og gennemførelse af delaktiviteter som f.eks. cafe og optræden med sang for et større publikum. Dette har bidraget til deres udvikling af social kompetence.

Alt i alt har de observerede kreative aktiviteter givet de deltagende piger alsidige erfaringer og oplevelser, som har bidraget til at understøtte deres kropslige kompetence såvel som deres personlige og sociale kompetence, hvilket har understøttet deres udvikling af handlekompetence.

Mad, måltider og madlavningsaktiviteter

I projektets andet år har Go-Active omfattet aktiviteter, hvor mad, madlavning og måltider har været centrale omdrejningspunkter. Mad, madlavning og måltidsaktiviteter har involveret forskellige deltagelsesformer, som børnene har kunnet engagere sig i. Med udgangspunkt i et maddannelsesperspektiv (Benn, 2007) har børnene igennem aktiviteterne overvejende haft mulighed for at arbejde med tre overordnede former for deltagelse, der hver især har inkluderet forskellige muligheder for medbestemmelse, og har bidraget til udvikling af alsidige dimensioner af deres maddannelse.

- *Refleksion*: Dialog, diskussion og samtale.
- *Handling*: Håndværk og teknik.
- *Udforskning*: Eksperimentere og undersøge.

Refleksion: Dialog, diskussion og samtale

De empiriske data viser, at børnene i en række af Go-Actives aktiviteter har deltaget i fælles dialog, samtale og diskussion omkring mad, madlavning og måltider – enten spontant eller som en planlagt del af aktiviteten. De voksne har oftest taget initiativet til denne dialog og diskussioner med børnene, men børnene er selv kommet med forslag til temaer og sammen med de voksne udvalgt, hvilke temaer der skulle arbejdes videre med. De voksne har herefter omformet ønskerne til et mere specifikt indhold og form inden aktiviteten. Som det ses af uddrag fra interviewene med børnene, har de gennem deltagelse via dialog fået indflydelse på udviklingen af Go-Active-aktiviteter.

”Vi har været med til at bestemme i starten, hvad det var for nogle temaer, vi skulle snakke om, men det har jeg ikke været med til, for jeg var der ikke dengang”.

Ja, der i starten, der måtte vi sige ligesom, hvad vi ville, og så kom alle med nogle ting, og så skrev de det op, og så kom de næste gang og sagde, hvad vi skulle og [...] så er meget af det blevet til noget”.

(Citater fra interview med børn den 14.12.2011).

Endvidere demonstrerer nedenstående uddrag af noter fra en observation, at dialogerne blev planlagt som integreret del af aktiviteterne. I det specifikke eksempel nedenfor inddrages pigerne i en dialog om væsentligheden af at spise. I uddraget demonstrerer pigerne bred indsigt i fysiske, sociale og psykiske årsager til at spise.

T [teammedlem] spørger pigerne om, hvorfor man spiser, og laver en slags figur [...] på tavlen, som hun udfylder løbende med pigernes input. Pigerne kommer ind på, at man spiser, fordi man har behov for det, lyst til det, har et vist energibehov, er lækkersulten etc. Pige: ”Nogle gange er man madsulten, men så kan man ikke mærke det, så spiser man slik i stedet for”. T [teammedlem] spørger ind til den nyligt afholdte Eid-fest, og om hvorvidt pigerne spiste alt det, de spiste, af de årsager, som de lige har nævnt eller også af andre [...]. T [teammedlem] siger, at hun sommetider spiser, fordi hun er ked af det. En del piger fniser. Pige: ”Også når man er træt”- T [teammedlem]: ”Noget handler om, at man har brug for det, og noget handler om noget andet”. Pige: ”Når man så har penge, så bruger man dem på slik”. T [teammedlem]: ”Ok., kan du sige noget mere om det?”. Pige: ”[kan ikke høres]...er vant til det”. T [teammedlem] svarer, at så er det blevet en vane (uddrag fra noter fra observation den 28.9.2011).

Gennem Go-Active har en større gruppe piger fået mulighed for at få feedback på deres madlavning fra studerende fra professionshøjskolen Metropols ernærings- og sundhedsuddannelser og fra en velkendt madanmelder.

I projektet har pigerne i en længerevarende proces tilberedt mad og organiseret en cafe til salg og servering af maden ved et julearrangement i Øksnehallen. De studerende fra professionshøjskolen deltog som del af deres praktik i Go-Active-projektet og indgik her i uformel dialog med pigerne om mad og måltider samt hygiejne ved madfremstilling og servering.

Pigerne har desuden fået deres mad fra denne cafe anmeldt live af førnævnte madanmelder ved julearrangementet, som de i samarbejde med Go-Active-teamet har planlagt og organiseret for alle børn i Go-Active, deres forældre og andre fra lokalsamfundet. Nedenstående uddrag af noter fra en observation beskriver, hvordan denne aktivitet foregik:

H [velrenommeret lektor og madanmelder] går på scenen og giver en grundig anmeldelse af pigernes mad i cafeen [...]. Der er to piger på scenen, som virker lyttende, nogle af de andre piger kan jeg se rundt om scenen, men jeg tror ikke, at alle hører anmeldelsen. Anmeldelsen fremhæver gode ting som smag, flot servering med sang til maden og indretning, suppens gode smagsbalance. Anmelder fortæller om, at hun næsten har smagt på det hele, at det er tiptop, og at det, at man ved, at det også er sundt, er rart, selvom sundhed ikke skal styre det hele og at den julemuffin, som de har fremstillet, på en måde fortæller en moderne historie om julemad. Hun fremhæver også, at det ville have været godt at kunne få vand uden smag, da der er meget smag i al maden – hun giver fem ud af seks sløjfer [...] (uddrag fra noter fra observation den 14.12.2011).

Set fra et sundhedspædagogisk perspektiv (f.eks. Simovska, 2011; Carlsson, 2012, Carlsson et al, 2009) er ovenstående aktivitet et godt eksempel på læring gennem deltagelse i et praksisfællesskab. Dialog, diskussion, tale og samtale er alle deltagelsesformer, som ved deres form og indhold bidrager til at understøtte de deltagende børns maddannelse. Ved at inddrage deres egne erfaringer og viden gøres dialogen meningsfuld og relevant, hvilket understøtter deres motivation i forhold til at indgå i ny fremtidig dialog omkring mad og måltider og her inddrage og bygge videre på den forståelse og erkendelse, de har opnået gennem Go-Active. De forskellige former for kommunikativ deltagelse, som der er observeret i ovenstående eksempler, er med til at øge eller styrke mange facetter af børnenes viden, erkendelse og bevidsthed om mad, måltider og madlavning. I den fælles dialog får de deltagende børn mulighed for at dele og diskutere deres forståelse af f.eks. forebyggelsesråd, og de får viden om, at disse forandres i samspil med ny forskning på området. De får desuden mulighed for i fællesskab at reflektere over, hvordan deres vaner, kropsbevidsthed, humør, sociale liv og kultur har betydning for deres valg og fravalg af mad og måltider.

Et par piger gav i en kort samtale med observatøren efter madanmelderens anmeldelse af cafeen udtryk for forbavselse over, *'alt det som anmelderen kunne sige om deres mad og cafe'*. Observationsuddraget fra julearrangementet viser, at madanmelderens feedback har bidraget med en oplevelse af, at mad og måltider, servering og omgivelser kan tænkes og ansues helhedsorienteret, hvor bl.a. forhold som madens egenskaber samt egen og omgivende æstetik tænkes sammen med nydelse, historie og kultur. Oplevelsen er en erfaring, som hvis den reflekteres, kan bidrage til en øget forståelse af mad og måltiders kompleksitet og samspil med en række bagvedliggende forhold.

Evalueringen viser, at dialog, diskussion, tale og samtale som deltagelsesform har berørt mange aspekter af det komplekse samspil mellem mad, madlavning og måltider på den ene side og fysiske, psykiske, sociale og kulturelle forhold på den anden. Herved har disse deltagelsesformer sandsynligvis bidraget til at styrke de deltagende børns maddannelse bl.a. i form af viden, oplevelser og erfaringer, der via refleksion og nye erfaringer kan styrke børnenes handlekompetence i relation til fremtidig livsstil (Benn, 2007).

Handling: Håndværk og teknik

Størstedelen af de aktiviteter, der har været rettet mod mad og måltider, har hovedsageligt drejet sig om madlavning. Børnene har aktivt valgt at deltage ved at tilmelde sig madlavningsforløb eller ved selv at have stillet forslag om madlavning i andre aktiviteter. I madlavningsforløbene har børnene haft høj grad af medbestemmelse i forhold til, hvilke madretter der skulle laves. Interviews og observationer viser også, at børnene har haft stor indflydelse på planlægningen af det samlede forløb og for selve dagens madlavningsaktivitet. Følgende citat illustrerer, at der har været mulighed for at lave om på en fælles beslutning, når beslutningen viste sig alligevel ikke at have den store tilslutning:

"Ja også til madlavning, så hver dag aftaler vi, hvad vi skal, så havde vi aftalt, at vi skulle lave kartofler, men jeg kan ikke så godt lide kartofler, når vi koger dem, så sagde de, o.k. vi kan også lave minipizzaer, i stedet for at vi laver kartofler, og ingen gider spise dem" (citat fra interview med børn den 11.5.2011).

Et andet eksempel, illustreret i nedenstående observationsuddrag, viser, hvordan børnene har taget initiativ til madlavning, mens beslutningen er taget af den voksne og børnene i fællesskab:

'P [teammedlem] "Det bliver ikke en kæmpe portion mad", der diskuteres, om der skal laves lasagne eller spaghetti med kødsovs. Pigerne indgår alle sammen i diskussionen og mener godt, at de ift. tid, som bekymrer teammedlemmet, kan nå at lave lasagne. Nogle af pigerne mener, at de godt kan nå at købe lidt mere ind. De indvilliger i at lade være med at købe ind og klare sig med, hvad der er i køkkenet efter argument om tid fra teammedlemmet' (uddrag fra noter fra observation den 13.12.2010).

Observationsudraget understreger pointen om, at ægte deltagelse ikke nødvendigvis indebærer, at børnene tager alle beslutninger i et fællesskab uden voksne. Voksne, i dette tilfælde Go-Active-teammedlemmer, kan tage aktiv del i beslutningsprocessen ved at udfordre børnene på præmisserne for deres beslutninger.

Evalueringen viser, at de deltagende børn i mad- og madlavningsaktiviteterne har inkluderet en lang række muligheder for, at børnene har kunnet opnå alsidig viden, oplevelser og erfaringer med mad, måltider, madlavningsmaterialer og -udstyr, hvor deres personlige evner, færdigheder og anlæg har kunnet udvikles i takt med deres erfaringer med at lave mad, servere og spise maden sammen med andre:

"Det gode er, at man kan lære, hvordan man laver mad, hvis man ikke kan finde ud af det, så er det lige godt at komme herover og så smage på nogle nye ting".

"Så når man bliver stor, så behøver man ikke dø af sult [...] og ikke at spise fedt".

"Jeg laver mad her, fordi det er sjovt, og man lærer rigtig mange ting, og man lærer at lave mange ting, som man ikke har prøvet at lave før, og så er det rigtig sjovt at stå her og snakke om, hvordan man laver mad og alle de her ting".

"Ja, jeg er blevet meget bedre til sådan at rydde op, hvis nu vi skal have løg, så ved jeg, de skal ligge her, og hvis nu vi skal have noget andet, så skal det ligge her".

"Jeg har lært om grøntsager og at måle ting op, varme ovnen, jeg vidste ikke så meget om at lave mad".

"Ja, vi skulle smage nogle forskellige frugter og så lærte vi nogle nye navne til frugter, grøntsager og sådan".

(Uddrag fra interview med børn den 13.12.2010).

Viften af positive erfaringer og oplevelser, som børnene har fået gennem madlavningsaktiviteterne, er tydelige i ovenstående citatudrag. Børnene har skullet læse og forstå opskrifter og deres særlige sprog, de har skullet forberede og tilberede madvarer samt præsentere et måltid mad, som de har kunnet nyde og tale om sammen med andre. Børnene har desuden fået viden om hygiejne, rengøring og oprydning i forbindelse med madlavning. En større gruppe piger har fået kendskab til fremstilling af selvvalgte madretter til salg i deres egen cafe, hvilket også har givet dem viden og erfaring med nedfrysning af madvarer til senere tilberedelse og salg.

Nedenstående uddrag fra noter fra en observation er et eksempel, hvor børnene selv har valgt at lave mad som en del af deres pigeclubaktivitet:

Pigerne deltager alle, de står tæt ved P [instruktør], og er med til at undersøge, hvad køkkenet har til retten. P [instruktør]: ”Ved I, hvordan man laver kødsovsen?”. Pigerne: ”Ja”, P [instruktør]: ”Hvad vil I gøre?”. Pige fortæller: ”Vi mangler den der hvide sovs!”. P [instruktør] fortæller pigerne, hvad den sovs hedder, og at hun nok kan lave den til retten af mælk, mel mm. Hun beder pigerne vaske hænder, de går roligt i gang med at skære løg og gulerødder. ”Det gør jeg, så kan du...”, ”Har I sådan én?”, ”Jeg er færdig med... hvad skal jeg så gøre?”, ”Så kan du rive gulerødder sammen med X”. Pigerne sætter lige så tit hinanden og sig selv i gang som instruktøren. [...] P [instruktør] viser flere af pigerne, som står omkring hende, hvordan man laver bechamelsovs. Pige: ”Du rører hurtigt!”, Instruktør svarer: Ja, det bliver jeg nødt til, ellers klumper det” [...] Pige kommer og går som aftalt i gang med at dække bord: Tallerkener, glas og bestik og sætter stole ved. Lasagnen sættes i ovnen, pigerne og instruktør taler om, hvornår den er færdig. [...] P [instruktør]: ”Nå, så står der noget opvask her”. Pige der er blevet tilbage: ”Skal vi vaske det op?”. ”Ja, men noget af det kan godt gå i opvaskemaskinen”. De vasker op sammen. [...] Observatøren bliver inviteret til bords, vi sidder alle og spiser lasagne, og småsnakker (uddrag fra noter fra observation den 13.12.2010).

Børnene i Go-Active har også fået mulighed for at arbejde med deres egne opskrifter i et madforløb, hvor deres mødre har været deltagere. Dette madforløb har givet børnene de samme muligheder, som i de andre forløb, men adskiller sig fra disse ved først og fremmest at have inddraget deres mødre. Dernæst fordi forløbet har inkluderet et samarbejde med den private erhvervsorganisation Landbrug & Fødevarer om udgivelse og gratis distribution af børnenes egen kokebog. Dette forløb har altså haft et produkt som en del af forløbet, hvilket både børn og forældre har beskrevet som særdeles positivt og lærerigt – og kokebogen bruges derhjemme endnu:

”Ja, det er meget som min datter, hun siger; det er min egen bog, hun elsker at lave mad og være i køkkenet, så hun bestemmer selv, hvad hun skal lave; jeg skal lave frikadeller, så tænkte vi, vi skal lave den efter den der opskrift, for det er nemt, det kan hun finde ud af, så hun er meget glad for den, hun gemmer den, så når vi får noget familie eller venner fra Odense, som kommer og siger til mig; Neej, jeg har set Jer i bogen, og så bliver hun meget glad, det betyder meget for vores børn, så vi er meget glade” (citater fra interview med forældre den 5.12.2011).

Ovenstående interviewcitater fra interview med forældre peger på kokebogens betydning ikke blot for børnene selv, men også for deres familier. De bruger opskrifterne hjemme og viser kokebogen frem for venner og andre familiemedlemmer, hvilket bidrager til børnenes selvtilid, selvværd og trivsel.

Børnene har selv valgt den ret, som skulle indgå i kokebogen, og de skulle udvikle en ernæringsrigtig opskrift til retten og tilberede den, så den kunne blive fotograferet til kokebogen. Børnene har skriftligt skullet beskrive retten og baggrunden for at udvælge netop den

særlige madret. Disse beskrivelser er en del af kokebogen. Nedenfor gengives et eksempel på en sådan beskrivelse fra kokebogen:

Jeg hedder X og er 11 år. Jeg går i 5. X. Min yndlingsret er T-kylling, det er der rigtig mange pakistanere, der spiser. I dag har jeg taget min mor og moster med. Vi spiser den her ret tit derhjemme, og tit hjælper jeg min mor med at lave den (uddrag fra noter fra observation den 7.3.2011).

Bogen repræsenterer mere end en samling af opskrifter. Dette madlavningsforløb har givet deltagerne mulighed for at få erfaring med selv at formidle viden om mad og gøre den forståelig og anvendelig for andre via deres opskrifter og herefter diskutere den med en repræsentant fra Landbrug & Fødevarer. Forældrene i evalueringen giver klart udtryk for, at kokebogsprojektet har været lærerigt for børnene, både når det drejer sig om tilberedning af maden, men også i relation til viden om kulturelle, sociale og æstetiske aspekter ved mad.

”Det der med opskrifterne, hele den proces, det har været godt, der har de lært noget, som ellers ville tage flere år” (citater fra interview med forældre den 5.12.2011).

Under interviewet vurderer forældrene tillige, at kokebogsprojektet har haft betydning for børnenes læring om forskellige madkulturer og traditioner relateret til mad og måltider.

”De kom hjem fra den her sommerskole [madlavningskursus med kokebogsprojektet], der kom de hjem med noget rigtig lækker mad”.

”Ja, og de får viden om andres mad, andre kulturers mad, i vores kultur vi kan lide at stege, det er fedt [...] vi bager, mange unge i vores kultur, de bager [...] vi passer også på, men ikke så meget som Jer”.

”Ja, der var jo nogen ved de andre borde og så det med at gå rundt og kigge og snakke og lugte til det og dufte og dejlig mad ikke”.

(Uddrag fra interview med forældre den 5.12.2011).

De følgende citater fra interviews viser, hvordan mødrene meget specifikt kan pege på, hvad børnene har fået ud af at skulle producere en kokebog.

”Altså, det er lidt svært, den glæde som hun har haft, det at kunne vise noget frem, jeg kan også noget, vi børn kan også vise noget, vi kan godt, også at hjælpe andre børn også, der var jo flere grupper på et tidspunkt jo, og så kunne de hjælpe andre, så det var det der med at kunne noget i fællesskab”.

”Ja, det er svært at sige, hvad det er for hun er helt vild med husgerning [...] det er det der med det sociale, den der stolthed med at vise det frem ikke, gøre noget ud af det”.

(Uddrag fra interview med forældre den 5.12.2011).

I det første interviewcitater fokuserer forælderen på, at barnet gennem projektet har opnået en følelse af at lykkes med noget (forfatter til en kokebog, der er blevet udgivet), hvilket er med til at underbygge barnets selvtillid. Desuden understreger denne forældre, at fællesskabet

mellem børnene omkring kagebogsprojektet har givet positive erfaringer med at samarbejde med andre. I det andet interviewcitater fremhæver en anden moder den motiverende kraft og positive sociale erfaring, der ligger i at gennemføre et specifikt projekt sammen med andre børn guidet af voksne.

Nogle af forældrene fortæller, at børnene anvender de håndværksmæssige færdigheder fra projektet hjemme og påpeger også nogle forandringer knyttet til kønsroller i hjemmet:

”Nu ved jeg ikke, om alle har døtre her, men nu har jeg jo en søn og altså han, nogle flere drenge ind i billedet og sådan noget, de skal jo også ind i køkkenet og lave mad, og jeg synes også, at han nu viser derhjemme” (citater fra interview med forældre den 5.12.2011).

Go-Active udfordrer traditionelle kønsrollemønstre ved at give drenge mulighed for at gøre sig gældende i et køkken. I ovenstående citat er sønnen efter deltagelse i Go-Active madlavningsaktivitet begyndt at bruge nogle af sine nye færdigheder derhjemme, hvilket moderen oplever som positivt.

Også børnene selv fortæller mange historier om, hvad de har lært i Go-Active, ligesom de fortæller, at de udfolder deres nye færdigheder derhjemme. Nedenstående interviewcitater viser dette:

”Nye ting man kan lave, nye kager og har også lidt lyst til at lave kager, og det gør jeg også lidt nu”.

”Når man skal prøve det, så tænker man; arj jeg har prøvet det før, men hvis nu det tager lang tid, så ved man nu, at man godt kan lave det”.

I: ”Så selvom nogle ting ser svære ud, så ved I nu, at I godt kan lave det, kan finde ud af det?”.

”Ja”.

”Ja, jeg gør rigtig meget [tænker over hvad der er sundt efter sin deltagelse i aktivitet], vi plejer ikke sådan at have grovboller derhjemme og sådan noget der, nu går jeg bare helt amok, og synes det er fedt, man kan nemt lave det, og de er dejlige, de ting vi laver”.

”Og det føles godt, når man kommer hjem, så har man ikke så meget lyst til slik, men til mad”.

(Uddrag fra interviews med børn d. 14.12.2011).

De sidste interviewcitater indikerer den potentielle positive indflydelse, som erfaringerne fra Go-Active-aktiviteterne har for nogle af børnenes madvaner.

Alt i alt demonstrerer det empiriske datamateriale, at de deltagende børn har fået alsidige muligheder for at afprøve og udvikle håndværksmæssige og tekniske færdigheder og kompetencer i Go-Active-aktiviteterne. De har fået viden og indblik i mange aspekter af mad, madlavning og måltider, som samlet set er vigtige elementer af maddannelse som helhed. Desuden viser evalueringen, at nogle børn blev inspireret til at spise sundere.

Udforskning: Eksperimentere og undersøge

Inden for tredje kategori af deltagerorienterede aktiviteter relateret til mad og madlavning viser evalueringen, at børnene har haft mulighed for – som en planlagt delaktivitet eller mere spontant – at undersøge og eksperimentere med mads æstetik og egenskaber, f.eks. dens udseende, lugt, smag, konsistens, form, farve, lyd, anvendelighed og funktion. Dette er bl.a. foregået som spontane 'indslag' i en aktivitet, hvor det overvejende er den voksne, der har taget initiativ til at præsentere børnene for mad, som de er blevet tilbudt at undersøge kortvarigt eller mere indgående. Nedenstående uddrag af noter fra en observation eksemplificerer en spontant arrangeret deltagelse, hvor der eksperimenteres med og undersøges mad:

P [teammedlem]: Kan I ikke lide rå gulerødder?", peger på dem på bordet. Pige, med forbløffelse: "Skal vi spise dem rå!?" P [teammedlem] "Ja, det kan man, jeg elsker dem", tager en bid af en og smiler (uddrag fra noter fra observation den 13.12.2010).

Som det fremgår af ovenstående, får pigerne mulighed for at afprøve en kendt madvare på en ny måde ved, at teammedlemmet spontant præsenterer pigerne for rå gulerod i begyndelsen af en fælles madlavningssituation, som i øvrigt også er blevet spontant besluttet og arrangeret i fællesskab under en 'pigeclubsaktivitet'. Observationen viser, at den voksne og pigerne har en kort dialog om deres smagsoplevelse og gulerodens lyd, når de tager en bid. Flere af pigerne vælger at spise deres gulerod færdig og spise flere undervejs i den fælles madlavning. Under observationen fortolkes denne situation til at have betydning for, at der skabes en stemning, som motiverer alle deltagerne til også at undersøge og eksperimentere med krydderier til den lasagne, som de er i gang med at fremstille. Pigerne tager en kurv med krydderier frem, smager på dem og diskuterer deres smag og potentiale til at indgå i retten.

Disse situationer fra madlavningsaktiviteten bidrager til at udvikle pigernes maddannelse (Benn, 2008). Dels opnår pigerne viden om kendt mad – en gulerod – i en ny og mere lettilgængelig form, dels får de erfaring med, at den let tilgængelige form også udgør en mulighed for, at guleroden kan få funktion som sundt mellemmåltid i deres hverdag. Ydermere får de ved deres korte eksperimenter med krydderierne og guleroden skærpet deres sansemæssige og æstetiske tilgang til mad. Endelig bidrager deres undersøgelse og eksperimenter til deres madlavningsfærdigheder, f.eks. at krydre mad uden en specifik opskrift.

Nedenfor er den undersøgende og eksperimenterende deltagelsesform eksemplificeret ved uddrag af noter fra en observation. Her arbejder en større gruppe piger med at undersøge og eksperimentere med forskellige grøntsager, frugt og 'grøn' dip, og de noterer deres oplevelse af tingenes beskaffenhed på et skema, som et teammedlem har udarbejdet. Bagefter anvender pigerne grøntsager og frugt til at lave farvetryk på karton:

Pigerne begynder at arbejde for sig selv [...], de arbejder alle alene omkring øvelsen, men nogle piger spørger hinanden om forskellige ting, f.eks. hvordan noget, de skal skrive, skal staves eller søger bekræftelse på deres egne indtryk af det, de spiser. Der er meget stille omkring bordet. T [teammedlem]: ”Det er ikke en test” [...]. T [teammedlem] synes at stoppe pigerne i deres arbejde med øvelsen og begynder at spørge til, hvad de har smagt. Pige: ”En citron med ærtepuré, det smagte rigtig godt”. T [teammedlem]: ”Hvordan?”. Pige: ”Det sure med det der hvidløg” [...] T [teammedlem] læner sig mod bordenden, hvor de fire urolige piger sidder. Hun gentager igen, at det ikke er en test, hun taler om, at man kan spise med mindfulness, da en pige spørger, hvad det betyder, siger hun, at det betyder ’at spise stille og roligt og smagende’, og det måske så vil betyde, at man spiser mindre mængder [...].

M [teammedlem] stiller sig tæt ved bordet og fortæller, at man kan lave farvetryk med grønt og frugt, og at hun har lavet nogle derhjemme, som hun har taget med og vil vise [...] hun viser forskellige stykker med tryk, pigerne begynder af sig selv at gætte på, hvilke grøntsager eller frugter, hun har brugt [...] en pige siger til to andre omkring hende: ”Arhjj, er det ikke flot?”, hun maler på et stykke citron igen til et nyt tryk [...] M [teammedlem] hjælper en pige med at lave et tryk, pigen har brugt champignon, guleros, citron og æble, og vil gerne have hjælp til at skære et stykke æble anderledes til et nyt tryk [...] Flere af pigerne omkring bordet prøver at spise citron, og nogle af dem ’gyser’ [...] T [teammedlem]: ”En svamp”, en pige siger noget, som ikke kan høres. T [teammedlem]: ”Jamen, en champignon er også en svamp” [...] En pige kommer hen til T [teammedlem] og viser hende sit tryk, og fortæller, hvordan hun har skåret frugten til trykket [...] T [teammedlem] viser et tryk frem til alle pigerne ved bordet og spørger, om nogen kan genkende hvilke ting, der er aftrykt. Flere piger byder ind, og de fleste piger gætter rigtigt [...] (uddrag fra noter fra observation den 28.9. 2011).

Ovenstående uddrag er et eksempel på, hvordan en aktivitet i Go-Active har inkluderet en planlagt og målrettet mulighed for, at de deltagende børn kan eksperimentere med mad. De deltagende piger fik i aktiviteten mulighed for individuelt eller i fællesskab at undersøge mad og madkombinationers beskaffenhed: udseende, smag, lugt, konsistens, lyd, farve m.m., og beskrive deres egne sanseoplevelser med egne ord eller diskutere det med andre, hvorved udviklingen af deres eget og det fælles sprog omkring mad samt deres æstetiske sans og iagttagelsesevne understøttes. Deres arbejde med tryk på karton giver dem tillige mulighed for at udvikle deres æstetiske sans, ydermere understøttes deres forestillingsevne og fantasi, f.eks. omkring hvad mad kan anvendes til ud over at blive spist og nydt. Herved bidrager aktivitetens deltagelsesformer til udvikling af flere dimensioner af børnenes maddannelse, som på sigt kan indgå i deres hidtidige og kommende erfaringer, forståelser og viden omkring mad og måltider.

Opsamling af madaktiviteterne

Opsamlende viser evalueringen, at madaktiviteterne i Go-Active er karakteriseret af et højt niveau af deltagelse gennem de tre deltagelsesformer: Refleksion, handling og udforskning.

Alle deltagelsesformer oplevedes positive af børnene og deres forældre. Nogle af aktiviteterne resulterede i specifikke produkter, der fik bredere social opmærksomhed og medvirkede til at øge synligheden af Go-Active-projektet. Tillige bidrog aktiviteterne til børnenes selv-værd, selvtillid og trivsel. Madlavningsaktiviteterne bidrog endvidere til forandrede spisevaner også i et længere perspektiv i og med, at børnene fastholdt lærdom om mad fra Go-Active i hjemmet. Dette er formentlig befordrende for udvikling af børnenes handlekompetence i forhold til mad, sundhed og trivsel.

Tilgængelighed

I dette afsnit diskuterer evalueringen spørgsmålet om tilgængelighed på tværs af alle aktivitetsformer i Go-Active, hvilket relaterer sig til andet evalueringsspørgsmål.

Tilgængelighed handler om at mindske eventuelle misforhold i mødet mellem et menneskes forudsætninger og det miljø, som dette menneske skal virke i. Forskning på området har vist, at tilgængelighed har stor betydning for fysisk aktivitet (se bl.a. notat om børn og fysisk aktivitet udarbejdet af Ibsen et al., 2009). Hvis et misforhold eksisterer, nedsættes menneskers mulighed og ønske om at anvende de tilbud, som eksisterer i et miljø. Tilgængelighed handler ikke kun om fysiske rammer, men også om psykiske, sociale og kulturelle aspekter af dette møde mellem menneske og miljø. En lang række andre forhold spiller også en rolle for menneskers beslutning om at være fysisk aktive i et bestemt miljø. Det drejer sig om kendskab til tilbuddet, organisation, tid, tidspunkt, fleksibilitet og medbestemmelse samt subjektive oplevelser som passende og letfattede krav, overskuelighed, forudsigelighed m.m. Eksempelvis har for store, uoverskuelige eller uigennemskuelige krav betydning for, hvorvidt børn oplever tryghed i en given aktivitet. Hvis børnene oplever et større misforhold mellem kravene og egne forudsætninger, vil dette bl.a. påvirke deres følelse af tryghed og herved bidrage til fravalg af aktivitet.

Analysen af evalueringens empiriske materiale peger på, at særligt fire aspekter har haft betydning for tilgængeligheden af Go-Actives aktiviteter:

- Synlighed.
- Økonomi.
- Inkluderende tilgang.
- Sociale relationer.

Synlighed

Evalueringen viser, at Go-Actives team har arbejdet ihærdigt for at skabe synlighed og for at sikre og fastholde børnenes kendskab til projektet. Denne indsats har foregået løbende i hele projektets levetid, men naturligt nok har der været ekstra fokus på indsatsen i projektets første år. Dette er konkret foregået gennem tilrettelæggelse af løbende orientering om kommende aktiviteter i klasser i samarbejde med lærere på de deltagende skoler på Vesterbro. Endvidere har teamet løbende uddelt tasker, drikkedunke, forklæder m.m., som børnene har kunnet bruge i aktiviteterne og hverdagen generelt. Teamet i Go-Active har desuden uddelt informationsmateriale om aktiviteter, så børnene har kunnet informere deres forældre og familie om Go-Actives mange tilbud.

I nogle tilfælde har teamet selv eller i samarbejde med enkelte af skolernes lærere taget di-

rette telefonisk kontakt til børnenes forældre for at motivere dem til at deltage i aktiviteterne sammen med deres børn. Sådanne tiltag har haft til hensigt at give en tryk opstart til meget usikre eller utrygge børn, hvilket nedenstående citat viser:

”Jeg blev kontaktet af K [skolelærer], han har ringet til mig, og fortalte mig det, jeg syntes det var en meget god idé at være sammen og lave mad, og så kom jeg her” (citat fra interview med forældre den 5.12.2011).

Generelt har teamet i Go-Active brugt en hel del ressourcer, tid og energi på løbende at gøre børnene opmærksomme på aktivitetstilbuddene ved at være meget nærværende og synlige i deres hverdag og lokalmiljø. Nedenstående citat illustrerer, at teamet har været meget opmærksomme på, hvor afgørende deres nærvær og synlighed er i børnenes hverdag:

”Også bare det at være synlig på skolen, jeg har ikke været der i denne uge, [har været på kursus] og jeg sidder og hopper for at komme derover, for at de skal kunne huske mit navn, en uge så er man måske kommet tilbage til nul ikke, så kan jeg lige tage derover og se til dem, når de spiser, for jeg er lidt i tvivl med læreren” (citat fra interview med team den 8.12.2011).

Alle de foretagne observationer viser, at teamet har benyttet enhver lejlighed og i det hele taget megen tid og energi på at opfordre og motivere børnene til at deltage i den konkrete igangværende aktivitet eller andre og kommende aktiviteter ved at være inviterende, fleksible og støttende i forhold til at få børnenes travle hverdag til at passe til hel eller delvis deltagelse i de mange Go-Active-aktiviteter. Dette arbejde er ofte foregået i børnenes skolegård. Skolegården har dels fungeret som et opsamlingssted, dels været anvendt som rum for at minde børnene om tilbuddene og motivere eller støtte dem i at deltage. Go-Actives teammedlemmer er mødt op i god tid før aktivitetens begyndelse, har stået i skolegården og har løbende taget kontakt til børn med særligt fokus på projektets primære målgruppe: børn som skolens kontaktlærer har indkredset, f.eks. fordi disse børn ikke er særligt fysisk aktive i fritiden eller er socialt marginaliserede.

Observationer og interview viser, at dette konkrete tiltag har været meget relevant, men også meget energi- og ressourcekrævende for teamet. Observationer har bl.a. vist, at børnene har haft svært ved at huske dage og tidspunkter for de tilbudte aktiviteter, hvorfor de har haft brug for påmindelser. En del børn har måttet spørge deres forældre om lov til at deltage, andre har haft en fast fritidsaktivitet, en aftale eller pligter hjemme. Derfor har de i de konkrete situationer ofte haft brug for hjælp fra teamet til at overskue og afgøre, hvorvidt de har kunnet deltage eller ej.

Teamet har været meget motiverende, fleksible og insisterende med deres støtte. Som dokumenteret i nedenstående uddrag af observation, har teamet også ofte udlånt deres telefoner, så børnene har kunnet ringe til deres forældre for at få lov til at deltage eller rykke på deres andre aftaler:

En anden [dreng] låner en telefon af teammedlemmet for at ringe hjem og spørge om lov, han siger så, at han gerne vil deltage, men ombestemmer sig alligevel lidt senere'.
(Note fra observation den 16.10.2010).

En af pigerne skal ringe hjem for at høre, om det er o.k., at hun deltager.
(Note fra observation den 13.12.2010).

Teamet har også udvist fleksibilitet, så venner af børnene har kunnet deltage i aktiviteterne, ligesom teamet har tilbudt børnene at minde dem om tidspunkter for andre aftaler, så de har kunnet deltage i aktiviteterne uden at være bange for at glemme en anden aftale. De interviewede børn har under interviewene fremhævet den store fleksibilitet som positivt ved Go-Active:

"[...] og det er ellers altid noget med, hvor man skal tilmelde sig først, og sådan er det ikke her, så her kan man komme, som man vil, og så gør det ikke noget, hvis man ikke vil nogle gange, her er det bare sådan; kom bare".

"Ja, så kan man også gå, når det passer og gå lidt før, hvis man skal til noget andet"
(Citat fra interview med børn den 14.12.2011).

Denne fleksibilitet har været særdeles relevant, da børnene har en travl hverdag med mange tilbud, og teamet har været meget bevidst om, at Go-Active på denne måde har haft konkurrence og via fleksibilitet har skullet finde en slags 'niche' for at øge tilgængeligheden og tilslutningen til Go-Active:

"Det trækker i dem i alle retninger...det er ofte sådan; jamen jeg skal gå, jeg har kun en halv time, og hvor fedt er det, puh, men det er fedt nok, at de kommer, når det kommer til stykket" (citat fra interview med teammedlem den 8.12.2011).

"[...] det er jo med de unger, de skal også i klubben, det kan vi jo nok ikke komme udenom desværre [...] de går til super meget andet [...] det skal vi jo ikke tage fra dem"
(citat fra interview med teammedlem den 21.10.2010).

Arbejdet med at skabe synlighed og kendskab til projektet og at motivere og støtte børnene i at deltage i aktiviteterne har ifølge interviews med teammedlemmer været en ressourcekrævende opgave. Det enkelte teammedlem har taget kontakt til de mange børn ved at møde op i skolegården. Herudover har det også været nødvendigt at fastholde de børn, som har sagt, at de gerne vil deltage, men som har været nødt til at afvente, at teammedlemmet er blevet færdigt med at kontakte og samle de andre børn. Opsamlingerne i skolegården har også krævet mange ressourcer af teammedlemmerne, fordi de har anvendt opsamlingerne til at informere børnene om kommende tilbud i Go-Active. Nedenstående uddrag af noter fra en observation illustrerer dette:

'Børnene kommer fra to forskellige steder på skolen [...] og teammedlem fortæller, at det er svært at 'dække' området ene mand [...]. Teammedlemmet møder hurtigt en dreng, som er startet med at spille fodbold på skolens minifodboldbane. Teammedlemmet begynder straks at spille fodbold med drengen, mens han ser sig om efter andre børn [...]. Hver gang han ser et barn, som tidligere har deltaget, kontakter han dem og må gå ud af fodboldspillet og bede drengene 'dække for ham'.[...] Mens han delvist går ind i fodboldspil, som flere og flere drenge begynder at deltage i, efterhånden som de kommer forbi, deler han armbånd og pjecer [til DGI-byens arrangement] ud og kommer med korte forklaringer til børnene' (uddrag fra noter fra observation den 16.10.2010).

Alt i alt har Go-Active været meget opmærksom på organisatorisk at skabe tilgængelighed for fysisk aktivitet for børnene via nærvær, synlighed, motivation og konkret støtte. Den meget inviterende tilgang og fleksible tilrettelæggelse har mødt børnene, hvor de er i deres hverdag i forhold til behov for påmindelser om tilbuddene og mulighed for – både helt og delvist – at have kunnet deltage i de mange forskellige aktiviteter, hvilket sandsynligvis har haft stor betydning for tilgængelighed i Go-Active. Samarbejde med skolerne, anvendelse af skolegårdene til opsamling og information og kontakt til forældrene har spillet en væsentlig rolle for tilgængeligheden i Go-Active.

Økonomi

Der har ikke været nogen udgifter forbundet med deltagelse i Go-Active, hvilket har bidraget til at øge tilgængeligheden for idræt, bevægelse og leg i bydelen. Projektets mange aktiviteter har været gratis, og børnene i Go-Active har løbende fået tilbudt gratis adgang til arrangementer i DGI-byen, f.eks. i skoleferierne, arrangementer, hvor der ellers har været opkrævet entré, som nedenstående citat illustrerer:

"[...]Vores aktiviteter heroppe laver vi under alle omstændigheder, men der sørger vi så for, at vores skoler og vores fritidsklubber og vores børn får nogle særlige tilbud f.eks. armbånd, som giver dem mulighed for at deltage gratis i noget, som ellers ville koste noget, det er en privilegium model [...]" (fra interview med projektleder den 7.1.2011).

Tilbuddet om gratis adgang til DGI-byen har, ifølge bl.a. interviews med projektleder, antageligt ikke været anvendt af en særlig stor del af børnene på Vesterbro. Go-Active har dog fortsat tilbuddet for på den måde at fastholde tilgængeligheden for de mere socialt udsatte børn, som må formodes ikke at have økonomiske ressourcer i familien til aktiviteter i fritiden, der koster penge. På samme måde har Go-Active samarbejdet med nogle af bydelens foreninger om besøg i foreningerne og tilbud om gratis deltagelse for børnene i foreningens aktiviteter som en del af Go-Actives tilbud. Selvom der er usikkerhed i forhold til graden af børnenes udnyttelse af disse tilbud, har flere af de interviewede børn nævnt besøgene som en positiv oplevelse, og flere af dem har også benyttet sig af de gratis tilbud om foreningernes aktiviteter sammen med deres kammerater i fritiden. Nedenstående citat handler om et besøg i Streetmekka:

”Der er også nogen fra klassen, de går der nu, nogen som ikke vidste, det var der, og som går der nu, mig og to andre vi har også været der bagefter” (citater fra interview med børn den 11.5.2011).

At Go-Actives aktiviteter har været gratis, har, ifølge interviews med såvel børn som forældre, været meget værdsat og bidraget til, at en hel del børn har kunnet få lov til at gå til flere end en enkelt aktivitet ugentligt eller har fået lov til at holde op igen, hvis de ikke har syntes om det uden pres fra forældrene pga. de ellers spildte udgifter:

”Det betyder meget, at det er gratis”.

”Jeg syntes, det lød sjovt, at de skulle lave mad her, og altså ja jeg har fire børn, og så var det billigt, og det betyder faktisk også ret meget, at det ikke koster særligt meget, og så syntes jeg, det var en god ide, at de kunne bruge en uge i sommerferien på det, og skulle noget andet. Jeg skulle på arbejde, og min mand skulle også på arbejde, og så kunne de komme og lave noget mad”.

”Også det at så kan de få lov til at holde op igen, så har man ikke brugt penge på det også” (uddrag fra interviews med forældre den 5.12.2011).

Interviews har vist, at børnene også er meget bevidste om, at aktiviteterne i Go-Active er gratis:

”Det er gratis, og hvis man nu har betalt til noget og kun gået der en gang, så er det dyrt, en gang eller to gange kan man så gå her og så sige o.k., det er jo gratis, så gør det ikke noget” (citater fra interview med børn den 14.12.2011).

De giver også, ligesom de interviewede forældre, udtryk for, at tilbuddet om de gratis aktiviteter giver dem en frihed til at holde op igen eller ikke have et stabilt fremmøde.

Dette kan dog, som en forælder giver udtryk for i nedenstående citat, sandsynligvis også have medvirket til at mindske motivationen for og forpligtelsen til at deltage for det enkelte barn og igen have påvirket muligheden for at skabe et stabilt socialt fællesskab omkring de enkelte aktiviteter.

”[...] også det der med, at du kan komme og gå som du vil, det er rart økonomisk, men det gør også, at man ikke er motiveret på samme måde” (citater fra interview med forældre den 5.12.2011).

Samlet set har de gratis Go-Active-aktiviteter medvirket til at skabe større tilgængelighed for fysisk aktivitet og andre former for bevægelse. Herved har børnene fået mulighed for at få oplevelser og erfaring med, hvad de er gode til, kan lide, synes er interessant og spændende eller modsat ikke bryder sig om eller finder kedeligt, svært m.m. Dette har ydermere kunnet foregå uden pres fra deres forældre om at deltage pga. økonomiske udgifter til aktiviteten, et pres som kan give negative erfaringer med deltagelse i fysisk aktivitet og medvirke til at hæmme fremtidig fysisk aktivitet hos børnene. Muligheden for at afprøve nye former for idræt, bevægelse og leg har sandsynligvis bidraget til deres oplevelse af tilgængelighed. De

oplevelser og erfaringer, som børnene har fået gennem Go-Active, medvirker til deres forståelse af egne færdigheder, styrker og præferencer samtidig med, at det giver dem mulighed for at gøre sig mere specifikke forestillinger om fremtidig deltagelse i fysisk aktivitet.

Inklusion

De empiriske data viser, at Go-Active har haft stort fokus på at arbejde inkluderende i deres aktivitetstilbud i forhold til børnene og deres deltagelse. Ifølge projektdokumentationen er et af Go-Actives mål at arbejde for at fremme fysisk aktivitet blandt børn på Vesterbro med særligt fokus på at inkludere socialt udsatte børn. Det har betydet, at alle børn som udgangspunkt har været velkomne til at deltage i projektets aktiviteter, men at der er arbejdet på at tilbyde særlige betingelser, der kunne imødekomme den primære målgruppe og deres eventuelle særlige behov. Fællesskabet i Go-Active aktiviteterne, hvoraf en del deltagere har været ressourcestærke børn, har skabt grundlag for frugtbar social dynamik og læring, hvilket udtrykkes af Go-Actives projektleder i nedenstående interviewuddrag:

"[...] for det er ikke noget eksklusionsprojekt i den forstand [...], hvor vi siger; nogen må være med, og nogen må ikke være med [...], for det har jeg set andre steder, hvor man går helt over i den anden grøft [ekskluderer], men så kommer der bare ikke andre end dem [...], og det giver mangel på modspil [...]" (fra interview med projektleder den 7.1.2011).

I Go-Active har teammedlemmerne først og fremmest indrettet aktiviteterne med henblik på at tiltrække de udsatte børn. Hvis de mere ressourcestærke og allerede fysisk aktive børn ikke har syntes, at måden, aktiviteterne har foregået på, har været tilstrækkeligt attraktiv, og derfor har fravalgt Go-Active, er dette af teammedlemmerne blevet opfattet som en kedelig, men nødvendig konsekvens. Vigtigst har været at understøtte deltagelsen for de børn, som har haft brug for en form og et indhold, der understøtter deres behov, lyst til og mod på at deltage i aktiviteterne. Dette understreges af et af teammedlemmerne i citatet nedenfor:

"Det har vi jo også snakket om, men som regel går de børn også til to til tre andre aktiviteter i foreninger, så vi er enige om, at selvfølgelig byder vi dem velkommen som de andre, men hvis de smutter igen efter et par gange, så er det også o.k., det bliver ikke på deres præmisser, det er vores målgrupper med de inaktive, de socialt udsatte etc., det skal dreje sig mest om" (fra interview med teammedlem den 30.10.2010).

Go-Actives team har overordnet arbejdet inkluderende ved at sørge for, at de krav, der blev stillet til børnene i aktiviteterne, har matchet eller været overskuelige i forhold til deres kompetencer og færdigheder, dvs. understøttet muligheden for at alle – særligt de socialt udsatte børn – har kunnet gå derfra med en oplevelse af, at de har slået til. Mange af de interviewede børn har udtrykt stor tilfredshed med, at alle har fået lov til at udfolde sig i aktiviteterne:

"De gør sådan, at alle får lov til at gøre noget, f.eks. at alle får lov til at prøve at score eller sådan noget [...] alle fik lov til at lave en dans" (citat fra interview med børn den 16.9.2011).

Pga. en del udskiftning af børn i aktiviteterne har teamet altså haft blik for nyttilkomne børns behov, men også for at aktiviteterne ikke har skullet opleves for vanskelige, krævende og indviklede eller for konkurrenceprægede. Der har været lagt vægt på, at børnene har skullet opleve deres deltagelse som sjov, spændende og tilpas udfordrende.

Der har desuden været lagt særlig vægt på, at de ressourcestærke, mere kompetente eller dominerende børn ikke har taget styringen i aktiviteterne på en mindre konstruktiv måde, således at de mindre frembrusende og sikre børn har kunnet få mulighed for at udfolde sig og have det rette modspil. Dette fremhæves i nedenstående citat fra et interview med et team-medlem:

”Det jeg har oplevet, det er jo, der er altid nogle stærke unger, nogle mere kompetente unger, som naturligt tager styringen og ved at nedtone det, fortælle dem, holde fast i at de ikke skal styre det, det har løftet nogle af de andre, de kan komme med forslag til mig, nogle som ikke plejer at løfte stemmen, de kommer så til mig lige pludselig [...] Jeg har måske et meget godt eksempel, der er en pige hos mig, en lidt stor pige og hun er ikke specielt dominerende, så opfandt vi et spil, som ikke rigtigt var amerikansk fodbold, det var hun skidegod til, fordi hun var lidt stor, og det opdagede de andre lynhurtigt, hun fik lige pludselig lov til at få en succes, og hun fik lige pludselig lov til at være med, for de andre accepterede hende som ligeværdig på det punkt, så hun kommer stadig, så det gælder også om at ramme rigtigt i forhold til den type barn, der er der, vi skal ikke lege stilleleg, fordi de er stille, men vise i hvert fald at der er plads til det, og at alle skal være sammen” (citat fra interview med team den 8.12.2011).

Ud over at understøtte alle børnenes muligheder for at udfolde sig i aktiviteten, viser interviews med teamet og observationer fra aktiviteter, at der er gjort en stor indsats for at møde de socialt udsatte børn med en anerkendende tilgang til deres ressourcer og kompetencer. Der er lagt vægt på at eksplicite og sanktionere en almindelig god omgangstone, og der er kontinuerligt arbejdet for at skabe betingelser i fællesskabet, hvor børnene har fået mulighed for at indtage andre roller end dem, de har i skolens fællesskaber. Ros for det vellykkede, nedtoning af det mindre vellykkede samt særligt fokus på at skabe mulighed for enesnakke og samvær med teamet, f.eks. når børnene blev fulgt frem og tilbage fra en aktivitet:

”Jeg synes, at det vi er rigtig rigtig gode til her, det er, at vi vurderer ikke de unger her, som skolen gør, det synes jeg, vi er rigtig gode til, vi hverken dømmer eller vurderer [...] vi møder børnene der, hvor de står, respekterer dem på den måde, de står og prøver at hjælpe dem et andet sted hen end hvor de står, tager dem i hånden lidt og det er det projektet kan for de får overload af det andet i skolen. ’Gør det, lad vær med det’. Når jeg er der ude, kan jeg jo se det, og det synes jeg, vi er rigtig gode til at lade være med”.

”Ja, det er også det forældrene kan fornemme, de bliver ikke dømt, om jeg er en god eller dårlig mor, det er der ikke nogen, der tænker på, eller dømmer om alle de der ting, sådan er det ikke, når de kommer til os [...] det tror jeg, det er det, vi er bedst til. Det er her fokus skal ligge for projektet, det er succes” (Uddrag fra interview med team den 8.12.2011).

Det vil sige, at selve det at deltage i fællesskabet og være en del af det har været i fokus, og det samme har været gældende for den mindre gruppe af forældre, som har deltaget i Go-Actives madlavningsaktiviteter. Aktiviteternes fællesskaber har derfor måttet været fleksible og foranderlige i forhold til at skabe de inkluderende betingelser.

”Jeg tror, som sagt, ved at tage et u-vurderende syn på tingene og sige; de skal sgu være der og sige, hvis de er anderledes, så er det ikke dem, der skal gå, så er det os, der skal ændre præmisserne for at være der” (citater fra interview med team den 8.12.2011).

Den inkluderende tilgang til aktiviteterne i Go-Active har ikke været uden udfordringer. Samlet set viser observationerne, at der gennemgående har været en god tone blandt deltagerne og kun få konflikter. I de situationer, hvor teammedlemmerne ikke helt har formået at skabe en pædagogisk og socialt velfungerende aktivitet, er det observatørens vurdering, at det overvejende har skyldtes, at ganske få børn med et meget stort behov for støtte og opmærksomhed i forhold til deres deltagelse har krævet teammedlemmets fulde opmærksomhed. Da teammedlemmerne langt overvejende har været alene i aktiviteterne sammen med en instruktør fra en forening, har teammedlemmet ikke haft ressourcer til også at være omkring de mange andre børn, som har haft brug for deres nærvær – og det har resulteret i, at nogle børn ikke har kunnet få tilstrækkelig støtte, når de eksempelvis har haft brug for vejledning i en aktivitet, været ked af det, eller har haft brug for støtte til at løse en konflikt. Dette har været særlig udtalt, når samarbejdet mellem teammedlemmet og instruktøren ikke har fungeret optimalt, og det har sandsynligvis påvirket kvaliteten af den oplevelse, nogle af børnene har haft af aktiviteten og muligvis deres lyst til at deltage fremover:

”Det er jo ikke velafbalancerede børn alle sammen, nogle gange har noget af det pædagogiske måtte droppes, for det har bare været om at overleve, de fylder jo ikke, det er jo en succes, de er kommet, men det der sociale arbejde med dem og alt muligt, det er jo begrænset, hvad man kan”.(citater fra interview med team den 8.12.2011).

”[...] Y rendte rundt der og var ked af det, den fik jeg ikke samlet op, hun kommer ikke næste gang, og hvordan får jeg hende samlet op, så hun føler, at hun har den trygge ramme, det er svært, [...] jeg skulle støtte de svageste f.eks. X og Z [...]” (citater fra interview med teammedlem den 21.10.2010).

De fleste af de interviewede børn har syntes godt om, at aktiviteterne har været tilrettelagt med et blik for, at alle kunne føle, at de slog til og kunne bidrage til aktiviteterne.

Nogle børn har også givet udtryk for, at aktiviteterne var kedelige, fordi de mest ’var for sjov’ og ikke har handlet om konkurrencer og øvelser, der har bidraget til at udvikle deres individuelle færdigheder og kompetencer i relation til en særlig form for idræt. Dette har teamet også oplevet i praksis:

”Jeg havde en dreng til streetball, som sagde arj, han syntes, det havde været lidt kedeligt i starten, han var rigtig god til fodbold, så sagde han også, at han kunne godt se det, for alle skulle jo kunne være med, han er ikke dukket op igen, men det er også o.k.” (fra interview med teammedlem den 30.10.2010).

Andre børn har i interviewene givet udtryk for, at de var utrygge ved nogle af de deltagende børns opførsel i aktiviteterne. Nedenstående er et eksempel, hvor de interviewede børn deltog i et madlavningsforløb, der også har inkluderet elever fra deres skole, som går i en modtagelsesklasse:

”Men de er også voldelige nogle gange, og de kommer lige pludselig, og skubber og slår, og det er ret irriterende, for hvis jeg kommer til at komme til skade, man kan få hul i hovedet, og det er bare altså ikke godt at blive slået [...] ja, jeg blev slået af ham den dumme [dreng fra modtagelsesklasse]”.

”T [teammedlem] prøver også at hjælpe, for hun er sammen med [børnene fra modtagelsesklassen], sammen med drengene og så er vi ovre hos S [instruktør] med pigerne, men så kan hun jo ikke styre dem helt selv, der skal være en til [...], ellers skal [børnene fra modtagelsesklassen] ikke være der [...], hvis man siger til dem; vil du være sød at, så bander de, og så siger de fede svin”
(Citater fra interview med børn den 16.12.2010).

Ovenstående viser, at børnene ikke alene har oplevet at være utrygge, men at de også har en oplevelse af, at voksenressourcerne i Go-Actives aktiviteter ikke altid har svaret til behovet. Derfor har de ønsket, at børnene fra modtagelsesklassen har skullet ekskluderes. Ønsket om eksklusion er forståeligt og er sandsynligvis også et tillært løsningsforslag fra deres hverdag på skolen, hvor børnene netop har oplevet, at modtagelsesklassen, for at blive inkluderet i skolens fællesskab, har været ekskluderet fra almindelige klasser. Deres oplevelser fra aktiviteten har ikke været særligt positiv, men kan muligvis på sigt bidrage til deres sociale kompetencer, f.eks. tolerance, fordi madlavningsforløbene har vist, at modtagelsesklassebørnenes deltagelse i fællesskabet har udviklet sig positivt undervejs, som nedenstående citat fra interview med et teammedlem viser:

”Jeg synes [...], der hvor de har rykket sig særligt i forhold til det med maden, den proces vi havde med maden, i starten var de ved at stikke hinanden ned med knive, og til sidst var de faktisk i stand til at lave mad og vaske op og den der modtagelsesklassens børn har også rykket sig ekstremt meget, det var en måde at komme ind i en ny verden på, det der er sket, er, at de har fået mere respekt for en, de kan ikke lide at gøre en ked af det, for vi bliver jo ikke sure på dem, vi snakker ordentlig til dem i forhold til, hvad de er vant til” (fra interview med teammedlem den 30.2.2012).

Alt i alt ses Go-Actives aktiviteter som meget velfungerende i forhold til den inklusion, der fordres, når et projekt skal integrere socialt udsatte børn i et fællesskab med mere ressourcerstærke børn, så der etableres en frugtbar dynamik i fællesskabet. Samtidig viser observationer og interviews, at den inkluderende tilgang forventeligt har været forbundet med udfordringer, og den kunne have været understøttet i form af et tilstrækkeligt antal tilstedeværende kompetente voksne ved aktiviteterne.

Sociale relationer

De empiriske data viser, at Go-Actives aktiviteter generelt er tilbudt børn fra samme skole eller samme klasse, hvorfor de interviewede børn giver udtryk for, at de primært har fået nye eller forstærkede relationer til andre børn inden for disse sociale rammer. Ingen af de interviewede børn har givet udtryk for, at deres deltagelse i Go-Active har påvirket deres relationer til andre børn negativt. De har i stedet fornyet gamle venskaber og kammeratskaber, som af en eller anden årsag var gledet ud af deres hverdag, eller de har lært deres klassekammerater og andre uden for klassen bedre at kende. Det har medført, at de nu hilser på hinanden i skoletiden, snakker eller leger sammen i frikvartererne, og nogle få børn beretter, at de har udvekslet telefonnumre og sms'er sammen, eller har leget sammen i fritiden.

Pige: *"Ja, mest fra skolen, for vi er mest sammen med dem fra vores egen skole"*.

I: *"Men I synes, det er godt, fordi I så lærer f.eks. dem udenfor ens klasse lidt bedre at kende?"*.

Alle pigerne: *"Ja"*.

I: *"Lærer man også nogen lidt bedre at kende fra klassen?"*.

Pige: *"Ja, det synes jeg....nogle gange"*.

I: *"Har I så været sammen med dem i fritiden?"*.

Pige: *"Ja, jeg har"*.

I: *"Har I udvekslet tlf. nr. og sådan?"*.

Pige: *"Ja, f.eks. her i vinter, så har vi kælket"*.

I: *"Også hilst på dem eller snakket sammen i frikvartererne eller?"*.

Pige: *"Ja og også leget sammen i frikvartererne"*.

I: *"Så I har lært nogen bedre fra skolen, men ikke så meget uden for skolen, fra andre skoler?"*.

P: *"Ja"*.

(Uddrag fra interview med børn den 11.5.2011).

De interviewede børn synes at opfatte det at møde og lære andre børn fra deres skole eller egen klasse bedre at kende som noget positivt:

Pige: *"[...]det har været hyggeligt, og jeg har lært nogen at kende, lidt mere at kende, vi har ikke været så meget sammen før, nogen fra min skole, så det har været godt"* (citater fra interview med børn den 14.12.2011).

Børnenes positive opfattelse af nye og tættere relationer på deres skole deles med de interviewede børns forældre, som under interviewene beskriver potentialet for et relationelt udbytte – både for deres børn og dem selv – som en væsentlig motiverende faktor, når de har opfordret eller støttet deres børns deltagelse i Go-Active, eller selv har deltaget i aktiviteterne. De følgende interviewcitater fra interviews med mødre til børn i Go-Active illustrerer dette:

Mor: *"De siger, det bliver hyggeligt, og de bliver glade, mine børn skal komme en gang imellem, de laver mad og alt muligt, de leger sammen med andre, og synes det er hyggeligt, og børnene de er glade, de lærer nye at kende"*.

Mor: *"Ja, jeg synes også det er meget godt at kende andre mennesker og kende udenlandsk mad, andre menneskers mad, og vi hygger sammen, og det var derfor"*.
(Uddrag fra interview med mødre den 5.12.2011).

Nogle af de interviewede mødre med anden etnisk baggrund end dansk har ikke alene beskrevet, at deres børns relationer til andre børn på skolen er blevet styrket. De mener også, at de selv har haft et socialt udbytte af at deltage i Go-Actives madlavningsaktivitet. Dels har de deltagende mødre haft en positiv oplevelse af det sociale samvær omkring madlavningen, dels har de fornyet eller forstærket deres relation til teammedlemmet fra madlavningsaktiviteten, som de nu snakker med, når de mødes i hverdagen. Enkelte mødre med anden etnisk baggrund end dansk fortæller, at deltagelsen i madlavningsaktiviteten har ansporet dem til at overveje at deltage i andre aktiviteter på Vesterbro, f.eks. Bydelsmødrene.

Sociale relationer er imidlertid ikke udelukkende et udbytte af børns deltagelse i Go-Active. De interviewede børn, forældre og teammedlemmer synes enige om, at sociale relationer også har fungeret som en slags katalysator og valg- eller fravalgsmekanisme blandt børnene – hvilket bakkes op af de udførte observationer før aktiviteterens start. De interviewede børn udtrykker, at deres venner og kammerater har fungeret som en slags katalysator for deres deltagelse, fordi de gennem dem har fået kendskab til aktiviteterne og lyst til at deltage:

"Det gjorde X [fortalte om Go-Active aktiviteterne]. Ja [det lød sjovt], og så tog jeg derhen" (uddrag fra interview med børn den 14.12.2011).

Ydermere viser interviewene, at børnene jævnligt tilvælger en aktivitet, fordi deres venner eller kammerater deltager, så de på den måde kan være sammen i hverdagen:

"Jeg startede til 'Piger på Tværs', fordi min veninde skulle med til det, og M [ansat i Kulturværkstedet Dagmar, Vesterbro og senere teammedlem i Go-Active] sagde også noget om det, og så begyndte jeg" (citater fra interview med børn den 14.12.2011).

Hvor de interviewede børn oftest udtrykker, at deres venskaber og kammeratskaber har spillet en rolle i tilvalget af en aktivitet, har interviews med teammedlemmer samt observationer vist, at børnenes relationer også har betydning for deres fravalg af Go-Actives aktiviteter:

Teammedlem: *"[...] det er også meget venneafhængigt, hvis de går i klubben, deres venner, så går de også selv"* (citater fra interview med teammedlem den 16.9.2010).

Børnene, som han kontakter, er tøvende, de ser ud som om, de ikke helt ved, om de vil eller har lyst og spørger, hvem der ellers skal deltage (note fra observation den 16.9.2010 i Gasværksvejens Skole, Vesterbro).

Ovenstående uddrag af observationsnotat viser, at det har betydning for børnenes tilslutning til en aktivitet, hvilke andre børn der ellers deltager.

Denne tendens peger forældreinterviews også på, og som nedenstående uddrag viser, mener mødrene, at den tryghed, som tætte relationer giver børnene, har haft betydning for deres deltagelse.

Mor: "[...] da jeg første gang hørte om Go-Active, så tænkte jeg; åh altså hvor godt, og så ville hun også gå til noget, men det var der ingen andre der ville, og så gik hun ikke".

I: "Har Jeres børn det også på samme måde, det der med at det er vigtigt, at kammeraterne går der også?"

Mor: "Ja, det har de, de siger meget sådan; er de der også så og sådan noget, meget gode veninder fra klassen, for hun føler sig tryk sådan, tror jeg, med veninderne ikke". (Uddrag fra interview med mødre den 5.12.2011).

Endvidere fortæller de interviewede mødre, at de har ladet børnene vælge til eller fra i forhold til aktiviteterne, da de mener, at det er en del af deres udvikling og alder selv at få lov til at bestemme:

Mor: "Ja, det er rigtigt, jeg har det også sådan, nu føler jeg også, at det er for sent at komme og sige; det skal du" (citater fra interview med mødre den 5.12.2011).

Tryghed og muligvis overskuelighed er måske også årsagen til, at flere af de interviewede børn nævner, at de bedst kunne lide aktiviteter, som foregik sammen med enten klassekammerater eller andre børn fra deres skole. En del af børnene – heraf flest piger – har fremhævet, at aktiviteter sammen med andre skoler har været en mindre god oplevelse end de aktiviteter, der har været på en enkelt skole. Børnene har oplevet det forvirrende og stressende eller kedeligt. Det sidste skyldes muligvis nærmest en opgiveness i forhold til aktiviteten og dens deltagere:

Pige: "[...] og det har været stressende med dem [børn fra forskellige skoler], der kom nu: Hvorfor kommer I ikke? Pas nu på tiden! Det er meget stressende, og der er slet ikke tid til at snakke" (citater fra interview med børn den 14.12.2011).

Pige: "Vi har prøvet det en gang, men jeg synes, det var lidt kedeligt, når der var så mange, det er ikke sjovt, når der er så mange, det er heller ikke sjovt at være for lidt, men der var alt for mange" (citater fra interview med børn den 11.5.2011).

Ud over børnenes indbyrdes venskaber og kammeratskaber synes børnenes relationer til de enkelte teammedlemmer og andre voksne i lokalsamfundet også at have virket som katalysator for børnenes motivation for at deltage i aktiviteterne. I interviews i projektets andet år fortæller børnene flere gange, at de f.eks. har deltaget i en aktivitet, fordi et teammedlem har opfordret dem til det.

I: Er det så de voksne, som fik dig til alligevel at komme?"

Pige: "Ja, T [teammedlem] kom og sagde kom nu" (uddrag fra interview med børn den 14.12.2011).

Evalueringen viser, at børnene gennem Go-Actives mange aktivitetstilbud har fået nye og forstærkede relationer primært til børn i deres egen klasse eller på deres skole. Ydermere synes børnenes relationer til de involverede voksne i projektet også at have udviklet sig po-

sitivt gennem projektet. Dette har sandsynligvis bidraget til den enkeltes, men også skolens sociale kapital set som flere og tættere sociale netværk, der har betydning for trivsel generelt samt oplevelsen af øget mulighed for handling og tilgængelighed i forhold til aktiviteterne. Paradoksalt synes børnenes indbyrdes sociale relationer samt identitetsudvikling også at have udgjort en mekanisme, således at relationerne og deres egen udvikling af selvbestemmelse har medvirket til fravalg af aktiviteter.

7.5. Konklusion

Indeværende rapport har på basis af projektdokumentation, de gennemførte interviews og observationer haft til formål at beskrive, analysere og vurdere, hvilke former for deltagelse der har karakteriseret Go-Actives aktiviteter, og hvordan disse deltagelsesformer har understøttet de deltagende børns udvikling af handlekompetence. Ydermere har evalueringen skullet give indblik i, hvordan børnene selv har oplevet deres deltagelse samt tilgængelighed i form af eventuel adgang til nye og støttende relationer samt tilhørsforhold til faciliteter og nøglepersoner i bydelen. I det følgende samles op på evalueringens resultater og konklusioner med fokus på disse to formål.

Deltagelsesformer

Overordnet er aktiviteterne i Go-Active karakteriseret ved at have givet de deltagende børn rige muligheder for at få helhedsorienterede erfaringer og oplevelser ved, at børnene har fået lov til at arbejde med såvel kropslige og idrætslige som æstetiske og materialitetsmæssige samt kritiske dimensioner af leg, bevægelse, fysisk aktivitet samt mad, måltider og madlavning.

Der har gennemgående været en deltagerorienteret og involverende pædagogisk tilgang i aktiviteterne i Go-Active, som har sikret børnene indflydelse på såvel projektets som aktiviteterens indhold, udformning og resultater.

Tabel 7.1 nedenfor opsummerer karakteristika forbundet med børnenes deltagelse i Go-Active ved at anvende et 'deltagelses kontinuum', som er konceptualiseret af Simovska (2007). Kontinuummet skelner mellem symbolsk og ægte deltagelse på områderne fokus, forventede resultater og genstand for forandring.

Tabel 7.1. Deltagelses kontinuum i Go-Active

Deltagelse var fokuseret på	Opbygning af en fælles referenceramme for aktiviteterne, udvikling af en fælles kultur omkring aktiviteterne, udforskning af nye færdigheder og sociale roller, afprøvning af varierende former for aktiviteter relateret til bevægelse og mad.
De forventede slutresultater omfatter	At være aktiv sammen med andre, en kreativ artikulering af ideer, samarbejde, anerkendelse af forskelligheder, en fornemmelse af 'den anden', kritisk tænkning, konstruktiv tackling af konflikter.
Go-Active var målrettet	Opbygning af sociale relationer og inklusion i lokalområdet, fysisk aktivitet, trivsel og sundhed med særligt fokus på inaktive og socialt udsatte børn, opbygning af sammenhæng mellem skole og lokalsamfund, bevidsthed om tilgængelighed af mulighed for fysisk aktivitet i lokalområdet

Selvom der ikke er en tydelig skillelinje mellem de forskellige former for deltagelse eller mellem kvaliteten ved de forskellige deltagelsesformer, kan vi på baggrund af evalueringen argumentere for, at børnenes deltagelse i Go-Active placerer sig i retning af *ægte* deltagelse. Børn fra alle deltagende skoler er i hele projektets forløb både uformelt og spontant og på basis af mere formelle og langvarige diskussioner blevet inviteret til at tilkendegive ønsker i forhold til aktiviteterens indhold og form. Endvidere har Go-Active-aktiviteterne givet de deltagende børn mulighed for at præge aktiviteterens indhold (*fokus*) mere specifikt undervejs i aktivitetsforløbet. Dette ved på egne eller voksnes initiativer at fremsætte ideer og forslag samt herefter at tage beslutninger i fællesskab med voksne i forhold til at skabe egne lege, danse og spil, dannelse af hold, udvikling eller ændring af regler og normer for leg og spil, betoning af trænings- og konkurrenceelementer, planlægning og gennemførelse af cafe, madopskrifter og kokebog, emner til diskussion m.m. Dette har medført, at aktiviteterne ofte har haft et åbent udkomme (*resultater*), der har båret præg af de beslutningsprocesser, der har fundet sted i den *kontekst*, som aktiviteten har udgjort. Madlavningsaktiviteterne har i højere grad end aktiviteterne omkring fysiske udfoldelser haft et fastsat mål, fordi disse aktiviteter i nogen grad har været rettet mod dette, f.eks. fremstilling af en bestemt madret.

De deltagende børn er i evalueringen overvejende positive over for den deltagerorienterede og involverende pædagogiske tilgang, der har underbygget børnenes motivation, ejerskab og engagement i Go-Active-aktiviteterne. I enkelte tilfælde har børnene oplevet, at de voksne gerne måtte have bestemt mere. Børnenes mange muligheder for medbestemmelse har givet dem mulighed for at tage medansvar, forhandle og løse eventuelle problemer eller konflikter i et fællesskab af børn og voksne. Dette har bidraget til deres identitetsdannelse, selvoplevelse, selvforståelse og forståelse af andre. Mulighederne for medbestemmelse og deltagelse i beslutningsprocesser har således særligt understøttet læring i forhold til fysisk aktivitet og handlinger i relation til mad, måltider og madlavning. Børnene har ikke alene fået erfaring med og udviklet myndighed til at handle for sig selv, men også sammen med de andre deltagere i aktiviteten.

Evalueringen tyder desuden på, at børnene har anvendt deres nye kompetencer i skole og fritid, hvor de bl.a. har været motiveret til at give ideer og stille forslag til skolens lærere i idrætstimerne.

Tilgængelighed

På baggrund af evalueringen kan Go-Active karakteriseres ved at have arbejdet bevidst med at fremme tilgængeligheden for fysisk aktivitet; dvs. objektive og subjektive forhold af mødet mellem de deltagende børns forudsætninger og det omgivende miljøes rammer for at optimere anvendelsen af bydelens og projektets tilbud. Tre overordnede former for tilgængelighed ses reflekteret i Go-Actives aktiviteter, og disse tilgængelighedsformer er blevet udviklet og understøttet gennem projektforløbet.

- Tilgængelighed i form af synlighed og kendskab.
- Tilgængelighed i form af økonomisk incitament.
- Tilgængelighed i form af inklusion og øgede sociale relationer.

Go-Active har samlet set gjort en vellykket, nuanceret og omfattende indsats for at understøt-

te tilgængeligheden for bl.a. fysisk aktivitet, og denne del af den samlede indsats har været meget krævende i forhold til tid, energi og ressourcer.

Udvikling af handlekompetence

Fra et pædagogisk perspektiv kan de resultater, som Go-Active har skabt, ses som indikator på, at projektet har bidraget til udvikling af børnenes handlekompetence i relation til sundhed. De primære egenskaber ved Go-Active-aktiviteterne, som er befordrende for udvikling af handlekompetence, opsummeres i figur 7.1.

Figur 7.1: Deltagerorienterede aktiviteter i Go-Active

Nedenfor opsummerer figur 7.2 de komponenter, som er indlejret i handlekompetence relateret til sundhed, og som børnene havde mulighed for at udvikle gennem de deltagerorienterede aktiviteter i Go-Active.

Figur 7.2: Handlekompetence i relation til fysisk aktivitet

Som figur 7.2 viser, har Go-Active bidraget til udvikling af kropslige, idrætslige, interpersonelle og intrapersonelle kompetencer ud over de generelle kompetencer, der er indlejret i handlekompetence. Det vil sige kritisk indsigt, øget indsigt i kreative løsninger på problemstillinger og engagement i omverdenen.

Projektet har tilbudt alsidige former for handling i relation til kropslige udfoldelser, der ofte har været tillempede i deres indhold i forhold til udformning, regler og eventuelle trænings- og konkurrenceelementer. De fleste af aktiviteterne har haft øvelse som primær handleform. Derved har børnene uden forventning og pres om særligt fastsatte mål i forhold til træning og krav om progression haft mulighed for at afprøve og opleve sig selv i et trykt socialt fællesskab. Dette har tillige givet børnene mulighed for at afprøve og udfordre deres præferencer. De deltagende børn har via de mange alsidige aktiviteter udviklet deres kropslige kompetence ved enten at vedligeholde eller udvikle deres bevægelsesmæssige funktionelle basisfærdigheder; gå, løbe m.m. Ydermere er børnenes idrætslige kompetence blevet understøttet ved, at de har haft mulighed for at øve sig, deltage i forskellige former for afpassede konkurrencer samt været medbestemmende i forhold til at tage initiativ til at stille forslag, diskutere og forhandle disse forslag samt tage beslutninger omkring regler, teknik, taktik og bedømmelser af aktiviteten. Børnenes interpersonelle og intrapersonelle kompetencer er blevet udviklet via deltagelse i problem- og konfliktløsning og muligheden for at mærke egne følelser og reaktioner samt opleve andres i forbindelse med de forskellige aktiviteter.

Udfordringer

Evalueringen viser, at et ambitiøst projekt som Go-Active giver en række udfordringer, som teammedlemmerne må forholde sig til med henblik på at skabe den bedst mulige organisering

omkring aktiviteterne. Det drejer sig om følgende forhold:

- Tid (konflikt med andre forpligtelser, som børnene har).
- Økonomi og logistik relateret til specifikke aktiviteter (en krævende dynamisk planlægning).
- Samarbejde med partnere i lokalmiljøet (foreninger).
- At knytte bæredygtige bånd til familierne.
- At fastholde kontinuerlig deltagelse.
- Inklusion af "stærke" og aktive børn.
- Projektets bæredygtighed.

Anbefalinger

I rapportens kapitel 10 gives en række anbefalinger for planlægning og organisering af interventioner, der sigter efter at involvere udsatte og inaktive børn og unge i sundhed/idræt og bevægelse.

8. Go-Actives partnerskaber

Af Bjarne Ibsen

Go-Active havde bl.a. til formål

'at udvikle samarbejdet omkring børns sundhed med DGI-byens foreninger, kommunale og andre tiltag på Vesterbro, sådan at der opnås et positivt samspil, en synergieffekt, til fordel for tiltagene og for børnene'.

og

'at afdække fordele og ulemper ved det organisatoriske arbejde i udviklingen og opbygningen af et projekt med udfordringer i forhold til mange samarbejdspartnere (skoler, fritidsklubber, foreninger, andre projekter)'.

I dette kapitel analyseres denne del af Go-Active. Analysen koncentrerer sig om at belyse følgende spørgsmål:

1. Hvordan vurderer de forskellige samarbejdspartnere Go-Active?
2. Hvordan har samarbejdet mellem Go-Active / DGI-byen og de forskellige lokale institutioner og foreninger fungeret?
3. Hvilke faktorer har betydning for udviklingen af et godt partnerskab mellem lokale aktører omkring et fælles mål?

8.1. Et organisationsteoretisk udgangspunkt

Siden 1930'erne har der i organisationslitteraturen været enighed om, at valg af organiseringsform har stor betydning for opgaveløsning (Egeberg, 1999; Gulick, 1937). Men forestillingen om, at der findes én rigtig måde at organisere sig på (Taylor, 1992), er der ikke mange der tror på i dag. Derimod kan man godt sige noget om, hvilke fordele og ulemper der er ved forskellige organisationsmodeller og forsøge at få maksimalt udbytte af fordelene og minimere ulemperne ved den model, man har valgt.

Go-Active er gennemført - ligesom en række andre forebyggelsestiltag - i et samarbejde mellem forskellige organiseringsformer. I nærværende projekt mellem DGI-byen, foreninger, fritidsklubber, skoler og andre projekter. Forebyggelsesindsatser kan ikke afgrænses til én institution og én forvaltning, fordi indsatserne skal integrere de forskellige sammenhænge, vi lever og færdes i. Indsatsen finder sted der, hvor vi bor, arbejder, går i skole, udfolder os i fritiden og færdes i det offentlige rum. Indsatsens karakter nødvendiggør koordination mellem forskellige organisationer og forvaltninger. Antagelsen er, at karakteren af koordineringen er afgørende for, hvor effektiv den konkrete indsats er. Koordination er således ønskværdig, hvis resultaterne af denne koordinering er større og bedre end resultaterne af beslutninger og handlinger, der er truffet af hinanden uafhængige aktører.

Undersøgelsen er således inspireret af og tager afsæt i såvel implementeringsteori som partnerskabsteori.

Implementeringsteori

Studier har vist at *forståelse*, *vilje* og *evne* er centrale begreber, når man taler om implementering og forankring af nye tiltag og projekter (Lundquist, 1987; Vedung, 1997).

Forståelse drejer sig om at udforske, hvorvidt de centrale aktører og samarbejdspartnere har forstået og tilslutter sig målet med samt omfanget og karakteren af den konkrete opgave.

Vilje handler om, hvorvidt aktørerne har en grundlæggende vilje til og interesse for at virkeliggøre de mål og aktiviteter, der gælder for projektet. Det afdækker, om formålet/emnet/aktiviteterne prioriteres, og hvorvidt projektet har opmærksomhed i den enkelte organisation og forvaltning.

Evner drejer sig om, hvorvidt de centrale aktører og samarbejdspartnere har de nødvendige evner (kompetencer og faglighed) og ressourcer (økonomi og tid) til at gennemføre aktiviteterne. Det handler i denne sammenhæng både om specifikke faglige kompetencer inden for idræt og bevægelse og om viden om og erfaring med samarbejde med andre organiseringsformer.

Det antages, at der på tværs af parterne er forskelle på forståelsen, viljen og evnerne i forhold til formålet med Go-Active. Men det antages også, at der er forskel derpå i den enkelte organisation.

Partnerskabsteori

Go-Active tager bl.a. sigte på at etablere partnerskaber, der kan defineres som 'en struktureret, gensidigt forpligtende og dialogbaseret samarbejdsform mellem forskellige sektorer, der ved at kombinere deres ressourcer og kompetencer arbejder sammen for at løse konkrete problemer, udvikle processer og/eller nye aktiviteter' (Høyer-Kruse m.fl., 2008).

Partnerskab er således – i teorien – noget andet og mere end 'samarbejde', hvor man arbejder for et fælles mål, og det er heller ikke identisk med 'netværk', som typisk består af en række personer eller organisationer med en eller flere fælles karakteristika eller interesser (f.eks. at de holder til i samme område (f.eks. Vesterbro) eller beskæftiger sig med det samme (f.eks. idræt)), men ikke behøver at have et konkret samarbejde. Et partnerskab er mere forpligtende og til gavn for begge parter. Samarbejdet i et partnerskab er på den ene side – ideelt set – ligeværdigt, men parterne behøver ikke at have fælles mål. Den afgørende forudsætning for et partnerskabs eksistens og fortsættelse er, at hver part opnår noget ved samarbejdet, som de ikke ville opnå ved ikke at deltage i partnerskabet.

Nærværende undersøgelse bygger på viden fra tidligere analyser af partnerskaber (Høyer-Kruse m.fl., 2008), der indkredser følgende forhold som betydningsfulde for partnerskaber mellem foreninger og kommunale institutioner:

- 1) *De overordnede politiske rammer/vilkår for etablering af partnerskaberne.* F.eks. de vilkår som kommuner og foreninger har for at indgå i et samarbejde i den enkelte kommune.
- 2) *Den lokale kontekst.* Partnerskabet afhænger bl.a. af forholdet mellem lokalområdet og foreningen, hvilken rolle foreningen spiller i lokalsamfundet, og hvad der generelt karakteriserer lokalsamfundet.
- 3) *Organisationsformen.* Partnerskaber afhænger også af organisatoriske forhold, det vil f.eks. sige, hvilken type forening den lokale idrætsforening er. Er det aktivitets- /disci-

plinorienterede foreninger, idébaserede foreninger eller mere lokalt orienterede foreninger?

- 4) *Aktørerne/ personerne*. Endelig afhænger partnerskabet i høj grad af, hvilke personer der engagerer sig deri. Blandt andet er det centralt at se på, hvad der motiverer de enkelte aktører til at tage del i partnerskabet, samt hvordan de enkelte aktører bliver omstillingsparate til de forandringer, der sker ved indgåelsen af partnerskabet.

8.2. Metode

Analysen bygger for det første på en række semi-strukturerede interviews og for det andet på de vigtigste samarbejdspartneres besvarelse af et mindre spørgeskema.

Interviewene blev gennemført i to runder. Den første i perioden fra december 2010 til april 2011. Den anden i maj 2012, hvor Go-Active nærmede sig sin afslutning. I de fleste af interviewene deltog repræsentanter fra to eller flere institutioner. Nedenstående oversigt viser, hvilke institutioner og foreninger, der er blevet interviewet. Børnevægtscentret, Studenter Settlementet, Foreningen Familieidræt og skolerne blev interviewet to gange, mens fritidsklubberne, Kulturværkstedet Dagmar og Foreningssguiderne kun blev interviewet i foråret 2012, hvor projektet nærmede sig sin afslutning. I midtvejsevalueringen af projektet blev de interviewede institutioner og foreninger præsenteret, og derfor gentages dette ikke her.

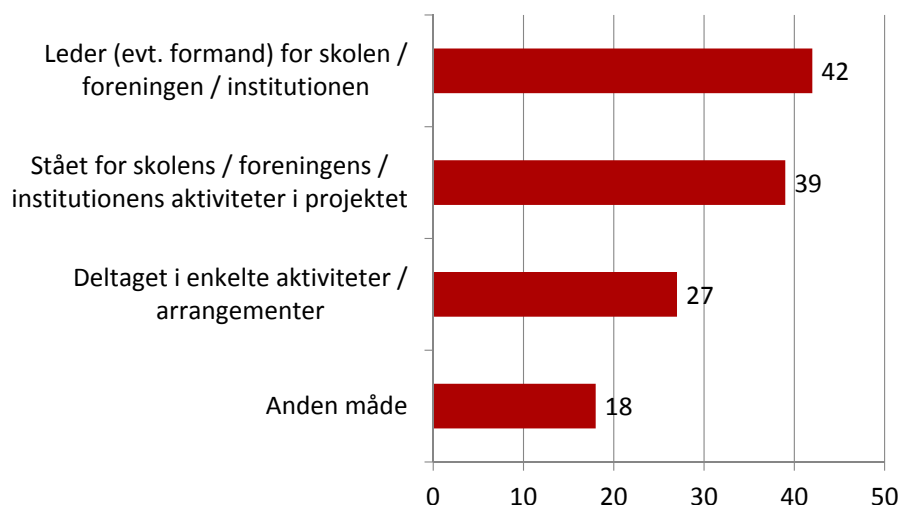
Interviewene fokuserede på personernes oplevelse af Go-Active og især samarbejdet om projektet. Interviewene varede mellem 40 og 55 minutter og foregik i DGI-byen.

Gennemførte interviews

Dato	Institution / forening
1. december 2010	Børnevægtscentret, kost- og motionsvejleder
7. december 2010	Studenter Settlementet, leder og souschef
9. december 2010	Skolerne, 2 idrætslærere og souschef
23. maj 2012	Fritidsklubberne Vesterbro Ungdomsgård og Bryggergården
29. maj 2012	Kulturværkstedet Dagmar og Studenter Settlementet
29. maj 2012	Foreningssguiderne og Børnevægtscenteret
29. maj 2012	Skolerne, 2 skoleledere og en idrætslærer
29. maj 2012	Foreningen Familieidræt

Spørgeskemaet blev sendt til de personer, institutioner og organisationer, som Go-Active og DGI-byen især har samarbejdet med om projektet. Af i alt 52 personer besvarede 31 spørgeskemaet helt eller delvist (figur 8.1). Det blev dels besvaret af ledere for de institutioner eller foreninger, som deltog i samarbejdet, dels af lærere, instruktører og andre, som var involveret i gennemførelsen af de konkrete aktiviteter for børn.

Figur 8.1. Spørgeskema besvaret af de vigtigste samarbejdspartnere (31 af 52 mulige)

8.3. Samarbejdspartnernes vurdering af projektet

De fleste af samarbejdspartnerne giver udtryk for, at de har været tilfredse med udviklingen i Go-Active. 30 pct. svarer, at de er 'meget tilfredse', mens 45 pct. giver det lidt mere forbeholdne svar, at de er 'tilfredse' med forløbet. Kun 3 pct. (1 person) svarer 'utilfreds' (figur 8.2).

Figur 8.3 nuancerer imidlertid denne overordnede meget positive vurdering af projektet. Halvdelen af samarbejdspartnerne (der har besvaret spørgeskemaet) er enten 'meget enig' eller 'enig' i, at projektet har nået det fleste af sine mål, men det er samtidig værd at bemærke, at en del af respondenterne ikke kan forholde sig til påstanden. Givetvis fordi de ikke har et større kendskab til hele projektet, da de kun har deltaget i en afgrænset del deraf.

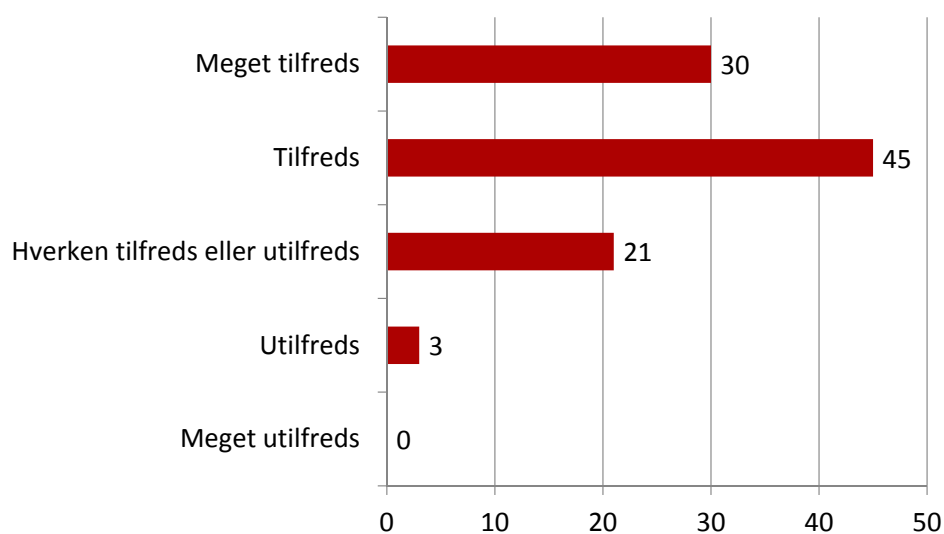
Størst tilslutning er der til påstanden, at erfaringerne fra dette projekt kan bruges i kommende projekter. Det er 23 pct. 'meget enig' i, mens 61 pct. svarer 'enig'.

Omkring hver tredje af respondenterne erklærer sig 'meget enig' eller 'enig' i udsagnet, at det ikke er lykkedes at rekruttere de børn til projektet og de forskellige aktiviteter, som forventet, men en lidt større andel er dog 'uenig' i dette negative udsagn.

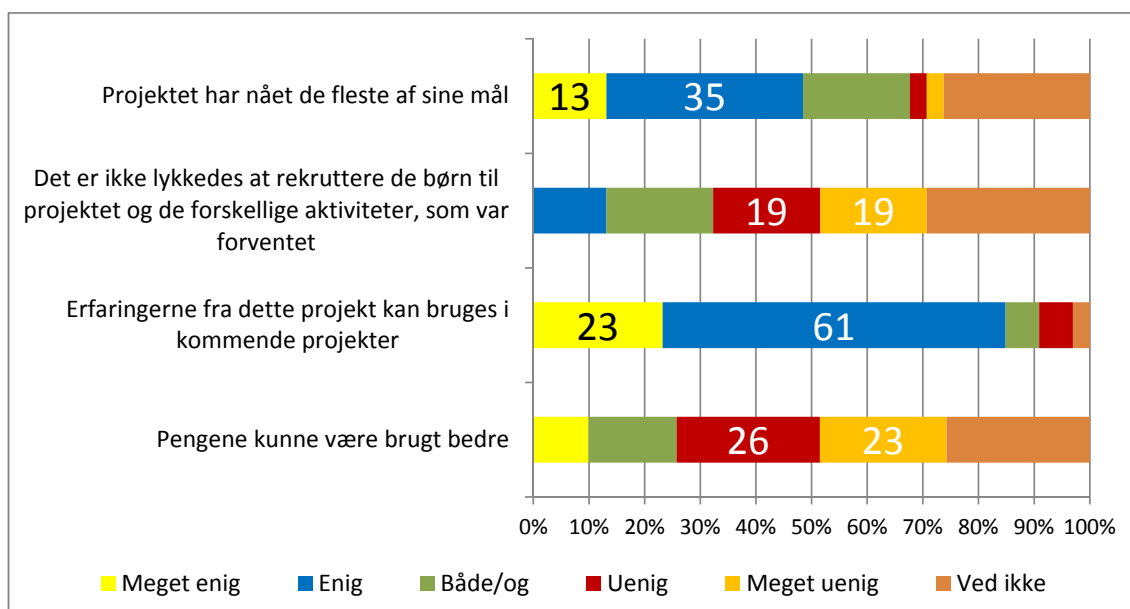
Endnu færre – omkring hver fjerde af respondenterne – tilslutter sig udsagnet, at pengene kunne være brugt bedre, mens halvdelen er uenig i udsagnet. Men her er der også forholdsvis mange, som ikke kan forholde sig til påstanden.

Ser vi på vurderingen af projektets ledelse og den vejledning og hjælp, samarbejdspartnerne har kunnet få, er vurderingen også meget positiv (figur 8.4). Syv ud af ti er enig i påstanden, at ledelsen af projektet har fungeret godt, og næsten lige så mange svarer, at de har fået god vejledning. Bemærk dog at forholdsvis få giver svaret 'meget enig' på de to udsagn. Mere end halvdelen af respondenterne kan ikke forholde sig til påstanden, at kurserne har været gode. Givetvis fordi de ikke har deltaget i eller har kendskab til dem. Det vidner også om, at samarbejdet med og kendskabet til Go-Active ikke er så tæt for en stor del af samarbejdspartnerne vedkommende.

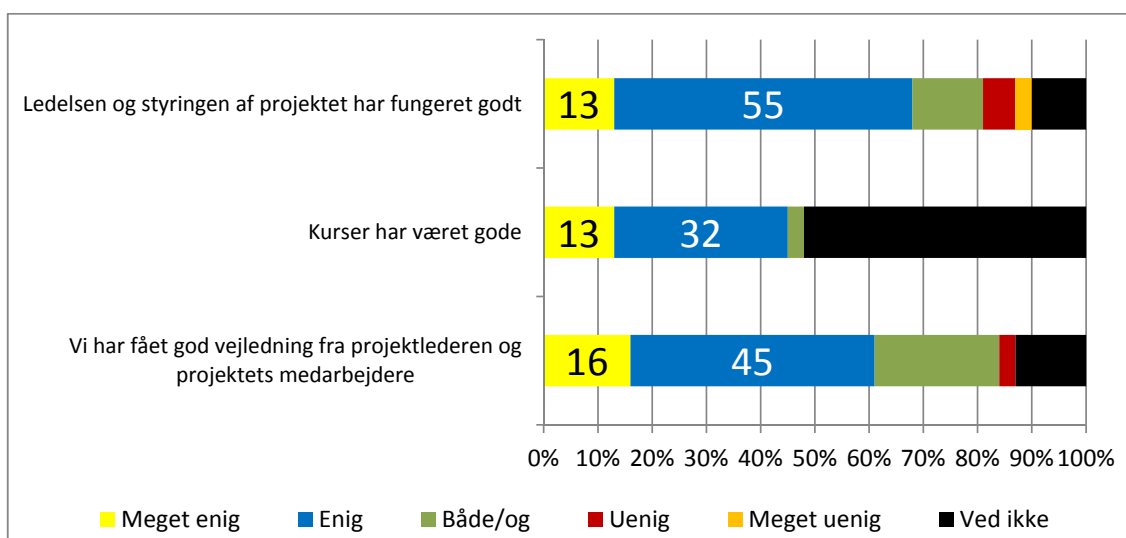
Figur 8.2: Samarbejdspartnersnes tilfredshed med den måde, som Go-Active har udviklet sig?

Figur 8.3. Samarbejdspartnersnes vurdering af Go-Actives overordnede mål

Figur 8.4. Samarbejdspartnersnes vurdering af Go-Actives ledelse, kurser og vejledning

Interviewene giver mere nuancerede vurderinger af projektet. Det, som samarbejdspartnerne især har værdsat ved projektet, er

- DGI-byens ressourcer, kontakter og viden.
- de samarbejder og konkrete aktiviteter, som projektet har muliggjort (se senere).
- arrangementerne som Go-Active har stået for (bl.a. Bevægelsesteater-ugen).
- kurserne, som får mange rosende ord.

Trods dette opleves Go-Active mere som et supplement end som noget nyt, og de interviewede gav også udtryk for mere kritiske vurderinger af projektet.

For det første mener flere, at projektet har haft for lidt fokus på de mest socialt udsatte. Nogle af de interviewede har indtryk af, at det især er de børn, der i forvejen er aktive, som har deltaget. Kulturværkstedet Dagmark synes dog, at de i projektet 'Piger på tværs' har formået – via deltagelsen i Go-Active – at engagere nogle af de mest udsatte børn.

'Vi har i høj grad ladet det være op til børnene, hvad de gerne ville. For nogle børn har det været svært at fastholde dem i sådanne sociale aktiviteter. Det er meget usikre børn, og hvis ikke det er noget, som de kender, siger de hurtigt fra'

Skolernes deltagelse i projektet var i høj grad motiveret af et ønske om at gøre mere for de udsatte børn. Vesterbro Ny Skole fortæller, at de har et meget differentieret elevgrundlag – med elever fra ressourcestærke familier og fra svage familier og både danske og tosprogede. Skolens motivation for at gå med i projektet var primært at få de tosprogede til at deltage mere aktivt i klubber og foreninger.

'Det gælder om at få børnene ud og få dem mere fysisk aktive, for vi kan ikke nå dem med de to timers aktivitet i idræt om ugen.'

Engskolen består hovedsageligt af børn af familier fra de laveste sociale lag. Børnene har dårlig kondition og dårlig motorik, og de bevæger sig generelt ikke ret meget. Men de kan godt lide idræt.

'Derfor er vi selvfølgelig med – både pga. det fysiske, men også pga. det sociale aspekt. Projektet er en mulighed for måske at få de stærkeste af vores elever ud i en idrætsforening. Der er elever, der går i en idrætsforening, men de går der i relativt kort tid. Fordi de ikke kan følge med hverken med færdighederne eller i omklædningsrummet bagefter. De har også lavt selvværd og lav selvtillid, hvilket kan bygges op i gode idrætsaktiviteter.'

Vesterbro Ny Skole synes der gennem tiden har været mange gode ideer med projekter på Vesterbro, men der er ikke rigtig noget, der er blevet til noget. Repræsentanten fra skolen mener, at det nye ved Go-Active er, at det vil forankre klublivet ude på skolerne. Det tager selvfølgelig tid at bygge op, men den lokale forankring gør det nemmere på lang sigt. 'Børnene er på skolen og skal bare gå lige over i gymnastiksalen', siger hun.

Flere af de interviewede synes dog ikke, at projektet har fået fat i det antal, som forventedes. Det gælder især Engskolen og Oehlenschlägersgades skole. En stor årsag til det er, mener de, at idrætslæreren ikke har en rolle i forbindelse med aktiviteterne. Det ville dels gøre, at børnene var mere trygge ved at deltage og dels gøre, at lærerne havde større ejerskab til og dermed reklamere mere indgående for aktiviteterne. Der skal være nogle kendte ansigter. Det kræver dog ekstra økonomiske midler, så lærerne kan stille op og deltage i aktiviteterne, siger skolelederne.

For det andet synes nogen, at projektet har været for teoretisk, akademisk, koncept-agtigt og topstyret til forskel fra det nære og erfaringsbaserede. Go-Actives ønsker om kontrol og kraveterlevelse har stået overfor et ønske fra nogle af samarbejdspartnerne – især skolerne og Settlementet - om autonomi og handlefrihed. Settlementets souschef udtrykte det på denne måde i det første interview:

'I Settlementet plejer vi at være praktiske hurtigt, drage os nogle erfaringer og så snakke. Det er omvendt her [i DGI-byen], hvor jeg har været med til at sidde på et kontor og snakke teori i lang tid for først efter ½ år at gå ud i praksis ... I Go-Active snakker man rigtig meget omkring projektet, men når aldrig ind til kernen. Skriftlighed og dokumentation har fyldt meget i projektet, især det første halve år. Der er en del registrering osv. Der er nogle rammer, man hele tiden skal opfylde ... Go-Active har en god tilgang til aktiviteter og ved meget om at lave aktiviteter – vi ved meget om børnene og relationsarbejdet med dem. Jo mere praksis jo mere tænder vores medarbejder ... Jeg tror, det er vigtigt, at i et projekt, der skal skabe netværk osv., at der er forståelse for, at folk tænker forskelligt, og det ikke er alle, der har lyst til at blive belært. Nogle er praktikere, og andre er akademikere. Vi har forskellige virkeligheder.'

Settlementets medarbejdere følte sig i begyndelsen fremmedgjorte over for det, der foregik i Go-Active. Der var en afstand, som de oplevede som 'de der inde i DGI-byen' og 'de der ude i Settlementet'. Det er en erfaring og en problemstilling, der sidenhen er blevet handlet på.

Og ved afslutningen af projektet, da Settlementet igen blev interviewet, gav de interviewede udtryk for, at det ikke mere var et problem.

For det tredje efterlyser nogle af samarbejdspartnerne mere aktivitet tæt på børnene – fysisk såvel som mentalt – med støtte fra voksne. Det er således Engskolens erfaring, at hvis man skal have fat i de idrætssvage, så skal aktiviteten være tæt på, og så skal det være idræt med nogle kendte ansigter. Repræsentanten for skolen synes, at Go-Active har haft en lidt tøvende holdning til dette spørgsmål.

'Der oplever jeg, at man i det her projekt har været optaget af, at resultatet skal være alment gældende. Vi tør ikke rigtig køre på den her, at det skal være personafhængigt, for så er bekymringen. Hvad så hvis den her person bliver syg eller forsvinder hen til noget andet, så står vi her med et falleret projekt. Det er på den måde, vi også er blevet koblet lidt af projektet'.

En idrætslærer mener, at de burde være mere inddraget i praksis, og at det er af helt afgørende betydning for at få flere børn med i projektet. De tror, at det er nemmere for dem som lærere at inddrage børnene i projektet, hvis de var en større del af projektet. Skolelederen for Engskolen, som er en specialskole, giver udtryk for den samme tanke.

'Jeg ville ønske en helhedsskole og altså ikke en heldagsskole, hvor vi i højere grad tænker på hele barnet. Vores børn er meget afhængige af trygheden til deres lærer. Så for vores børn ville det være helt fantastisk, hvis vi kan have aktiviteter på skolen, som vi står for'.

Andre er dog mere skeptiske overfor denne tanke. 'Foreningsguiderne' tror ikke på, at det hele skal foregå i en heldagsskole eller helhedsskole. Repræsentanten mener, at der er en kvalitet ved, at børnene kan komme forskellige steder. De synes, at det er godt, at skolen har en større rolle i forhold til de svageste børn, men synes ikke at lærerne har det overblik over aktivitets-mulighederne, som foreningsguiderne har. Endvidere synes hun, at det er vigtigt, at børnene også kommer væk fra skolen, hvis barnet ikke har et godt forhold til skolen og sine kammerater. Hvis det skal være skolernes opgave at hjælpe eleverne i gang, så skal det være en lærer, som har dette kendskab til aktivitetsmulighederne.

For det fjerde efterlyste nogle af de interviewede mere erfaringsopsamling og flere møder, hvor alle involverede kunne have deltaget (især skolerne som efterlyser det). En skoleleder udtrykker det på denne måde.

'Vi indsamler jo nogle erfaringer, og hvad kan vi bruge dem til. jeg synes ikke, at vi rigtig har lært af vores erfaringer herfra. Noget af det, som vi er blevet opmærksomme på, er denne målgruppe ... Vi vil jo gerne have fat i denne målgruppe, og vi vil gerne have fokus på sund mad, motionsvaner mv. Jeg synes, at vi kunne have gjort mere ud af, hvilke erfaringer vi nu har fået vedr. denne målgruppe. Hvordan vi kommer ind til den. Hvad er det, de ønsker, de efterspørger. Jeg mangler noget på den udviklende del'.

For det femte efterlyste flere af de interviewede Go-Actives – men nok mere DGI-byens – involvering i Vesterbro, ex. i diskussionerne om områdefornyelsen. En af de interviewede skoleledere siger det på denne måde.

'Hvem er det, som altid er med i sådanne sammenhænge, f.eks. i møder om områdefornyelse på Vesterbro). Det er Settlementet. De er der altid. Det er der nogen, som synes er for meget, men man må give dem den kredit, at de er der ... fordi de er en central del af bydelen, og det er DGI-byen bare ikke Hvis DGIbyen eller Go-Active var troppet op til møder om f.eks. Litauens Plads og andre møder om Vesterbro, så var man også begyndt at tage dem alvorligt, men det gør de jo ikke ... En samlende instans på Vesterbro, det er de ikke'

For det sjette fremførte flere af de interviewede en kritik af den måde, Go-Active blev etableret uden inddragelse af en række af de senere (ønskede) samarbejdspartnere. Repræsentanterne fra klubberne gav udtryk for, at de først hørte om projektet, da nogle af børnene fortalte om det, og det betød, at klubberne i begyndelsen oplevede projektet som en konkurrent. Andre mener, at projektet i for lille grad tog udgangspunkt i de strukturer og erfaringer, der er opbygget på Vesterbro.

Vil samarbejdet fortsætte?

Hvordan ser samarbejdspartnerne på værdien af et fortsat samarbejde? Hver tredje er 'meget enig' i udsagnet, at 'min organisation har lyst til at fortsætte i et samarbejde', mens næsten 50 pct. svarer 'enig'. Dvs. stor lyst til en fortsættelse (figur 8.5). Men i interviewene giver flere også udtryk for, at samarbejdet ikke afhænger af Go-Active. *'Vi samarbejdede allerede inden projektet blev etableret'*. Foreningsguidernes repræsentant siger tilsvarende. *'Vi arbejder meget bredt på Vesterbro, så jeg tror ikke, at Go-Active som sådan har skabt noget nyt i form af nyt samarbejde'*. Og derfor tror hun også, at samarbejdet vil fortsætte, selvom Go-Active stopper. Flere af de etablerede samarbejder forventes at kunne fortsætte. Det gælder især samarbejdet mellem Settlementet og Vesterbro Ny Skole, som projektet har bidraget til at få etableret, og BørneVægtsCenterets motionsaktivitet, som Go-Active også har bidraget til oprettelsen af. Men det kan blive svært at fortsætte den særlige indsats overfor de svageste børn – i form af let tilgængelige tilbud på skolerne.

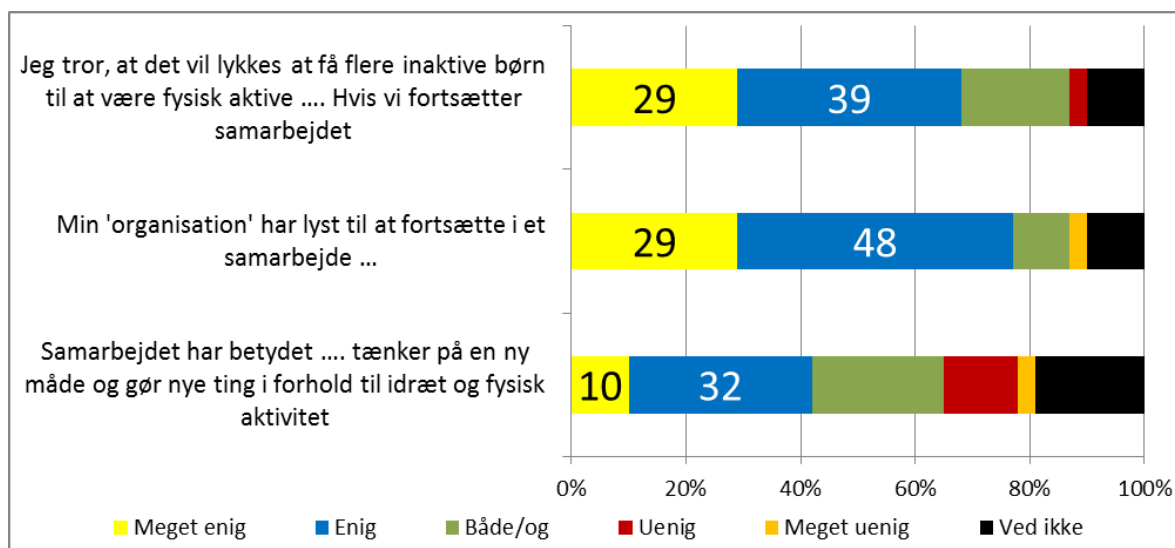
Trods erfaringerne fra dette projekt tror de fleste på, at et fortsat samarbejde ville betyde, at det ville bidrage til at få flere inaktive børn til at være fysisk aktive. Men når pengene hører op, så tvivler flere på, at børnene fortsat vil gå til aktiviteterne, hvis de ikke mere er gratis. Settlementet giver udtryk for, at det væsentligste problem er manglen på kontinuitet.

'Når Go-Active er væk, så er vi her stadig ... Der skal ikke være så mange lag og forskellige institutioner dertil ... Og det skal ligge på hver skole. Vigtigt at skolerne har en helhedsorienteret tilgang til børnene, så de også tænker på deres fritid. Så skal foreningerne og klubberne nok hægte sig på. Men skolen er den centrale institution ... Go-Active har selvfølgelig også været med til at skabe sammenhænge, men det kom også til at lægge et lag imellem 'os' og børnene. Man gjorde tingene på en anden måde, som skabte en distance til os og børnene, bl.a. i form af afkrydsning, besvarelse af spørgeskema mv.'

Flere mener, at en fast koordinator er en nødvendighed, hvis samarbejdet skal fortsætte eller udvikles. Settlementet synes, at skolen skal have en central rolle som 'fritidsformidler'. Dette er der dog ikke enighed om blandt de interviewede. Foreningsguiderne synes ikke, at skolerne / lærerne har det nødvendige overblik over aktivitetsmuligheder.

Interessant nok er det forholdsvis få, som mener, at samarbejdet har betydet, at institutionen eller foreningen nu tænker på en ny måde i forhold til idræt og fysisk aktivitet.

Figur 8.5. Samarbejdspartnersnes vurdering af fortsættelsen

8.4. Partnerskaberne

'Der er allerede masser af samarbejde, netværk og partnerskaber på Vesterbro'. Denne selvforståelse mødte vi flere gange under interviewene. Men er det en myte? Og har Go-Active styrket samarbejdet?

Det er ikke nyt for parterne på Vesterbro – hverken for Settlementet, skolerne, Børnevægtcentret eller Foreningsguiderne - at arbejde i partnerskaber. Der er på flere områder etablerede samarbejder, og derfor har parterne haft nogle erfaringer at bygge videre på (Petersen, 2010).

Igennem mange år har der været tradition for at samarbejde på tværs af skoler, fritidsklubber og idrætsforeninger. Bl.a. findes Vesterbro Idræts Samvirke, som fungerer som en slags paraplyforening for idrætsforeningerne, og man har etableret et samarbejde mellem fritidsklubberne i form af Vesterbro Idræts Klubber. Endelig er der også et tæt samarbejde mellem skolerne.

Udover de etablerede samarbejds-fora på tværs af de forskellige institutioner og foreninger er Vesterbro kendetegnet ved sin mangeårige tradition for at etablere tilbud til børn og unge uden for det etablerede institutions- og fritidsmiljø. Udover Studentersettlementets opsøgende arbejde på gadeplan, rummer bydelen flere gratis væresteder og tilbud, som henvender sig til den målgruppe af børn og unge, som ikke deltager i de faste fritidstilbud i klubber eller foreninger. Her findes Fisken i Dybbølsgade, Kulturværkstedet Dagmar i Borgerhuset på Halmtorvet samt Børnekulturstedet i Lyrskovsgade i kælderen under Biblioteket.

Hvor tæt har samarbejdet om Go-Active været?

Projektet har især haft et tæt samarbejde med skolerne på Vesterbro og Settlementet. Mindre tæt og mere afgrænset har samarbejdet været med fritidsklubberne og særlige institutioner som BørnevægtsCenteret og Kulturværkstedet Dagmar.

Svagest – ja næsten ikke forekommende – har samarbejdet været med idrætsforeninger, selvom viljen fra begge sider har været til stede. Det kan hænge sammen med, at mange foreninger har lange ventelister. Det er ofte de traditionelle aktiviteter så som svømning og gymnastik, der er fyldt helt op. Men et ulige forhold mellem en 'professionel' organisation med lønnede medarbejdere som Go-Active og en 'frivillig' forening, der ikke har de samme ressourcer og heller ikke arbejder og fungerer på samme måde, er også en væsentlig erfaring (udddybes nedenfor).

Samarbejdets tæthed med forskellige institutions- og organisationstyper

Organisatonstype	Tæt samarbejde	Middel samarbejde	Svagt samarbejde
Skolerne	X		
Settlementet	X		
Særlige institutioner		X	
Fritidsklubberne		X	
Idrætsforeninger			X

Hvad har samarbejdet bidraget til?

Go-Active har muliggjort aktiviteter og samarbejde, som det ellers havde været svært at få etableret:

- Skolerne: Muliggjort aktiviteter efter skoletid, som skolerne ikke selv har ressourcer til.
- Settlementet: Samarbejde med især Vesterbro Ny Skole, som projektet skabte mulighed for (i form af medarbejder lønnet af Go-Active). Lederen svarer, at det altid har været svært at få skabt et tæt samarbejde med skolerne, men det har Go-Active hjulpet med. Man forventer da også, at aktiviteterne på Vesterbro Ny Skole kan fortsætte, men tvivler på, at det vil lykkedes på Engskolen.
- Fritidsklubberne: Nogle nye og spændende aktiviteter og nogle instruktører, der har en særlig kompetence inden for idræt og bevægelse
- Børnevægtscenteret: Fysisk bevægelse og leg for overvægtige børn, som er blevet en succes, og derfor er der givet 'politisk' støtte til en fortsættelse deraf. Skabt rammerne for aktiviteter, centeret ikke selv havde mulighed for.
- Foreningsguiderne: Inspireret til nye aktiviteter, som børnene har lyst til, og som guiderne så efterfølgende har kunnet hjælpe børnene med at finde et sted, hvor de kan gå til aktiviteten. Men også at styrke det formål, som Foreningsguiderne arbejder for. Repræsentanten for Foreningsguiderne siger. *'Logikken er, at vi har det samme mål, så hvorfor ikke gøre det sammen.'*

Hvad har kendetegnet samarbejdet og partnerskaberne?

Det har fortrinsvis været et samarbejde 'to og to', hvor Go-Active har hjulpet med at få samarbejdet op at stå, end et samarbejde i et større og mere institutionaliseret netværk.

Det karakteriserer også partnerskaberne, at hver institution eller forening synes, at samarbejdet skal bygge på denne organisations grundlag, selvforståelse og præmisser. F.eks. mener fritidsklubberne, at de har erfaring med arbejdet med de 'svage børn', så hvis aktiviteterne lå i klub-regi, kunne de bruge nogle af deres ressourcer på at engagere disse børn. Settlementets souschef og en medarbejder fortæller således om deres deltagelse i et uddannelsesforløb i Go-Active, som de synes var målrettet skoleverdenen og for teoretisk. *'Jeg er da i tvivl om, hvor meget især den medarbejder, jeg har med, får ud af det, fordi det er meget akademisk'*. I stedet foretrækker hun, at man lærer af hinanden og med hinanden ude i praksis.

Endvidere giver samtalerne med de forskellige parter indtryk af, at parterne i lille grad har videregivet 'organisationens' erfaringer, kompetence, ekspertise mv. til andre. F.eks. BørnevægtsCenterets erfaringer med svært overvægtige, som Foreningen Familieidræt kunne have glæde af. I det hele taget kunne parterne i højere grad have brugt hinandens styrker og erfaringer, f.eks.:

- Skolerne: 'nærheden og de kendte ansigter'.
- Fritidsklubberne: Kender mange af de idrætssvage børn og har pædagogisk erfaring med at engagere dem.
- Settlementet: Stor erfaring med målgruppen og 'gadearbejde'.
- BørnevægtsCenteret: Stor viden om overvægtige børn.
- Go-Active: Udvikling af aktiviteter, helhed og overblik, skabe samarbejder, ressourcer og inspiration.

Etableringen af Go-Active åbnede imidlertid ikke kun for mere samarbejde og flere aktiviteter for børnene. Det blev også en konkurrent for nogle af de lokale idræts- og fritidstilbud. En af repræsentanterne for fritidsklubberne siger, at

'vi er blevet tvunget lidt til at være lidt mere oppe på dupperne. Så vi er bedre til at fastholde børnene og aktivere dem. Go-Active har været en konkurrent, som har betydet, at man måtte udvikle sig'

Samtidig synes en af fritidsklubberne også, at det er lidt underligt, at der er blevet brugt en masse penge på et nyt samarbejde i stedet for at udvikle det, som allerede findes i form af Vesterbro Idræts-klubber (som er en slags forening for fritidsklubber, så de falder ind under folkeoplysningslovens regler for at kunne benytte DGI-byen).

Det kendetegner som tidligere nævnt partnerskaber, at de enkelte parter ofte har deres egne mål og motiver med at indgå i partnerskabet, og det gælder også partnerskaber om Go-Active. Derfor er det vigtigt, at der bruges tid på at opnå en gensidig forståelse for hinandens motiver med projektet. Det er ikke en hindring at have forskellige mål og motiver, men forståelse for hinanden er en forudsætning for et frugtbart partnerskab, hvor begge parter føler, de får noget ud af det. Og det er vigtigt at være bevidst om, at relationerne i forskellige partnerskaber kan være meget forskellige. F.eks. er partnerskabet mellem BørnevægtsCentret

og Go-Active primært et ”give-and-take” partnerskab. Den ene part har de overvægtige børn, mens den anden (DGI-byen) har faciliteterne.

’Go-Active er en adgang til, at vi kan træne de her børn. Vi bruger hinanden. De bruger os til at få børn, fordi vi har børnene. For os er det svært at finde lokaler, så det bruger vi dem til. Jeg ser mig ikke som en del af Go-Active. Men det er vores samarbejdspartner. Derudover er Go-Active også en adgang til noget faglighed ... For os er det [formålet] helt klart at give børnene et bedre tilbud, fordi de efterspørger noget fysisk aktivitet. Det kan vi give dem nu. Det styrker helt klart vores tilbud i BørnevægtsCentret ... Vi mangler nogle lokaler, der ikke indbyder til genoptræning, men til alt muligt andet. Hvis ikke der var kontakten til Go-Active, ville vi ikke kunne tilbyde det samme, fordi det er svært at få faciliteter i Københavnsområdet. Børnene synes, DGI-byen er sej, og det er positivt for, at de kommer’.

Den bedste udvikling af et partnerskab kommer gennem erfaringer, hvor man risikovilligt investerer ressourcer og løbende evaluerer og tilpasser samarbejdet. Hvis et partnerskab skal blive til noget – og etableres mere permanent - kræver det et gensidigt ønske om at ’ville hinanden’. Især i begyndelsen er partnerskabet sårbart, hvis ikke man mødes og taler sammen. I tillæg til sine vante aktiviteter er man nødt til at tænke i organisationsudvikling og sætte sig ind i samarbejdspartnerens mål og motiver, der ofte er forskellige fra egne mål og motiver.

Et godt partnerskab bygger på ligeværdighed. Men det kan være svært at skabe i samarbejdet mellem et projekt som Go-Active med lønnede medarbejdere og en masse krav – som bevillingen kræver af projektet – og en frivillig forening. Det er samarbejdet med Foreningen Familieidræt et eksempel på. Det er en ny forening, som er vokset meget hurtigt til i dag 550 medlemmer - på kun tre år. Foreningen var oprindeligt stærkt interesseret i et samarbejde, men oplevede en omfattende kommunikation fra projektet som en ’nedskydning’. Mængden var alt for stor deres frivillighed taget i betragtning. Dvs. at drive Familieidræt foregår ved siden af deres primære hverv. Det fik man dog gjort noget ved, så man i stedet mødtes på en række aftalte møder. Desværre kom aktiviteten for overvægtige børn, som tidligere havde deltaget i BørnevægtsCenteret, aldrig op at stå. Man havde to instruktører på plads, men desværre kom der ikke en eneste familie, og langsomt forsvandt instruktørernes motivation. Samtidig har foreningen også måttet sande, at det er meget ressourcekrævende at indgå i et samarbejde af den slags, som Go-Active lægger op til.

’Der sidder nogle ansatte man får mange mails, og bliver hele tiden stillet til regnskab for det ene og det andet samarbejdet kan blive for hårdtDGI har jo også mange ting, som de gerne vil involvere os i, og det kan man nogle gange køre træet i. Jeg kan godt se, at vi kan få meget ud af det, men det kræver meget af foreningen. Og det har vi ikke kunnet, fordi vi er så ny. Der var så meget andet, vi skulle have styr på. Det var snarere os, der havde brug for hjælp, end os der skulle deltage i et projekt, som DGI har iværksat Spørgsmålet er, hvor meget man kan lægge over på foreningerne’.

Forståelse, vilje og evner

En vigtig forudsætning for at få et partnerskab til at fungere og i fællesskab med andre parter at opnå målene dermed er, at de centrale aktører og samarbejdspartnere har *'forståelse'* for målet med samt omfanget og karakteren af den konkrete opgave. Det gælder på flere niveauer og i flere relationer. Det gælder både mellem de enkelte medarbejdere og frivillige fra forskellige organisationer, men det gælder også i de respektive organisationer. Har deltagerne i partnerskaberne forstået målet med samt omfanget og karakteren af projektet?

Evalueringen viser, at alle er bevidste om og engagerede i problemstillingen. Der er således stor opbakning til det overordnede formål for Go-Active og samarbejdet derom. Mere end halvdelen svarer, at det er et centralt projekt i forhold til organisationens formål, og færre end hver femte svarer, at det ikke er så centralt (figur 8.6). Men interviewene viser også, at der er forskellige forståelser og tolkninger deraf. En skoleleder har denne forståelse af, hvem projektet burde målrettes:

'Vi kan jo fra Københavner barometret se, at der er børn, som ikke trives, men vi ved ikke, om det er de børn, vi får fat i med dette projekt. De siger, at de har svært ved at leve op til forventningerne. Men hvilke forventninger. Der findes mange børn af velstillede forældre, der lever et smart liv men mange kommer i klemme, fordi forældre bliver skilt, og en af dem får en ny kæreste. Det er uklart, hvem vi egentlig snakker om, når vi snakker om socialt udsatte ...'

Formålene med at indgå i projektet varierer parterne i mellem, hvilket i sig selv ikke behøver at være negativt, når blot parterne er bevidste om hinandens motiver for at indgå partnerskabet:

- Klubberne: *'Vi har erfaringen med at aktivere målgruppen'*.
- Skolerne: *'Vi har alle børnene, og især de svageste børn føler tryghed ved skolerne og de kendte rammer'*.
- Foreningerne: *'Vi vil gerne, men har svært ved at deltage i et projekt med mange eksterne krav, meget kommunikation mv.'*
- Settlementet: *'Det er vores 'mission', og vi har opbygget en stor erfaring i arbejdet med målgruppen'*.
- DGI-byen: *'Vi kan koordinere aktiviteter, støtte nye samarbejder og inspirere til nye aktiviteter'*.

Den anden forudsætning for en god implementering er *'vilje'*. Der er ingen tvivl om, at de interviewede parter har en grundlæggende vilje til og interesse i at virkeliggøre de mål og aktiviteter, der gælder for projektet. Svarene i spørgeskemaundersøgelsen viser da også, at halvdelen af respondenterne bakker op om udsagnet, at *'der er stor vilje til at bruge de nødvendige midler på projektet'*. Men bemærk, at det kun er 3 pct., der svarer *'meget enig'*, mens 45 pct. svarer *'enig'* (tabel 7.6). Viljen er altså lidt forbeholden. Det er især skolerne, der giver udtryk for, at de har svært ved at finde den nødvendige tid og økonomi til, at lærerne kan deltage i aktiviteterne og på den måde skabe den fornødne tryghed hos eleverne. Man vil gerne være med, så længe der følger penge med. Når det ophører, er man noget mere forbeholden.

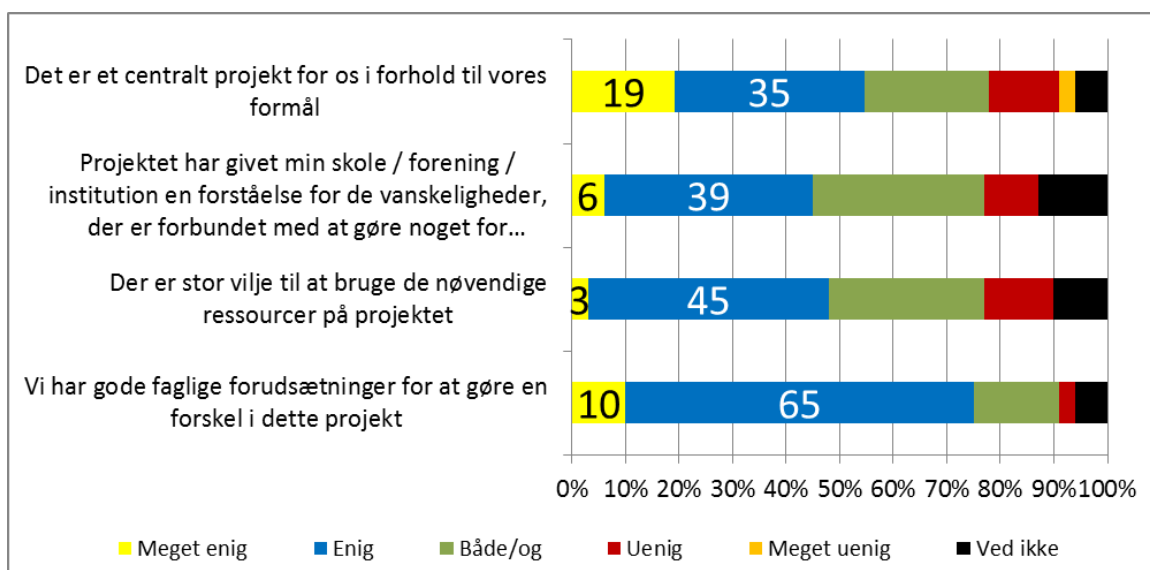
Evalueringen tyder også på, at 'viljen' til at engagere sig i projektet hænger sammen med, hvordan 'egen virksomhed' kan styrkes. Derfor er det også usikkert, hvor meget og hvordan hver part kan og vil lægge ressourcer i det, som Go-Active har gjort, når projektet hører op – selvom man sympatiserer med det overordnede formål. Det vil for det første kræve mange ressourcer fra hver part. Især skolerne giver udtryk for, at de ikke har de nødvendige ressourcer dertil. Klubberne kan måske gøre det, men så skal det i højere grad ske på deres præmisser (synes de). Foreningerne tvivler også på, at de kan.

Den tredje forudsætning for god implementering er, at deltagerne 'evner' kravene til projektet. Dvs. at de centrale aktører og samarbejdspartnere har de nødvendige kompetencer og den krævede faglighed til at gennemføre aktiviteterne. Det handler i denne sammenhæng både om specifikke faglige kompetencer inden for idræt og bevægelse og viden om og erfaring med samarbejde med andre organiseringsformer. Alle parter mener selv, at de har de fornødne kompetencer til at løse deres part af projektet. Tre ud af fire af respondenterne i spørgeskemaundersøgelsen synes, at de har de nødvendige faglige forudsætninger, selvom to ud af tre dog kun svarer 'enig' i udsagnet (tabel 8.6). Men også her fortolkes 'faglig indsigt' forskelligt. Nogle lægger vægt på, at de har en teoretisk baseret indsigt, mens andre synes, at de har den nødvendige 'praktisk-pædagogiske' erfaring (som de mener, er det vigtigste).

En vigtig forudsætning for et godt partnerskab er 'samarbejdsevne'. Men det er en 'evne', som parterne ikke reflekterer så meget over. Det tages nærmest for givet, at man har denne 'evne'. 'Vi har jo masser af erfaring med samarbejde', som en udtrykker det. Der er altså en lille forståelse for, at et godt samarbejde måske forudsætter mere end forskellige erfaringer.

Parterne er mere optaget af at bruge hinanden til at få en større indsigt i de forskellige aktiviteter, som de kan bruge. Klubberne giver især udtryk for, at det har været inspirerende for dem at deltage i nogle af arrangementerne, Go-Active har afholdt, fordi det gav dem en masse gode idéer og inspiration. Skolerne efterlyser til gengæld, at man i højere grad havde brugt projektet til at samle og diskutere erfaringerne med målgruppen – til gensidig glæde for alle parter i projektet.

Figur 8.6. Samarbejdspartnersnes vurdering af projektet: FORSTÅELSE, VILJE OG EVNE

8.5. Sammenfatning

Vedrørende samarbejdet med skoler, fritidsklubber, foreninger og andre institutioner på Vesterbro viser evalueringen følgende:

- Projektet har især haft et tæt samarbejde med skolerne på Vesterbro og Settlementet. Mindre tæt og mere afgrænset har samarbejdet været med fritidsklubberne og særlige institutioner som BørnevægtsCenteret og Kulturværkstedet Dagmar. Svagest – ja næsten ikke forekommende – har samarbejdet været med idrætsforeninger, selvom viljen fra begge sider har været til stede.
- Evalueringen viser, at det fortrinsvis har været et samarbejde 'to og to', hvor Go-Active har hjulpet med at få samarbejdet op at stå, end et samarbejde i et større og mere institutionaliseret netværk.
- Det karakteriserer også partnerskaberne, at hver institution eller forening synes, at samarbejdet skal bygge på denne organisations grundlag, selvforståelse og præmisser. Endvidere viser evalueringen, at parterne i lille grad har videregivet 'organisationens' erfaringer, kompetence, ekspertise mv. til andre.
- Etableringen af Go-Active åbnede imidlertid ikke kun for mere samarbejde og flere aktiviteter for børnene. Det blev også en konkurrent for nogle af de lokale idræts- og fritidstilbud. Derfor var flere af partnerne længe skeptiske og forbeholdne i forhold til Go-Active.

Vedrørende de forskellige samarbejdspartneres 'forståelse', 'vilje' og 'evne' i forhold til projektet viser interviewene følgende:

- Alle er bevidste om og engagerede i at gøre noget for de ressourcetsvage børn på Vesterbro. Der er således stor opbakning til det overordnede formål for Go-Active og samarbejdet derom. Men interviewene viser også, at der er forskellige forståelser og tolkninger deraf. Formålene med at indgå i projektet varierer parterne i mellem, hvilket i sig selv ikke behøver at være negativt, når blot parterne er bevidste om hinandens motiver for at indgå partnerskabet.
- 'Vilje' til at arbejde for formålet er lidt mere forbeholden. Det er især skolerne, der giver udtryk for, at de har svært ved at finde den nødvendige tid og økonomi til, at lærerne kan deltage i aktiviteterne og på den måde skabe den fornødne tryk hos eleverne. Man vil gerne være med, så længe der følger penge med. Evalueringen tyder også på, at 'viljen' til at engagere sig i projektet hænger sammen med, hvordan 'egen virksomhed' kan styrkes. Derfor er det også usikkert, hvor meget og hvordan hver part kan og vil lægge ressourcer i det, som Go-Active har gjort, når projektet hører op – selvom man sympatiserer med det overordnede formål.
- Hvad angår 'evner' til at fremme fysisk aktivitet og sundhed blandt socialt udsatte børn og unge mener alle parter, der blev interviewet, at de har de fornødne kompetencer til at løse deres part af projektet. Men også her fortolkes 'faglig indsigt' forskelligt. Nogle lægger vægt på, at de har en teoretisk baseret indsigt, mens andre synes, at de har den nødvendige 'praktisk-pædagogiske' erfaring (som de mener, er det vigtigste). En vigtig

forudsætning for et godt partnerskab er 'samarbejdsevne'. Men det er en 'evne', som parterne ikke reflekterer så meget over. Det tages nærmest for givet, at man har denne 'evne'. Parterne er mere optaget af at bruge hinanden til at få en større indsigt i de forskellige aktiviteter, som de kan bruge.

Vedr. vurderingen af Go-Actives udvikling, resultater og fremtid viser evalueringen, at de fleste af samarbejdspartnerne har været tilfredse med udviklingen i Go-Active, men graden af tilfredshed afhænger dog af, hvad der spørges om.

- Der er stor tilslutning til, at erfaringerne fra dette projekt kan bruges i kommende projekter.
- Samarbejdspartnerne vurderer også projektets ledelse og den vejledning og hjælp de har fået, meget positivt. Syv ud af ti synes, at projektet har fungeret godt, og næsten lige så mange svarer, at de har fået god vejledning.
- Omkring halvdelen af samarbejdspartnerne synes, at projektet har nået de fleste af sine mål.
- Forholdsvis mange, omkring hver tredje, synes, at det ikke er lykkedes at rekruttere de børn til projektet og de forskellige aktiviteter, som forventet, men en lidt større andel er dog 'uenig' i dette negative udsagn.
- Omkring hver fjerde af samarbejdspartnerne synes, at pengene kunne være brugt bedre, men dobbelt så mange kan ikke tilslutte sig dette.

Interviewene med nogle af samarbejdspartnerne viste, at samarbejdspartnerne især har værdsat følgende ved projektet:

- DGI-byens ressourcer, kontakter og viden.
- De samarbejder og konkrete aktiviteter, som projektet har muliggjort.
- Arrangementerne som Go-Active har stået for (bl.a. Bevægelsesteater-ugen).
- Kurserne, som får mange rosende ord.

Trods denne positive vurdering af projektet opleves Go-Active mere som et supplement end som noget nyt, og de interviewede gav også udtryk for mere kritiske vurderinger af projektet.

- For det første mener flere, at projektet har haft for lidt fokus på de mest socialt udsatte.
- For det andet synes nogen, at projektet har været for teoretisk, akademisk, konceptagtigt og topstyret til forskel fra det nære og erfaringsbaserede.
- For det tredje efterlyser nogle af samarbejdspartnerne mere aktivitet tæt på børnene – fysisk såvel som mentalt – med støtte fra voksne. Andre er dog mere skeptiske overfor denne tanke og er bl.a. kritisk overfor tanken om heldagsskole eller helhedsskole.
- For det fjerde efterlyste nogle af de interviewede mere erfaringsopsamling og flere møder, hvor alle involverede kunne have deltaget (især skolerne som efterlyser det).
- For det femte efterlyste flere af de interviewede Go-Actives – men nok mere DGI-byens – involvering i Vesterbro, ex. i diskussionerne om områdefornyelsen.
- For det sjette fremførte flere af de interviewede en kritik af den måde, Go-Active blev

etableret uden inddragelse af en række af de senere (ønskede) samarbejdspartnere. Andre mener, at projektet i for lille grad tog udgangspunkt i de strukturer og erfaringer, der er opbygget på Vesterbro.

Anbefalinger

I rapportens kapitel 10 gives en række anbefalinger for hvordan man i fremtiden og i tilsvarende projekter kan fremme et partnerskab mellem lokal aktører for at fremme børn og unges fysiske aktivitet og sundhed.

Del 4

Konklusion og anbefalinger

9. Sammenfatning

Af Bjarne Ibsen og Venka Simovska

I 2009 bevilgede Folketinget 10 millioner kr. til DGI-byen til en forebyggelsesindsats på Vesterbro for at fremme fysisk aktivitet og sund kost for mindre ressourcestærke børn i bydelen. Projektet fik navnet *Go-Active. DGI-byens børne- og ungeprojekt*. Projektet blev gennemført fra 2010 til 2012.

Formålet med projektet var at kombinere en strukturel indsats - hvor idræt, leg og bevægelse blev gjort mere tilgængelig for målgruppen - med en sundhedspædagogisk indsats ved at inddrage børnene i såvel planlægningen som gennemførelsen af de forskellige aktiviteter med tanke på at øge deres kropslige, idrætslige, personlige og sociale handlekompetencer. Endvidere tog projektet sigte på at gennemføre det i samarbejde med relevante samarbejdspartnere – skoler, fritidsklubber, foreninger og andre institutioner på Vesterbro – der beskæftiger sig med målgruppen: børn mellem 10 og 13 år med særlig fokus på de ressource svage.

I dette kapitel sammenfattes resultaterne af evalueringen:

- Hvilke muligheder har børn og unge for at gå til idræt på Vesterbro?
- Hvilke aktiviteter blev gennemført i Go-Actives regi, og hvor mange børn deltog?
- Hvordan er det lykkedes at involvere børnene i planlægningen og gennemførelsen af aktiviteterne?
- Hvordan har samarbejdet om projektet fungeret?
- Hvordan vurderer samarbejdspartnerne på Vesterbro projektet?
- Er børnene på Vesterbro blevet mere idrætsaktive?

Hvilke muligheder har børn og unge for at gå til idræt på Vesterbro?

Der er mange og meget forskelligartede idræts- og bevægelsesmuligheder for børn på Vesterbro med store multifunktionelle idrætsanlæg, flere svømmehaller, faciliteter til nye aktivitetsformer (skating, parkour, dans mv.) og en række udendørs pladser og arealer, der er indrettet til selvorganiseret leg og idræt for børn. Der findes samtidig mange foreninger og flere store fritidsklubber, som har gode idræts- og bevægelsesfaciliteter.

Der er imidlertid også nogle svagheder og mangler ved den gældende infrastruktur for idrætten på Vesterbro. For det første mangler der boldbaner og grønne arealer til selvorganiseret boldspil. For andet ville en eller flere flerstrengede idrætsforeninger med særlig interesse for de idrætsgrene, som børn især går til, givetvis fremme børns idrætsdeltagelse. For det tredje er der behov for en koordinering og et tættere samarbejde – eller bare kommunikation – mellem de mange forskellige institutioner, foreninger og faciliteter, der beskæftiger sig med idræt i bydelen.

Men selvom der er mange muligheder for at gå til idræt og være fysisk aktiv på Vesterbro, så deltager mange børn ikke i det omfang de gerne ville, fordi

- de ikke føler sig trygge i de sammenhænge, hvor de kan gå til idræt,
- de ikke involveres i planlægningen og udførelsen af den fysiske aktivitets indhold og form,

- og fordi aktiviteterne ikke tager nok hensyn til de mange opgaver og aktiviteter i hverdagen, f.eks. skole- og familiemæssige pligter, som mange børn har.

Hvilke aktiviteter blev gennemført i Go-Actives regi, og hvor mange børn deltog?

De ugentlige aktiviteter i Go-Active regi var 'idrætsaktiviteter', 'leg og bevægelsesaktiviteter' og 'alternative ikke-idrætslige aktiviteter' (teater/drama, mad, computerspil mm.). Derudover har Go-Active omfattet en række enkeltstående aktiviteter eller event (f.eks. en teaterforestilling, en cricketturnering, skolernes motionsdag, rulledisko i DGI-byens parkeringshus, ferieaktiviteter i vinter- og efterårsferien, Dansens Dag og bevægelsesteaterforestilling).

I gennem de tre år fordelte de ugentlige aktiviteter sig nogenlunde ligeligt på de tre typer af aktiviteter. I alt blev i skoleårene 2010/2011 og 2011/2012 afviklet ca. 660 undervisningsgange, som primært fandt sted på skolerne.

Over de to år var der 6327 fremmøder til i alt 659 undervisningsgange, hvilket giver et fremmøde i gennemsnit på 9,6 barn pr. undervisningsgang.

Opgørelsen viser endvidere, at fra 2010 til 2012 har 466 børn deltaget i undervisning og aktiviteter i Go-Active. Af de 466 børn vurderes det, at 125 har deltaget meget, 188 en gang i mellem og 153 sjældent. Det skønnes, at Go-Active har formået at have deltagelse fra cirka halvdelen af børnene mellem 10 og 13 år på de fire deltagende skoler.

Ca. 40 pct. af de deltagende børn var drenge og 60 pct. var piger. Fordelingen var lidt mere lige, når vi ser på, hvor mange børn der mødte op til aktiviteterne. Samlet over de to år var 55 pct. af de fremmødte piger og 45 pct. drenge.

Gennem de to år Go-Active tilbød aktiviteter, var det først og fremmest børn på 4. klassetrin, som deltog i aktiviteterne, og et noget mindre antal fra 5. og 6. klassetrin. Mere end halvdelen af børnene, der deltog i aktiviteterne, har forældre, der har en anden etnisk baggrund end dansk. Det er især piger af forældre med en anden etnisk baggrund end dansk, der har deltaget i Go-Active.

Hvordan er det lykkedes at involvere børnene i planlægningen og gennemførelsen af aktiviteterne?

Aktiviteterne i Go-Active er overordnet karakteriseret ved at have givet de deltagende børn rige muligheder for at arbejde med kropslige og idrætslige; æstetiske og materialitetsmæssige samt kritiske dimensioner af leg, bevægelse, fysisk aktivitet samt mad, måltider og madlavning.

Der har gennemgående været en deltagerorienteret og involverende pædagogisk tilgang i aktiviteterne i Go-Active, som har sikret børnene indflydelse på såvel projektets som aktiviteterernes indhold, udformning og resultater.

Børn fra alle deltagende skoler er i hele projektets forløb både uformelt og spontant og på basis af mere formelle og langvarige diskussioner blevet inviteret til at tilkendegive ønsker i forhold til aktiviteterernes indhold og form. Endvidere har aktiviteterne givet de deltagende børn mulighed for at præge aktiviteterernes indhold mere specifikt undervejs i aktivitetsforløbet - ved på egne eller voksnes initiativer at fremsætte ideer og forslag samt herefter at tage beslutninger i fællesskab med voksne, f.eks. ved at skabe egne lege, danse og spil, ved udvikling eller ændring af regler og normer for leg og spil, og ved planlægning og gennemførelse af cafe, madopskrifter og kokebog.

De deltagende børn er i evalueringen overvejende positive over for den deltagerorienterede og involverende pædagogiske tilgang, der har underbygget børnenes motivation, ejerskab og engagement i Go-Active-aktiviteterne. Evalueringen tyder desuden på, at børnene har anvendt deres nye kompetencer i skole og fritid, hvor de bl.a. har været motiveret til at give ideer og stille forslag til skolens lærere i idrætstimerne.

Evalueringen viser endvidere, at Go-Active har arbejdet bevidst med at fremme tilgængeligheden for fysisk aktivitet; dvs. objektive og subjektive forhold af mødet mellem de deltagende børns forudsætninger og det omgivende miljøes rammer for at optimere anvendelsen af bydelens og projektets tilbud. Der er arbejdet med tre overordnede former for tilgængelighed.

- Tilgængelighed i form af synlighed og kendskab til aktivitetsmuligheder.
- Tilgængelighed i form af gratis tilbud.
- Tilgængelighed i form af en inkluderende tilgang til børnene.

Evalueringen tyder på, at projektet har bidraget til udvikling af børnenes handlekompetence i relation til sundhed i form af kropslige, idrætslige og sociale kompetencer. Det vil sige kritisk og øget indsigt i kreative løsninger på problemstillinger og engagement i omverdenen.

Hvordan har samarbejdet om projektet fungeret?

Projektet har især haft et tæt samarbejde med skolerne på Vesterbro og Settlementet. Mindre tæt og mere afgrænset har samarbejdet været med fritidsklubberne og særlige institutioner som BørneVægtsCenteret og Kulturværkstedet Dagmar. Svagest – ja næsten ikke forekommende – har samarbejdet været med idrætsforeninger, selvom viljen fra begge sider har været til stede.

Evalueringen viser, at det fortrinsvis har været et samarbejde 'to og to', hvor Go-Active har hjulpet med at få samarbejdet op at stå, end et samarbejde i et større og mere institutionaliseret netværk.

Det karakteriserer også partnerskaberne, at hver institution eller forening synes, at samarbejdet skal bygge på denne organisations grundlag, selvforståelse og præmisser. Endvidere viser evalueringen, at parterne i lille grad har videregivet 'organisationens' erfaringer, kompetence, ekspertise mv. til andre.

Etableringen af Go-Active åbnede imidlertid ikke kun for mere samarbejde og flere aktiviteter for børnene. Det blev også en konkurrent for nogle af de lokale idræts- og fritidstilbud. Derfor var flere af partnerne længe skeptiske og forbeholdne i forhold til Go-Active.

Evalueringen viser, at alle er bevidste om og engagerede i at gøre noget for de ressource-svage børn på Vesterbro. Der er således stor opbakning til det overordnede formål for Go-Active og samarbejdet derom. Men interviewene viser også, at der er forskellige forståelser og tolkninger deraf. Formålene med at indgå i projektet varierer parterne i mellem, hvilket i sig selv ikke behøver at være negativt, når blot parterne er bevidste om hinandens motiver for at indgå partnerskabet.

Den anden forudsætning for en god implementering er, at samarbejdspartnerne har en grundlæggende 'vilje' til og interesse i at virkeliggøre de mål og aktiviteter, der gælder for projektet. Bl.a. at bruge de nødvendige ressourcer dertil. Men denne 'vilje' er lidt forbeholden. Det er især skolerne, der giver udtryk for, at de har svært ved at finde den nødvendige

tid og økonomi til, at lærerne kan deltage i aktiviteterne og på den måde skabe den fornødne tryghed hos eleverne. Man vil gerne være med, så længe der følger penge med. Evalueringen tyder også på, at 'viljen' til at engagere sig i projektet hænger sammen med, hvordan 'egen virksomhed' kan styrkes. Derfor er det også usikkert, hvor meget og hvordan hver part kan og vil lægge ressourcer i det, som Go-Active har gjort, når projektet hører op – selvom man sympatiserer med det overordnede formål.

Den tredje forudsætning for god implementering er, at deltagerne 'evner' kravene til projektet. Dvs. at de centrale aktører og samarbejdspartnere har de nødvendige kompetencer og den krævede faglighed til at gennemføre aktiviteterne. Alle parter mener selv, at de har de fornødne kompetencer til at løse deres part af projektet. Men også her fortolkes 'faglig indsigt' forskelligt. Nogle lægger vægt på, at de har en teoretisk baseret indsigt, mens andre synes, at de har den nødvendige 'praktisk-pædagogiske' erfaring (som de mener, er det vigtigste).

En vigtig forudsætning for et godt partnerskab er 'samarbejdsevne'. Men det er en 'evne', som parterne ikke reflekterer så meget over. Det tages nærmest for givet, at man har denne 'evne'. Parterne er mere optaget af at bruge hinanden til at få en større indsigt i de forskellige aktiviteter, som de kan bruge.

Hvordan vurderer samarbejdspartnerne på Vesterbro projektet?

De fleste af samarbejdspartnerne giver udtryk for, at de har været tilfredse med udviklingen i Go-Active, men graden af tilfredshed afhænger dog af, hvad der spørges om.

- Der er stor tilslutning til, at erfaringerne fra dette projekt kan bruges i kommende projekter.
- Samarbejdspartnerne vurderer også projektets ledelse og den vejledning og hjælp de har fået, meget positivt. Syv ud af ti synes, at projektet har fungeret godt, og næsten lige så mange svarer, at de har fået god vejledning.
- Omkring halvdelen af samarbejdspartnerne synes, at projektet har nået de fleste af sine mål.
- Forholdsvis mange, omkring hver tredje, synes, at det ikke er lykkedes at rekruttere de børn til projektet og de forskellige aktiviteter, som forventet, men en lidt større andel er dog 'uenig' i dette negative udsagn.
- Omkring hver fjerde af samarbejdspartnerne synes, at pengene kunne være brugt bedre, men dobbelt så mange kan ikke tilslutte sig dette.

Interviewene med nogle af samarbejdspartnerne viste, at samarbejdspartnerne især har værdsat følgende ved projektet:

- DGI-byens ressourcer, kontakter og viden.
- De samarbejder og konkrete aktiviteter, som projektet har muliggjort.
- Arrangementerne som Go-Active har stået for (bl.a. Bevægelsesteater-ugen).
- Kurserne, som får mange rosende ord.

Trods denne positive vurdering af projektet opleves Go-Active mere som et supplement end som noget nyt, og de interviewede gav også udtryk for mere kritiske vurderinger af projektet.

- For det første mener flere, at projektet har haft for lidt fokus på de mest socialt udsatte.
- For det andet synes nogen, at projektet har været for teoretisk, akademisk, konceptagtigt og topstyret til forskel fra det nære og erfaringsbaserede.
- For det tredje efterlyser nogle af samarbejdspartnerne mere aktivitet tæt på børnene – fysisk såvel som mentalt – med støtte fra voksne. Andre er dog mere skeptiske overfor denne tanke og er bl.a. kritisk overfor tanken om heldagsskole eller helhedsskole.
- For det fjerde efterlyste nogle af de interviewede mere erfaringsopsamling og flere møder, hvor alle involverede kunne have deltaget (især skolerne som efterlyser det).
- For det femte efterlyste flere af de interviewede Go-Actives – men nok mere DGI-byens – involvering i Vesterbro, ex. i diskussionerne om områdefornyelsen.
- For det sjette fremførte flere af de interviewede en kritik af den måde, Go-Active blev etableret uden inddragelse af en række af de senere (ønskede) samarbejdspartnere. Andre mener, at projektet i for lille grad tog udgangspunkt i de strukturer og erfaringer, der er opbygget på Vesterbro.

Er børnene på Vesterbro blevet mere idrætsaktive?

Har den samlede indsats i Go-Active betydet, at børnene – eller grupper af børn – på Vesterbro var mere idrætsaktive i foråret 2012 i sammenligning med foråret 2010, da projektet blev påbegyndt? Som et led i den samlede evaluering blev der gennemført en start- og en slutmåling blandt 4.-9. klasseeleverne på fire skoler i henholdsvis 2010 og 2012.

Mere end 9 ud af 10 går enten til idræt i en idrætsforening eller har inden for den seneste uge deltaget i selvorganiserede idrætsaktiviteter, og i begge de to undersøgelser svarer 9 pct., at de ikke bevæger sig ret meget, men tit ser TV, spiller computer, hører musik eller andre stillesiddende aktiviteter. Yderligere 6 pct. svarer, at de er aktive, men ikke med idrætsaktiviteter. Undersøgelsen kan altså ikke påvise, at Go-Active har medført ændringer i den organiserede idrætsdeltagelse. Der er dog sket en stigning i idrætsdeltagelsen fra 54 pct. i 2010 til 63 pct. 2012, men det kan primært forklares med, at en mindre andel af de ældste børn (af undersøgelsestekniske grunde) besvarede spørgeskemaet i 2012 end i 2010, og da idrætsdeltagelsen falder med alderen, vil det påvirke det samlede resultat.

Spørgeskemaundersøgelserne omkring børns aktivitet og trivsel viser, at de fleste børn deltager i idræt, leg eller bevægelse under en eller anden form, og at de fleste trives godt eller meget godt. Undersøgelsen dokumenterer imidlertid også, at det er vanskeligt at mobilisere de mindst aktive børn.

Idrætsdeltagelsen blandt børn på Vesterbro er relativ høj, men dog lavere end i hele Danmark i gennemsnit. Det skyldes primært børnenes sociale og familiemæssige baggrund, dvs. at en forholdsvis stor del af børnene har en baggrund, der ikke er fremmede for deres deltagelse i idræt. Undersøgelsen viser at:

- børn fra hjem, hvor begge forældre er arbejdsløse, er mindre tilbøjelige til at gå til idræt.
- børn, hvis forældre er skilt, er mindre tilbøjelige til at gå til idræt.

- børn fra familier, hvor begge forældre er født i et andet land end Danmark, er mindre tilbøjelige til at gå til idræt. Dette gælder dog primært pigerne.

Undersøgelsen viser meget tydeligt, at de mindst aktive børn og unge på Vesterbro kommer fra sociale og kulturelle opvækstbetingelser, der kun i ringe grad understøtter børnenes deltagelse i idræt, leg og bevægelse.

På det eksisterende datagrundlag kan evalueringen altså ikke dokumentere signifikante ændringer mht. den generelle foreningsbaserede idrætsdeltagelse og generelle fysiske aktivitetsniveau, deres trivselsniveau og deres anvendelse af bydelens legeområder og idrætsfaciliteter. Der er dog flere forbehold og nuancer i forhold til denne konklusion.

For det første har undersøgelsen nogle svagheder. Dels var det forholdsvis meget færre skoleelever, der besvarede spørgeskemaet i 2012, hvilket har svækket sammenligningsgrundlaget. Dels er det kun elevernes selvrapporterede idrætsdeltagelse, der er undersøgt. En sammenligning af børnenes fysiske aktivitetsniveau (målt ved elektronisk registrering af, hvor meget de bevæger sig i løbet af en uge) ville måske have givet et andet resultat.

For det andet er det vanskeligt at forudsige, hvordan aktivitetsniveauet havde været, hvis ikke Go-Active havde arbejdet for at udvikle bevægelsestilbud i bydelen. Da det ikke har været muligt at sammenholde idrætsdeltagelsen i 2010 og 2012 på Vesterbro med en anden bydel, hvor der ikke har været gennemført en tilsvarende intervention, kan vi ikke vide, om idrætsdeltagelsen mere generelt er nedadgående. Hvis det er tilfældet har Go-Active haft en stabiliserende effekt.

For det tredje er det også muligt, at interventionens resultater først kan måles på lidt længere sigt i form af de afledte resultater af samarbejdet og netværksskabelsen mellem skoler, institutioner, organisationer og frivillige. Det tager normalt lang tid for sådanne interventioner at fremvise målbare effekter.

For det fjerde kan fraværet af målbare ændringer i idrætsdeltagelsen opfattes som en understregning af, at der skal mere til end et tre-årigt interventionsprogram, hvis man grundlæggende ønsker at forandre en bydels idræts- og aktivitetsvaner. De mindst aktive børn og unge på Vesterbro kommer fra sociale og kulturelle opvækstbetingelser, der kun i ringe grad understøtter børnenes deltagelse i idræt, leg og bevægelse. Det ændrer en intervention som Go-Active ikke på, og derfor skal interventionen være forholdsvis stor og langvarig, hvis den skal 'kompensere' for fraværende støtte fra forældrene.

De positive erfaringer med at tilbyde Go-Active aktiviteter i forlængelse af skoletiden har vist sig at være et vigtigt bidrag til integrationen af de mindre aktive børn og især de etniske piger. Der synes at være gode perspektiver i at fortsætte såvel legeaktiviteter som madlavningen, der vurderes meget positivt og værdifuldt af børnene.

10. Anbefalinger

Evalueringen af Go-Active giver anledning til en række anbefalinger, som tilsvarende projekter og interventioner forhåbentlig kan have glæde af. Anbefalingerne koncentrerer sig om tre spørgsmål:

Hvordan fremme børnenes aktive involvering og deltagelse i idræts- og bevægelsesaktiviteter?

Hvordan fremme det lokale samarbejde om bevægelse og idræt for børn og unge?

Hvordan fremme en områdebaseret indsats til fremme af børn og unges deltagelse i idræt og fysisk aktivitet?

Hvordan fremme børnenes aktive involvering og deltagelse i idræts- og bevægelsesaktiviteter?

På baggrund af evalueringen anbefales følgende i lignende interventioner, der sigter mod at involvere udsatte og inaktive børn og unge i sundhed og udvikle deres handlekompetence:

- Deltagelse betyder ikke, at de voksne trækker sig tilbage og overlader hele beslutningsansvaret til børnene. Voksne spiller en afgørende rolle for, at trufne beslutninger er realistiske og gennemførlige. Ansvarsforholdene i projektets organisationsstruktur skal være tydelige for børnene, så de kan genkende deres reelle muligheder for indflydelse. Projektets regler skal vedtages og forhandles med børnene gennem dialog.
- Der skal tilvejebringes en bred ramme for deltagelse, som henvender sig til børn i forskellige aldre, køn, etnisk oprindelse, religion, etc. Det er væsentligt at opbygge et trykt miljø, der tilgodeser de deltagende børns behov og æstetik.
- Det er vigtigt at informere børn og deres forældre om projektets mål og struktur helt fra projektets begyndelse. Forældre og andre voksne fra lokalsamfundet må involveres i diskussion af projektet, så der opnås en fælles forståelse for projektets mål og hensigter. Projektet må indarbejde lokale strukturer og traditioner, der støtter børn og unge i at iværksætte handlinger for at fremme sundhed lokalt.
- Tag varierede metoder i brug, når børn skal vejledes og motiveres til at deltage. Dette inkluderer vejledning og motivering fra børn til børn. Indfang børnene lige efter skoletid og vær opmærksom på, at de kan have andre pligter at passe såsom lektiecafé.
- Udnyt at ressourcestærke børn og forældre kan bidrage til at involvere mindre ressourcestærke børn og forældre. Ressourcestærke børn bør tildeles særlige, udfordrende opgaver, så det opleves meningsfuldt for dem at deltage i aktiviteterne. Anvend innovative metoder som ny teknologi/sms til at fange og motivere børnene til at deltage i projektet.
- Deltagelsesprocesser kræver en stadig opmærksomhed på udbyttet af processerne, så de løbende kan tilpasses behov og forandringer i børnegruppen. Evaluer og dokumenter processen, udvikl indikatorer for børnenes deltagelse og engagement og tag løbende pulsen på aktiviteterernes udvikling med henblik på at kunne justere eller fastholde den udstukne kurs.

- Det er nødvendigt at understøtte alle partners engagement ved at sikre adækvate ressourcer, f.eks. allokering af tid og andre former for ressourcer til projektet. Sikr i organiseringen muligheden for træning og kapacitetsopbygning hos lærere, trænere og andre voksne, der skal arbejde med børnene i projektet. Særligt væsentligt er, at kapacitetsopbygning både på skole- og lokalsamfundsniveau fokuserer på at træne de ansvarlige voksne i at arbejde med deltagerorienterede metoder, der involverer børnene i projektet, og at knytte denne træning til hverdagens praksis.

Hvordan fremme det lokale samarbejde om bevægelse og idræt for børn og unge?

På baggrund af evalueringen anbefales følgende til udvikling af samarbejde og partnerskab om fysisk aktivitet og bevægelse i et lokalområde:

For det første skal de forventede samarbejdspartnere inddrages tidligt i udviklingen af projektet, så det opleves som et 'fælles projekt'. Derunder skal der ske en afklaring af forventningerne parterne i mellem, hvor alle gør sig umage for at forstå hinandens motiver for at være i projektet. Endvidere skal der løbende ske en justering af projektet og hinandens deltagelse deri, så der hele tiden er realistiske forventninger til hinanden i opgaveløsningen.

For det andet skal der etableres konkrete, realistiske partnerskaber, som begge parter har glæde af, og hvor parternes forskellige ressourcer, erfaringer og kompetencer bruges.

For det tredje bør der skabes et netværk / fora (gerne i etablerede organisationer) for information, diskussion af problemstillinger, udveksling af erfaringer, udvikling af nye projekter mv.

For det fjerde skal man kommunikere om aktiviteter i projektet med henblik på at etablere, udvikle og forankre partnerskaberne. Den bedste kommunikation foregår i denne sammenhæng i de fysiske møder.

Hvordan fremme en områdebaseret indsats til fremme af børn og unges deltagelse i idræt og fysisk aktivitet?

Go-Active adskiller sig fra de fleste forsøgs- og udviklingsprojekter inden for idrætten ved at tage sigte på et helt lokalområde, dvs. at øge tilgængeligheden for idræt og bevægelse for børn og unge ved i samarbejde med skoler, fritidsklubber og foreninger at tilbyde nye aktiviteter, på nye tidspunkter og i nye sammenhænge på hele Vesterbro. Denne tilgang adskiller sig fra den måde, stat og kommuner i mange år har søgt at fremme børn og unges deltagelse i idræt, som har koncentreret sig om tre 'spor'.

For det første er idræt obligatorisk i folkeskolen. De seneste år har der fra forskellig side været forsøg med og forslag om at øge antallet af idrætstimer eller mere generelt gøre børnenes skoledag mere fysisk aktiv. Svendborg Kommune har siden 2008 øget det ugentlige time-tal i idræt fra to til seks timer på seks af kommunens skoler, og de første resultater af den sideløbende undersøgelse deraf tyder på, at det har en meget positiv effekt på børnenes fysiske aktivitetsniveau og sundhed. Andre skoler forsøger på anden vis at gøre skolen mere kropslig og lægge mere bevægelse ind i de boglige fag (f.eks. et nyt projekt – 'Læring i bevægelse' – med opbakning fra Undervisningsministeriet). Endelig har skoler og foreninger eksperimenteret med at samarbejde om idræt for såkaldt idrætssvage børn (bl.a. i projekt 'Skolesport' som Dansk Skoleidræt i samarbejde med Danmarks Idræts-Forbund og Trygfonden har stået

for). Fordelen ved at øge timetallet i idræt i grundskolen er, at undervisningen er obligatorisk og derfor kommer alle børn og unge til gode. Det skulle derfor i særlig grad fremme idræt og fysisk aktivitet blandt de børn, som ikke deltager i idræt i fritiden. Svagheden ved denne tilgang er, at det også vil gælde for de mange børn, som allerede er meget fysisk aktive udenfor skoletiden, og at det vil være forholdsvis dyrt at gennemføre. Forebyggelseskommissionen beregnede, at en udvidelse af det ugentlige timetal på alle folkeskolens klassetrin til en times idræt om dagen ville koste ca. 2,4 mia. kr. Dvs. en udgift, der svarer til lidt under halvdelen af den samlede offentlige udgift til idræt i fritiden. Pga. usikkerheden om effekten af en sådan udvidelse af timetallet for børnenes sundhed valgte Forebyggelseskommissionen ikke at anbefale dette (Forebyggelseskommissionen 2009: 278).

For det andet har kommunerne i mange år haft det primære ansvar for de fysiske rammer for idrætsudfoldelse i Danmark. Dels ved at opføre idrætsfaciliteter og stille dem gratis til rådighed for foreningers idrætsaktiviteter for børn og unge. Dels ved at dække hovedparten af udgiften til foreningers leje af private idrætsfaciliteter (ejet af en forening eller en selv-ejende institution) til aktiviteter for børn og unge. I mange år var det næsten kun faciliteter til skolernes idrætsundervisning og foreningers idrætsaktiviteter, som blev opført. I takt med en voksende erkendelse af, at mange dyrker idræt på egen hånd, er der oprettet mange forskellige typer af idrætsfaciliteter, som især tager sigte på selvorganiseret idræt. Bag denne udvikling står bl.a. Lokale- og Anlægsfonden. Det gælder bl.a. skateranlæg, havnebassiner, motionsstier og senest anlæg til parkour. Denne side af dansk idrætspolitik er en væsentlig forklaring på, at så mange børn dyrker idræt i Danmark. Styrken ved den beskrevne udvikling i facilitetspolitikken er, at mange faciliteter er blevet mere tilgængelige for mange børn og unge. Svagheden er, at etableringen af forskellige typer af idrætsfaciliteter sjældent sker på baggrund af grundigere analyser af, hvilke faciliteter der er behov for, og hvor de ville være til størst gavn.

For det tredje er statens og kommunernes idrætspolitik rettet mod den frivilligt organiserede idræt. Kommunerne støtter idrætsforeningers aktiviteter for børn og unge; stiller kommunale faciliteter gratis til rådighed for foreningerne; og refunderer hovedparten af foreningernes udgifter til aktiviteter i egne eller lejede faciliteter. Endvidere finansierer staten hovedparten af idrætsorganisationernes aktiviteter. De seneste to årtier har såvel staten og kommunerne som idrætsorganisationerne bestræbt sig på at udvikle foreningsidrætten til i højere grad at tage nye idrætsaktiviteter op (f.eks. fitness), tilbyde aktiviteter for fysisk inaktive borgere og inkludere socialt udsatte og vanskeligt stillede børn i idrætsforeningerne. Den væsentligste metode har været at forsøge at 'lokke' foreningerne til forandring ved at oprette puljer til idræt for særlige målgrupper og nye aktiviteter. Styrken ved denne tilgang er, at der for forholdsvis få penge skabes mange erfaringer med at fremme børn og unges idrætsdeltagelse. Svagheden er, at det ofte er ret tilfældigt, hvilke foreninger der får støtte til et projekt; og at mange projekter ikke fortsætter, når projektstøtten hører op efter to eller tre år.

Den største svaghed ved de dominerende bestræbelser på at fremme børn og unges idrætsdeltagelse er imidlertid, for det første, at indsatserne typisk er for begrænsede til at have en væsentlig effekt, og hvis der sker flere indsatser i samme lokalområder, er de som regel ikke koordinerede. For det andet har politikken ikke formået at ændre væsentligt på den socialt bestemt ulighed i idrætsdeltagelsen.

Det taler for en anden tilgang i idræts- og bevægelsespolitikken, der tager sigte på lokal-

områder, boligkvarterer og bydele, hvor forholdsvis få børn og unge dyrker idræt. De seneste år har vi set forskellige tilløb til en sådan politik. I 2011 gennemførtes en undersøgelse af idræt i udsatte boligområder, som viste store variationer mellem forskellige boligområder på andelen af børn og voksne, der dyrker idræt, og at det først og fremmest skyldes store forskelle på mulighederne for at gå til idræt (Ibsen et al 2012). I Region Syddanmark gennemføres i 2009 til 2012 et interventionsprojekt, hvor der i udvalgte skoledistrikter gennemføres fire forskellige tiltag til fremme af børns fysiske aktivitet: 1) Aktiviteter der øger skoleelevers aktive transport (gang og cykling), 2) ændrede fysiske og organisatoriske rammer i skolens udeområder, der understøtter spil og fysisk aktivitet, 3) oprettelsen af 'playspots' (bolignære idrætslegepladser) i boligområdet, 4) samt foreningsfitness for de ældste skoleelever (se beskrivelse af SPACE-projektet på Center for Interventionsforskning). Endelig kan DGI-byens børne- og ungeprojekt, Go-Active, betragtes som en sådan områdebaseret indsats med sigte på at skabe større tilgængelighed til idræt ved en koordineret indsats styret af en stor idrætsfacilitet i bydelen.

På baggrund af erfaringerne med Go-Active og de øvrige omtalte områdebaserede indsatser er det værd at arbejde videre med en udvikling af denne tilgang, der kunne omfatte følgende:

På baggrund af erfaringerne med Go-Active og de øvrige omtalte områdebaserede indsatser er det værd at arbejde videre med en udvikling af denne tilgang, der kunne omfatte følgende:

- 1) En overordnet plan for udbygningen og anvendelsen af idrætsfaciliteter og steder til fysisk aktivitet i området baseret på en kortlægning af eksisterende faciliteter og en analyse af, hvad der er behov for,
- 2) Generering af viden om børns/deres familiers opfattelser af og erfaring med de eksisterende faciliteter i området.
- 3) Fremme af børns og unges deltagelse i idræt gennem samarbejde mellem skoler, fritidsklubber, foreninger og andre institutioner og organisationer, der henvender sig til børn og unge, og ved tættere kontakt til og samarbejde med børnenes familie.
- 4) Offentlig støtte til områdebaserede idrætsindsatser til boligområder eller bydele, hvor forholdsvis få børn og unge går til idræt og er fysisk aktive.
- 5) Ledelsen af en sådan indsats kan varetages af en stor idrætsfacilitet, som DGI-byen har stået for Go-Active, men det kan også være en kommunal institution eller en stor flerstrengt idrætsforening, der får opgaven.
- 6) Kompetenceudvikling af det personale/de institutioner, der skal arbejde med idræts- og bevægelsesaktiviteter for børn. Kompetenceudviklingen bør særligt omfatte pædagogiske metoder, der sigter efter aktivt at involvere børnene i aktiviteterne med et udgangspunkt i børnenes prioriteringer og deres øvrige hverdagsliv.

Litteratur

- Agergaard, S. (2008). *Unge idrætsdeltagelse og integration i idrætsforeninger i Århus Vest*. 1-24. Institut for Idræt, Århus Universitet.
- Albeck, K.C. & Simovska, V. (2009). 'State of the art notat': *Involvering af børn i sundhedsfremmende aktiviteter*. Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Aarhus Universitet.
- Benn, J. (2012). Maddannelse er det spiseligt? Ernæring og sundhed. I: *Folkeskolen* 28.2.2012: <http://www.folkeskolen.dk/508524/kommentar-maddannelse---er-det-spiseligt>
- Benn, J. (2007). Hjemkundskab, didaktik og dannelse. I: Jacobsen, JC & Steffensen, Bo, red: *Læreruddannelsens didaktik*, bd.2. Klim, Aarhus: 25-46.
- Benn, J. (2005). Praktisk klogskab – hverdagslivsområdet som dannelsesfelt. I: Kragelund, Minna & Otto, Lene, red: *Materialitet og dannelse. En Studiebog*. Danmarks Pædagogiske Universitets Forlag, København: 91-112.
- Bourdieu, Pierre (1986). The Forms of Capital. i Richardson, J. G. (red.). *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*. Westport, Connecticut, Greenwood Press.
- Brønnum Carlsen, H. (2011). *Mad og Æstetik*. Hans Reitzels Forlag, København.
- Carlsson M. and Simovska, V. (2012). Exploring Learning Outcomes in School-based Health Promotion: a Multiple Case Study. *Health Education Research*, Vol.27 no.3, pp 437–447.
- Gibson, J.J. (1979) *The ecological approach to visual perception*. Houghton Mifflin, Boston.
- Carlsson, M. (2012). Sundhedspædagogiske perspektiver på læring og undervisning. I: Simovska, V. og Jensen, J.M. (red.) *Sundhedspædagogik i sundhedsfremme*. Gads Forlag.
- Carlsson, M.; Simovska, V., & Jensen, B.B. (red). (2009). *Sundhedspædagogik og sundhedsfremme - teori, forskning og praksis*: København: Århus Universitetsforlag.
- DGI-byen (2009). *Go-Active, DGI-byens borne- og ungeprojekt. Et projekt der fremmer fysisk aktivitet og trivsel for børn og unge på Vesterbro med særlig fokus på de socialt udsatte*. Oktober 2009.
- Dunton, G. F.; Kaplan, J.; Wolch, J.; Jerrett, M. & Reynolds, K. D. (2009). Physical environmental correlates of childhood obesity: a systematic review. *Obes. Rev.*, 10, 393-402.
- Egeberg, M. (1999). The impact of bureaucratic structure on policy making. *Public Administration*, 77(1): 155-170.
- Flensborg, I. (2009) Omgangskvaliteter. Krop, kultur og kundskaber. *Cursiv* 4, 2009.
- Floriani, V. & Kennedy, C. (2008). *Promotion of physical activity in children*. *Curr. Opin. Pediatr.*, 20, 90-95.
- Forebyggelseskommissionen (2009). *Vi kan leve længere og sundere. Forebyggelseskommissionens anbefalinger til en styrket forebyggende indsats*. Ministeriet for Sundhed og Forebyggelse.
- Greibler, M.; Rojatz, D.; Simovska, V. & Foster, R. (2011). *Evidence for effects of student participation in designing, planning and implementing school health promotion: A systematic literature review*. Vienna: Ludwig Boltzmann Institute Health Promotion Research.

- Gulick, L. (1937). Notes on the Theory of Organization. I: J. M. Shafritz & A. C. Hyde (Eds.), *Classics of Public Administration*, Vol. 3: 80-89. Belmont, California: Wadsworth.
- Hart, R. (1997). *Children's Participation, the theory and practice of involving young citizens in community development and environmental care*, London, Earthscan Publications Ltd.
- Høyer-Kruse, Jens; Thøgersen, Malene; Støckel, Jan Toftegaard og Ibsen, Bjarne (2008). *Offentlige-fri-villige partnerskaber om børn og fysisk aktivitet*. Movements 2008:8. Institut for Idræt og Biomekanik, Syddansk Universitet.
- Ibsen, B., Toftegaard Støckel, J. og Klinker, C. (2010). *Børn og fysisk aktivitet på Vesterbro*. Movements 2010:1. Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund, Institut for Idræt og Biomekanik, Syddansk Universitet.
- Ibsen, Bjarne; Fehsenfeld, Michael; Nielsen, Louise Bæk; Boye, Anne Mette; Malling, Rie; Andersen, Lotte Guldbæk; Jørgensen, Ida Marie Lebech; Davidsen, Rasmus og Sørensen, Lasse (2012). *Idræt i udsatte boligområder*. Syddansk Universitet. www.sdu.dk/cisc.
- Jensen, B. B. (1997). A case of two paradigms within health education. I: *Health Education Research. Theory and Practice*, vol. 12, nr. 4, s. 419-428.
- Jensen, B. B. (2000). Handlekompetence, sundhedsbegreber og sundhedsviden I: *Læring i sundhedsvæsenet* Hounsgaard, L., Eriksen, J. J. (red.), Gyldendal Uddannelse, s. 191-212.
- Jensen, B. B. (2009) Et sundhedspædagogisk perspektiv på sundhedsfremme og forebyggelse I: Carlsson, M., Simovska, V., Jensen, B. B. (red.) *Sundhedspædagogik og Sundhedsfremme, teori, forskning og praksis*, Aarhus, Aarhus Universitetsforlag, s. 11-29.
- Jensen, Iben (2005). *Grundbog i kulturforståelse*. Roskilde Universitetsforlag.
- Justiniano, B.(2009). *Somaestetisk blik på undervisningsscenesættelser – et epistemologisk og didaktisk eksperiment*. Ph.d.-afhandling, Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Aarhus Universitet.
- Justiniano, B. (2009). Krop, rum og læring: Sundhed I: Carlsson, M., Simovska, V., Jensen, B. B. (red.) *Sundhedspædagogik og sundhedsfremme: teori, forskning og praksis*, Aarhus: Aarhus Universitetsforlag.
- Justiniano, B., Albeck, C. A., Simovska, V. (2010). *Børns rum og bevægelse på Vesterbro*. Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, Århus Universitet.
- Larsen, Knud (2003). *Idrætsdeltagelse og idrætsforbrug i Danmark*. Forlaget Klim, Århus.
- Limstrand, T. (2008). Environmental characteristics relevant to young people's use of sports facilities: a review. I: *Scand.J.Med.Sci.Sports*, 18, 275-287.
- Lundquist, L. (1987). *Implementation Steering. An Actor-Structure Approach*. Lund: Studentlitteratur.
- Morrow, V. (2004) Children's "Social Capital": Implications for Health and Well-being, I: *Health Education*, vol. 104, nr.4, s. 211-225.
- Netto, G., R. Bhopal, N. Lederle, J. Khatoon, and A. Jackson (2010). How can health promotion interventions be adapted for minority ethnic communities? Five principles for guiding the development of behavioural interventions: I: *Health Promotion International*, v. 25, no. 2, p. 248-257.
- Nielsen, Gert og Ibsen, Bjarne (2008). *Kommunale forskelle på børns idrætsdeltagelse. En undersøgelse af fire kommuner*. Idrættens Analyseinstitut.

- Nordin, L. L. , Jensen, J. M. , & Simovska, V. (2010). Unges deltagelse i sundhedsfremme: hvad siger litteraturen. I *Cursiv*, (5), 77-101.
- Petersen, Lise Specht (2010). *Rum for idræt og leg på Vesterbro*. Movements 2010:3. Institut for Idræt og Biomekanik. Syddansk Universitet.
- Pilgaard, Maja (2008). *Danskernes motions og sportsvaner 2007: Nøgletal og tendenser*. Idrættens Analyseinstitut.
- Pilgaard, Maja (2009). *Sport og motion i danskernes hverdag*. Idrættens Analyseinstitut. Side 42-51.
- Rasmussen, K. (2002). *Barndom i billeder – børns fotografier set som ytringer om en kultur i bevægelse*. Akademisk Forlag, Skriftserie for børnekultur netværk.
- Rasmussen, J. (2002). *Textual interpretation and complexity – radical hermeneutics*. Paper at The American Educational Research Conference (AERA SIG), Chaos & Complexity. April 1-5, 2002. New Orleans, USA: AERA.
- Rønholt, H. (2008). Handlekompetence som dannelsesideal. I: Rønholt H. og Peitersen, B. Red. (2008). *Idrætsundervisning: En grundbog i idrætsdidaktik*. Museum Tusulanums Forlag.
- Schelin, Bo (1985). *Den ojämlika idrotten. Om idrottsstratifiering, idrottspreferens och val av idrott*. Lunds Universitet.
- Simovska, V. (2005) Participation and learning about health I: Clift, S., Jensen, B. B. (red.) *The health promoting school: International advances in theory, evaluation and practice*, Copenhagen, Danish University of Education Press: on behalf of the European Network of Health Promoting Schools, p. 173-193.
- Simovska, V. (2006) *Case study: Children and young people's voices in health matters – learning by making a difference*, WHO/HBSC Forum 2006, Florence, Italy.
- Simovska, V. (2007). The changing meanings of participation in school-based health education and health promotion: the participants' voices I: *Health Education Research*, vol. 22, nr. 6, s. 864-878.
- Simovska, V. (2011). Læring gennem InterAktion: et sociokulturelt perspektiv på handlekompetence. I: K.B. Dahl, K., Læssøe, J., & Simovska, V. (red.), *Essays om dannelse, didaktik og handlekompetence: inspireret af Karsten Schnack*.(s. 141). København: Danmarks Pædagogiske Universitetskole, Aarhus Universitet.
- Simovska, V.; Jensen, B.B.; Carlsson, M. and Albeck. C. (2006) *Shape Up: Kurs mod børns og unges deltagelse i sundhed*, Barcelona, PAU Education.
- Simovska, V. and Jensen B. B. (2009). *Conceptualizing participation – the health of children and young people*. Report prepared for the European Commission Conference on Youth Health, Brussels, Belgium, 9-10 July 2009, Copenhagen: World Health Organisation Regional Office for Europe.
- Simovska, V., & Carlsson, M. (2012). Health-Promoting Changes with Children as Agents: Findings from a Multiple Case Study Research. *Health Education*. Vol. 112 Iss: 3 pp. 292 – 304.
- Taylor, F. W. (1992). Scientific Management. I: J. M. Shafritz & A. C. Hyde (Eds.), *Classics of Public Administration*, Vol. 3: 29-32. Belmont, California: Wadsworth Publishing Company.
- Toftegaard-Stoekel, J., G. A. Nielsen, B. Ibsen, and L. B. Andersen (2011). Parental, socio and cultural factors associated with adolescents' sports participation in four Danish municipalities: I: *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, v. 21, no. 4, p. 606-611.

Troelsen, Jens; Roessler, Kaya; Nielsen, Gert og Toftager, Mette (2008). *De bolignære områders betydning for sundhed*. Movements 2008: 3. Institut for Idræt og Biomekanik. Syddansk Universitet.

Ulseth, Anne-Lene Bakken (2007). *Mellom tradisjon og nydannelse – Analyser av fysisk aktivitet blant voksne i Norge*. Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi, Universitetet i Oslo.

Vedung, E. (1997). *Public Policy and Program Evaluation*. New Brunswick: Transaction Publishers.

Wicker, P.; Breuer, C and Pawlowski, T. (2009). Promoting Sport for All to Age-specific Target Groups. The impact of Sport Infrastructure. *European Sport Management Quarterly* 9(2), 103 – 118.

World Health Organisation (1986). *Ottawa Charter for Health Promotion*. First International Conference on Health Promotion, Ottawa 17.-21 November, Copenhagen: WHO Regional Office for Europe.

Serien MOVEMENTS

Se de tidligere udgivelser i rapportserien på CISC's hjemmeside: www.sdu.dk/cisc

- 2012:7 Bjarne Ibsen ... et al.: Idrættens outsiders - Inklusion eller eksklusion af vanskeligt stillede børn og unge i idræt: Evaluering af puljen til idræt for vanskeligt stillede børn og unge.
- 2012:6 Jan Arvidsen, Karen Dalgaard Pedersen og Søren Andkjær: Rum og rammer for Aktivt Udeliv : Et litteraturstudie om naturlige omgivelser betydning for Aktivt Udeliv.
- 2012:5 Bjarne Ibsen: Human Ressource Management for Volunteers in Sports Organisations in Europe.
- 2012:4 Charlotte Skau Pawlowski og Jens Troelsen: EN GOD OMVEJ - Bevægelse i lokalområdet.
- 2012:3 Louise Kamuk Storm, Simon Madsen og Bjarne Ibsen: Evaluering af projekt Grib Chancen.
- 2012:2 Louise Bæk Nielsen og Bjarne Ibsen: Idrætsdeltagelse og idrætsfaciliteter i Vordingborg Kommune.
- 2012:1 Thomas Gjelstrup Bredahl: Slutevaluering af Greve Kommunes metodeudviklingsprojekt "MultiMinen" - For 6-8 årige børn med overvægt.
- 2011:6 Peter Lund Kristensen: Evaluering af 'Sunde vaner fra barnsben': Den kvantitative del - Vejle Kommune.
- 2011:5 Louise Kamuk Storm, Simon Madsen og Bjarne Ibsen: Evaluering af 'Bevæg dig sund og glad: Et projekt i Esbjerg Kommune for overvægtige børn og deres familier.
- 2011:4 Jan Toftegaard Støckel: Evaluering vedrørende projekt Idrætszen.
- 2011:3 Bjarne Ibsen og Louise Bæk Nielsen: Idræt og idrætsfaciliteter på Bornholm.
- 2011:2 Jakob Haahr og Søren Andkjær (red.): Muligheder og begrænsninger for friluftsliv: Konferencerapport - artikler og abstracts.
- 2011:1 Ejgil Jespersen: Evaluering af Krop og Kontor forsøgsprojekter.
- 2010:7 Pernille Andreassen: Evaluering af 'Sunde vaner fra barnsben' - Vejle Kommune.
- 2010:6 Forskningsenheden for 'Bevægelse, Idræt og Samfund' (BIS): Forskningsprofil og udviklingsplaner for 2010-2014.
- 2010:5 Bjarne Ibsen, Anne Mette Walmar Hansen og Eva Vennekilde: Ændringer i kommunal idætspolitik efter kommunalreformen.
- 2010:4 Karsten Østerlund: Gå i Gang: Slutevaluering.
- 2010:3 Lise Specht Petersen: Rum for idræt og leg på Vesterbro.
- 2010:2 Bjarne Ibsen og Carsten Hvid Larsen: Aktivitet eller idrætspolitisk arbejde? Frivilligt arbejde i DGI Vestsjælland og DGI Nordsjælland.
- 2010:1 Bjarne Ibsen, Jan Toftegaard Støckel og Charlotte Klinker: Børn og fysisk aktivitet på Vesterbro.
- 2009:7 Lise Specht Petersen og Bjarne Ibsen: København – en by i bevægelse: evaluering af Københavns Kommunes motionsstrategi.
- 2009:6 Ole Lund: Evaluering af projekt 'Sund Cirkel'.
- 2009:5 Carsten Hvid Larsen og Bjarne Ibsen: Frivilligt arbejde i Gigtforeningen.
- 2009:4 Ole Lund: Sund indskoling – evaluering af sundhedsfremmende indsatser i SFO og indskoling i Frederikshavn Kommune.
- 2009:3 Kirsten Kaya Roessler: Gruppesamtaler som psykologisk behandling af kroniske smerter: erfaringer fra projektet "Tilbage til arbejdet".
- 2009:2 Lars Breum Christiansen og Jens Troelsen: Bevægelsesmuligheder i Kolding By 2008.

- 2009:1 Ole Lund: Rend og Hop – Vi si'r stop: et sundhedsprojekts bestræbelser på at skabe bedre betingelser for det sunde liv i Varde Kommune.
- 2008:10 Lars Breum Christiansen og Jens Troelsen: Bevægelsesmuligheder i Roskilde By.
- 2008:9 Per Jørgensen: Idrætspolitik i Gentofte Kommune gennem 100 år.
- 2008:8 Jens Høyer-Kruse, Malene Thøgersen, Jan Toftegaard Støckel, Bjarne Ibsen: Offentlige-frivillige partnerskaber omkring børn og fysisk aktivitet.
- 2008:7 Pernille Vibe Rasmussen: Foreninger og integration: Undersøgelse af foreningers vilkår for integrationsarbejde i Københavns Kommune.
- 2008:6 Thomas Gjelstrup Bredahl: Ekstern evaluering af Motion på Recept i Frederiksberg Kommune: September 2007.
- 2008:5 Thomas Gjelstrup Bredahl: Evaluering af Motion på Recept i Nordjylland 2007.
- 2008:4 Jens Troelsen, Kirsten Kaya Roessler, Gert Nielsen og Mette Toftager: De bolignære områders betydning for sundhed: hvordan indvirker bolignære områder på sundheden? – og hvordan kan udformningen gøres bedre?
- 2008:3 Ole Lund og Pernille Andreassen: Gå i gang: evalueringsrapport.
- 2008:2 Jan Toftegaard Støckel (red.): Parallel leg eller integreret leg? – partnerskaber om børn, leg og bevægelse.
- 2008:1 Pernille Vibe Rasmussen og Kirsten Kaya Roessler: Stofmisbrug og fysisk aktivitet: Evaluering af ”Krop og læring – Mere styr på eget liv”.
- 2007:1 Bjarne Ibsen: Børns idrætsdeltagelse i Københavns Kommune 2007.